

coord. Daiana Vesmaș, Andreea Dragomir

◆————◆
Studii și cercetări în științe administrative
vol. 5

coord. Daiana Vesmaș, Andreea Dragomir

**Studii și cercetări
în științe administrative
Vol. 5**

Techno
Media
Sibiu - 2024

Titlul: **Studii și cercetări în științe administrative**

Copyright © 2024

Toate drepturile aparțin autorului.

Reproducerea integrală sau parțială a textului sau a ilustrațiilor din această carte este posibilă numai cu acordul prealabil scris al autorului.

Autorul își asumă întreaga răspundere asupra conținutului.

Tehnoredactare: Techno Media

Coperta: Andreea Dragomir

ISBN: 978-606-616-559-4

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Studii și cercetări în științe administrative / coord.: Daiana

Vesmaș, Andreea Dragomir. - Sibiu: Techno Media, 2022-
8 vol.

ISBN 978-606-616-489-4

Vol. 5. / - 2024. - Conține bibliografie. - ISBN 978-606-616-559-4

I. Veșmaș, Daiana Maura (coord.)

II. Dragomir, Andreea Nicoleta (coord.)

351

Editura Techno Media este editură cu prestigiu recunoscut de către CNATDCU:
http://www.cnatdcu.ro/wp-content/uploads/2011/11/A2_Panel41.xls

Editura Techno Media

550074, Sibiu, str. Dimitrie Cantemir nr. 22

tel./fax: 0269/21.19.83

www.technomedia.ro;

e-mail: office@technomedia.ro

Colecție editorială coordonată de:
Conf. univ. dr. Daiana Vesmaș
Lector univ. dr. Andreea Dragomir

**SELECȚII DIN ACTIVITATEA ȘTIINȚIFICĂ
A STUDENȚILOR ȘI MASTERANZILOR**

Numărul 5. (septembrie 2024)

Consiliul științific al Volumului Studii și Cercetări în Științe Administrative (SCSA) este format din specialiști în domeniul științelor administrative și al ordinii și siguranței publice, cadre didactice în facultăți de profil cu prestigiu în țară.

Prof. univ. dr. Bianca Guțan – Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Prof. univ. dr. Manuel Guțan – Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Prof. univ. dr. Călin Hințea – Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca

Prof. univ. dr. Emil Bălan – Școala Națională de Studii Politice și Administrative

Conf. univ. dr. Cristina Oneț – Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Conf. univ. dr. Laura Crăciunean Tatu – Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Conf. univ. dr. Dana Alexandru – Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Conf. univ. dr. Nicolae Șuteu – Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Conf. univ. dr. Cristian Clipa – Universitatea de Vest din Timișoara

Conf. univ. dr. Monica Ardeleanu - Universitatea din București

Conf. univ. dr. Alexandru Stoian – Academia Forțelor Terestre Nicolae Bălcescu

Conf. univ. dr. Sabin Guțan – Academia Forțelor Terestre Nicolae Bălcescu

Conf. univ. dr. Constantin Măță – Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Conf. univ. dr. Lucian Tarnu – Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Lector. univ. dr. Mădălina Voican – Universitatea din Craiova

Lector. univ. dr. Cătălin Nicolescu – Universitatea „Lucian Blaga”
din Sibiu

Lector univ. dr. Irinel Precup - Universitatea din București

Colegiul de redacție al Volumului - Studii și Cercetări în Științe Administrative (SCSA) este format din specialiști în domeniul științelor administrative și al ordinii și siguranței publice, cadre universitare titulare sau colaboratori ai Departamentului de Drept Public din cadrul Facultății de Drept - ULBS. Activitatea acestora se desfășoară sub îndrumarea editorului coordonator al Volumului și al directorului Departamentului de Drept Public.

Conf. univ. dr. Daiana Maura Vesmaș

Lector univ. dr. Andreea Dragomir

Lector univ. dr. Ioana Hulpuș

Lector univ. dr. Emanuel Tăvală

Lector univ. dr. Laurențiu Șoneriu

Lector univ. dr. Elisabeta Boțian

Lector univ. dr. Daniela Czika

Lector univ. dr. Horațiu Rusu

Lector univ. dr. Alexandra Rusu

Lector univ. dr. Vasile Vidrighin

Lector univ. dr. Razvan Roghină

Asist. univ. dr. Iulia Bulea

Asist. univ. dr. Ioana Pacurariu

Asist. univ. drd. Loredana Gogoășe

Asist. univ. drd. Mirela State

Asist. univ. drd. Andrei Noață

Asist. univ. drd. Sergiu Berindea

Colaborator dr. Costin David

Masterand Morari (Bayraktar) Ana

CUPRINS

Cuprins	7
---------------	---

Secțiunea 1.

Științe administrative

Steluța-Maria GHIMBĂȘANU (CAFADARU)

Perspective privind combaterea evaziunii și fraudei fiscale la nivel european	13
---	----

David-Aurel FOGOROȘ

Managementul conflictului organizațional.....	26
---	----

Măria Magdolna OLTİ

Contractul de achiziții publice.....	41
--------------------------------------	----

Sorina-Nicoleta OPRIȘA

Rolul factorilor motivaționali în muncă	47
---	----

Ingrid Iulia DOMOKOȘ

Importanța definirii misiunii și a viziunii în contextul managementului strategic.....	58
--	----

Secțiunea 2.

Drept public

Ștefana-Magdalena MAGDAN, Bianca PLĂCINTĂ (ARON)

Criminalitatea transfrontalieră în contextul săvârșirii infracțiunilor de trafic de droguri	73
---	----

Lorena-Maria BUȘICĂ

Obligațiile condamnatului privind suspendarea executării pedepsei sub supraveghere în lumina noului Cod Penal	86
---	----

Andra Bianca IACOB

Implicarea Uniunii Europene în conflictul
dintre Israel și Hamas97

Andrei GAVRILESCU

Condițiile de detenție la nivel european.
Elemente de drept comparat105

Secțiunea 3.

Ordine și siguranță publică

Diana Ancuța CAZAN

Integrarea siguranței rutiere în sistemul de ordine publică.
Strategii și colaborări pentru reducerea accidentelor119

Sorina Daniela COMȘA

Protejarea datelor cu caracter personal.....137

Gabriel-Teodor DELEANU

Riscuri și amenințări la adresa ordinii publice157

Ioan Ovidiu AGHESCU

Provocările investigative în infracțiunile de contrabandă.
De la teorie la practică.....178

Diana-Andreea VODĂ

Criminalitatea informatică.....190

Secțiunea 4.

Politici europene

Ana MORARI (BAYRAKTAR)

Controlul informației în Rusia și eforturile Uniunii Europene
de combatere a propagandei și dezinformării.....203

Alexandra BRĂDEANU

Strategii ale Uniunii Europene pentru protejarea democrațiilor.
Combaterea dezinformării și propagandei în era digitală212

Andreea-Maria OLARIU

Alegerile pentru parlamentul european și participarea la vot...228

Crăița-Maria ROMAȘCU

Aderarea României la Zona Euro236

Adrian-NicolaeVASIU

New World Order:

Rolul Uniunii Europene în lumea multipolară255

**SECȚIUNEA 1.
ȘTIINȚE
ADMINISTRATIVE**

PERSPECTIVE PRIVIND COMBATE- REA EVAZIUNII ȘI FRAUDEI FISCALE LA NIVEL EUROPEAN

Autor: Steluța-Maria GHIMBĂȘANU (CAFADARU)¹
Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu, Facultatea de Drept
Programul de studii de masterat:
Administrație Publică Europeană
Coordonator: Lector univ. dr. Ioana Hulpuș

Rezumat: *Lucrarea propune o analiză detaliată a problemelor legate de evaziunea și fraudă fiscală în Uniunea Europeană, subliniind importanța acestora în contextul economic actual. Scopul principal este de a identifica și a discuta formele variate de evaziune și fraudă fiscală, impactul acestora asupra economiilor naționale și măsurile adoptate la nivel european pentru combaterea acestui fenomen.*

Combaterea evaziunii și fraudei fiscale reprezintă o prioritate majoră pentru Uniunea Europeană, având în vedere impactul semnificativ al acestor practici nelegale asupra bugetelor naționale și coeziunii pieței interne. Într-o lume globalizată, unde economiile sunt interconectate și tranzacțiile transfrontaliere sunt frecvente, riscul de evaziune și fraudă fiscală devine tot mai complex și dificil de gestionat. Evaziunea fiscală nu doar că subminează veniturile guvernelor, dar afectează și echitatea sistemului fiscal, provocând o concurență neloială și diminuând încrederea cetățenilor în justiția economică.

În esență, această lucrare nu doar că investighează metodele și formele de evaziune și fraudă fiscală, ci și analizează răspunsurile instituționale și legislative ale Uniunii Europene, evaluând eficiența acestora și propunând posibile îmbunătățiri pentru a asigura o protecție mai robustă a intereselor financiare ale UE.

¹ Adresa de email autor: stelutamaria.ghimbasanucafadaru@ulbsibiu.ro.

Cuvinte-cheie: evaziune fiscală, fraudă fiscală, Uniunea Europeană, transparență fiscală, interese financiare, legislație armonizată.

Introducere

Combaterea evaziunii și fraudei fiscale reprezintă una dintre prioritățile majore ale Uniunii Europene în domeniul fiscal. Într-o lume în care economiile sunt tot mai interconectate și tranzacțiile transfrontaliere sunt tot mai frecvente, riscul de evaziune și fraudă fiscală devine din ce în ce mai complex și mai dificil de gestionat.

În acest context, Uniunea Europeană și statele membre își concentrează eforturile pentru a elabora și implementa strategii eficiente de combatere a acestor practici ilegale, care afectează nu doar bugetele naționale, ci și coeziunea pieței interne și încrederea în sistemul fiscal. Prin intermediul unor organizații și mecanisme specializate (OLAF, Eurojust și Europol). Uniunea Europeană își propune să identifice, să investigheze și să sancționeze practicile frauduloase și evazioniste, promovând în același timp o mai mare transparență și cooperare între statele membre pentru a întări buna guvernare fiscală la nivel european.

Noțiune și definiții. Tipuri de evaziune / fraudă.

Noțiunea de fraudă provine din cuvântul latin «fraus», «fraudis», care înseamnă înșelătorie, prejudiciu, delict¹. La nivelul Uniunii Europene, evaziunea fiscală este definită de Comisia Europeană² ca fiind o situație care se produce atunci când anumite companii utilizează o planificare fiscală agresivă, în scopul de a minimiza povara fiscală. Aceasta implică, de multe ori, companiile care exploatează lacunele juridice ale sistemelor de impozitare și neconcordanțe între

¹ Dictionar online, <https://dexonline.ro/definitie/frauda>, pagină accesată la data de 20.03.2024.

² Comisia Europeană, Cooperare administrativă în domeniul impozitării (directe) în UE, disponibil la adresa: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation-1/tax-co-operation-and-control/administrative-co-operation-and-mutual-assistance/enhanced-administrative-cooperation-field-direct-taxation_en, pagină accesată la data de 20.03.2024.

normele naționale pentru a schimba în mod artificial profiturile către jurisdicții cu sisteme de impozitare reduse sau cu impozitare zero.

Evaziunea fiscală este un fenomen economico-social complex și de mare importanță cu care se confruntă statele moderne și ale cărui efecte negative încearcă să le reducă cât mai mult posibil. În consecință, statul trebuie să adopte măsuri sistematice și eficiente pentru prevenirea și reducerea evaziunii fiscale¹.

Evaziunea fiscală poate fi definită ca fiind totalitatea procedeelelor licite sau ilicite prin care cei interesați sustrag în total sau în parte materia lor impozabilă obligațiilor stabilite prin legile fiscale. În afară de spiritul de fraudă, care crește din simplul joc al intereselor oricare ar fi cota impozitului pus în cauză, există și alte motive care îl pot determina pe contribuabil la o anumită disimulare. **Evaziunea fiscală** este în primul rând rezultanta logică a lacunelor și inadvertențelor unei legislații imperfecte și rău asimilate, a metodelor defectuoase de aplicare, a neprevederii și nepriceperii legiuitorului care, printr-o fiscalitate excesivă, vinovată prin ea însăși, instigă la evaziune².

Mijloacele utilizate pentru eludarea obligațiilor fiscale sunt variate și numeroase, însă pot fi clasificate în două categorii:

- licite (evaziunea fiscală legală, tolerată);
- ilicite (evaziunea fiscală frauduloasă).

Prin urmare, se poate face o distincție între fraudă fiscală, care constituie un act ilicit, chiar de natură penală, și evaziunea fiscală propriu-zisă, care nu implică fapte care să întrunească elementele constitutive ale unei infracțiuni.

Evaziunea fiscală legală se referă la acțiunea contribuabilului de a ocoli legea fiscală din cauza unor erori sau inadvertențe de reglementare. Aceasta implică utilizarea unor procedee juridice pentru a evita

¹ Dan Drosu, Șaguna Anca Andreea Marin, *Evaziunea Fiscală. Prevenire Și Combatere*, Universul Juridic, București, 2020, p.15.

² Valentin Trif, *Diferențe între evaziunea fiscală legală (tax avoidance) și fraudă fiscală (tax evasion) incriminată ca infracțiune*, disponibil la adresa: <http://revistaprolege.ro/diferente-evaziunea-fiscala-legala-tax-avoidance-frauda-fiscala-tax-evasion-incriminata-ca-infracțiune/>, pagină accesată la data de 20.03.2024.

obligățiile fiscale fără a încălca legea, de unde și denumirea de evaziune tolerată. Prin urmare, acest tip de evaziune se situează la limita legalității, fiind utilizate mijloacele pentru „*a trece cu ușurință pe deasupra legii*”.

Evaziunea fiscală frauduloasă (ilicită) poate fi definită ca o acțiune deliberată a contribuabilului care încalcă o prescripție legală, cu scopul de a evita plata obligațiilor fiscale datorate. În acest sens, se recurge la disimularea obiectului impozabil, subevaluarea cuantumului materiei impozabile sau utilizarea altor mijloace pentru a se sustrage de la plata impozitului datorat.

Forme de evaziune

Identificarea tuturor formelor de evaziune fiscală este complexă, dar se pot evidenția câteva procedee comune, cum ar fi:

Introducerea mărfurilor fără acte prin utilizarea firmelor fictive pentru a evita impozitele.

Nedeclararea sau subevaluarea mărfurilor prin subdeclararea la vamă și vânzarea acestora la prețuri mari pentru a evita impozitarea.

Reducerea bazei impozabile: Incluzând cheltuieli nejustificate sau ilegale.

Înregistrarea cheltuielilor necorelate prin manipularea temporară a cheltuielilor necorelate cu veniturile realizate.

Subevaluarea produselor importate prin reducerea taxelor vamale și TVA-ului.

Înregistrarea cheltuielilor exagerate prin reducerea profitului impozabil prin cheltuieli nejustificate.

Mentținerea cheltuielilor subestimate pe stocurile nevândute.

Supraestimarea cheltuielilor pentru a spori profitul neimpozitat.

Înregistrarea cheltuielilor de investiții ca și costuri curente.

Înregistrarea cheltuielilor personale ca fiind cheltuieli ale firmei.

Supraestimarea costurilor de producție pentru micșorarea profitului impozabil.

Neînregistrarea completă a veniturilor folosind documente false.

Transferul veniturilor către societăți nou-create pentru a beneficia de scutiri de impozite.

Neevidențierea TVA-ului aferent avansurilor primite sau neinclu-
derea acestuia în declarații.

Diminuarea veniturilor folosind evidențe contabile duble sau
manipulând memoriile fiscale.

Aceste practici de evaziune fiscală sunt adesea corelate cu
dimensiunea economiei subterane, care include activități ilegale ce
contribuie la estimarea evaziunii fiscale¹.

Fenomenul evaziunii fiscale se află într-o strânsă legătură cu nive-
lul economiei subterane. Deși economia subterană cuprinde un spectru
larg de activități situate în afara legii, o parte dintre acestea reprezintă
baza de calcul pentru stabilirea dimensiunii evaziunii fiscale².

Organisme și rețele înființate la nivelul Uniunii Europene care luptă împotriva evaziunii și fraudei fiscale.

Lupta împotriva fraudei și corupției precum și protejarea intereselor
financiare ale UE au fost oficializate prin crearea, în 1988, a grupului
operativ „**Unitatea de coordonare a luptei antifraudă**”. UCLAF a cola-
borat cu serviciile naționale antifraudă și a asigurat coordonarea și
asistența necesară pentru investigarea cazurilor de fraudă la nivel
transnațional. Convenția privind protejarea intereselor financiare ale
Comunităților Europene a fost introdusă prin **Actul Consiliului din
26 iulie 1995**.

Convenția și protocoalele acesteia stabilesc o definiție juridică
armonizată a fraudei și impun părților semnatare adoptarea unor sanc-
țiuni penale pentru fraudă.

Convenția face diferența între fraudă privind cheltuielile și veniturile.

Printre exemplele de fraudă privind **cheltuielile** se numără orice
act intenționat sau omisiune.

Fraudă în contextul bugetului Uniunii Europene se manifestă prin
prezentarea de declarații sau documente false, incomplete sau incorecte,

¹ Ibidem.

² Silviu Duțulescu, Ileana Nișulescu-Asfrazhadeh, Evaziunea Fiscală În Țările
Uniunii Europene – Provocări Pentru Profesioniști, Audit Financiar, XVII,
Nr. 4(156)/2019.

care duc la obținerea necuvenită de fonduri din bugetul UE. Aceasta include și nedivulgarea informațiilor obligatorii, având ca efect același rezultat negativ asupra fondurilor, precum și deturnarea fondurilor pentru alte scopuri decât cele pentru care au fost inițial alocate. Exemplele de fraudă fiscală implică utilizarea documentelor false pentru reducerea ilegală a resurselor bugetului UE, nerespectarea obligațiilor de raportare și abuzul de plăți legale, cum ar fi utilizarea incorectă a impozitelor obținute în mod legal. În cazurile de fraudă gravă, aceste sancțiuni trebuie să includă pedepse privative de libertate, care pot da naștere la extrădare în anumite cazuri.

OLAF (Oficiul European de Luptă Antifraudă) înființat în 1999, are ca responsabilitate investigarea fraudelor care afectează bugetul Uniunii Europene, inclusiv acte de corupție și culpă profesională gravă în cadrul instituțiilor europene. Totodată, OLAF elaborează strategii antifraudă în numele Comisiei Europene.

Prin intermediul informațiilor și experienței sale, OLAF sprijină autoritățile care gestionează fondurile europene, atât din UE, cât și din afara acesteia, în identificarea diferitelor forme de fraudă, detectarea tendințelor, amenințărilor și riscurilor potențiale, și în protejarea intereselor financiare ale Uniunii Europene prin măsuri preventive împotriva fraudei.

Regulamentul (UE) 2017/1939 al Consiliului din 12 octombrie 2017 a instituit **EPPO** (Parchetul European), care a devenit operațional în iunie 2021.

În ultimii ani, au fost adoptate numeroase texte legislative și recomandări pentru protejarea intereselor financiare ale Uniunii Europene. Aceste măsuri vizează, în principal, asigurarea protecției fondurilor prin dreptul penal și anchete administrative, implementarea unei politici integrate de protecție a banilor contribuabililor și strategii antifraudă ale Comisiei; îmbunătățirea guvernanței OLAF și consolidarea garanțiilor procedurale în investigații; sprijinirea Parchetului European (EPPO); reformarea Eurojust pentru o protecție mai eficientă a intereselor financiare ale UE.

Eurojust (Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Justiție Penală) este un centru unic cu sediul la Haga, (Țările de Jos), unde autoritățile judiciare naționale conlucrează

îndeaproape pentru a combate cazuri grave de criminalitate transfrontalieră organizată. Eurojust are ca scop principal să facă din Europa un loc mai sigur, facilitând coordonarea între autoritățile naționale din statele membre ale Uniunii Europene, dar și din state terțe. Această agenție se ocupă cu investigarea și urmărirea penală a infracțiunilor transfrontaliere, contribuind astfel la consolidarea colaborării internaționale în combaterea criminalității.¹

Fiecare stat membru al UE participant trimite un membru național la Eurojust. Membrii naționali formează colegiul Eurojust, care răspunde de activitatea operațională a agenției. La rândul său, colegiul este susținut de administrația Eurojust, care cuprinde, printre alții, analiști de caz, consilieri juridici și experți în materie de date. Spațiile special construite ale agenției oferă săli de ședință sigure, cu posibilități de interpretare în toate limbile UE, și o sală de ședință special concepută pentru centrele de coordonare, din care pot fi monitorizate și coordonate în timp real zilele de acțiune comună.

Eurofisc reprezintă o rețea descentralizată formată din funcționari din administrațiile fiscale și vamale ale țărilor membre. Această rețea facilitează schimbul rapid de informații relevante despre tranzacții suspecte și entități care ar putea fi implicate în activități frauduloase. Scopul principal al Eurofisc este de a încuraja și sprijini colaborarea internațională în lupta împotriva fraudei în domeniul TVA.²

Europol este agenția Uniunii Europene dedicată aplicării legii, având rolul de a sprijini autoritățile în aplicarea legii din statele membre în combaterea formelor grave de criminalitate organizată.

În același timp, **Organizația Intra-Europeană a Administrațiilor Fiscale** contribuie la consolidarea coeziunii între statele europene, facilitând schimbul de informații și promovând bunele practici existente în fiecare țară.

¹ Eurojust, Pagina oficiala, <https://www.eurojust.europa.eu/ro/node/47/cine-suntem>, pagină accesată la data de 20.03.2024.

² Curtea de Conturi Europeană, Combaterea fraudei intracomunitare în domeniul TVA: sunt necesare eforturi suplimentare, disponibil la adresa: https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/sr15_24/sr_vat_fraud_ro.pdf, pagină accesată la data de 20.03.2024.

Dispozițiile privind înființarea **Parchetului European** (EPPO) figurează la articolul 86 din TFUE, care prevede următoarele: „*Pentru combaterea infracțiunilor care aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii, Consiliul, hotărând prin regulamente în conformitate cu o procedură legislativă specială, poate institui un Parchet European, pornind de la Eurojust*”.

Rolul Parchetului European (EPPO) este de a spori protecția intereselor financiare ale Uniunii Europene. Aproximativ 13,4% dintre investigațiile EPPO vizează fraude legate de venituri din taxe altele decât TVA, inclusiv fraude vamale și taxe antidumping. Aceste fraude apar în comerțul cu diverse mărfuri (tutun, electronice, biciclete, produse din oțel inoxidabil, piese de schimb și produse perisabile).

Lupta împotriva fraudei și evaziunii fiscale - măsuri recente luate la nivel european și internațional (buna guvernanță fiscală).

Suveranitatea fiscală reprezintă unul dintre drepturile fundamentale ale statelor membre ale Uniunii Europene, iar competențele Uniunii în acest domeniu sunt limitate. În același timp, Uniunea Europeană își intensifică eforturile pentru a combate evaziunea și eludarea fiscală, care reprezintă o amenințare pentru concurența loială și cauzează deficiente bugetare semnificative.

Conform Tratatului privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE), măsurile fiscale necesită unanimitate din partea statelor membre.

Politica fiscală este influențată considerabil de jurisprudența Curții Europene de Justiție, iar Parlamentul European are dreptul de a fi consultat, cu excepția problemelor bugetare, unde împarte competențele decizionale cu Consiliul. Combaterea eludării fiscale și a planificării fiscale agresive reprezintă o provocare majoră. Îmbunătățirea cooperării și coordonării, precum și sporirea transparenței între statele membre în domeniul fiscalității, ar putea reduce pierderile semnificative de venituri și ar contribui la creșterea echității în cadrul Uniunii.¹

¹ Parlamentul European, Politica fiscală generală, disponibil la adresa: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/92/politica-fiscala-generală>, pagină accesată la data de 20.03.2024.

Recent, Comisia Europeană și inițiativele internaționale au subliniat importanța bunei guvernante fiscale ca instrument de combatere a fraudei și evaziunii fiscale. Având în vedere că aceste practici sunt adesea generate în interiorul frontierelor unui stat dar afectează multiple țări, atât din Uniunea Europeană cât și din afara acesteia, eforturile unui singur stat nu sunt suficiente pentru o luptă eficientă. Prin urmare, la nivel european și internațional, conceptul de bună guvernanta fiscală a devenit un subiect central de dezbatere, instituțiile relevante lucrând la elaborarea standardelor minime de guvernanta fiscală și căutând cele mai eficiente soluții juridice pentru a combate aceste probleme.

În acest context, în anul 2013 au fost înființate noi structuri, precum Eurofisc și Platforma pentru Bună Guvernanta Fiscală, Planificare Fiscală Agresivă și Dublă Impunere, pentru a sprijini aceste eforturi.

Promovarea bunei guvernante fiscale implică acțiuni atât la nivelul Uniunii Europene, cât și la nivelul statelor membre. Îmbunătățirea guvernantei fiscale în interiorul Uniunii va aduce beneficii directe pentru toate statele membre.

La începutul anului 2016, Uniunea Europeană a lansat un pachet de măsuri destinat combaterii evaziunii fiscale, parte dintr-un program ambițios al Comisiei pentru o fiscalitate a companiilor mai echitabilă, simplificată și eficientă. Acest pachet conține măsuri specifice pentru combaterea planificării fiscale agresive, îmbunătățirea transparenței fiscale și stabilirea unui mediu concurențial echitabil pentru toate companiile din Uniune. Uniunea Europeană consideră că aceste măsuri vor permite statelor membre să adopte strategii ferme și coordonate împotriva evaziunii fiscale. Printre aceste măsuri se află și Propunerea de Directivă a Consiliului de stabilire a normelor împotriva practicilor de evitare a obligațiilor fiscale care afectează în mod direct funcționarea pieței interne - **Directivă a Consiliului de stabilire a normelor împotriva practicilor de evitare a obligațiilor fiscale** care afectează în mod direct funcționarea pieței interne¹, având la bază concluziile

¹ Legislația UE-sinteze, Propunere de Directiva a Consiliului de stabilire a normelor împotriva practicilor de evaziune fiscală care afectează direct funcționarea pieței interne, disponibil la adresa: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/txt/?uri=com:2016:26:fin&_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ro&_x_tr_hl=ro&_x_tr_pto=sc, pagină accesată la data de 20.03.2024.

Consiliului European din 18 decembrie 2014, care subliniau „*nevoia urgentă de intensificare a eforturilor de combatere a evaziunii fiscale și a planificării fiscale agresive atât la nivel mondial, cât și la nivelul Uniunii*”. Această directivă stabilește norme comune minime de combatere a practicilor de evitare a obligațiilor fiscale care afectează în mod direct funcționarea pieței interne, respectiv norme de combatere a erodării bazei impozabile și transferul profiturilor convenite în cadrul Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE). Aceasta face parte din pachetul de măsuri împotriva evitării obligațiilor fiscale al Comisiei, care abordează o serie de noi evoluții și priorități politice importante în materie de impozitare a societăților comerciale, care necesită un răspuns rapid la nivelul UE.

La 12 iulie 2016 a fost adoptată **Directiva (UE) 2016/1164 de stabilire a normelor împotriva practicilor de evitare a obligațiilor fiscale care au incidență directă asupra funcționării pieței interne**, care se aplică tuturor contribuabililor care sunt supuși impozitului pe profit în unul sau mai multe state membre, inclusiv sediilor permanente din unul sau mai multe state membre ale entităților cu rezidența fiscală într-o țară terță. Acesta introduce norme de prevenire a evaziunii fiscale de către companii și abordează, astfel, problema planificării fiscale agresive pe piața unică a UE¹.

Directiva propune șase măsuri stricte anti-abuz pe care toate statele membre trebuie să le implementeze pentru a combate formele comune de planificare fiscală agresivă. Aceste măsuri includ: deductibilitatea dobânzii, impozitarea la ieșire, clauza "switch-over" (care trece de la scutirea fiscală la acordarea de credite), norma generală anti-abuz, reglementările pentru societățile străine controlate (SSC) și un cadru pentru abordarea tratamentului neuniform al elementelor hibride.

Norma privind limitarea deductibilității dobânzii se aplică în cazul în care companiile multinaționale își erodează artificial baza de

¹ Legislația UE-sinteze, Confrontarea cu situațiile de evaziune fiscală ale companiilor, disponibil la adresa: <https://eur-lex.europa.eu/ro/legal-content/summary/tackling-corporate-tax-avoidance.html>, pagină accesată la data de 20.03.2024.

impozitare prin plăți cu dobânzi umflate către companiile afiliate în jurisdicției cu taxe reduse. Directiva urmărește să descurajeze companiile de la această practică prin **limitarea deductibilității cuantumului dobânzilor contribuabilului** într-o perioadă fiscală. Valoarea maximă a dobânzii deductibile este stabilită la **maximum 30%** din câștigurile contribuabilului înainte de dobânzi, impozite, depreciere (o măsură a volumului unei valori a activului într-un moment dat) și amortizare (repartizarea plăților pe mai multe perioade).

Norma privind impozitarea la ieșire se aplică în cazul în care contribuabilii încearcă să își reducă datoria fiscală prin transferarea rezidenței fiscale și/sau a activelor într-o jurisdicție cu nivel redus de impozitare, numai în scopul planificării fiscale agresive. Această normă vizează **prevenirea erodării bazei de impozitare în țara de origine a UE** atunci când activele cu valoare ridicată sunt transferate fără drept de proprietate, în afara jurisdicției fiscale a țării respective. Directiva oferă contribuabililor posibilitatea de a amâna plata sumei de impozit pe o perioadă de 5 ani și decontarea prin plăți eşalonate, dar numai dacă transferul are loc în cadrul UE.

Clauza „switch-over” vizează trecerea de la metoda scutirii fiscale la cea a creditelor fiscale se referă la modul în care statele evită dubla impunere, ce a condus la situații de dublă neimpozitare. Spre deosebire de scutire, care elimină baza impozabilă din impozitarea într-un alt stat și permite o impozitare redusă sau absentă, metoda creditului implică impozitarea contribuabilului și acordarea unui credit pentru impozitul achitat într-un alt stat.

Clauza „switch-over” este utilizată pentru a combate aceste practici. Aceasta permite impozitarea contribuabilului, în loc de aplicarea scutirii, și acordă un credit pentru impozitul plătit în alt stat.

O directivă propusă prevede impozitarea în statele membre de rezidență a profiturilor distribuite din state terțe, veniturilor provenite din vânzarea de acțiuni din state terțe sau veniturilor obținute de la un sediu permanent situat într-un stat terț, dacă entitatea sau sediul permanent sunt impozitate la o rată mai mică de 40% din impozitul aplicat în statul membru al contribuabilului.

Norma generală antiabuz are ca scop remedierea lacunelor care ar putea apărea în normele naționale de combatere a abuzurilor fiscale

și permite autorităților fiscale să refuze contribuabililor beneficiile obținute prin aranjamente fiscale abuzive. Norma generală antiabuz prevăzută de directivă se aplică aranjamentelor care nu sunt considerate autentice, în măsura în care acestea nu sunt implementate pentru motive comerciale valide care să reflecte realitatea economică.

Norma privind societățile străine controlate (SSC). Pentru a-și diminua răspunderea fiscală globală, grupurile de întreprinderi pot direcționa profiturile către filialele aflate în jurisdicții cu impozite reduse. Reglementările privind companiile de tip SSC (Substance-Based Substance Taxation) permit redistribuirea veniturilor de la filiale străine cu impozitare redusă către societatea-mamă, care este supusă unui impozit mai mare. Astfel, societatea-mamă este responsabilă cu impozitarea acestor venituri în conformitate cu legislația țării sale de reședință.

Reguli privind tratamentul neuniform al elementelor hibride. Atunci când persoanele juridice profită de discrepanțele dintre sistemele fiscale naționale pentru a reduce datoria fiscală globală, cum ar fi prin dublă deducere (deducerea aceleiași sume în două jurisdicții diferite) sau deducerea veniturilor într-o jurisdicție fără a le include în cealaltă, directiva impune reguli pentru a contracara efectele unui tratament fiscal inegal. Conform acestei directive, în caz de tratament neuniform al elementelor hibride, una dintre cele două jurisdicții trebuie să refuze deducerea unei plăți, prevenind astfel apariția unui rezultat fiscal nedorit.

Concluzii

Fenomenul evaziunii și fraudei fiscale este complex și afectează în mod semnificativ economia și societatea. Există o varietate de modalități prin care se manifestă evaziunea fiscală, ilustrând creativitatea și adaptabilitatea celor implicați. Prin intermediul organismelor și rețelilor la nivel european, se evidențiază eforturile concertate ale statelor membre în combaterea transnațională a evaziunii fiscale. Măsurile recente pentru îmbunătățirea guvernanței fiscale, atât la nivel european, cât și internațional, demonstrează un angajament crescut pentru combaterea eficientă a evaziunii și fraudei fiscale.

Bibliografie

Duțulescu Silviu, Nișulescu-Asfrazzadeh Ileana, Evaziunea fiscală în țările Uniunii Europene – provocări pentru profesioniști, Academia de Studii Economice din București, Audit financiar, XVII, Nr. 4(156)/2019.

Drosu Șaguna Dan, Marin Anca Andreea, Evaziunea fiscală. Prevenire și combatere, Universul Juridic, București, 2020.

Directiva 2014/107/UE a Consiliului din 9 decembrie 2014 de modificare a Directivei 2011/16/UE în ceea ce privește schimbul automat obligatoriu de informații în domeniul fiscal.

Directiva (UE) 2015/2376 a Consiliului din 8 decembrie 2015 de modificare a Directivei 2011/16/UE în ceea ce privește schimbul automat obligatoriu de informații în domeniul fiscal.

Directiva (UE) 2016/2258 a Consiliului din 6 decembrie 2016 de modificare a Directivei 2011/16/UE în ceea ce privește accesul autorităților fiscale la informații privind combaterea spălării banilor.

Directivă a Consiliului de stabilire a normelor împotriva practicilor de evitare a obligațiilor fiscale care afectează în mod direct funcționarea pieței interne - COM/2016/026 final - 2016/011 (CNS).

Directiva (UE) 2016/1164 a Consiliului din 12 iulie 2016 de stabilire a normelor împotriva practicilor de evitare a obligațiilor fiscale care au incidență directă asupra funcționării pieței interne.

<https://www.europarl.europa.eu>.

<http://revistaprolege.ro>.

<https://www.eurojust.europa.eu>.

<https://eur-lex.europa.eu>.

<https://anti-fraud.ec.europa.eu>.

MANAGEMENTUL CONFLICTULUI ORGANIZAȚIONAL

Autor: David-Aurel FOGOROȘ¹

Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu, Facultatea de Drept

Programul de studii de licență: Administrație Publică

Coordonator: Lector univ. dr. Ioana Hulpuș

Rezumat: *Lucrarea de față a urmărit ca obiective de cercetare, identificarea cauzelor care pot genera apariția unui conflict la nivel organizațional, dar și realizarea unei strategii de gestionare a acestora cu aplicabilitate generală. Astfel, partea aplicativă s-a concentrat pe administrarea unui chestionar online prin care am reușit să reținem principalele cauze care conduc la apariția conflictului în organizațiile analizate. Totodată am identificat tehnici și metode de gestionare a conflictului și am stabilit repere pentru formularea unei strategii bazate pe comunicare, cooperare, formarea personalului în sfera gestionării conflictelor și pe performanța angajaților, acestea fiind cauzele invocate de toți participanții la studiu. O concluzie importantă a cercetării vizând prevenirea apariției conflictelor punctează necesitatea unui climat organizațional bazat pe respect reciproc, aprecierea competențelor și a experienței fiecărui angajat, promovarea unei atitudini pozitive, a unui mediu de lucru pozitiv și motivant, ascultarea activă a tuturor participanților la comunicare și evitarea criticilor.*

Managementul conflictului organizațional este o componentă importantă a managementului organizațional și este necesar să se acorde o atenție deosebită în înțelegerea, gestionarea și rezolvarea acestuia într-un mod constructiv și benefic pentru toate părțile implicate.

Cuvinte-cheie: *managementul conflictului, comunicare organizațională, strategie.*

¹ Adresă de email autor: davidaurel.fogoros@ulbsibiu.ro.

Introducere

În orice organizație există, în grupurile de muncă, diverse persoane cu personalitate distinctă, mentalitate, educație, nivel de cultură, valori sau comportamente diferite, motiv pentru care este greu de realizat o armonie de grup, iar apariția conflictelor devine inevitabilă. Nu există persoană care să nu fi fost implicată într-un conflict minor sau major, de aceea fiecare organizație încearcă să abordeze această provocare prin identificarea cauzelor producătoare de conflicte, în vederea abordării acestora cu scopul de a le preveni, sau dacă totuși apar, în scopul de a le gestiona optim.

Lucrarea de față tratează această temă de actualitate a managementului conflictelor în strânsă legătură cu comunicarea organizațională și încearcă să găsească o strategie corespunzătoare în vederea gestionării conflictelor apărute în cadrul unei organizații, cu aplicabilitate general valabilă.

Comunicarea în organizații

Comunicarea este activitatea fundamentală apărută odată cu omul și a condus la formarea de relații, evitând astfel izolarea indivizilor, motiv pentru care poate fi considerată însăși baza existenței umane. Concomitent cu evoluția umană s-a produs și evoluția comunicării, deoarece, stabilindu-se anumite relații sociale între indivizi, aceștia sunt nevoiți să comunice, să cunoască limba societății în care trăiesc, dar, spre deosebire de vorbire, care este doar un schimb de sunete între doi indivizi într-un mod inteligibil, comunicarea este un proces intenționat prin care doi sau mai mulți indivizi transmit diferite informații, gânduri, înțelesuri, sentimente, emoții.

Considerăm necesară sublinierea distincției între alți doi termeni care se confundă deseori, cel de comunicare și cel de informare. Comunicarea face referire la un schimb de informații cognitive care urmăresc schimbarea comportamentului interlocutorilor, pe când informarea înseamnă doar un transfer de conținut, adică de emiterea și receptarea unor informații. Dacă nu se primește un feedback adecvat, comunicarea devine o simplă informare, iar luarea deciziilor în acest caz are

loc doar la nivel managerial fără a fi consultați indivizii implicați direct în realizarea obiectivelor sau a scopurilor organizației¹.

Comunicarea organizațională trebuie să prezinte următoarele caracteristici:

- să fie orientată spre un scop, adică să aibă o finalitate, reflectând obiectivele organizației și planul de acțiune;
- să fie orientată multidirecțional, ea desfășurându-se atât pe orizontală, cât și pe verticală;
- să se sprijine pe o diversitate de suporturi în funcție de obiectivele stabilite, adică să fie instrumentală;
- să fie adaptată, folosind sisteme de comunicare diferite, în conformitate cu specificul fiecărui domeniu de activitate al organizației, fiind totodată în concordanță cu cultura organizațională a acesteia;
- să prezinte flexibilitate, integrând comunicarea informală, creând astfel structurile care o avantajează².

Așadar, comunicarea organizațională nu este un proces spontan și natural, căci ea trebuie elaborată astfel încât să permită coordonarea și armonizarea informațiilor transmise, urmărind în același timp atingerea obiectivelor stabilite, iar caracteristicile proprii comunicării trebuie să se armonizeze cu cele ale organizației respective.

Literatura de specialitate acordă o atenție deosebită comunicării manageriale, definind ca un proces fundamental în managerierea unei organizații, implicând transmiterea eficientă a informațiilor și ideilor între manageri, angajați și alte părți interesate, fiind esențial pentru coordonarea activităților, luarea deciziilor și menținerea unei culturi organizaționale sănătoase.³

Pentru a se îmbunătăți performanța organizației, managerii trebuie să ofere periodic angajaților feedback constructiv și oportunități de

¹ J.C. Abric, Psihologia comunicării. Teorii și metode. Polirom, Iași, 2002, p. 56.

² J. Gary, Comportament organizațional, București, Editura Economică, 1998, p. 85.

³ G. Cristea, Eficiența managerială în comunicarea de criză, București, Tritonic, 2023, p. 45.

autoevaluare, precum și timp de a discuta despre dezvoltarea lor și a organizației. În situațiile de criză, care pot apărea în cadrul organizațiilor, managerii trebuie să comunice eficient pentru a gestiona problemele ivite și pentru a minimiza riscurile și impactul negativ al acestora. În cadrul departamentelor sau în cadrul echipelor, managerii trebuie să faciliteze comunicarea atât între ele, cât și între membrii acestora, asigurând astfel colaborarea și coordonarea eficientă¹.

Managementul conflictului

Donohue și Kolt, citați de Bell, definesc conflictul, ca fiind situația în care între indivizi interdependenți, apar diferențe în privința satisfacerii unor interese și nevoi personale, acestea interferând în procesul de îndeplinire a unor scopuri. Fiind un dezacord de opinii, valori sau interese dintre diferite persoane sau echipe din cadrul organizației, apariția conflictului poate să aibă cauze diverse: lipsa de comunicare, de comunicare inefficientă, de divergență de obiective, de opinii, diferențele de personalitate, resursele limitate.²

În opinia lui Gheorghe Arădăvoaice cauzele conflictului sunt: înțelegerea eronată a acțiunilor, intențiilor, ideilor sau gesturilor celorlalți, comunicarea defectuoasă, incompletă, neeficientă sau lipsa informațiilor despre scopurile urmărite de alții, aspirația de putere a unor indivizi, manipularea deconspirată, încălcarea intereselor sau a drepturilor de orice fel, diferențele de cultură, comportament, religie, desconsiderarea, denigrarea, discriminarea etc³.

Managementul conflictului înseamnă gestionarea și rezolvarea cu eficiență a divergențelor și tensiunilor care pot apărea între membrii organizației, departamente sau chiar între organizații sau grupuri externe. Abordarea eficientă a conflictelor conduce la promovarea în cadrul organizațiilor a unui mediu adecvat de lucru, productiv, sănătos, în

¹ G. Pânișoară, *Integrarea în organizații. Pași spre un management de succes*, Polirom, Iași, 2005, p. 44.

² A. Bell, *Gestionarea conflictelor în organizații. Tehnici de neutralizare a agresivității verbale*. Iași: Polirom, 2007, p. 12.

³ Gh. Arădăvoaice, *Managementul organizației și acțiunii militare. Unele dimensiuni tehnice și psihosociale*, București, Editura Sylvi, 1998, p. 308.

care angajații se pot concentra pe îndeplinirea obiectivelor și a scopurilor acestora, contribuind astfel la progresul și succesul organizației din care fac parte.

Pentru gestionarea eficientă a conflictului, specialiștii din domeniul managementului conflictelor au dezvoltat mai multe tehnici care depind de natura și contextul conflictului specific. Dintre acestea putem aminti: comunicarea deschisă și ascultarea activă, negocierea și compromisul.

Strategiile de gestionare a conflictului sunt abordări adoptate de către organizații pentru identificarea, gestionarea și rezolvarea eficientă și constructivă a conflictelor. Ele variază în funcție de natura conflictului, de părțile implicate și de contextul în care conflictul apare. Ele pot fi: strategia orientată spre ocolire (evitarea), strategia orientată spre acomodare (adaptare), strategia orientată spre competiție, strategia orientată spre compromis, strategia orientată spre colaborare.

Orice organizație poate dezvolta competențele angajaților în domeniul rezolvării conflictelor, investind în traininguri cu tematică de gestionare a conflictelor, comunicare eficientă și nonviolentă, negociere sau mediere, urmărind în același timp dezvoltarea unei culturi organizaționale care promovează colaborarea, încrederea și respectul. Cultura organizațională, prin valorile organizației, poate contribui la reducerea conflictelor și la încurajarea membrilor săi să lucreze împreună, cooperând și colaborând, pentru a depăși obstacolele¹.

Privit în profunzime, conflictul poate fi perceput ca fiind procesul natural și de neînlăturat al interacțiunii umane într-un mediu de lucru. Modul de gestionare al acestuia poate avea efect important asupra climatului în care se desfășoară activitatea organizației, dar și asupra evoluției și progresului acesteia. Conflictul este inevitabil pentru dezvoltarea organizației, fiind totodată necesar pentru progresul acesteia și totodată forța motivatoare și inovatoare a schimbării.

¹ C. Coman, M. Anton, L.G. Bârsan, M. Bularca, Managementul conflictelor în organizații, București, Editura CH Beck, 2021, p. 102.

Cercetare aplicativă privind managementul conflictului în organizații

Cercetarea aplicativă a avut ca scop identificarea cauzelor care pot conduce la apariția conflictului în anumite organizații similare, respectiv trei supermarket-uri, precum și identificarea tehnicilor eficiente de gestionare a conflictului folosite și conturarea pe baza rezultatelor cercetării a unei strategii de gestionare a conflictului cu aplicabilitate generală.

Obiectivele cercetării

- O1 - identificarea cauzelor care stimulează apariția conflictului într-o organizație
- O2 - identificarea celor mai eficiente metode și tehnici de gestionare a conflictului
- O3 - realizarea unei strategii de gestionare a conflictului în organizații pe baza datelor obținute.

Instrumente și tehnici de cercetare

- parcurgerea documentelor bibliografice ne-a permis analiza și extragerea informațiilor relevante temei propuse și înțelegerea mai profundă a problemei conflictului organizațional.
- chestionar on-line sau gform-ul este instrumentul de cercetare cu ajutorul căruia am colectat date relevante pentru studiul nostru într-un timp relativ scurt și de la mai mulți subiecți, fiind format din 14 întrebări, majoritatea cu alegere multiplă, completate de câteva întrebări cu răspuns deschis.

Eșantionul cercetării

La cercetare au participat 45 de persoane care activează în supermarket-uri, respectiv Lidl Victoria, Penny Victoria și Profi Victoria. Criteriile care au stat la baza alegerii eșantionului de cercetare au fost: numărul echilibrat din fiecare supermarket, vechimea participanților, funcția pe care o au angajații, fiind incluși în eșantion atât angajați din poziții de conducere, cât și angajați din poziții de execuție, pentru a înțelege modul în care sunt abordate și rezolvate conflictele la diferite niveluri ierarhice. Un alt reper a fost vârsta angajaților, aceștia având

vârste diferite, aspect relevant pentru a evalua dacă există diferențe în modul de abordare a conflictelor în funcție de vârstă.

Analiza și interpretarea datelor

La chestionarul aplicat au răspuns un număr de 45 de persoane, răspunsurile fiind evidențiate în continuare.

1. Care este vârsta dumneavoastră?

45 de răspunsuri

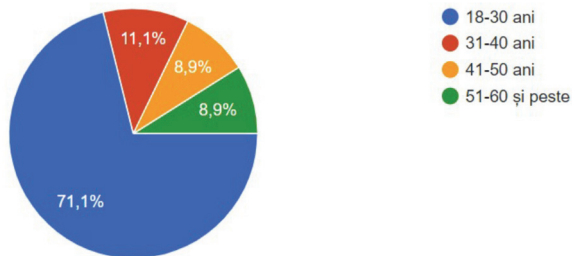

Figura 1. Vârsta respondenților

Putem observa că răspunsurile primite provin de la o categorie de populație cu vârste cuprinse între 18-40 ani, respectiv, 71,1% și 11,1%, totalizând un procent de 82,2% dintre respondenți, reprezentând categoria de persoane încadrate în muncă, la polul opus se află categoria cu vârstă cuprinsă între 41-și peste 60 de ani, totalizând doar 17,8%.

73,3% dintre participanți consideră că în organizațiile în care activează apar conflicte, dar sunt ocazionale, 20% consideră că apariția conflictelor este destul de frecventă, iar 6,7% afirmă că în organizația din care fac parte nu apar niciodată conflicte. Aceste răspunsuri din urmă ne duc cu gândul la îmbrățișarea unei atitudini de evitare a conflictului de către respondenți.

2. Cât de des apar conflicte în organizația din care faceți parte?

45 de răspunsuri

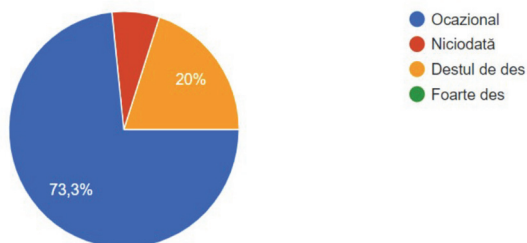

Figura 2. Frecvența conflictelor

Încercând să determinăm o ierarhie a cauzelor generale ce pot declanșa conflicte am constatat că o comunicare ineficientă este considerată de către 48,9% dintre participanți ca fiind cauza principală a apariției conflictului în cadrul unei organizații, 28,9% consideră ca fiind „vinovate de apariția conflictelor diferențele de personalitate”, 11,1%, obiectivele și interesele divergente, 6,7%, stilurile de conducere ale managerilor, iar 4,4% dintre respondenți consideră că lipsa de resurse conduce de cele mai multe ori la generarea conflictelor.

3. Care dintre următoarele considerații credeți că sunt principalele cauze ale conflictelor în organizația dvs.?

45 de răspunsuri

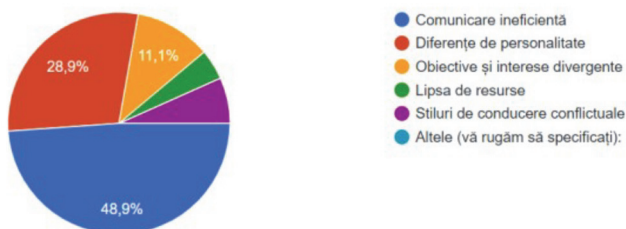

Figura 3. Cauzele generale ale conflictelor

Încercând să aprofundăm acest ultim aspect și să aflăm perspectiva angajaților privind principalele cauze ale conflictelor care țin de

management, s-a reținut că participanții la studiu consideră ca principală cauză a conflictului tot lipsa comunicării eficiente din partea managerului organizației, aceștia răspunzând într-un procent de 42,2%. Pe locul doi se situează lipsa recunoașterii și aprecierii angajaților pentru munca depusă de către manageri, urmată de managementul deficitar al performanțelor angajaților. Nu sunt de omis nici deficiențele de gestionare a echilibrului între viața personală și cea profesională, acestea influențându-se reciproc. O cauză evidențiată de către participanți este cea a stresului și suprasolicitării angajaților, iar aici ne putem gândi la programul încărcat, sarcini prea multe și solicitante etc., cauză la care se adaugă, așa cum observăm și lipsa oportunităților de dezvoltare personală și profesională a angajaților organizației.

4. Care sunt principalele cauze ale conflictelor care țin de management?

45 de răspunsuri

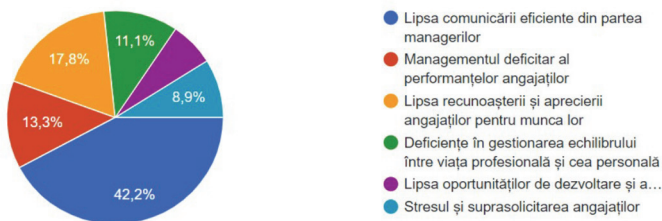

Figura 4. Cauzele apariției conflictului datorate managementului

Paleta cauzelor care țin de condițiile de muncă este oarecum mai echilibrată, dar locul întâi îl dețin salariul și beneficiile insuficiente sau neechitabile pentru același tip de muncă depusă, urmată de suprasolicitare și stres, pe locul al treilea situându-se managementul defectuos datorat în special stilurilor manageriale. Alte cauze care pot genera conflictul raportat la condițiile de muncă sunt conform respondenților: lipsa de comunicare și de implicare, lipsa de echilibru între viața personală și cea profesională, perspectivele reduse de avansare în cariera aleasă și discriminarea sau hărțuirea la locul de muncă.

Următoarea întrebare a vizat stabilirea principalelor cauze ale conflictelor care țin de comunicarea organizațională. Participanții consideră că diferențele de opinii și de perspective constituie principala cauză a

generării conflictului organizațional din sfera comunicării, răspunsurile fiind obținute de la 26,7% dintre participanți, lipsa de claritate și coerență în comunicare este considerată a fi una dintre cauzele izbucnirii conflictului de către 22,2% dintre participanți, restul cauzelor situându-se pe trepte apropiate. Apare totuși o nouă opinie, și anume cea a lipsei de ascultare activă și înțelegere, participanții considerând-o importantă pentru evitarea generării unui eventual conflict.

6. Care sunt principalele cauze ale conflictelor care țin de comunicare?

45 de răspunsuri

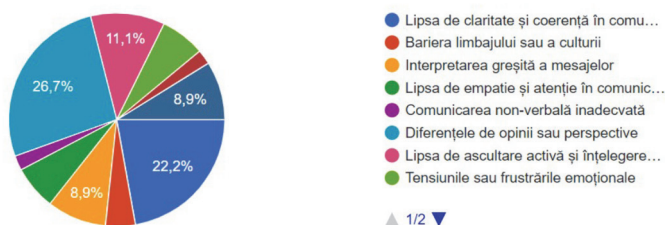

Figura 5. Cauzele conflictului datorate comunicării

Raportat la situațiile de conflict legate de sarcini și responsabilități neclare sau suprapuse, 62,2% dintre respondenți au identificat diferite situații conflictuale apărute datorită sarcinilor sau responsabilităților neclare în cadrul organizației în care activează, 17,8% nu au identificat situații de conflict, iar 20% nu sunt convingși dacă anumite situații au fost sau nu conflictuale.

În continuare ne-am propus să aflăm modul în care respondenții consideră că relațiile dintre colegi în cadrul organizației sunt afectate de conflicte. În procent dominant, 84,4% consideră că situațiile conflictuale duc la deteriorarea relațiilor dintre colegii de muncă, 11,1% consideră că situațiile conflictuale conduc la o îmbunătățire a relațiilor colegiale, iar 4,5% consideră că situațiile conflictuale nu produc efect asupra relațiilor colegiale din cadrul organizației.

Întrebați dacă au fost vreodată implicați personal în soluționarea unui conflict în cadrul organizației, 62,2% au răspuns că au fost implicați în diferite situații conflictuale în organizația în care activează, 28,9%

nu au fost implicați, iar 8,9% nu sunt siguri dacă anumite situații în care au fost implicați au fost sau nu conflictuale.

45 de răspunsuri

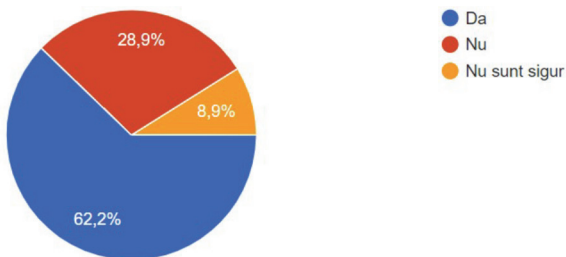

Figura 6. Implicarea în soluționarea conflictelor

Măsurile propuse pentru prevenirea apariției conflictelor în cadrul organizației au fost astfel ierarhizate, în funcție de importanța pe care o consideră, participanții putând alege mai multe răspunsuri: 1. Comunicare deschisă și transparentă - 91,1%; 2. Formare în rezolvarea conflictelor - 42,2%; 3. Negociere - 37,8%; 4. Mediere - 33,3%; 5. Consiliere - 31,1%; 6. Implicarea unei terțe părți - 26,7%; 7. Conciliere - 11,1%; 8. Arbitraj - 4,4%.

În organizațiile în care activează participanții cel mai des este folosită ca tehnică de gestionare a conflictului comunicarea deschisă și transparentă, urmată de consiliere și mediere, cele mai slab cotate fiind arbitrajul și concilierea.

Legat de părerea respondenților despre modul în care organizația gestionează conflictele am putut constata că 35,6% dintre participanți consideră că gestionarea conflictelor este acceptabilă în organizația lor, 31,1% că gestionarea conflictelor se realizează bine, 13,3% consideră că sunt gestionate foarte slab, 11,1%, necorespunzător și doar 8,9% consideră ca fiind excelentă gestionarea conflictelor organizaționale.

Întrebarea următoare, în strânsă legătură cu aspectul anterior investigat, a încercat să stabilească eficiența metodelor/tehnicilor de gestionare a conflictului utilizate în organizațiile analizate. Ca și la întrebarea anterioară, răspunsurile primite indică o eficiență moderată a metodelor sau tehnicilor de gestionare a conflictelor utilizate în organizație,

respectiv 44,4%, dar 31,1% consideră că sunt foarte eficiente. 13,3% au răspuns că tehnicile și metodele utilizate în organizația lor sunt mai puțin eficiente, iar 11,1% că sunt ineficiente.

În continuare s-a solicitat respondenților, printr-o întrebare deschisă, să sugereze alte metode sau tehnici de gestionare a conflictelor care și-ar putea dovedi utilitatea. Astfel, 35 participanți au dorit să schimbe ceva în special în sfera comunicării, a colaborării dintre angajați sau angajați și manager, relaționare prin toleranță, necesitatea activităților de team building și cursuri de gestionarea conflictelor. Redăm mai jos câteva răspunsuri pe care le considerăm relevante:

„Negociere colaborativă deoarece este o abordare bazată pe cooperare și colaborare între părți pentru a identifica soluții câștigătoare pentru ambele părți, și Managementul stresului, deoarece, în unele cazuri, conflictul poate fi evitat prin gestionarea eficientă a stresului și a tensiunilor, iar exercițiile de relaxare, tehnicile de respirație sau alte metode de gestionare a stresului pot ajuta la reducerea tensiunilor și la menținerea unei atitudini echilibrate în timpul unui conflict.”; „Comunicarea e cea mai importantă pentru a soluționa orice conflict și ascultarea tuturor părerilor.” „Nimeni nu deține adevărul absolut”; „Da. Implementarea unor reguli care să ducă la îmbunătățirea comunicării între anjagati.”; „Sesiuni de comunicare deschisă între angajați, traininguri despre ameliorarea conflictelor și îmbunătățirea cooperării”; „ascultare reciprocă”; „Dialog sincer și constructiv. Prezența unei agende clare și definirea profilului și finalităților instituției sau echipei manageriale.”; „Toleranță”; „Calea de îmbunătățire este comunicarea asertivă și transparentă și gestionarea eficientă și amiabilă a conflictelor.”; „Da, în primul rând, conducerea ar trebui să participe împreună cu angajații la un curs de management al conflictelor și la un Team- building.”; „Da, comunicare mai multă în echipă”; „Transparentă în luarea deciziilor.”; „Confruntarea”.

Considerăm că gestionarea conflictelor este o îndatorire dar și o provocare pentru managerii organizațiilor, motiv pentru care este impetuos necesar ca fiecare organizație să dezvolte o strategie de gestionare a acestora. Pe baza răspunsurilor primite și a studierii literaturii de specialitate propunem următoarea strategie care poate fi aplicată în orice organizație indiferent de natura ei.

Prin abordarea conflictelor în mod constructiv și strategic, organizația poate promova un mediu de lucru pozitiv, îmbunătăți comunicarea și relațiile între angajați, crește moralul și satisfacția acestora și, în final, îmbunătăți rezultatele organizației. O strategie eficientă de gestionare a conflictelor poate contribui la consolidarea echipei, la reducerea fluctuației de personal și la creșterea productivității și succesului organizației pe termen lung.

Obiective:

1. Promovarea comunicării deschise și transparente între părțile implicate în conflict pentru a rezolva neînțelegerile și a preveni escaladarea acestuia.
2. Dezvoltarea și implementarea unor politici și proceduri clare pentru gestionarea conflictelor în cadrul organizației.
3. Formarea abilităților de rezolvare a conflictelor și negocieri pentru a facilita soluționarea eficientă a situațiilor conflictuale.
4. Identificarea și abordarea cauzelor profunde ale conflictelor pentru a preveni repetarea acestora în viitor.
5. Monitorizarea și evaluarea constantă a eficacității strategiilor de gestionare a conflictelor pentru a asigura îmbunătățirea continuă a acestora.

Strategia propusă se bazează pe implementarea unor acțiuni în vederea realizării obiectivelor precum:

- organizarea de ședințe de mediere și dialog între părțile implicate în conflict;
- crearea unor grupuri de lucru mixte pentru a identifica și soluționa problemele existente;
- facilitarea întâlnirilor regulate între reprezentanții fiecărei părți pentru a discuta problemele într-un cadru deschis și constructiv;
- organizarea de training-uri și workshop-uri pentru dezvoltarea abilităților de comunicare și rezolvare a conflictelor;
- implementarea unui sistem de feedback și monitorizare pentru a evalua eficacitatea comunicării între părți;
- promovarea transparenței și accesibilității informațiilor privind conflictul și pașii următori în rezolvarea acestuia;

- încurajarea părților să își exprime nevoile și preocupările într-un mod deschis și respectuos;
- facilitarea unor sesiuni de mediere sau conciliere pentru a ajunge la un acord pe termen lung și durabil;
- sprijinirea părților în dezvoltarea abilităților de negociere și compromis pentru a găsi soluții acceptabile pentru ambele părți;
- monitorizarea progresului și ajustarea strategiilor de comunicare în funcție de evoluția conflictului;
- realizarea unui audit intern pentru identificarea posibilelor surse de conflict în organizație;
- organizarea unor sesiuni de formare și training pentru angajați, cu accent pe managementul conflictelor și abilitățile de comunicare eficientă;
- crearea unui manual de proceduri pentru gestionarea conflictelor, care să ofere angajaților un cadru clar și consens asupra modului în care se vor aborda situațiile conflictuale;
- implementarea unui sistem de mediere sau conciliere internă, pentru soluționarea rapidă și eficientă a conflictelor;
- monitorizarea și evaluarea constantă a eficacității politicii și procedurilor de gestionare a conflictelor, pentru identificarea de posibile îmbunătățiri și ajustări.

Concluzii

În cadrul studiului, am observat că există mai multe tipuri de conflicte organizaționale, iar managementul acestora implică o abordare personalizată în funcție de natura și intensitatea conflictului. De asemenea, comunicarea eficientă este cheia în rezolvarea conflictelor organizaționale. Transparența și deschiderea în comunicare pot ajuta la evitarea escaladării conflictelor, o comunicare deschisă, empatia, ascultarea activă și abordarea rezolvării conflictelor cu obiectivitate ajutând la minimizarea efectelor negative ale conflictelor.

Este necesară participarea tuturor părților implicate în conflict în procesul de rezolvare, fiind importantă pentru identificarea unor soluții sustenabile și acceptabile de către toți, iar rezolvarea conflictelor este un proces de lungă durată care necesită, timp, resurse, efort din partea

managerului sau a angajaților, iar, de multe ori, pentru rezolvarea și stingerea acestora este nevoie de implicarea unei terțe persoane.

Din răspunsurile participanților putem concluziona că un manager competent și empatic poate avea un rol esențial în gestionarea și rezolvarea conflictelor organizaționale, abilitățile de negociere și de mediere fiind fundamentale în acest proces, fiind necesară implementarea unor politici și proceduri clare și transparente în cadrul oricărei organizații, acestea putând contribui la prevenirea și gestionarea eficientă a conflictelor.

Cu toate că există multe dezavantaje ale conflictului, conflictul în cadrul unei echipe nu are întotdeauna repercusiuni negative deoarece un conflict gestionat eficient poate permite creșterea înțelegerii, o mai bună relaționare, creșterea inovației și a performanței echipei, dar doar în situația în care organizația este pregătită să abordeze situația conflictuală într-un mod constructiv, oferind resurse și instrumente pentru gestionarea eficientă a acestora.

Bibliografie:

- Abric Jean Claud, Psihologia comunicării. Teorii și metode. Polirom, Iași, 2002.
- Arădăvoaice Gheorghe, Managementul organizației și acțiunii militare. Unele dimensiuni tehnice și psihosociale, București, Editura Sylvi, 1998.
- Bell Arthur, Gestionarea conflictelor în organizații. Tehnici de neutralizare a agresivității verbale, Polirom, Iași, 2007.
- Cristea Georgiana, Eficiența managerială în comunicarea de criză, București, Tritonic, 2023.
- Coman, Claudiu, Anton Mihai, Bârsan, Lupu Ghiță, Bularca Maria Cristina, Managementul conflictelor în organizații, București, Editura CH Beck, 2021.
- Gary Johns, Comportament organizațional, București, Editura Economică, 1998.
- Pânișoară, Georgeta, Integrarea în organizații. Pași spre un management de succes, Polirom, Iași, 2005.

CONTRACTUL DE ACHIZIȚII PUBLICE

Autor: Mária Magdolna OLTÍ¹

Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu, Facultatea de Drept

Programul de studii de masterat:

Administrație Publică Europeană

Coordonator: Conf. univ. dr. Daiana Vesmaș

Rezumat: Contractele de achiziții publice sunt fundamentale pentru eficiența sectorului public, asigurând furnizarea de bunuri, servicii și lucrări necesare. Acestea promovează transparența, concurența și utilizarea eficientă a resurselor, protejând împotriva riscurilor de corupție și ineficiență. Studiul de caz al achiziției echipamentelor de diagnostic pentru Spitalul Municipal din Miercurea Ciuc evidențiază beneficiile concrete ale unui contract bine gestionat. Modernizarea echipamentelor nu doar că îmbunătățește calitatea îngrijirii medicale și că reduce costurile, dar și întărește reputația spitalului și crește eficiența operațională. Investițiile în tehnologie avansată sunt cruciale pentru a fi pe pasul cu progresele medicale și pentru a oferi servicii de înaltă calitate comunității.

Este esențial ca autoritățile să continue să îmbunătățească procedurile de achiziție², să asigure o monitorizare riguroasă și să integreze soluții tehnologice inovatoare pentru a maximiza beneficiile acestor contracte. Pentru a maximiza beneficiile contractelor de achiziții publice, autoritățile trebuie să îmbunătățească procedurile, să monitorizeze atent implementarea și să promoveze transparența și responsabilitatea. Încurajarea inovației și integrarea tehnologiilor avansate sunt esențiale pentru a răspunde nevoilor în schimbare ale sectorului public. Studiul de caz al Spitalului Municipal din Miercurea Ciuc ilustrează impactul pozitiv al gestionării eficiente a achizițiilor asupra comunității și îmbunătățirii calității vieții cetățenilor.

¹ Adresa email auto: mariamagdolna.olti@ulbsibiu.ro.

² Explicații, Editura C.H.Beck, București, 2013, p. 45.

Cuvinte-cheie: achiziții publice, eficiență, transparență, tehnologie, modernizare

Introducerea

Lucrarea tratează conceptul de *contract de achiziții publice*, definindu-l ca un acord oneros între operatori economici și autorități contractante, având ca obiect execuția de lucrări, furnizarea de produse sau prestarea de servicii. Aceste contracte sunt esențiale pentru funcționarea administrațiilor publice, permițând achiziționarea eficientă de resurse. Textul evidențiază rolul contractelor în stimularea concurenței și îmbunătățirea calității serviciilor publice, dar și provocările, precum birocrăția și riscul de corupție. De asemenea, introduce noțiuni fundamentale legate de cesiunea creanțelor în aceste contracte, menționând că obligațiile rămân la părțile inițiale.

Teoria separației puterilor în stat, dezvoltată de Montesquieu, este una dintre teoriile fundamentale în gândirea juridică și filozofică modernă, alături de teoriile drepturilor naturale și contractului social. Înainte de Montesquieu, John Locke a abordat, pentru prima dată, ideea separației puterilor, vizând limitarea puterii statului printr-o teorie a frânelor pentru a evita transformarea statului într-o autoritate opresivă bazată doar pe supunere.¹

Contractul de achiziție publică este similar cu un contract de vânzare-cumpărare de drept comun, având ca obiect achiziția de bunuri, servicii sau lucrări de către administrație, în schimbul unui preț. Doctrina franceză definește aceste contracte ca fiind specifice pentru nevoile serviciului public, iar Codul achizițiilor publice francez stabilește că sunt contracte între colectivități publice pentru realizarea de lucrări, furnituri și servicii²

Contractele de achiziții publice sunt acorduri scrise, cu titlu oneros, între operatori economici și autorități contractante pentru executare de lucrări, furnizare de produse sau prestare de servicii. Acestea sunt

¹ Verginia Vedinaș, *Drept administrativ*, Ediția a XII-a, revăzută și actualizată, Editura Universul Juridic, București, 2020, p. 9.

² Dacian Cosmin Dragoș, Daniel Buda, *Considerații teoretice privind noul cadru juridic al încheierii contractelor de achiziție publică*, *Revista Transilvană de Științe Administrative* nr. 1(7)/2002.

atribuite de entități publice în sectoare neconcurențiale și sunt esențiale pentru achiziționarea de bunuri și servicii necesare serviciilor publice.¹

Achiziția de echipamente de diagnostic avansat pentru Spitalul Municipal din Miercurea Ciuc

Spitalul Municipal din Miercurea Ciuc, situat în inima județului Harghita, are nevoie urgentă de modernizarea echipamentelor sale de diagnostic pentru a îmbunătăți calitatea serviciilor medicale oferite comunității locale. Echipamentele medicale existente sunt depășite din punct de vedere tehnologic și nu mai corespund standardelor actuale, ceea ce afectează capacitatea spitalului de a diagnostica și a trata afecțiunile pacienților în mod eficient și precis. Echipamentele de diagnostic avansate pot fi esențiale pentru furnizarea de servicii medicale specializate în comunitatea locală, reducând astfel necesitatea de transfer a pacienților către alte centre medicale din alte orașe. Progresul în tehnologie și în domeniul medical poate face ca echipamentele medicale existente să devină învechite sau să nu mai satisfac cerințele actuale ale medicinei moderne. Achiziționarea de echipamente de diagnostic avansate poate stimula cercetarea medicală și inovația în domeniul sănătății, oferind acces la tehnologiile de ultimă generație.

Investiția în echipamente medicale moderne poate avea un impact pozitiv asupra comunității locale, prin îmbunătățirea accesului la servicii medicale și prin creșterea încrederii pacienților în sistemul de sănătate local.

Procedura de achiziție

Planificarea achiziției: Conducerea spitalului colaborează cu departamentul de achiziții pentru a identifica nevoile specifice de echipamente de diagnostic și pentru a elabora un caiet de sarcini detaliat care să cuprindă cerințele tehnice și operaționale ale echipamentelor necesare.

Publicarea anunțului de participare: Pe data de 1 februarie 2023, Spitalul Municipal publică un anunț de participare pe platforma

¹ Ionel Bogdan, *Achizițiile Publice în România: Legislație și Practică*, Editura C.H. Beck, București, 2020, p. 12.

electronică de achiziții publice și în presa locală, invitând furnizorii să prezinte oferte pentru furnizarea echipamentelor de diagnostic.

Evaluarea și selecția ofertelor: După expirarea termenului limită pentru depunerea ofertelor, o comisie de evaluare formată din specialiști medicali și reprezentanți ai departamentului de achiziții evaluează ofertele primite în funcție de criterii precum calitatea echipamentelor, prețul și termenii de livrare.

Adjudecarea contractului: Pe data de 1 aprilie 2023, contractul este adjudecat către compania MedTech Solutions, care a prezentat cea mai avantajoasă ofertă în conformitate cu cerințele caietului de sarcini. Valoarea totală a contractului este de 1.500.000 de euro, iar termenul de livrare este de 6 luni de la semnarea contractului.

Beneficiile anticipate

Îmbunătățirea serviciilor medicale: Achiziționarea de echipamente de diagnostic avansate va permite spitalului să efectueze investigații medicale mai precise și să ofere tratamente mai eficiente pacienților, contribuind la îmbunătățirea calității îngrijirii medicale.

Redresarea reputației spitalului: Modernizarea echipamentelor medicale și îmbunătățirea serviciilor medicale vor consolida încrederea pacienților și a comunității locale în capacitatea spitalului de a furniza îngrijiri medicale de înaltă calitate.

Eficiență și economii: Utilizarea echipamentelor de diagnostic avansate ar contribui la reducerea timpului de diagnosticare și la evitarea necesității trimiterii pacienților la alte unități medicale, ceea ce poate duce la economii de costuri dar și la creșterea eficienței operaționale a spitalului.¹

Prin achiziționarea de echipamente de diagnostic avansate, Spitalul Municipal din Miercurea Ciuc își consolidează angajamentul de a furniza îngrijiri medicale de calitate și de a răspunde la nevoile medicale ale comunității locale.

Echipamentele de diagnostic avansate ar putea permite identificarea și diagnosticarea mai rapidă și mai precisă a afecțiunilor medicale, ceea ce ar duce la îmbunătățirea tratamentului și a rezultatelor pentru pacienți.

¹ <https://www.anap.gov.ro>, pagină accesată la data de 15.04.2024.

Având acces la echipamente moderne de diagnostic, pacienții ar putea beneficia de reducerea timpului de așteptare pentru efectuarea investigațiilor medicale necesare, contribuind astfel la creșterea satisfacției pacienților și la îmbunătățirea experienței acestora în cadrul spitalului. Utilizarea echipamentelor de diagnostic avansate ar putea conduce la o mai mare eficiență în cadrul spitalului, prin reducerea redundanței investigațiilor și a erorilor medicale, precum și prin optimizarea fluxului de lucru al personalului medical.¹

Investiția în echipamente medicale de calitate superioară poate contribui la reducerea costurilor pe termen lung prin diminuarea necesității de a trimite pacienții către alte centre medicale pentru investigații sau tratamente specializate.

Spitalul Municipal din Miercurea Ciuc ar putea câștiga o reputație mai bună în comunitatea locală dar și în regiune, prin oferirea unor servicii medicale de înaltă calitate, sprijinite de echipamente de diagnostic avansate.

Disponibilitatea echipamentelor medicale moderne ar putea atrage și menține personal medical calificat și experimentat în cadrul spitalului, contribuind la stabilitatea și continuitatea serviciilor medicale.

Concluzii

Achiziționarea de echipamente de diagnostic avansate reprezintă o decizie strategică pentru Spitalul Municipal din Miercurea Ciuc, având multiple beneficii și impacturi pozitive. Prin modernizarea echipamentelor medicale și îmbunătățirea serviciilor medicale, spitalul poate contribui semnificativ la îmbunătățirea calității îngrijirii medicale și la redresarea reputației sale în comunitatea locală. Utilizarea echipamentelor de diagnostic avansate poate aduce eficiență operațională și economii de costuri, permițând spitalului să ofere servicii medicale mai precise și mai eficiente pacienților săi. Prin urmare, această inițiativă nu numai că sporește încrederea pacienților și a comunității locale în capacitatea spitalului de a furniza îngrijiri medicale de înaltă calitate,

¹ Cabinet de avocatura Pantelimon, Asistență și consultanță juridică în achiziții publice, disponibil la adresa: <https://www.pantilimon.ro/servicii-juridice/alte-servicii/asistenta-si-consultanta-juridica-in-achizitii-publice>.

dar și demonstrează angajamentul acestuia față de îmbunătățirea continuă a serviciilor medicale și a satisfacției pacienților.

În afară de achiziționarea de echipamente de diagnostic avansate, spitalul ar putea să-și extindă gama de servicii medicale oferite, inclusiv specializarea în anumite domenii medicale sau introducerea unor programe de îngrijire preventivă și de sănătate publică.

Spitalul ar trebui să investească în formarea și dezvoltarea personalului său medical și auxiliar pentru a asigura că acesta este familiarizat și pregătit să utilizeze noile echipamente și tehnologii medicale achiziționate.

Spitalul ar putea să exploreze posibilitatea de a încheia parteneriate și colaborări cu alte instituții medicale și de cercetare pentru schimbul de cunoștințe și experiență în domeniul medical, precum și pentru accesul la resurse și tehnologii avansate.

Spitalul ar trebui să implementeze un sistem de management al calității pentru a monitoriza și evalua constant calitatea serviciilor oferite, feedback-ul pacienților și eficacitatea echipamentelor și procedurilor medicale și pentru a lua măsuri de corectare și de îmbunătățire acolo unde este necesar.

Spitalul ar trebui să comunice deschis cu comunitatea locală, să ofere informații clare și transparente despre noile servicii și tehnologii medicale disponibile și să încurajeze implicarea și feedback-ul pacienților în procesul de îmbunătățire continuă a serviciilor medicale.

Bibliografie

- Bogdan Ionel, Achizițiile Publice în România: Legislație și Practică, Editura C.H. Beck, București, 2020.
- Dragoș Dacian Cosmin, Buda Daniel, Considerații teoretice privind noul cadru juridic al încheierii contractelor de achiziție publică, Revista Transilvană de Științe Administrative nr. 1(7)/2002.
- Săraru Cătălin Silviu, Cartea de contracte administrative. Modele, Comentarii, Explicații, Editura C.H.Beck, București, 2013.
- Vedinaș Verginia, Drept administrativ. Ediția a XII-a, revăzută și actualizată. Editura Universul Juridic, București 2020.

<https://www.anap.gov.ro>.

<https://www.pantilimon.ro>.

ROLUL FACTORILOR MOTIVAȚIONALI ÎN MUNCĂ

Autor: Sorina-Nicoleta OPRIȘA¹

Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu, Facultatea de Drept

Programul de studii de licență: Administrație Publică

Coordonator: Lector univ. dr. Ioana-Alexandra Hulpuș

Rezumat: *Există o diversitate de factori motivatori și, implicit, de tehnici și metode ce pot fi aplicate în cadrul organizațiilor, pentru a atinge acest scop. Adaptarea tehnicilor și metodelor motivaționale pentru fiecare caz se impune datorită faptului că managementul nu oferă o soluție ideală, o rețetă general valabilă care să garanteze succesul.*

În cadrul prezentului articol, mi-am propus să analizez în mod succint, cadrul teoretic în jurul conceptului de management al resurselor umane (MRU), privit ca și o componentă necesară unei organizații care își propune să gestioneze în mod eficient oamenii în vederea atingerii obiectivele organizaționale. Lucrarea se concentrează pe importanța ce trebuie acordată factorilor motivaționali în muncă, în contextul în care funcția de motivare este relaționată cu atitudini complexe, cu sentimentele și prejudecățile personale ale lucrătorilor, a valorilor acestora, a mediului economic și cultural, a siguranței locului de muncă, a realizării așteptărilor de la locul de muncă, a stabilității emoționale, a fluxului de comunicare dintre conducere și personal.

Totodată, am ales să prezint în cadrul acestui articol și un studiu de caz, realizat în cadrul Consiliului Județean Sibiu, o instituție administrativă locală din județul Sibiu, deoarece am încercat să găsesc aplicabilitatea practică a elementelor studiate în partea teoretică și de asemenea, să realizez o cercetare care să evidențieze rolul factorilor motivaționali precum și alte aspecte privind managementul resurselor umane la nivelul organizației publice alese.

Cuvinte-cheie: *management, resurse umane, obiective, motivație, organizații.*

¹ Adresa de email autor: sorinamicoletaoprisa@gmail.com.

Introducere

În ultimii ani, mediile tind să devină mai complexe și mai dinamice: tehnologiile emergente și globalizarea sporesc concurența, forțând organizațiile să se dovedească a fi foarte productive, durabile și eficiente din punct de vedere al costurilor. Managementul resurselor umane (MRU), este o parte organică a fiecărei organizații care joacă un rol vital în ciclul de viață al organizației, contribuind la succesul acesteia. Managementul resurselor umane (MRU) este procesul de angajare a oamenilor, de formare a acestora, de compensare a acestora, de dezvoltare a politicilor legate de aceștia și de dezvoltare a strategiilor de reținere a acestora¹. Acest serviciu este definit ca o abordare strategică și coerentă a managementului celor mai valoroase active ale unei organizații - oamenii care lucrează acolo și care, individual și colectiv, contribuie la realizarea obiectivelor acesteia. Cu alte cuvinte, putem spune că îndeplinea un rol administrativ, mai degrabă, decât un rol strategic crucial pentru succesul organizației. Jack Welch, fost CEO al General Electric și nume ilustru al științei și practicii managementului, rezumă noul rol al managementului resurselor umane astfel, punctând rolul oamenilor într-o organizație: *resursa umană (HR-ul) este importantă în vremuri bune, HR-ul este definitoriu în momentele grele.*

Rolul principal al serviciului de management al resurselor umane este de a realiza obiectivele organizaționale prin intermediul oamenilor. În general, obiectivele sale pot fi clasificate după cum urmează: din punct de vedere social - managementul resurselor umane ține seama de cadrul legal, societal și etic; organizațional - managementul resurselor umane sprijină o organizație să îmbogățească și să sporească sursele de avantaj competitiv, prin furnizarea mijloacelor de a obține eficiență și eficacitate, funcțional - managementul resurselor umane contribuie la eficiența departamentului în sine, astfel încât obiectivele organizației să fie îndeplinite; personal - managementul resurselor umane le permite oamenilor să își atingă obiectivele personale, astfel încât aceștia să fie motivați și să rămână angajați. Combinația dintre realizarea obiectivelor

¹ The Open University of Hong Kong, Managementul resurselor umane, disponibil la adresa: [Human Resource Management 32088 \(2\).pdf](#).

personale și a celor organizaționale este o forță motrice importantă care îmbunătățește eficiența și productivitatea angajaților.¹

De asemenea, mulți cercetători au încercat să definească motivația, fiind un domeniu bine studiat, care își are rădăcinile în multe discipline academice, precum: psihologia, sociologia, educația, științele politice și economia. Raportând motivația la locul de muncă, motivația ar însemna procesul de creștere a moralului angajaților, pentru a-i încuraja să dea de bunăvoie tot ce au mai bun pentru îndeplinirea sarcinilor atribuite. Cu alte cuvinte, motivația angajaților se referă la factorii care îi determină pe lucrători să se angajeze în comportamente care promovează cumulativ profitabilitatea organizațiilor în care lucrează. Cu cât un angajat este mai motivat, cu atât este mai probabil să fie stimulat și interesat să accepte obiectivul și să se identifice cu organizația. Pe de altă parte, motivația scăzută la locul de muncă poate duce la o schimbare costisitoare, absenteism, întârzieri și chiar sănătate mintală precară.²

Studiu de caz

Partea aplicativă a lucrării s-a concentrat pe identificarea unor aspecte privind rolul factorilor motivaționali privind managementul resurselor umane la nivelul unei organizații publice, mai exact Consiliul Județean Sibiu, ca model de bune practici, și în același timp identificând și subliniind unele dintre trăsăturile specifice organizațiilor publice.

Consiliul Județean Sibiu, o instituție administrativă locală din județul Sibiu, județ situat în centrul României, are un rol important în coordonarea și dezvoltarea activităților la nivel județean. În cele ce urmează voi prezenta câteva aspecte relevante despre Consiliul Județean Sibiu:

¹ A. Katou, *Managementul resurselor umane*, 2017, disponibil la adresa: www.kogan-page.co.uk, pagină accesată la 10.03.2024.

² K.N. Gangai, *Absenteismul la locul de muncă: care sunt factorii care îl influențează?*, *International Journal of Organizational Behavior & Management Perspectives*, 2014.

1. Rol și competențe:

- Consiliul Județean este organul deliberativ al județului și reprezintă interesele cetățenilor din zonă.
- are atribuții în domenii precum infrastructura, dezvoltarea regională, cultură, turism, educație, sănătate, protecția mediului și altele.

2. Componentă și funcționare:

- Consiliul Județean este format din consilieri județeni, aleși prin vot direct de către cetățeni.
- Președintele Consiliului Județean, ales tot prin vot, conduce activitatea instituției.

3. Proiecte și inițiative:

- Consiliul Județean Sibiu inițiază și susține proiecte care vizează dezvoltarea județului, îmbunătățirea infrastructurii, promovarea culturii și turismului, și creșterea calității vieții cetățenilor.
- de-a lungul timpului, au fost implementate proiecte importante, cum ar fi: modernizarea drumurilor, restaurarea monumentelor istorice, sprijinirea evenimentelor culturale și sportive.

4. Colaborare cu autoritățile locale și regionale:

- Consiliul Județean colaborează strâns cu primăriile și alte instituții locale pentru a asigura dezvoltarea armonioasă a întregului județ.
- de asemenea, cooperează cu alte consilii județene din regiune și cu autoritățile centrale pentru a-și promova interesele.

În esență, cercetarea a avut ca scop principal clarificarea și o mai bună înțelegere a coordonatelor problemei, respectiv sublinierea importanței factorilor motivaționali în cadrul managementului resurselor umane.

Metode și tehnici de cercetare utilizate

Referitor la metodologia folosită, partea aplicativă a lucrării apelează în principal la metoda chestionarului, folosind în subsidiar și metoda observației, în contextul în care Consiliul Județean Sibiu a fost

organizație-partener de practică, precum și studiul documentelor specifice (pagina oficială Consiliul Județean Sibiu) organigrama instituției, model fișă post, regulamente. Studiul este așadar centrat pe Consiliul Județean Sibiu, care este analizat prin prisma reperelor de management al resurselor umane. Un reper important îl reprezintă realizarea unui chestionar aplicativ, cercetarea având ca scop evidențierea rolului factorilor motivaționali și a unor aspecte privind managementul resurselor umane la nivelul Consiliului Județean.

Metoda chestionarului

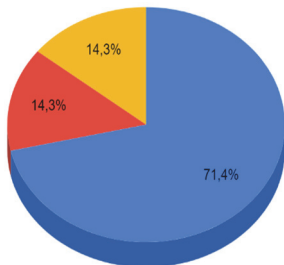
În vederea elaborării chestionarului, structura acestuia a fost determinată în deplină concordanță cu ipotezele cercetării, precum și cu obiectivele specifice prezentate în partea teoretică. Aplicarea chestionarului s-a realizat prin abordarea respondenților în cadrul Consiliului Județean Sibiu. S-a optat pentru un sondaj personal, constând în culegerea informațiilor în mod mijlocit, prin intermediul unui chestionar aplicativ, online. Ancheta cantitativă a permis măsurarea din punct de vedere statistic a satisfacției personalului, plecând de la un model reprezentativ. Interpretarea datelor statistice a contribuit la evidențierea rolului și, de asemenea, importanța motivației în cadrul serviciului de management al resurselor umane din instituția analizată. Astfel, cu ajutorul chestionarului am putut culege informații importante referitoare atât la nivelul de satisfacție, cât și la nivelul de nemulțumire a personalului din cadrul Consiliului Județean Sibiu.

Rezultatele cercetării

Percepția privind îndeplinirea obiectivelor

1. În instituția în care vă derulați activitatea, se pune accent pe luarea unor hotărâri care vă ajută să îndepliniți obiectivele propuse?

Luarea unor hotărâri corecte de către personalul de conducere la nivel organizațional este necesară pentru a duce la îndeplinirea obiectivelor propuse.

● În mare măsură ● Rareori ● De fiecare dată

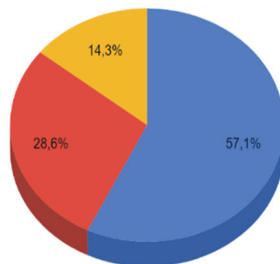
1. Înfăptuirea obiectivelor

susține că acest fapt este realizat de fiecare dată iar un procent de 14,3% rareori.

Percepția privind implicarea în luarea deciziilor ca sursă de motivație

2. În instituția în care vă prestați activitatea, aveți șansa să vă implicați în luarea hotărârilor? Reprezintă această implicare o metodă de motivație?

Percepția personalului din cadrul instituției analizate referitoare la implicarea în luarea hotărârilor și dacă aceasta reprezintă o sursă de motivație este una variată. Bineînțeles, percepția diferită a acestora este una explicabilă, deoarece se ține seama de poziția fiecăruia, cum ar fi post de conducere sau de execuție dar și de stilul de conducere adoptat. Așa cum putem observa, avem un procent de 57,1% care susține că implicarea în luarea deciziilor reprezintă o sursă de motivație în mare măsură, un procent de 14,3% susține acest lucru frecvent, iar 28,6% dintre aceștia susțin că acest fapt reprezintă o sursă de motivație rareori.

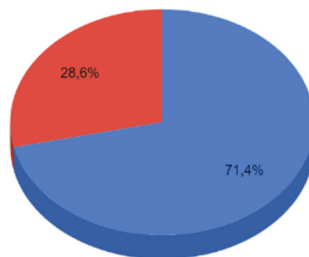
● În mare măsură ● Rareori ● Frecvent

2. Luarea deciziilor ca sursă de motivație

Percepția asupra nivelului de implicare privind soluționarea problemelor

3. În instituția în care vă prestați activitatea, aveți posibilitatea să fiți implicat în soluționarea problemelor?

Un punct forte al unei instituții publice, în cazul nostru, și nu numai, este reprezentat de implicarea personalului în soluționarea problemelor. De multe ori, fiecare își poate aduce contribuția creativă, inovativă la locul de muncă, fiind, de asemenea, o bună cale de a-și pune în aplicare calitățile

● În mare măsură ● Frecvent

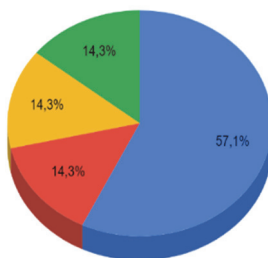
3. Soluționarea problemelor

pe care le stăpânește. Totodată, comunicarea trebuie să fie deschisă, onestă. Astfel, putem observa că în proporție de 71,4% susțin faptul că sunt implicați în soluționarea problemelor, iar în procent de 26,6% doar frecvent, rezultatele sugerând un stil de management participativ.

Percepția personalului față de comunicarea din cadrul instituției

4. În instituția în care vă derulați activitatea, comunicarea între colegi este una onestă, liberă?

Comunicarea în cadrul instituției, indiferent sub ce formă se desfășoară, reprezintă unul dintre cei mai importanți factori în realizarea obiectivelor propuse. O comunicare eficientă sporește transmiterea unor valori ale organizației atât în materia planului intern, cât și a celui extern. Personalul din cadrul instituției analizate și-a exprimat o părere mai diversă în ceea ce privește felul comunicării. Astfel, avem

● De fiecare dată ● Rareori ● În mare măsură ● Frecvent

4. Comunicarea

un procent de 57,1% care susține că de fiecare dată comunicarea este una onestă, liberă, un procent de 14,3% care susține în mare măsură

acest fapt, un procent de 14,3% frecvent și un procent de 14,3% faptul că rareori comunicarea este una sinceră.

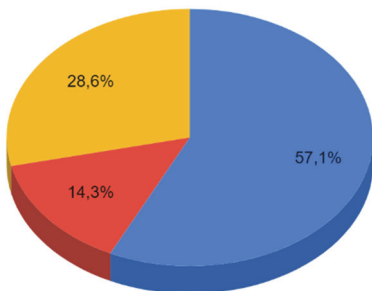
Percepția față de oportunitățile de avansare în carieră

5. În instituția în care vă prestați munca, considerați că oportunitățile de avansare în carieră reprezintă o sursă de motivație?

Avansarea în carieră poate oferi o stabilitate mai mare și o perspectivă mai bună pentru viitor. Acest lucru poate motiva personalul să

depună eforturi suplimentare pentru a-și atinge obiectivele profesionale.

Pentru mulți, avansarea în carieră poate reprezenta o realizare personală. A atinge un nivel superior într-o instituție reprezintă o sursă de mândrie și satisfacție. În cazul dat, personalul instituției analizate susține faptul că oportunitățile de avansare în carieră reprezintă o sursă de motivație, în mare măsură, cu un procent de

● În mare măsură ● Rareori ● De fiecare dată

5. Oportunitățile de avansare

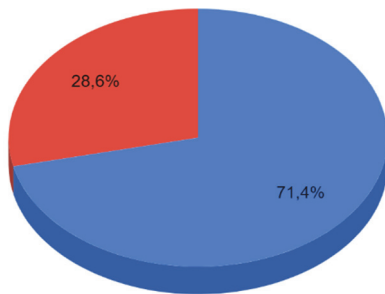
57,1%, de fiecare dată susțin 28,6%, iar rareori doar 14,3%.

Percepția asupra mediului unde se desfășoară activitatea

6. Sunteți mulțumit de mediul în care va prestați activitatea?

Percepția personalului, din cadrul instituției față de mediul unde își desfășoară activitatea influențează de asemenea cultura organizațională.

Rezultatele obținute arată faptul că mediul de desfășurare a activității este unul destul de mulțumitor în proporție de 71,4% și satisfăcător cu un procent de 28,6%.

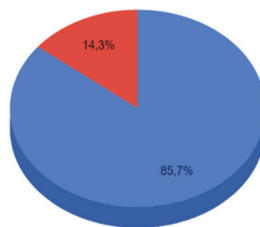
● Destul de mulțumit ● Satisfăcător

6. Mediul

Percepția față de ambianța resimțită în cadrul instituției

7. În instituția în care vă desfășurați activitatea, ambianța resimțită este una pozitivă, armonioasă, creativă?

Percepția personalului față de ambianța mediului din cadrul instituției, este una pozitivă în mare măsură, cu un procent de 85,7%, însă, avem și un procent de 14,3% care susține că mediul în care se desfășoară activitatea este unul armonios, creativ frecvent.

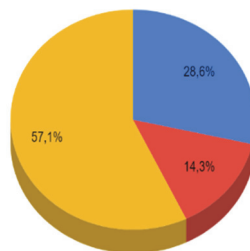
● În mare măsură ● Frecvent

7. Ambianța

Percepția personalului față de importanța motivării

8. În instituția în care vă desfășurați activitatea, motivarea personalului reprezintă un factor important?

Motivarea personalului într-o organizație are o importanță crucială pentru succesul pe termen lung companiei. Angajații motivați sunt mai predispuși să muncească mai mult și mai bine și de asemenea, sunt mai puțin predispuși să caute alte locuri de muncă. Motivarea angajaților contribuie la formarea unei echipe puternice și unite. Astfel, motivarea personalului din cadrul instituției reprezintă un factor important în mare măsură în proporție de 57,1%, frecvent 28,6%, iar 14,3% rareori.

● Frecvent ● Rareori ● În mare măsură

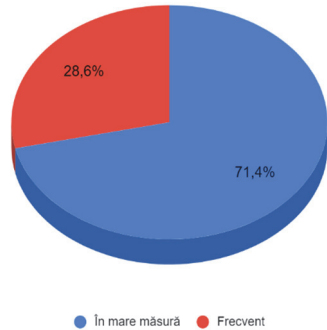
8. Importanța motivării

Percepția personalului față de sistemul de recompensare a muncii prestate

9. Considerați că munca dumneavoastră este plătită corespunzător nivelului de muncă și al calității acesteia?

Existența unui sistem de recompensare eficient a muncii prestate în cadrul instituției, reprezintă un factor important, o sursă de motivație. Există o legătură bine cunoscută în domeniul managementului, cea dintre motivare și performanță, astfel, fiind concepute noi programe de motivare, antrenante, care au rolul de a menține angajații performanți

și de a maximiza eficiența. Cu alte cuvinte, existența unui salariu satisfăcător ar reprezenta o sursă de motivație pentru munca depusă de angajați. Un procent de 71,4% din personalul serviciului de resurse umane consideră că munca depusă este recompensată în mare măsură, însă, de asemenea, avem și un procent de 28,6% care susțin că munca le este răsplătită corect frecvent.

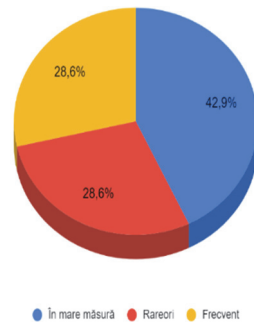

9. Sistemul de recompensare

Percepția asupra nivelului de implicare a personalului la nivel previzional

10. În instituția în care vă prestați activitatea, aveți posibilitatea să contribuiți cu idei noi în cadrul unor ședințe sau proiecte?

Percepția personalului privind nivelul de implicare la nivel previzional, mai exact, posibilitatea de a contribui cu idei noi, eficiente, în cadrul unor ședințe sau proiecte este predominantă în mare măsură, cu un procent de 42,9%. Cu toate acestea, există un procent de 28,6% care susțin faptul că acest lucru se întâmplă frecvent și un procent de 28,6% care susțin faptul că rareori sunt implicați în asemenea activități.

10. Nivelul de implicare

Concluzii

Managementul trebuie să țină seama de rutina zilnică a personalului. Acesta poate determina satisfacția lor privind munca, mediul în care se desfășoară activitatea, dar și sursele de motivație esențiale, interpretându-le cu atenție comportamentul. Astfel, chestionarele pot fi folosite pentru a sonda satisfacția în muncă și pentru a identifica modalitățile de îmbunătățire în concordanță cu rezultatele evidențiate.

Așadar, scopul acestei lucrări este, așa cum reiese atât din informațiile prezentate în partea teoretică, cât și din partea aplicativă, de a scoate în evidență importanța factorilor motivaționali în cadrul muncii prestate în cadrul unei organizații de a pune accent pe unele dintre elementele esențiale aflate la baza managementului resurselor umane.

Bibliografie

- Gangai Khagendra Nath, Absenteismul la locul de muncă: care sunt factorii care îl influențează?, *International Journal of Organizational Behavior & Management Perspectives*, 2014.
- Frasch Kristen, Shadovitz David, Shelly Jared, Nu există plângeri în HR, *Human Resource Executive Online*, iunie 30, 2009.
- Katou Anastasia A., Managementul resurselor umane, disponibil la adresa: www.kogan-page.co.uk.
- The Open University of Hong Kong, Managementul resurselor umane, *Human_Resource_Management_32088 (2).pdf*.

<https://www.cjsibiu.ro/>

IMPORTANȚA DEFINIRII MISIUNII ȘI A VIZIUNII ÎN CONTEXTUL MANAGEMENTULUI STRATEGIC

Autor: Ingrid Iulia DOMOKOȘ¹

Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu, Facultatea de Drept
Programul de studii de licență: Administrație Publică
Coordonator: Lector univ. dr. Ioana Hulpuş

Rezumat: Managementul strategic reprezintă, în esență, un set de decizii și de activități care vizează atingerea obiectivelor organizaționale pe termen lung, în condiții de avantaj competitiv. Scopul acestei cercetări vizează prezentarea unor perspective privind managementul strategic și evidențierea importanței acestei noi ramuri. Mi-am propus, prin acest demers, să realizez o analiză a principalelor concepte operaționale și a problematicii de bază a managementului strategic, dar și să subliniez aplicabilitatea practică a acestei științe și arte deopotrivă.

Lucrarea se concentrează pe două componente-cheie, ce aparțin managementului strategic, respectiv misiunea și viziunea organizației. Este foarte important de reținut faptul că aceste elemente au un rol strategic, fiind esențiale pentru orice organizație, deoarece ambele au menirea de a oferi direcție și claritate. Misiunea definește scopul principal al organizației și ceea ce aceasta dorește să realizeze pe termen scurt, respectiv stabilește cui și cum își propune să fie utilă, în timp ce viziunea are rolul de a descrie obiectivele pe termen lung și aspirațiile pentru un viitor cât mai bun. Ambele ajută la ghidarea deciziilor strategice, și în special la alinierea echipei.

Cuvinte-cheie: misiune, viziune, strategie, management strategic.

¹ Adresă de email autor: ingridiulia.domokos@ulbsibiu.ro.

Introducere

Managementul strategic este un proces care implică o înțelegere atentă a modului în care lumea se schimbă, precum și o cunoaștere a felului în care toate aceste schimbări care au loc în mediul extern ar putea să afecteze anumite organizații, fie ca oportunități, fie ca amenințări.

Lucrarea își propune să clarifice principalele concepte operaționale, respectiv noțiunile de strategie, management strategic, planificare strategică, cu evidențierea importanței etapei definirii misiunii și viziunii organizaționale. Din nefericire, practica demonstrează că un număr semnificativ de organizații din mediile privat și public nu au o strategie clară, iar aceste elemente strategice, misiunea și viziunea nu sunt valorificate corespunzător. În acest context, articolul va prezenta importanța misiunii și a viziunii, precum și rolul și beneficiile pe care aceste componente ale managementului strategic pot să le aducă în orice organizație.

1.1. Conceptele de strategie și management strategic

Cuvântul „strategie” izvorăște din grecesmul „strategos”, însemnând „arta câștigării războiului”. Conceptul de „strategie” este partea cheie a managementului strategic, și, înainte de a trata managementul strategic în sine, este important să analizăm câteva definiții notabile ale strategiei, așa cum au fost ele relevate în literatura de specialitate.

Kenneth Andrews definește conceptul de „strategie” ca pe „un tipar de obiective, scopuri, politici și planurile majore de acțiune pentru atingerea acestor obiective declarate, în așa fel încât să definească în ce activitate se află sau urmează să fie compania și care este tipul de companie.” Pentru Andrews este esențială plasarea firmei într-un anumit context, poziție din care firma trebuie să urmeze, conform strategiei proprii, o traiectorie ce o poate conduce spre performanță, sau, dimpotrivă, spre involuție.¹

Marele teoretician Michael Porter este de părere că strategia înseamnă „a face diferența”, a te diferenția de alte variante de opțiune.

¹ K.R. Andrews, Public Responsibility in the Private Corporation, The Journal of Industrial Economics, 20(2), 1972, disponibil la adresa: <https://doi.org/10.2307/2098241>.

Porter își susține ipoteza și continuă: „strategia înseamnă alegerea în mod deliberat a unui set diferit de activități pentru a oferi un mix unic de valoare”.¹

O abordare succintă, dar semnificativă, punctând principalele elemente-cheie, aparține economistului român Ovidiu Nicolescu (2002), care desemnează strategia drept „ansamblul obiectivelor majore ale organizației pe termen lung, principalelor modalități de realizare, împreună cu resursele alocate, în vederea obținerii avantajului competitiv potrivit misiunii organizației” (...).²

O altă definiție punctează constituentele cruciale ale conceptului de management strategic. Conform acestei definiții, managementul strategic constă în „analizele, deciziile și acțiunile pe care o organizație le întreprinde pentru a crea și susține avantaj competitiv. Esența managementului strategic constă în întrebarea: „*Cum reusesc anumite organizatii să fie performante, alora?*”.

În continuare, sunt specificate cele patru direcții de management strategic: țelurile generale ale organizației, prezența tuturor factorilor interesați, perspectivele pe termen scurt și lung și compromisurile dintre eficacitate și eficiență³.

Managementul strategic este, în esență, ceea ce fac managerii pentru a dezvolta strategia organizației. Este o sarcină importantă care implică toate funcțiile de management de bază: planificarea, organizarea, conducerea și controlul. Aceasta cuprinde toate planurile organizației de a-și îndeplini obiectivele și de a face față cu succes concurenței, de a atrage și satisface clienții.⁴

¹ M.E. Porter, Ce este strategia?, Harvard Business Review, 74(6) 61-78, 1996.

² O. Nicolescu, I. Verboncu, Fundamentele managementului organizației, Editura Tribuna Economică, București, 2002.

³ L.A., Radulovich, An Empirical Examination of The Factors Affecting The Internationalization of Professional Service SMEs: The Case of India. Cleveland State University, Doctoral dissertation. *OhioLINK Electronic Theses and Dissertations Center*, 2008.

⁴ A.A. Thompson Jr., A. J. Strickland III, and J. E. Gamble, Elaborarea și punerea în aplicare a strategiei, ediția a 14-a, New York: McGraw-Hill Irwin, 2005.

Un termen care este foarte întâlnit în managementul strategic este „modelul de afaceri”, adică modul în care o companie realizează profit. Acela se concentrează pe următoarele două aspecte importante:

1. Dacă clienții vor aprecia ceea ce compania le oferă.
2. Dacă compania reușește să facă profit prin asta.¹

Managementul strategic oferă o perspectivă mai degrabă pro-activă decât reactivă a organizațiilor, pentru a-și modela propriul viitor; în plus de asta, le permite să inițieze și să influențeze activități, precum și să exercite control asupra propriului destin.

Un alt mare beneficiu al managementului strategic este tocmai oportunitatea pe care procesul o oferă pentru a împuternici indivizii. Împuternicirea este actul de întărire a sentimentului de eficiență al angajaților prin încurajarea acestora de a participa în luarea deciziilor și în exercitarea inițiativei, în conturarea imaginii organizației, pentru ca, într-un final, să îi recompenseze pentru acest lucru.

Ideologic și practic, noțiunea de management strategic este una esențială în zilele noastre, orice planificare ținând seama de acest proces. În concluzie, managementul strategic trebuie privit ca o formă de conducere concentrată pe anticiparea schimbărilor și pe adaptarea organizației la influențele mediului extern, astfel încât bunurile produse ori serviciile prestate să nu fie depășite în contextul aflat mereu în schimbare, iar întreaga activitate să se desfășoare în condiții de avantaj competitiv.

1.2. Rolul planificării strategice

Planificarea implică definirea obiectivelor organizației, stabilirea strategiilor pentru atingerea acestor obiective și dezvoltarea planurilor de integrare și coordonare a activităților de lucru. Aceasta este preocupată de ambele scopuri (ce?), precum și de mijloace (cum?).

Planificarea strategică este un proces în care liderii unei organizații își definesc viziunea pentru viitor și identifică scopurile și obiectivele organizației lor. Procesul include stabilirea secvenței în care acele

¹ J. Magretta, De ce sunt importante modelele de afaceri, Harvard Business Review, May 2002, pp. 86–92.

obiective ar trebui să fie realizate, astfel încât organizația să își poată atinge viziunea declarată.¹

Practica demonstrează că unele organizații nu se angajează în a realiza planificarea strategică, iar altele o creează, dar nu primesc sprijin din partea managerilor și angajaților. Iată câteva motive pentru care are loc o planificare strategică slabă ori chiar inexistentă:

- lipsa de cunoștințe sau experiență în planificarea strategică;
- pierderea de timp - unele firme văd planificarea ca pe o pierdere de timp, deoarece nu poate fi comercializată, timpul petrecut însă cu planificarea este o investiție;
- prea costisitoare - unele organizații văd planificarea ca fiind prea costisitoare în timp și bani;
- lenea - este posibil ca oamenii să nu își dorească să depună efortul necesar pentru a formula un plan;
- frica de eșec.²

Planificarea strategică este un proces complicat și complex care necesită ca organizația să se afle pe un teritoriu neexplorat. Aceasta nu oferă o certitudine gata de utilizat pentru succes, în schimb, duce organizația printr-o călătorie și oferă un cadru de abordare a întrebărilor și de soluționare a problemelor.

Să amintim câteva dintre capcanele care trebuie urmărite și evitate în același timp în planificarea strategică:

- utilizarea planificării strategice pentru a obține controlul asupra deciziilor și resurselor;
- eșecul de a comunica planul angajaților, care continuă să lucreze în întuneric;
- managerii de top iau multe decizii intuitive care intră în conflict cu planul formal;
- managerii de top nu susțin activ procesul de planificare strategică;

¹ Katie Terrell Hanna, Stephen J. Bigelow, Mary K. Pratt, Ce este planificarea strategică, martie 2024, disponibil la adresa: <https://www.techtarget.com/searchcio/definizione/strategic-planning>., pagină accesată la data de 02.05.2024.

² Adaptat de www.mindtools.com/plreschn.html.

- considerând planificarea ca fiind inutilă sau neimportantă.¹

Mai jos vom prezenta o figură care reprezintă beneficiile aduse de planificarea strategică realizată de către o organizație:

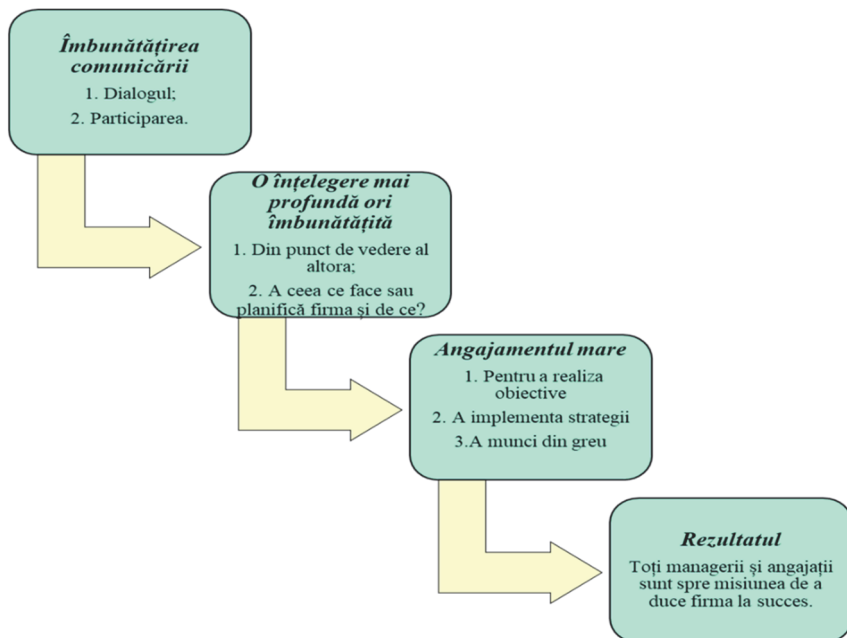

Figura 1. Beneficiile planificării strategice
(adaptat după www.mindtools.com/plreschn.html)

Fiecare organizație trebuie să își definească propria misiune. Misiunea unei organizații reprezintă o umbrelă sub care apar toate funcțiile de management strategic. Dacă strategiile și obiectivele nu se aliniază cu misiunea, scopul și viziunea firmei, ele trebuie abandonate, modificate sau misiunea trebuie să fie revizuită.

Este important de menționat faptul că declarațiile de misiune, care sunt bine scrise, captează în mod eficient identitatea unei organizații și oferă răspunsuri la întrebarea fundamentală „Cine suntem noi?”, în

¹ Adaptat după www.des.calstate.edu/limitations.html și www.entarga.com/stratplan/purposes.html.

timp ce viziunea privește spre viitor, misiunea surprinde elementele-cheie ale trecutului și ale prezentului ale unei organizații.

O declarație de misiune ar trebui să explice părților interesate motivul pentru care ar trebui să sprijine organizația, clarificând rolul sau scopul important pe care îl joacă organizația într-o societate. Misiunea Google, ca exemplu, este „de a organiza informațiile lumii și de a le face universal accesibile și utile”. Google și-a îndeplinit această misiune la începuturile sale prin dezvoltarea unui motor de căutare pe internet foarte popular.

În timp ce o viziune descrie ceea ce o organizație dorește să devină în viitor, misiunea unei organizații se bazează, pe trecut și prezent. O misiune conturează motivele existenței organizației și aceasta explică ce rol joacă aceasta în societate. O declarație de misiune bine scrisă surprinde identitatea organizației și ajută la obținerea răspunsului pentru întrebarea fundamentală „Cine suntem noi?”. Ca și aspect practic, o declarație de misiune explică părților interesate de ce ar trebui să sprijine organizația.

În figura de mai jos, vom prezenta șase companii, alături de declarațiile lor de misiune.

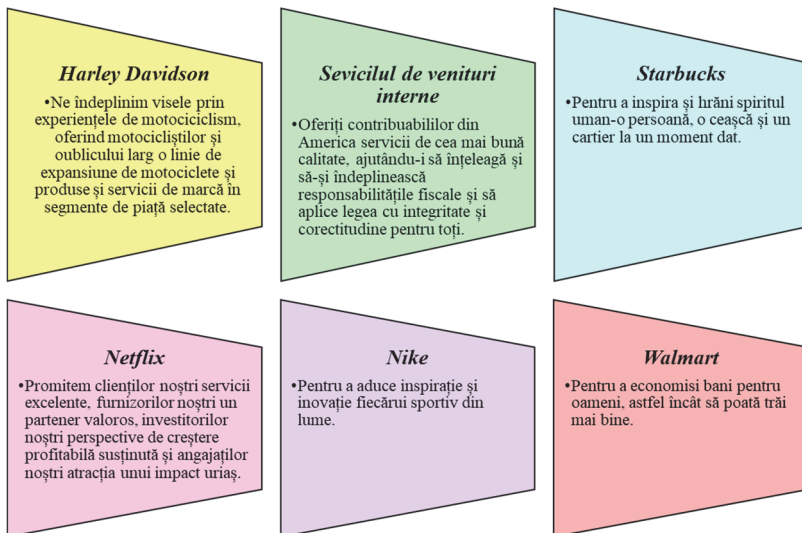

Figura 2. Exemple de misiune

Declarațiile de misiune sunt adesea scurte și concise. Cu ani în urmă, declarațiile de misiune ar fi putut avea câteva paragrafe lungi. Problema cu care s-au confruntat companiile a fost că angajații nu își puteau aminti sau verbaliza misiunea. În evoluția declarațiilor de misiune, acestea au devenit scurte și mai ușor de reținut.

Una dintre cele mai cunoscute afirmații ale lui Abraham Lincoln este: „o casă împărțită împotriva ei însăși nu poate rezista”.¹ Aceasta oferă un mod util de a gândi relația dintre viziune și misiune.

Ce este viziunea unei organizații?

„Liderii buni de afaceri creează o viziune, articulează viziunea, dețin cu pasiune viziunea și o duc fără încetare până la finalizare”.- Jack Welch, fost CEO al General Electric. După cum sugerează citatul o viziune este un instrument disponibil și la îndemâna tuturor managerilor pentru a inspira oamenii dintr-o organizație.

Multe aptitudini și abilități separă liderii strategici eficienți precum Howard Schultz de liderii strategici mediocri. Una dintre ele este capacitatea de a inspira angajații să muncească din greu pentru a îmbunătăți performanța organizației lor. Liderii strategici eficienți sunt capabili să convingă angajații să parcurgă ambiții înalte și să ajute organizația să avanseze.

Viziunea unei organizații descrie ceea ce speră organizația să devină în viitor. Viziunile bine construite articulează clar aspirațiile unei organizații. Este deosebit de important ca managerii din orice organizație să cadă de acord asupra viziunii de bază pe care firma se străduiește să o realizeze pe termen lung. O declarație de viziune ar trebui să răspundă la întrebarea de bază: „Ce vrem să devenim?”.

O viziune clară oferă fundamentul pentru dezvoltarea unei declarații cuprinzătoare de misiune. Multe organizații au atât o viziune, cât și o declarație de misiune, însă declarația de viziune ar trebui să fie stabilă în primul rând.

Viziunea unei organizații descrie ceea ce ea speră ca organizația să devină în viitor. Viziunile evidențiază valorile și aspirațiile care stau în centrul organizației. Deși declarațiile de viziune au potențialul de a

¹ www.wikipedia.com, pagină accesată la data de 05.05.2024.

inspira angajații, clienții și alte părți interesate, declarațiile de viziune sunt relativ rare, iar viziunile bune sunt și mai rare. Spre exemplu, viziunea Avon este „de a fi compania care înțelege și satisface cel mai bine produsele, serviciile și nevoile de autoîmplinire ale femeilor la nivel global”. Această declarație scurtă, dar puternică, subliniază mai multe scopuri care sunt importante pentru Avon, inclusiv excelența în serviciul de clienți, abilitatea femeilor și intenția de a fi un jucător la nivel mondial.

Poate că nicio viziune nu surprinde mai bine standardele înalte decât cea a producătorului de aluminiu Alcoa. Viziunea foarte ambițioasă a acestei firme este „de a fi cea mai bună companie din lume în ochii clienților, acționarilor, comunităților și oamenilor noștri”. Făcând clar aspirațiile lor, directorii Alcoa speră să inspire angajații să acționeze în moduri care să ajute firma să devină cea mai bună din lume.

În figura de alături, voi prezenta alte șase companii cu declarația lor de viziune organizațională.

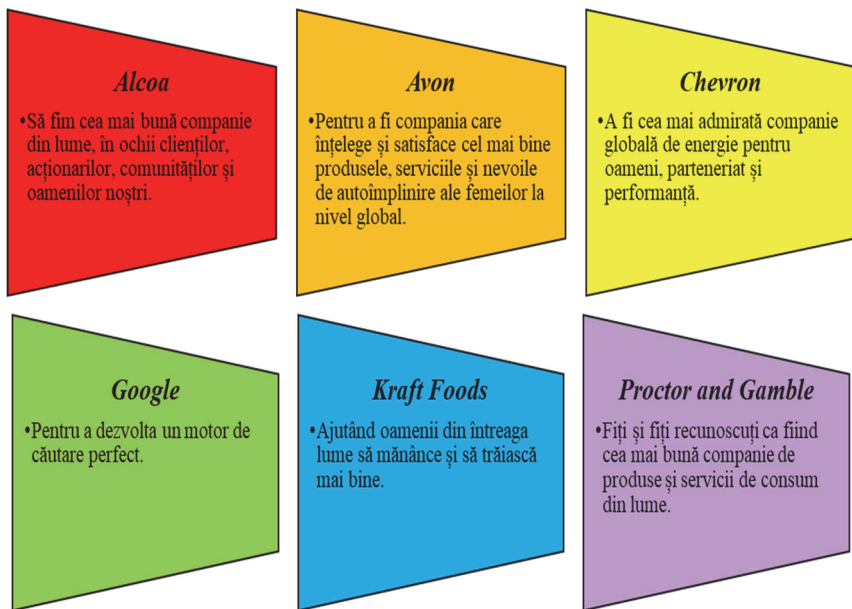

Figura 3. Exemple de viziune

Multe organizații dezvoltă atât o declarație de misiune, cât și o declarație de viziune. În timp ce declarația de misiune răspunde la întrebarea: „Care este afacerea noastră?”, declarația de viziune răspunde la întrebarea: „Ce vrem să devenim?”. Multe organizații au atât o declarație de misiune, cât și o declarație de viziune.

Atunci când angajații și managerii modelează împreună viziunea și misiunea, documentele rezultate pot reflecta viziunile personale pe care fiecare dintre părți, manageri și angajați le au în mintea lor despre propriul viitor. Viziunea comună creează interese comune care îi pot scoate pe lucrători din monotonia muncii zilnice și îi pot pune într-o nouă lume a oportunităților și provocărilor.

Beneficiile sau importanța declarațiilor de viziune și a celor de misiune au fost des subliniate de literatura de specialitate și de practicieni deopotrivă. S-a descoperit că firmele cu o misiune oficială au o rentabilitate medie a capitalurilor proprii de două ori mai mare decât cele care nu au o misiune oficială. Bart și Baetz au descoperit o relație pozitivă între misiune și performanța organizațională. Gradul de implicare al managerului și al angajaților în dezvoltarea viziunii și a misiunii poate face diferența în succesul afacerilor. În practica reală există variații mari în natura, compoziția și utilizarea viziunii, precum și a misiunii.

King și Cleland recomandă organizațiilor să elaboreze cu atenție misiunea și viziunea pentru a reuși să obțină următoarele beneficii:

- să asigure unanimitatea scopului în cadrul organizației.
- să ofere o bază, sau un standard, pentru alocarea resurselor organizaționale.
- să stabilească un ton general sau un climat organizațional.
- să servească drept punct focal pentru ca indivizii să se identifice cu scopul organizației și direcția stabilită de aceasta și să îi discute pe cei care nu pot să participe în continuare la activitățile din organizație.
- facilitarea transpunerii obiectivelor într-o structură de lucru care implică atribuirea sarcinilor unor elemente responsabile din cadrul organizației.

- să specifice scopurile organizaționale și apoi să transpună aceste scopuri în obiective în așa fel încât parametrii de cost, de timp și de performanță să poată fi evaluați și controlați.¹

Concluzii

Prin cercetarea realizată, am reușit să evidențiez concret faptul că managementul strategic este crucial pentru succesul pe un termen lung al unei organizații. Acesta permite stabilirea unor obiective clare, formularea și implementarea strategiilor adecvate, monitorizarea performanței și adaptarea rapidă la schimbările de pe piață care au loc frecvent și pot să afecteze organizațiile. Un demers important în cadrul managementului strategic îl reprezintă formularea misiunii și a viziunii organizației. Misiunea are rolul de a descrie scopul principal al organizației și activitățile sale esențiale, pe când viziunea reprezintă imaginea pe termen lung a ceea ce dorește organizația să devină sau să realizeze. Prin înțelegerea și aplicarea corectă a acestor concepte, organizațiile pot naviga mai eficient pe piață și pot atinge succesul dorit.

Bibliografie

- Andrews, Kenneth, Responsabilitatea publică în cadrul corporației private, *The Journal of Industrial Economics*, 20(2), 1972.
- Davidovich Lori, Management strategic, competitivitate și globalizare: concepte și cazuri, ediția a 7-a, 2007.
- Kennedy Reed, Jamison Eli, Joe Simpson, Kumar Pankaj, Kemp Ayenda, Awate Kiran, Manning Kathleen, *Management strategic*, Virginia Tech Publishing, 2010.
- King Wiliam R., Cleland David, *Planificare strategică și politică*, Van Nostrand Reinhold, New York, 1979.
- Magretta Joan, *De ce sunt importante modelele de afaceri*, Harvard Business Review, 2002.
- Nicolescu Ovidiu, Verboncu Ion, *Fundamentele managementului organizației*, Editura Tribuna Economică, București, 2002.

¹ W.R. King and D.I. Cleland, *Strategic Planning and Policy* (New York: Van Nostrand Reinhold, 1979).

Radulovich, Lori, An Empirical Examination of The Factors Affecting The Internationalization of Professional Service SMEs: The Case of India, 2008. Cleveland State University, Doctoral dissertation. OhioLINK Electronic Theses and Dissertations Center.

Porter, Michael Eugene, Ce este strategia?, Harvard Business Review, 74(6), 1996.

Ritson Neil, Strategia de afaceri și planificarea strategică, o definiție și un ghid definitiv, ediția a-2 a, 2019.

Thompson Arthur Jr., Peteraf Margret, Gamble John, Stickland A., Elaborarea și punerea în aplicare a strategiei, ediția a 14-a, New York: McGraw-Hill Irwin, 2005.

Wheelen Thomas L., Hunger J. David., Hoffman Alan N., E. Charles, Management strategic și politici de afaceri, globalizare, inovare și durabilitate, Bamford, Fourteenth Edition, 2015.

www.mindtools.com/plreschn.html.

www.des.calstate.edu/limitations.html.

www.entarga.com/stratplan/purposes.html.

www.business-academy.ro.

www.wikipedia.org.

**SECȚIUNEA 2.
DREPT PUBLIC**

CRIMINALITATEA TRANSFRONTALIERĂ ÎN CONTEXTUL SĂVÂRȘIRII INFRACTIUNILOR DE TRAFIC DE DROGURI

**Autori: Ștefana-Magdalena MAGDAN¹
Bianca PLĂCINTĂ (ARON)²**

*Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Facultatea de Drept
Programul de studii de masterat: Științe Penale
Coordonator: Lector univ. dr. Elisabeta Boțian*

Rezumat: *Criminalitatea transfrontalieră, amplificată de globalizare și de progresul tehnologic, reprezintă o provocare majoră, cu traficul de droguri fiind în prim-plan. Traficul de droguri afectează grav sănătatea publică, economiile naționale și securitatea internațională. Grupările criminale transfrontaliere sunt diverse și bine organizate, utilizând metode sofisticate pentru transportul drogurilor și pentru evitarea detectării. Combaterea acestui fenomen necesită un cadru legal internațional solid, coordonat prin organizații precum Europol, Interpol și UNODC. De asemenea, cooperarea internațională este esențială pentru monitorizarea și combaterea acestor activități. Îmbunătățirea legislației, inițiativele globale și regionale, programele de conștientizare și suportul pentru tratament și reabilitare sunt necesare pentru a contracara eficient traficul de droguri. Această analiză subliniază importanța unei abordări multidisciplinare pentru consolidarea eforturilor internaționale în lupta împotriva acestui flagel.*

Cuvinte-cheie: *criminalitate transfrontalieră, trafic de droguri, cooperare internațională, organizații criminale, legislație anti-drog.*

¹ Adresa de email autor: magdalena.magdan@ulbsibiu.ro.

² Adresa de email autor: bianca.aron@ulbsibiu.ro.

Introducere

A. Contextul general al criminalității transfrontaliere

Criminalitatea transfrontalieră reprezintă o provocare complexă și frecventă în contextul globalizării, avansării tehnologiei și dezvoltării metodelor de realizare a faptelor sancționate de normele de drept penal. Printre aceste manifestări, traficul de droguri se situează în vârful listei, reprezentând nu doar o amenințare la adresa securității naționale, ci și o forță de destabilizare la nivel mondial. Fenomenul transcende granițele naționale, implicând organizații criminale dintre cele mai diverse, rute de trafic bine stabilite și impacte devastatoare asupra societăților.

Această lucrare evidențiază în profunzime infracțiunile de trafic de droguri în cadrul contextului criminalității transfrontaliere, analizând dinamica complexă a acestui fenomen și consecințele sale la nivel global și local. Prin investigarea aspectelor teoretice, legislative și geografice, se oferă o perspectivă analitică asupra răspândirii și consecințelor traficului de droguri în contextul transfrontalier.

Într-o lume marcată de inovații tehnologice rapide, cooperarea internațională devine tot mai vitală în lupta împotriva acestei amenințări transfrontaliere. Prin identificarea grupărilor criminale implicate și prin evaluarea metodelor de combatere, această cercetare își propune să ofere nu doar o analiză aprofundată, ci și soluții practice și recomandări pentru consolidarea eforturilor internaționale.

B. Importanța și impactul traficului de droguri în contextul transfrontalier

Traficul de droguri reprezintă o realitate complexă și îngrijorătoare cu implicații semnificative asupra societăților, economiilor și securității internaționale, în special în contextul transfrontalier. Această problemă acută nu doar subminează bazele sănătății publice, ci are și consecințe profunde în diverse domenii, ilustrând o rețea asuprită de probleme și amenințări.

Traficul de droguri devine un pericol major pentru sănătatea publică, generând dependență și provocând probleme medicale grave pentru cei dependenți. Prezența substanțelor interzise pe piața neagră poate alimenta epidemii de consum și creșterea incidenței bolilor transmisibile asociate consumului de droguri, aducând un risc suplimentar pentru sănătatea publică la nivel global.

Efectele economice ale traficului de droguri se resimt la nivel național și transfrontalier, contribuind la subminarea economiilor prin spălarea de bani și infiltrarea capitalului ilegal în sectoarele legale. Resursele financiare obținute din această activitate ilicită devin un combustibil pentru finanțarea altor activități criminale și teroriste, amenințând stabilitatea economică și socială la scară globală.

Grupările criminale organizate implicate în traficul de droguri acțiunează în mod frecvent la nivel transnațional, punând în pericol securitatea națională și regională. Creșterea nivelului de violență asociat cu aceste activități ilicite poate destabiliza statele și regiunile, având impact asupra stabilității politice și a guvernelor. Impactul asupra comunităților este devastator, contribuind la creșterea infraționalității, sărăciei și la dezintegrarea socială. Tinerii și grupurile vulnerabile sunt expuși riscului de a deveni victime ale traficului de droguri sau ale consumului de substanțe interzise, perpetuând un ciclu de vulnerabilitate și dezavantajare socială.

Datele relevă că traficul de droguri transcende granițele naționale, necesitând o cooperare internațională eficientă pentru a contracara această amenințare. Schimbul de informații și coordonarea acțiunilor între țări devin esențiale pentru identificarea, urmărirea și aducerea, în fața justiției, a rețelelor criminale implicate în traficul de droguri.

Fondul teoretic și legislativ

A. Definiții și clasificări ale criminalității transfrontaliere

Conceptul de crimă organizată transfrontalieră¹ derivă din conexiunea săvârșirii unei infrațiuni cu consecințe internaționale. În cadrul acestei lucrări, vom explora infrațiunile de trafic de droguri în termeni generali, ca fenomen infrațional frecvent, ce prezintă caracter transfrontalier. Unele dintre aceste infrațiuni prezintă un grad de pericol semnificativ, iar chiar dacă sunt săvârșite pe teritoriul strict intern al unui stat, există o preocupare pentru posibilă „expansiune internațio-

¹ A se vedea: <https://www.dragomirlaw.ro/articles/Criminalitatea%20organizata.Abordari%20doctrinare%20si%20instrumente%20juridice%20internationale.pdf>, pagină accesată la 05.02.2024.

nală” a cazului respectiv, ceea ce determină statele să manifeste interes în reprimarea acestora.

Noțiunea de *infracțiune internațională*, deși relativ recentă, are precedente în legislațiile naționale, precum Constituția SUA din 1787 și cea a Confederației Elvețiene, care conțin dispoziții legate de reprimarea infracțiunilor internaționale. Infracțiunea devine transnațională atunci când este săvârșită atât pe teritoriul unui stat, cât și în afara acestuia, sau când pregătirea, planificarea, conducerea sau controlul său se desfășoară pe teritoriul altui stat. Mai mult, este considerată transnațională și atunci când este săvârșită pe teritoriul unui stat, dar efectul acesteia se produce pe teritoriul altui stat.

Conform Dicționarului de drept internațional public, *infracțiunea internațională* reprezintă o acțiune contrară principiilor și normelor dreptului internațional public, săvârșită de către state, organizații internaționale sau persoane particulare, atrăgând răspunderea internațională a celui vinovat. Astfel, această lucrare își propune să analizeze și să evidențieze complexitatea și implicațiile infracțiunilor transfrontaliere, aducând în discuție aspecte juridice, sociale și economice care influențează ordinea publică și siguranța națională¹.

B. Baze legale și instrumente internaționale referitoare la traficul de droguri

Traficul de droguri reprezintă o provocare complexă și transfrontalieră, iar abordarea acestei probleme necesită un cadru juridic și instrumente internaționale robuste. În acest sens, Convențiile Națiunilor Unite, organizații specializate și eforturile internaționale ce joacă un rol esențial în coordonarea și implementarea strategiilor de combatere a traficului de droguri.

Convenția de la Viena din 1988. Adoptată sub egida Națiunilor Unite, această convenție constituie un pilon fundamental în lupta împotriva traficului ilicit de droguri. Prin stabilirea măsurilor și instrumentelor necesare, inclusiv sancțiuni pentru traficul internațional și

¹ P.R. Ungureanu, Criminalitatea transfrontalieră – Factor de risc al ordinii publice și siguranței naționale. Teză de doctorat. A se vedea: <https://ro.scribd.com/doc/217707733/Criminalitatea-transfrontaliera-pdf>, pagină accesată la 03.02.2024.

spălarea de bani asociată acestuia, ea oferă un cadru legal global pentru combaterea acestui fenomen.

Un alt document care reglementează controlul internațional al substanțelor psihotrope și a stupefiantelor, Convenția de la Viena din 1961, clasifică aceste substanțe în funcție de gradul de pericol și risc pentru sănătatea publică, furnizând structura necesară pentru monitorizarea și limitarea circulației acestor substanțe la nivel mondial. Convenția de la Palermo din 2000 este axată pe combaterea criminalității organizate transnaționale, inclusiv traficul de droguri, promovând cooperarea internațională. Accentul pus pe prevenire și combatere reflectă importanța abordării holistice în tratarea cauzelor și efectelor traficului de droguri.

Biroul Națiunilor Unite împotriva Drogurilor și Criminalității (UNODC): Ca agenție a ONU, UNODC este un actor central în coordonarea eforturilor internaționale. Responsabil pentru implementarea convențiilor, UNODC furnizează expertiză tehnică, oferind suport statelor membre în dezvoltarea și aplicarea legislației anti-drog. În cadrul regiunii Americilor, OSA promovează cooperarea prin convenții și programe specializate. Aceasta facilitează schimbul de informații și sprijină statele membre în dezvoltarea strategiilor eficiente împotriva traficului de droguri.

Grupul de Acțiune Financiară (GAFI). Cu accent pe combaterea spălării de bani și finanțării terorismului, GAFI are un rol crucial în strânsa legătură cu traficul de droguri. Prin monitorizarea fluxurilor financiare suspecte, contribuie la identificarea și sancționarea activităților ilicite.

De asemenea, Europol și Interpol, organizații internaționale de poliție, joacă un rol semnificativ în facilitarea schimbului de informații și coordonarea operațiunilor la nivel global. Prin cooperare și suport logistic, acestea contribuie la identificarea și destructurarea rețelelor criminale implicate în traficul de droguri.

Aceste instrumente și organizații constituie doar un segment din eforturile globale de combatere a traficului de droguri. Îmbunătățirea și consolidarea acestora reprezintă o necesitate crucială în abordarea eficientă a acestei provocări transfrontaliere, iar implicarea continuă a comunității internaționale este esențială pentru construirea unui cadru legal și operațional solid.

Grupările criminale implicate în traficul de droguri

A. Descrierea organizațiilor criminale transfrontaliere

Organizațiile criminale transfrontaliere de trafic de droguri reprezintă rețele complexe și bine organizate care operează la nivel internațional, traversând granițele naționale pentru a-și desfășura activitățile ilicite¹. Aceste organizații sunt implicate în producția, transportul și distribuția de droguri ilicite, profitând de pe urma piețelor ilegale globale. Ele se caracterizează prin adaptabilitatea la schimbările de mediu și capacitatea de a exploata lacunele din legislația și securitatea internațională.

Organizațiile criminale transfrontaliere sunt extrem de diversificate în ceea ce privește structura și metodele de operare. Unele sunt structurate ierarhic, având un lider clar și niveluri diferite de autoritate și responsabilitate. Altele operează printr-o rețea descentralizată, cu celule autonome care colaborează pentru obiective comune, făcându-le mai greu de detectat și de contracarat de către autoritățile de aplicare a legii.

Rapoartele strategice ale Europol evidențiază evaluarea amenințării pe care o reprezintă marea criminalitate organizată (raportul SCOTA – Serious and Organised Crime Threat Assessment). Conform acestui raport, „marea criminalitate organizată este un fenomen din ce în ce mai dinamic și mai complex, rămânând o amenințare majoră pentru securitatea și prosperitatea UE și a altor țări.”² Principalele concluzii ale raportului arată că activitățile infracționale tradiționale, cum ar fi traficul de droguri, rămân un subiect major de preocupare.³

Raportul SCOTA identifică încă din 2013 mai multe domenii prioritare: ajutorarea imigrației clandestine, traficul de persoane, traficul de droguri de sinteză și de droguri multiple, fraudele intracomunitare de

¹ Al. Gumenco, Criminalitatea transfrontalieră și transnațională: Tendințe și forme actuale de manifestare, probleme de prevenire și combatere. A se vedea: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/338-342_4.pdf, pagină accesată la 05.02.2024.

² Cartea albă a criminalității organizate transnaționale, pp. 15-16. A se vedea: <https://rm.coe.int/cartea-alba-a-criminalitatii-organizate-transnationale/168070ab40>, pagină accesată la 05.02.2024.

³ Ibidem.

tip carusel (MTIC- Missing Trader Intra-Community), producerea și distribuirea de produse de contrafacere, criminalitatea informatică și spălarea capitalurilor reprezintă infracțiuni deosebite din această categorie. Astfel, se poate observa atenția acordată de acum mai bine de 10 ani acestei infracțiuni, iar provocările aduse odată cu trecerea timpului au devenit din ce în ce mai mari și dificil de prevenit, controlat și combătut.

Obiectivele pe termen lung ale grupurilor teroriste și a celor de criminalitate organizată transnațională nu sunt aceleași, urmărirea activităților lor infracționale depinde de capacitățile lor financiare. În categoria narcoterorismului, traficul de droguri ocupă un loc deosebit.

B. Mecanismele de funcționare

Aceste organizații folosesc o gamă variată de metode pentru a transporta droguri peste frontiere, inclusiv:

- utilizarea de curieri umani, care călătoresc cu drogurile ascunse pe sau în corpurile lor;
- ascunderea drogurilor în containere de marfă, printre bunuri legale, pentru a le trece de controalele vamale;
- folosirea aeronavelor private, ambarcațiunilor maritime și a submarinelor improvizate pentru a transporta cantități mari de droguri peste mări și oceane;
- exploatarea tehnologiilor avansate și a rețelelor de socializare pentru coordonarea activităților și recrutarea de noi membri.

Traficanții de droguri recurg la diferite metode de transport pentru a-și desfășura activitățile ilicite, incluzând căile aeriene, maritime și terestre. Fiecare dintre aceste modalități prezintă avantaje specifice pentru traficanți precum: capacitatea de a muta rapid marfa în cazul transportului aerian sau posibilitatea de a transporta cantități mari în cazul celui maritim. Ascunderea drogurilor se face în moduri extrem de ingenioase, traficanții fiind mereu în căutarea de noi metode pentru a depăși măsurile de securitate ale agențiilor de aplicare a legii. Un exemplu în acest sens îl reprezintă amestecarea cocainei lichide în produse comerciale, o metodă care nu numai că ascunde eficient prezența drogurilor, dar și complică procesul de detectare.

Organele legii utilizează o serie de tehnici pentru a depista drogurile. Analiza riscului, bazată pe o serie de indicatori, precum originea și destinația mărfurilor, permite autorităților să identifice potențialele transporturi ilicite. Utilizarea scanerelor cu raze X și a altor tehnologii avansate facilitează examinarea detaliată a bagajelor și a containerelor, fără a necesita deschiderea acestora. În plus, profilarea proactivă, care implică identificarea persoanelor sau a grupurilor cu un comportament suspect, contribuie la eficientizarea eforturilor de interdicție.

Aeroporturile sunt recunoscute ca fiind puncte critice de intrare pentru droguri în multe țări, datorită volumului mare de pasageri și de mărfuri care tranzitează aceste noduri. Pe de altă parte, traficul maritim rămâne preferat de traficanți pentru capacitatea sa de a ascunde drogurile în containere, adesea printre mărfuri legitime, ceea ce face detectarea extrem de dificilă. Schimbarea frecventă a rutelor de trafic de către rețelele infracționale este o altă strategie pentru a eluda controalele, demonstrând flexibilitatea și adaptabilitatea acestor organizații în fața eforturilor de combatere¹.

Îmbunătățirea capacităților tehnologice, schimbul de informații între agențiile de aplicare a legii și colaborarea strânsă cu sectorul privat sunt elemente în detectarea și prevenirea acestui fenomen global. Într-un peisaj în continuă schimbare, adaptabilitatea și inovația rămân esențiale pentru a fi cu un pas înaintea organizațiilor de trafic de droguri.

Cooperarea internațională și schimbul de informații

Lupta împotriva organizațiilor criminale transfrontaliere de trafic de droguri necesită o abordare multidisciplinară și cooperare internațională. Aceasta include:

- îmbunătățirea schimbului de informații și a colaborării între agențiile de aplicare a legii la nivel internațional;

¹ Livrările supravegheate transnaționale în contextul investigării traficului de droguri. Manual. A se vedea: https://www.mpublic.ro/sites/default/files/PDF/manual_ro_ump_ce_13.pdf, pagină accesată la 03.02.2024.

- implementarea de politici și legi mai stricte pentru combaterea traficului de droguri, fiind cele mai frecvente infracțiuni transfrontaliere;
- dezvoltarea de programe de prevenire a consumului de droguri și de tratament pentru dependenți.

În cooperarea judiciară europeană sunt implicate agenții descentralizate ale Uniunii Europene, precum: Europol, Centrul european de monitorizare a drogurilor și a dependenței de droguri și rețeaua judiciară europeană.

Europol este organizația Uniunii Europene¹ care aplică legea comunitară pentru combaterea criminalității. Obiectivul comun al statelor semnatare ale Convenției Europol este de a îmbunătăți eficiența cooperării între autoritățile competente ale statelor membre pentru prevenirea și combaterea crimei organizate internaționale. Misiunea Europol este de a aduce o contribuție importantă la aplicarea legii comunitare pentru combaterea crimei organizate, punându-se accentul pe depistarea organizațiilor criminale. Europol facilitează schimbul de informații între statele membre ale UE în materie de criminalitate gravă internațională și terorism, inclusiv traficul de droguri. Agenția oferă suport analitic și operațional, ajutând la coordonarea investigațiilor complexe transfrontaliere.

Cu membri din 194 de țări, Interpol facilitează cooperarea internațională în domeniul aplicării legii, oferind baze de date extinse și sisteme de comunicare sigure pentru schimbul de informații despre infractori și activitățile lor, inclusiv traficul de droguri.

Centrul european de monitorizare a drogurilor și a dependenței de droguri (EMCDDA)², deși nu este o agenție de aplicare a legii, oferă date esențiale, analize și monitorizarea tendințelor drogurilor în Europa, contribuind astfel la înțelegerea pieței drogurilor și la elaborarea politicilor bazate pe dovezi.

¹ M.Gh. Stoica, C-tin. C. Cătuți, Cooperarea polițienească internațională în România, București, 2006, p. 99.

² https://www.emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2023_en, pagină accesată la 04.02.2024.

Rețeaua Judiciară Europeană (RJE)¹ facilitează cooperarea judiciară în materie penală între statele membre ale UE, inclusiv în cazuri de trafic de droguri, prin simplificarea procedurilor de asistență juridică reciprocă și extrădare.

Eurojust² este organismul european care are rolul de a intensifica cooperarea și coordonarea judiciară între statele membre prin adoptarea de măsuri structurale la nivelul Uniunii Europene pentru facilitarea coordonării optime a acțiunilor în investigarea și punerea sub acuzare a suspectilor pe teritoriul statelor membre, respectând pe deplin drepturile și libertățile fundamentale.

EMPACT este o inițiativă multidisciplinară a UE, bazată pe informații și pe date concrete, care își propune să abordeze principalele amenințări infracționale cu care se confruntă UE. Aceasta este condusă de statele membre și implică multe organisme care lucrează în strânsă colaborare, inclusiv instituții și agenții ale UE, organizații publice și private, precum și țări și organizații relevante din afara UE. EMPACT include atât măsuri preventive, cât și măsuri represive, dar și acțiuni operaționale și strategice³.

Având în vedere existența acestor organisme considerăm necesară indicarea unor metode de îmbunătățire a cooperării lor, precum: armonizarea legislației, inițiative globale și regionale, programe de conștientizare, sprijin pentru tratament și reabilitare.

1. Eforturile de armonizare a legislației privind combaterea traficului de droguri la nivelul UE și internațional sunt esențiale pentru eliminarea lacunelor legale ce pot fi exploatate de organizațiile criminale.
2. Inițiativele sub egida Națiunilor Unite, precum Convențiile ONU împotriva traficului ilicit de droguri, sunt vitale pentru stabilirea unor standarde comune și pentru facilitarea cooperării internaționale.

¹ https://e-justice.europa.eu/530/RO/judicial_atlas_in_criminal_matters, pagină accesată la 05.02.2024.

² <https://www.eurojust.europa.eu/>, pagină accesată la 04.02.2024.

³ A se vedea: <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2021/05/26/fight-against-organised-crime-council-sets-out-10-priorities-for-the-next-4-years/>, pagină accesată la 03.02.2024.

3. Campaniile internaționale și regionale de conștientizare a pericolelor consumului de droguri și implicarea în traficul de droguri sunt cruciale pentru prevenire.
4. Cooperarea internațională în dezvoltarea și implementarea programelor de tratament și reabilitare pentru dependenții de droguri contribuie la reducerea cererii de droguri ilicite.

Combaterea traficului de droguri într-un context transfrontalier necesită o colaborare strânsă între organele de aplicare a legii, instituțiile judiciare, organizațiile internaționale și societatea civilă. Prin îmbunătățirea schimbului de informații, implementarea unor politici și legi coerente și dezvoltarea de programe de prevenire și tratament, comunitatea internațională poate avansa în lupta împotriva acestui flagel global.

Concluzii

Traficul de droguri și criminalitatea transfrontalieră reprezintă două dintre cele mai pregnante manifestări ale criminalității transnaționale, fenomene care au cunoscut o expansiune remarcabilă pe fondul globalizării accelerate și al deschiderii tot mai mari a societăților contemporane. Această tendință, pe cât de inevitabilă, pe atât de provocatoare, necesită o înțelegere profundă și măsuri adecvate de contracarare pentru a menține echilibrul social și siguranța cetățenilor.

Cu trecerea timpului, statele s-au confruntat cu o creștere alarmantă a criminalității transfrontaliere, fenomen intensificat în urma renunțării la modelele rigide de organizare socială și politică. Această deschidere a societății, deși necesară pentru progres și dezvoltare, a creat, paradoxal, un teren propice pentru proliferarea activităților criminale ce depășesc granițele naționale, facilitând astfel traficul de droguri, contrabanda, evaziunea fiscală și alte forme de criminalitate organizată.

Cooperarea internațională joacă un rol esențial în acest context, având în vedere că criminalitatea transfrontalieră implică prin natura sa, multiple jurisdicții și necesită o acțiune concertată, pentru a fi eficient contracarată. Este imperativă, prin urmare, dezvoltarea unor parteneriate solide atât la nivel regional, în bazinul Mării Negre, cât și

la nivel global, cu instituții și state care împărtășesc obiective similare de securitate și de combatere a criminalității.

Prevenirea și combaterea¹ acestor fenomene criminale impun nu doar o abordare legală și de forță, ci și o înțelegere aprofundată a cauzelor și condițiilor care le favorizează.

Strategiile de prevenire și combatere trebuie să fie exacte și multi-disciplinare, implicând nu doar autoritățile, ci și societatea civilă, mediul academic și sectorul privat. Este esențială dezvoltarea unor politici naționale care să integreze măsuri de prevenire, investigare și combatere, dar și inițiative educaționale și de conștientizare publică. De asemenea, securizarea frontierelor și consolidarea legislației naționale și internaționale sunt pași critici în direcția construirii unei apărări eficiente împotriva acestor amenințări.

În concluzie, traficul de droguri și criminalitatea transfrontalieră reprezintă provocări majore pentru securitatea națională și internațională. Recunoașterea naturii lor complexe și a impactului profund asupra societății este primul pas în direcția elaborării unor strategii eficiente de prevenire și combatere, care să asigure un viitor mai sigur tuturor cetățenilor.

Bibliografie

Stoica M.Gh., Cătuți C-tin. C., Cooperarea polițienească internațională în România, București, 2006.

Ungureanu R., Criminalitatea transfrontalieră – Factor de risc al ordinii publice și siguranței naționale. Teză de doctorat. <https://ro.scribd.com/doc/217707733/Criminalitatea-transfrontaliera-pdf>.

Gumenco Al., Criminalitatea transfrontalieră și transnațională: Tendințe și forme actuale de manifestare, probleme de prevenire și combatere. <https://ibn.idsi.md>.

¹ G. Matei, Suport de curs: Prevenirea și combaterea crimei organizate. A se vedea: <https://www.ueb.ro/drept/master/dis/CURS%20Prevenirea%20si%20combaterea%20%20crimei%20organizate.pdf>, pagină accesată la 05.02.2024.

Cartea albă a criminalității organizate transnaționale.
<https://rm.coe.int>.

<https://www.dragomirlaw.ro>.

<https://www.consilium.europa.eu>.

<https://www.emcdda.europa.eu>.

<https://e-justice.europa.eu>.

<https://www.eurojust.europa.eu/>.

<https://www.mpublic.ro>.

<https://www.ueb.ro>.

OBLIGAȚIILE CONDAMNATULUI PRIVIND SUSPENDAREA EXECUTĂRII PEDEPSEI SUB SUPRAVEGHERE ÎN LUMINA NOULUI COD PENAL

Autor: Lorena-Maria BUȘICĂ¹

Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu, Facultatea de Drept

Programul de studii de licență: Drept

Coordonator: Lector univ. dr. Daniela Czika

Rezumat: *Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere reprezintă un instrument esențial în echilibrul dintre sancționarea infracțiunilor și reintegrarea socială. Lucrarea analizează cadrul juridic, obligațiile impuse condamnaților și modul de implementare a acestora, evidențiind relevanța și complexitatea instituției. Această formă de suspendare oferă o alternativă la pedeapsa privativă de libertate, dar implică provocări legate de monitorizarea și respectarea obligațiilor impuse. Studiul subliniază necesitatea unor ajustări legislative menite să asigure un cadru mai clar și mai flexibil pentru aplicarea suspendării sub supraveghere, adaptat la realitățile sociale actuale.*

Concluzia sugerează că suspendarea sub supraveghere are un impact semnificativ asupra individului și societății, fiind esențială o abordare dinamică și integrată pentru a maximiza efectele pozitive ale acestei măsuri.

Cuvinte-cheie: *suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, obligațiile condamnatului, serviciu de probațiune, instanță de executare.*

¹ Adresă de email autor: lorenamaria.busica@ulbsibiu.ro.

Introducere

Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere reprezintă un aspect crucial al sistemului juridic, iscând numeroase dezbateri în ceea ce privește eficacitatea, justiția și impactul social. Această instituție, în esență, permite individului condamnat să-și ispășească pedeapsa în afara închisorii, sub condiția respectării anumitor reguli și restricții impuse de instanță. Prin urmare, subiectul suspendării executării pedepsei sub supraveghere deschide uși spre o serie de considerații complexe, ce privesc atât drepturile individuale, cât și responsabilitatea socială.

În prezent, într-un context social și juridic în continuă evoluție, este imperios necesar să analizăm fundamentul teoretic al acestei instituții, să examinăm modul în care legiuitorul și practicienii de drept au conturat cadrul legal și să evaluăm impactul acestei măsuri asupra societății și a celor vizați de ea.

Analiza teoretică a conceptelor fundamentale, precum și cea a cadrului legal în care se regăsește suspendarea executării pedepsei sub supraveghere sub aspectul obligațiilor condamnatului vor constitui pilonii acestei lucrări. În același timp, vom prezenta și aspecte practice, investigând criteriile de aplicare și evaluând eficacitatea acestor obligații în contextul realităților criminale contemporane.

Prin analiza fundamentelor teoretice, a cadrului legal și a impactului asupra individului și societății, această lucrare își propune să contribuie la dezbaterile academice și practice privind eficacitatea și relevanța suspendării executării pedepsei sub supraveghere. De asemenea, aspirăm să identificăm posibile zone de îmbunătățire și să evidențiem aspectele ce necesită atenție sporită în dezvoltarea viitoare a politicilor juridice.

Obligația de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității

Pe lângă obligațiile facultative prevăzute la alin. (2) al art. 93, alin. (3) C.pen. prevede obligativitatea ca infractorul să presteze o muncă neremunerată în folosul comunității, în condițiile stabilite de instanța de judecată. Pentru impunerea acestei obligații, este necesar ca instanța să consulte informațiile puse la dispoziție, periodic, de serviciul de

probațiune pentru a decide în concret cum va fi desfășurată munca¹. În urma acestor consultări, instanța va stabili prin hotărârea judecătorească două instituții unde urmează a fi prestată munca, iar consilierul de probațiune desemnat (manager de caz) va decide în care dintre cele două instituții din comunitate urmează să își execute obligația condamnatul precum și tipul de activitate.

Prin decizia nr. 45 din 28 februarie 2018, Înalta Curte de Casație și Justiție s-a pronunțat în sensul că „în cazul în care instanța a indicat o singură entitate pentru executarea obligației de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității, ca unică entitate existentă în comunitatea de domiciliu a persoanei condamnate și a stabilit numărul minim de ore de muncă neremunerată în folosul comunității pe zi, iar persoana condamnată a început fără impedimente executarea obligației de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității în cadrul entității indicate, pentru un număr zilnic de ore mai mare decât numărul minim menționat de instanță, contestația la executare formulată de procuror în baza art. 598 alin. (1) lit. c) C. proc. pen. împotriva hotărârii prin care instanța a dispus suspendarea executării pedepsei sub supraveghere este inadmisibilă, întrucât nu se justifică interesul în declararea acesteia”². Deducem că neregularitatea hotărârii în cazul omisiunii instanței de a indica două instituții poate fi acoperită prin începerea efectivă a executării obligației de către condamnat și care a fost lipsită de impedimente.

Atribuțiile pe durata desfășurării muncii vor fi împărțite între reprezentatul instituției din comunitate desemnat prin decizia consilierului de probațiune, care va îndruma și va verifica munca celui condamnat, iar supravegherea și controlul respectării obligației vor fi efectuate de serviciul de probațiune competent.

¹ Cod penal, art. 93 alin. (4) Pentru stabilirea conținutului obligației prevăzute la alin. (3), instanța va consulta informațiile puse la dispoziție periodic de către serviciul de probațiune cu privire la posibilitățile concrete de executare existente la nivelul serviciului de probațiune și la nivelul instituțiilor din comunitate.

² www.sintact.ro, pagină accesată la data de 20.08.2024.

De asemenea, prin decizia nr. 171 din 19 aprilie 2016, Înalta Curte de Casație și Justiție a stabilit că „*Instanța poate înlocui, pe calea contestației la executare formulată de serviciul de probațiune, entitățile în cadrul cărora persoana condamnată cu suspendarea executării pedepsei sub supraveghere va presta, conform art. 93 alin. (3) C.pen., munca neremunerată în folosul comunității.*”¹

1. Caracterul imperativ al obligației

După cum se observă din formularea legiuitorului, „condamnatul va presta” și după cum a ales să prevadă obligația distinct de cele de la alin. (2) al art. 93 C.pen., obligația prestării unei munci neremunerate în folosul comunității pe durata termenului de supraveghere are un caracter imperativ, fără să depindă de alegerea instanței, întrucât este considerat că această obligație este de esența suspendării pedepsei sub supraveghere. Credem că trăsătura imperativă reiese încă din condițiile fundamentale necesare dispunerii suspendării executării măsurii printre care se numără și manifestarea acordului în prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității.

2. Durata obligației

Perioada pentru care se va dispune obligația de prestare a unei munci neremunerate în folosul comunității este cuprinsă între 60 și 120 de zile, iar numărul zilnic de ore se stabilește prin Legea nr. 253/2013 de punere în executare a pedepselor. De asemenea, art. 57 din Legea 253/2013 prevede ca munca să fie executată la ce mult 1 an de la data începerii executării pedepsei². Rațiunea pentru care legiuitorul a prevăzut acest termen este caracterul imperativ al obligației precum și posibilitatea dispunerii obligației pe o perioadă considerabilă.

3. Executarea obligației în situații excepționale

Legislația română prevede și derogări de la obligația de prestare a unei munci neremunerate în folosul comunității pe perioada termenului

¹ www.sintact.ro, pagină accesată la data de 20.08.2024.

² Este de menționat că momentul pronunțării hotărârii definitive nu coincide cu momentul începerii muncii în folosul comunității, cel din urmă luând start ulterior primului, cu atât mai mult cu cât începerea muncii este un efect firesc al dispunerii măsurii prin hotărâre.

de supraveghere, respectiv în situația în care din probele administrate în cauză rezultă că persoana condamnată nu poate presta munca din cauza stării sale de sănătate, chiar și în ipoteza în care aceasta și-a exprimat consimțământul pentru a presta. Instanța de judecată nu va putea obliga condamnatul să presteze munca neremunerată în folosul comunității decât dacă se dovedește pe parcursul termenului de supraveghere că starea acesteia s-a îmbunătățit, procedând la impunerea obligației prin intermediul instituției modificării obligațiilor.

Pe parcursul executării obligației, condamnatul informează consilierul de probațiune cu privire la modificările stării sale de sănătate, iar dacă devine incapabil în a presta munca, acesta va prezenta consilierului un certificat medical care atestă starea sa de sănătate.

O situație specială este și ipoteza în care condamnatul poate presta muncă în folosul comunității, dar nu una din cele două instituții din comunitate indicate prin hotărârea judecătorească, din cauza stării sale de sănătate persoanei. Cu privire la această chestiune, Înalta Curte de Casație și Justiție s-a pronunțat prin decizia nr. 120 din 21 mai 2020 astfel: *„În cazul în care constată că obligația de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității, prevăzută în art. 93 alin. (3) C. pen., nu poate fi executată în cadrul entităților din comunitate stabilite prin hotărârea definitivă de condamnare din cauza stării de sănătate a persoanei condamnate, instanța stabilește o altă entitate din comunitate, în cadrul căreia prestarea muncii neremunerate în folosul comunității este posibilă în raport cu starea de sănătate a persoanei condamnate. În acest caz, înlocuirea entității în cadrul căreia persoana condamnată cu suspendarea executării pedepsei sub supraveghere prestează o muncă neremunerată în folosul comunității se realizează pe calea contestației la executare reglementată în art. 598 alin. (1) lit. c) teza a II-a C. proc. pen., la sesizarea serviciului de probațiune, formulată în temeiul art. 57 alin. (2) raportat la art. 48 alin. (1) din Legea nr. 253/2013”*.¹ Aceeași procedură va fi urmată și în ipoteza în care persoana condamnată își schimbă domiciliul ori dacă solicită schimbarea instituțiilor inițial desemnate cu altele în care i-ar fi mai facil să își execute obligația.

¹ www.sintact.ro pagină accesată la data de 20.08.2024.

Obligații prevăzute limitativ în Codul Penal

Obiectul prezentului capitol îl reprezintă analiza obligațiilor cuprinse la art. 93 alin. (2) C.pen. Legiuitorul a prevăzut obligativitatea instanței de a impune condamnatului cel puțin una dintre obligațiile enumerate la art. 93 alin. (2) C.pen. În literatura de specialitate, unii autori își exprimă opinia că „obligativitatea impunerii *in abstracto* a cel puțin uneia dintre obligațiile prevăzute de lege este o soluție legislativă aflată la limita constituționalității”¹. Achiesăm la opinia doctrinarilor și considerăm soluția legiuitorului ca fiind una nefericită, întrucât este posibil ca în anumite situații² să nu fie necesară impunerea unei obligații, iar cu toate acestea, instanța să fie nevoită să dea efect dispoziției imperative, ceea ce conduce la lipsirea de substanță și necesitate a prevederii. O soluție oportună ar fi fost ca legiuitorul să lase instanței facultatea de a alege dacă impune sau nu una sau mai multe dintre obligațiile prevăzute, în funcție de persoana inculpatului, cu atât mai mult cu cât legislația penală prevede deja obligativitatea impunerii și respectării tuturor măsurilor de supraveghere mai sus amintite.

Din aceste motive formulăm de *lege ferenda* propunerea ca articolul 93 alin. (2) C.pen. să fie reformulat astfel: „Instanța poate impune condamnatului să execute una sau mai multe dintre următoarele obligații”. Modificând astfel articolul considerăm că se va respecta cerința normei juridice de a fi generală și impersonală.

¹ M. Udroui, *Sinteze de Drept penal. Partea generală*, Ediția a 2-a, vol. II, Ed. C.H. Beck, București, 2021, p. 757.

² Spre exemplu, X, un reputat medic, a săvârșit infracțiunea de vătămare corporală din culpă prevăzută de art. 196 alin. (3) rap. la alin. (4) C.pen. pentru cauzarea de leziuni traumatice care au necesitat mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale a două persoane vătămate, ca urmare a unui accident de circulație pentru nerespectarea prevederilor legale referitoare la limita maximă legală de viteză pe care acesta a depășit-o. Medicul, persoană bine integrată în societate, cu studii superioare și calificări, recunoaște și regretă săvârșirea faptei, i se individualizează o pedeapsă de maxim 3 ani, a cărei executare instanța apreciază ca nefiind necesară. În aceste condiții (cu respectarea tuturor celorlalte condiții pentru dispunerea suspendării executării pedepsei sub supraveghere) considerăm că niciuna dintre obligațiile de la art. 93 alin. (2) nu este necesar a fi impusă. Cu toate acestea, instanța va fi obligată în cuprinsul hotărârii să numească cel puțin o obligație de respectat.

De asemenea, prin decizia nr. 171 din 19 aprilie 2016, Înalta Curte de Casație și Justiție a stabilit că „În cazul suspendării executării pedepsei sub supraveghere, instanța trebuie să impună cel puțin una dintre obligațiile prevăzute în art. 93 alin. (2) lit. a)-d) C. pen. Dacă prin hotărârea de condamnare cu suspendarea executării pedepsei sub supraveghere nu a fost impusă niciuna dintre obligațiile prevăzute în art. 93 alin. (2) lit. a)-d) C. pen., impunerea uneia dintre aceste obligații poate fi dispusă pe calea contestației la executare formulată de serviciul de probațiune.”¹

Cu privire la limita maximă a numărului obligațiilor impuse, doctrina este împărțită în autori care consideră că nu pot fi impuse toate obligațiile de la art 93 alin. (2) C.pen.² și autori care consideră contrariul, în sensul că pot fi impuse toate obligațiile prevăzute de lege³. Ne raliem celei de a doua opinii, considerând că sintagma „una sau mai multe dintre obligații” indică facultatea instanței de a dispune cumulativ obligațiile, iar nu o obligație a acesteia de a se limita la dispunerea a una, două sau trei obligații. Într-o altă interpretare, considerăm că s-ar aduce atingere principiului de drept „*ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*” (unde legea nu distinge, nici noi nu trebuie să distingem). Credem că dacă intenția legiuitorului era de a limita instanța la a dispune maxim 3 obligații, s-ar fi făcut precizarea expresă în acest sens.

Obligații de „a face”

Obligațiile pozitive sunt prevăzute în art. 93 alin. (2) lit. a)-c) C.pen.⁴ și urmăresc, în principiu, reintegrarea socială a persoanei supravegheate.

¹ www.sintact.ro, pagină accesată la data de 20.08.2024.

² M. Udroi, Sinteze de Drept penal. Partea generală, Ediția a 2-a, vol. II, Editura C.H. Beck, București, 2021, p. 757.

³ F. Streteanu, D. Nițu, Drept Penal. Partea generală, vol. II, Editura Universul Juridic, București, 2014, p. 549.

⁴ Cod penal, art. 93 alin. (2) Instanța impune condamnatului să execute una sau mai multe dintre următoarele obligații: a) să urmeze un curs de pregătire școlară ori de calificare profesională; b) să frecventeze unu sau mai multe programe de reintegrare socială derulate de către serviciul de probațiune sau organizate în colaborare cu instituții din comunitate; c) să se supună măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală [...].

Prima obligație prevăzută la lit. a) presupune ca persoana condamnată să urmeze un curs de pregătire școlară ori de calificare profesională. Sarcina de a decide cursul care trebuie urmat și instituția din comunitate unde urmează să aibă loc în funcție de evaluarea inițială aparține consilierului de probațiune din cadrul serviciului de probațiune în a cărui circumscripție locuiește condamnatul¹.

Prin hotărârea de condamnare instanța poate dispune și cea de-a doua obligație prevăzută la lit. b), respectiv ca persoana condamnată să frecventeze unu sau mai multe programe de reintegrare socială derulate de către serviciul de probațiune sau organizate în colaborare cu instituții din comunitate. Instanța va stabili numărul de programe pe care le va urma condamnatul, iar consilierul de probațiune stabilește pe baza evaluării inițiale concret conținutul acestei obligații prin indicarea programului/programelor ce va /vor fi urmat(e) și instituția din comunitate unde va/vor avea loc².

Spre deosebire de cele două obligații analizate anterior, în cadrul cărora se oferă competență exclusivă serviciului de probațiune de a decide cursul și instanței de a decide numărul programelor, în cadrul celei de-a treia obligații prevăzute la lit. c), respectiv ca persoana condamnată să se supună măsurilor de control, tratament sau îngrijirii medicale, competența de a stabili instituția este una alternativă în sensul că, dacă instanța nu face mențiunea în cuprinsul hotărârii, instituția va fi stabilită de serviciul de probațiune. Costurile ce țin de această obligație, adică tratamentul și îngrijirile medicale vor fi suportate din bugetul statului.

Este de precizat că în toate cazurile, serviciul de probațiune competent are atribuția de a supraveghea și controla respectarea obligației atât cu privire la persoana condamnată, cât și cu privire la instituția din comunitate unde urmează a fi îndeplinită obligația, iar în cadrul fiecărei obligații va fi trimisă și instituției o copie a hotărârii.

Distinct prevăzută de obligațiile de la alin. (2) și de măsurile de supraveghere de la alin. (1), dar tot sub aspectul unei obligații pozitive, obligația prevăzută la alin. (5) este una imperativă și impune

¹ Legea nr. 253/2013, art. 50, art. 58.

² Legea nr. 253/2013, art. 51, art. 58.

condamnatului să își îndeplinească obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare cel mai târziu cu 3 luni înainte de expirarea termenului de supraveghere în cazul în care s-a admis acțiunea civilă exercitată în procesul penal.

Obligații de „a nu face”

Instanța poate impune condamnatului obligația prevăzută la art. 93 alin. (2) lit. d), respectiv să nu părăsească teritoriul României fără acordul instanței. *„La evaluarea necesității și proporționalității impunerii unei astfel de măsuri instanța trebuie să analizeze cu atenție natura infracțiunii comise și/sau riscurile de sustragere de la supraveghere pentru a impune o obligație ce are ca efect o limitare a dreptului la liberă circulație. Nu s-ar justifica impunerea acestei obligații de a nu face când infracțiunea comisă nu are un caracter transfrontalier, iar din probele administrate nu rezultă vreun risc de sustragere de la supraveghere sau vreo altă împrejurare de natură a putea aprecia că infracțiunea comisă constituie un temei suficient pentru restrângerea libertății de mișcare”¹.*

După dispunerea obligației, judecătorul delegat cu executarea va comunica o copie de pe dispozitivul hotărârii definitive Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, Direcției Generale de Pașapoarte și Oficiului Român pentru Imigrări în situația cetățenilor străini. În cazul în care se constată că obligația a fost încălcată, instituțiile amintite vor sesiza serviciul de probațiune care va sesiza la rândul său instanța de executare în scopul revocării suspendării sub supraveghere dacă apreciază că încălcarea obligației a fost cu rea-credință.

Concluzii

Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere reprezintă o componentă esențială în echilibrul dintre necesitatea sancționării comportamentului infracțional și principiile reintegrării sociale. Analizând fundamentul juridic, obligațiile impuse condamnaților și modul în care acestea sunt implementate în practică, lucrarea de față evidențiază nu

¹ M. Udroui, Sinteze de Drept penal. Partea generală, Ediția a 2-a, vol. II, Editura C.H. Beck, București, 2021, p. 759.

doar complexitatea instituției, ci și relevanța acesteia într-un context juridic modern.

Cu toate că suspendarea sub supraveghere oferă o alternativă umanizantă la pedeapsa privativă de libertate, aplicarea acesteia nu este lipsită de provocări. Obligațiile impuse condamnatului, atât cele pozitive cât și cele negative, sunt menite să contribuie la reabilitarea acestuia, însă eficacitatea lor depinde, în mare măsură, de modul în care acestea sunt monitorizate și respectate. Totodată, analiza reglementărilor legislative și a jurisprudenței evidențiază necesitatea unor ajustări normative care să asigure un cadru mai clar și mai flexibil pentru aplicarea suspendării sub supraveghere. În acest sens, de lege ferenda, propunerile privind reformularea unor articole legislative subliniază importanța echilibrului dintre măsurile de supraveghere și realitățile sociale actuale.

Considerăm că prezenta lucrare contribuie la înțelegerea mai profundă a impactului pe care suspendarea executării pedepsei sub supraveghere îl are asupra individului și societății, evidențiind necesitatea unei abordări dinamice și integrate în acest domeniu.

Pentru a concluziona, dorim să aducem în lumină cuvintele stimabilului domn profesor Traian Pop, unul dintre participanții la redactarea Codului penal și a Codului de procedură penală din 1936: „În baza principiului necesității apărării sociale și al individualizării, tratamentul și măsurile de apărare socială în contra criminalilor, de obicei profesionali, primejdioși, recidiviști, vor diferi de cele contra criminalilor primari, ocazionali și pasionali. La aceste trei categorii din urmă poate fi cazul, că nu este necesar, ca să se execute pedeapsa, fiindcă nu au nevoie de reformare, îndreptare, nu sunt corupți, perversi, ci de un avertisment sau chiar de o intimidare. Această funcțiune o poate îndeplini uneori mai bine pedeapsa suspendată, decât cea executată”¹.

Bibliografie:

Pop Traian, *Drept penal comparat. Penologie și știință penitenciară*, vol. III, Editura Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, Cluj-Napoca, 1924.

¹ Traian Pop, *Drept penal comparat. Penologie și știință penitenciară*, vol. III, Editura Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, Cluj-Napoca, 1924, p. 427.

Streteanu Florin, Daniel Nițu, Drept Penal. Partea generală, vol. II, Editura Universul Juridic, București, 2014.

Udroiu Mihail, Sinteze de Drept penal Partea generală, Ediția a 2-a, vol. II, Editura C.H. Beck, București, 2021.

Lege nr. 104 din 22 septembrie 1992 pentru modificarea și completarea Codului penal, a Codului de procedura penală și a altor legi, precum și pentru abrogarea Legii nr. 59/1968 și a Decretului nr. 218/1977 publicată în „Monitorul Oficial al României” nr. 244 din 1 octombrie 1992.

Lege nr. 286 din 17 iulie 2009 publicată în „Monitorul Oficial al României” nr. 510 din 24 iulie 2009.

Lege nr. 253 din 19 iulie 2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative și a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal publicată în „Monitorul Oficial al României” nr. 513 din 14 august 2013.

<https://www.rejust.ro/>.

<https://www.juridice.ro/>.

<https://www.sintact.ro/>.

IMPLICAREA UNIUNII EUROPENE ÎN CONFLICTUL DINTRE ISRAEL ȘI HAMAS

Autor: Andra Bianca IACOB¹

Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu, Facultatea de Drept

Programul de studii de licență: Drept

Coordonator: Conf. Univ. dr. Daiana Vesmaș

Rezumat: *Lucrarea tratează un subiect actual și anume Războiul dintre Israel și Hamas or războiul din Fâșia Gaza privit prin prisma Uniunii Europene și a modului în care s-au încercat demersurile de a finaliza războiul, sancțiunile impuse și modul de gestionare.*

Cuvinte-cheie: *război, Gaza, sancțiuni, Uniunea Europeană.*

Introducere

La 7 octombrie 2023, în Fâșia Gaza a început un război între Israel și Hamas² eveniment care a condus la destrămarea așezărilor din Gaza, fiind masacrate aproximativ 1200 de persoane, din care 900 civili și răpite 250 de persoane³. Mai bine de jumătate din persoanele ucise de Hamas au fost femei și copii⁴. Acest masacru nu doar că a fost cel mai

¹ Adresă de email autor: andrabianca.iacob@ulbsibiu.ro

² Hamas este o organizație islamică teroristă palestiniană care are ca scop cucerirea Israelului.

³ Copii, femei, vârstnici, bolnavi

⁴ United Nations Office for the Coordination of Human Affairs: Reported impact snapshot Gaza Strip, articol disponibil la adresa: <https://www.ochaopt.org/>

mare din acea regiune, dar a avut loc chiar în timpul evenimentului evreiesc de Yom Kippur¹. Începând cu 27 octombrie a început o invazie pe scară largă ce marca un al V-lea² război dintre Israel și Gaza³, în timpul căreia au fost distruse spitale, școli și peste jumătate din casele din Fâșia Gaza⁴.

Implicarea Uniunii Europene în războiul din Israel

Uniunea Europeană, a acuzat Hamas de viol, ucideri și răpiri de femei și fete precum și de mutilarea genitală și mutilarea cadavrelor. Datorită acestor evenimente, Uniunea Europeană a făcut demersuri pentru a sancționa Hamas. Astfel, pe lângă încetarea de îndată a focului, s-a mai cerut⁵ eliberarea ostajilor și desființarea organizației teroriste Hamas.

Totodată, au fost sancționate persoane și entități responsabile care au făcut ca acest război să fie posibil: Abdelbasit Hamza Elhassan Mohamed Khair, unul din finanțatorii din Sudan și care controlează societățile Zawaya Group for Development and Investment Co Ltd., Larrycom for Investment Ltd. și Al Zawya Group for Development and Investment Sociedad limitada, Jamil Yusuf Aliyan, liderul fundației Muhjat Al Quds din Iran prin care se finanțiază luptătorii⁶. Practic,

content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-17-july-2024. pagină accesată la data de 24 iulie 2024.

¹ Ziua Ispășirii în care everii au 25 de ore de post absolut cerând iertare lui Dumnezeu.

² Primul război a fost în 2008

³ Wikipedia: Razboiul Israel- Hamas 2023, articol disponibil la adresa: https://ro.wikipedia.org/wiki/R%C4%83zboiul_Israel-Hamas_din_2023. pagină accesată la data de 24 iulie 2024.

⁴ BBC News: At least half of Gaza's buildings damaged or destroyed, new analysis shows, articol disponibil la adresa: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68006607>., pagină accesată la data de 24 iulie 2024.

⁵ Comunicat de presă al Parlamentului European: https://www.europarl.europa.eu/pdfs/news/expert/2024/1/press_release/20240112IPR16776/20240112IPR16776_ro.pdf, pagină accesată la data de 24 iulie 2024.

⁶ Consiliul european, Consiliul Uniunii Europene: Hamaș și Jihadul Islamic Palestinian, articol disponibil la adresa: <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2024/06/28/hamas-and-palestinian-islamic-jihad>

aceștia sunt sancționați prin interdicția de-a călători în Uniunea Europeană, li se îngheață activele și se interzice furnizarea de fonduri și de resurse economice în mod direct și indirect.

Observăm astfel cum Uniunea Europeană, prin Consiliul European a condamnat atacurile din zona Gaza, declarându-se solidar cu Israelul, Totodată Israelul a fost atenționat cu privire la respectarea dreptului internațional și a celui umanitar în toate circumstanțele¹.

Reacția Uniunii Europene ca răspuns în Războiul dintre Israel și Hamas

Uniunea Europeană, prin Ursula Von der Leyen, a condamnat atacul din Israel creat de Hamas relatând astfel: „terorismul în forma sa cea mai disprețuitoare” „Israelul are dreptul să se apere împotriva unor astfel de atacuri odioase”². De asemenea, Dimiter Tzantchev a condamnat atacul împotriva Israelului, în **Italia**, guvernul a condamnat ferm atacul către Israel și atacul împotriva civililor inocenți. **Elveția** a cerut de îndată încetarea războiului și persecutării civililor. **Polonia**, a condamnat atacul Hamas împotriva Israelului spunând că actele de violență și în special violența asupra civililor sunt de neacceptat

Uniunea Europeană nu doar că a precizat că acest război este de neacceptat și că este necesară finalizarea acestuia, ci a luat măsuri împotriva Hamas. Astfel, Ursula von der Leyen alături de Roberta Metsola au mers în zona de război la data de 13 octombrie 2023³. Cancelarul

council-adds-six-individuals-and-three-entities-to-the-sanctions-list/,
pagină accesată la data de 24 iulie 2024.

¹ Consiliul European, Consiliul Uniunii Europene: Sprijinul Umanitar acordat de UE palestinienelor <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/eu-humanitarian-support-to-palestinians/#position>.

² Citat din wikipedia European Union reaction to the Israel Hamas war, articol disponibil la adresa: https://en.wikipedia.org/wiki/European_Union_reactions_to_the_Israel%E2%80%93Hamas_war. Pagină accesată la data de 24 iulie 2024.

³ Euronews: Von der Leyen and Metsola in Israel in show of solidarity after Hamas attacks, articol disponibil la adresa: <https://www.euronews.com/2023/10/13/von-der-leyen-and-metsola-arrive-in-israel-in-show-of-solidarity-after-hamas-attacks>. pagină accesată la data de 24 iulie 2024.

German Olaf Scholz a ajuns în zona de conflict și a fost evacuat din cauza alarmelor și atacurilor din acea zonă¹.

România, prin prim-ministrul Marcel Ciolacu, a vizitat Israelul în timpul războiului, pe data de 17 octombrie 2023, alături de cancelarul Germaniei.

Josep Borrell a fost mult mai critic față de Israel spunând că e ilegal și nerealist ca porțiunea din Gaza să fie evacuată, totodată a acuzat Israelul de-o pauză a Dreptului Internațional, spunând că e inadmisibil să blocheze toată Fâșia Gaza².

Observăm cum reacțiile europenilor au fost contradictorii, pe de o parte au existat măsuri de sprijin pentru Israel, dar alții, precum Josef Borrell au arătat că o parte din vină aparține statului-victimă Israel.

Părerea noastră este că armata israeliană a încercat și încearcă să elimine gruparea teroristă Hamas din zona evreiască și să ajute ostati-cii-civili (în mare parte copii, femei și bolnavi) să se întoarcă la casele și familiile lor. Astfel, putem considera că înțelegem reacțiile avute, deși o parte a mulțimii a condamnat aceste demersuri. Putem privi aceste demersuri făcute de armata israeliană doar prin a ne pune în locul lor.

Protestele din Uniunea Europeană în contextul războiului

Din data de 7 octombrie 2023 au început să apară proteste în diferite zone ale Europei ce aveau legătură cu Războiul dintre Israel și Hamas. Astfel, pe data de 10 decembrie 2023, în Belgia a avut loc un protest cu demonstrații antisemite, la care au participat 4000 de persoane.

În **Cipru** au avut proteste, la Larnca și Nicosia, prin care s-a manifestat suport pentru Gaza.

¹ Politico Olaf Scholz's plane evacuated on runway following rocket attack in Israel articol disponibil la adresa: <https://www.politico.eu/article/scholz-plane-evacuated-following-missile-alert-in-israel/>. pagină accesată la data de 24 iulie 2024.

² Politico: Israel is acting against international law, says Borrell articol disponibil la adresa: <https://www.politico.eu/article/israel-acting-against-international-law-says-eu-diplomat-josep-borrell/>, pagină accesată la data de 24 iulie 2024.

În **Danemarca și Franța** au avut manifestări de suport pentru Gaza și de eliberare a Palestinei. În Franța situația a fost mai tensiionată, deoarece pe de-o parte au fost manifestații pro Palestina, iar pe de-o altă parte proteste pentru Israel¹.

Jurisprudența infracțiunilor contra umanității și genocidului, în lumina Legislației Internaționale

Crimele de război sunt crime împotriva umanității, fiind, la nivel internațional și dintre cele mai grave comise de persoanele fizice. Acestea se comit prin acțiune sau omisiune de a acționa, iar elementul esențial îl reprezintă amenințarea păcii și securității, alături de șifonarea altor valori supreme care atrag sancțiuni în caz de iresponsabilitate².

Literatura de specialitate a observat cum la originea incriminării infracțiunilor de război este o lege americană: Codul Lieber³ prin care s-a luat decizia ca infracțiunile de război să fie violări ale dreptului comun⁴. Incriminările internaționale și-au făcut apariția cu greu în lumina societății. Astfel, există Declarația de la Sankt Petersburg (1868), Declarația de la Bruxelles (1874), Convenția Haga (1899) și (1907), Convenția Geneva (1929). Convenția împotriva torturii și a altor pedepse or tratamente de cruzime inumane sau degradante, cunoscută ca fiind Convenția de la New York din 10 decembrie 1984 a fost semnată de 174 de state printre care și Israel și Egipt, statele în care actualmente se desfășoară războiul.

Israelul este țară semnatară a Convenției din 1991, în conformitate cu articolul 2 al Convenției, fiecare stat are obligația de a lua măsuri legislative, administrative, judiciare eficiente pentru a combate tortura

¹ Le Mode At Paris march for Israel, articol disponibil la adresa: https://www.lemonde.fr/en/politics/article/2023/10/12/at-paris-march-for-israel-france-s-far-right-seeks-to-settle-the-past_6166218_5.html. pagina accesată la data de 24 iulie 2024.

² Grigore Geamănu, *Drept internațional public*, volumul II, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1993, pp. 546-547.

³ Anul 1863 nr 100.

⁴ Ion Dragoman, David Ungureanu, *Tratat de drept internațional umanitar*, Editura Universul Juridic, 2018, pp. 634-635.

de pe teritoriul său fără a exista excepții precum războiul¹ or instabilitatea politică.

Astfel observăm cum în acest război este încălcată Convenția prin modul în care gruparea teroristă Hamaș torturează, violează și ucide persoane, mai ales civile, doar pentru a instaura propria lege islamică în acea zonă evreiască. Ca și măsură de sancțiune la aceste evenimente s-a creat, în anul 1987, un Comitet împotriva torturii, compus din 10 experți independenți aleși de statele semnatare pentru mandate de 4 ani care exercită funcții de conciliere, examinează plângeri ale persoanelor- victime ale violării drepturilor din aceasta Convenție.

Legislația Curților de justiție în contextul războiului actual și modul în care e privit de Uniunea Europeană și Organizația Națiunilor Unite

În ajutorul armatei israeliene, și a aliaților acesteia, în Curțile de Justiție din Israel, s-au căutat criminalii. Astfel procurorul Curții Internaționale de Justiție, Karim Khan, a căutat să aresteze oficiali israelieni. Departamentul de stat al Statelor Unite ale Americi a comunicat că nu s-au luat măsurile necesare pentru ca procurorul să aresteze oficiali israelieni².

În contextul războiului actual, trebuie să aducem la cunoștință că înainte de data de 7 octombrie 2023 oficialii israelieni au fost de acord și-au semnat un document prin care s-au implementat sancțiuni economice. Cu toate acestea, după data de 7 octombrie, când a început războiul, au existat blocări de apă, electricitate, mâncare și medicamente. Inclusiv Organizația Națiunilor Unite a observat că aceste măsuri sunt

¹ Nicolae Voiculescu Maria-Beatrice Berna Tratat de drepturile omului, Ujmag 2023, p. 335.

² Aljazeera: Israeli Courts cannot and will not prosecute Israel's war crime, articol disponibil la adresa: <https://www.aljazeera.com/opinions/2024/7/16/israeli-courts-cannot-and-will-not-prosecute-israels-war-crimes>. pagină accesată la data de 24 iulie 2024.

împotriva drepturilor omului, creându-i acestuia o viață mai grea, în Gaza (doar 245 de calorii de mâncare se acordă pe zi)¹.

Studiul de caz asupra Războiului Israel-Hamas

În raportul din 5 februarie 2024 au fost raportați 27.478 de decedați și 66.835 de victime². În 19 iunie 2024 au fost raportate 37.396 de decese de la începerea războiului, din care 30% dintre decedați fiind neidentificați în luna mai 2024³. Cu toate acestea, colectarea de date a devenit o procedură greoaie odată cu distrugerea infrastructurii⁴.

Chiar dacă conflictul ar înceta în acest moment, trebuie să fim conștienți de existența unor decese ulterioare încheierii conflictului, deoarece starea de sănătate a omului se poate înrăutăți pe zi ce trece și conflictele armate produc morți directe precum diversele moduri de-a ucide persoane: împușcări, decapitări, explozii dar și indirect prin distrugerea unui spital, când o persoană bolnavă nu mai are posibilitatea de-a se trata sau distrugerea infrastructurii și medicamentele nu mai ajung în timp util la bolnavi.

Concluzii

Războiul dintre Israel și Hamas sau războiul din regiunea Gaza, deși pare a fi actual își are originile încă din timpurile de odinioară căci pe acele meleaguri mereu au existat conflicte între legile evreiești și

¹ Aljazeera: Israeli Courts cannot and will not prosecute Israel's war crime, articol disponibil la adresa: <https://www.aljazeera.com/opinions/2024/7/16/israeli-courts-cannot-and-will-not-prosecute-israels-war-crimes> pagină accesată la data de 24 iulie 2024.

² Hostilities in the Gaza strip and Israel- Reported Impact articol disponibil la adresa https://www.ochaopt.org/sites/default/files/Gaza_casualties_info-graphic_5_Feb_2024%20final.pdf, pagină accesată la data de 24 iulie 2024.

³ UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. Reported impact snapshot. Gaza Strip. June 19, 2024. Articol disponibil la adresa: <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip19-june-2024>. pagină accesată la data de 24 iulie 2024

⁴ UNOSAT. UNOSAT Gaza Strip comprehensive building & housing unit damage assessment, March 2024. 2024. Articol disponibil la adresa <https://unosat.org/products/3804>. pagină accesată la data de 24 iulie 2024.

arabe. În aceeași ordine de idei nu putem să nu ne aplecăm asupra acestei probleme încercând să îi găsim o soluție cât mai echitabilă și nicidecum egală.

Nu vom putea niciodată înțelege cu adevărat motivele de dispută dintre cele două regiuni dar putem să înțelegem că modul în care acestea își rezolvă problemele și tensiunile din regiune, afectează nu doar populația din acele zone ci și întreaga omenire căci atât Europa cât și America au de suferit asupra acestor situații prin trimiterea de arme, militari impunerea de sancțiuni atrage și unele destabilizări în economia țărilor respective.

Bibliografie

Dragoman Ion, Ungureanu David, Tratat de drept internațional umanitar, Editura Universul Juridic, 2018.

Geamănu Grigore, Drept internațional public, volumul II, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1993.

Voiculescu Nicolae, Berna Maria-Beatrice, Tratat de drepturile omului, Editura Universul Juridic, 2023.

United Nations Office for the Coordination of Human Affairs:
Reported impact snapshot Gaza Strip, articol disponibil la adresa:

<https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-17-july-2024>.

<https://www.europarl.europa.eu>.

<https://www.consilium.europa.eu>.

<https://www.politico.eu>.

<https://www.lemonde.fr>.

<https://www.aljazeera.com>.

<https://www.ochaopt.org>.

<https://unosat.org>.

<https://ro.wikipedia.org>.

<https://www.bbc.com>.

<https://www.euronews.com>.

CONDIȚIILE DE DETENȚIE LA NIVEL EUROPEAN. ELEMENTE DE DREPT COMPARAT

Autor: Andrei GAVRILESCU¹

Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu, Facultatea de Drept

Programul de studii de licență: Drept

Coordonator: Lector univ. dr. Andreea Dragomir

Rezumat: *Acest articol analizează condițiile de detenție și abordările reabilitării în trei țări europene: Norvegia, Germania și Spania. Studiul comparativ evidențiază diferențele esențiale în gestionarea sistemelor de justiție penală, oferind perspective asupra impactului acestor practici asupra deținuților și a eficienței în prevenirea recidivei.*

În Norvegia, modelul penitenciarului Halden, cu focus pe condiții umane și activități educative, reflectă o filozofie reabilitativă avansată. Germania utilizează un sistem structurat cu reguli stricte privind durata pedepselor și opțiuni de suspendare, orientat spre reabilitare graduală. Spania, în schimb, combină măsurile de detenție provizorii cu protecția drepturilor fundamentale, asigurând respectul pentru drepturile deținuților.

Analiza subliniază eficiența diverselor abordări și oferă sugestii pentru îmbunătățirea sistemelor de justiție penală, în scopul promovării unei societăți mai echitabile și sigure.

Cuvinte-cheie: *penitenciar, justiție penală comparativă, reabilitare, drepturile deținuților, condiții de detenție.*

¹ Adresă de email autor: andrei.gavrilescu@ulbsibiu.ro.

Introducere

Sistemele de justiție penală sunt fundamentale în asigurarea ordinii sociale și în implementarea sancțiunilor legale pentru comportamente infracționale. Totuși, felul în care condițiile de detenție sunt gestionate variază considerabil între țări, influențând profund nu doar experiența deținuților, dar și eficiența sistemului în ceea ce privește reabilitarea și reintegrarea acestora. Această diversitate reflectă diferențele în filosofii penale, resurse economice și priorități politice.

În acest context, Norvegia se distinge printr-un model de detenție orientat spre reabilitare și reintegrare socială, reprezentat de instituții precum penitenciarul Halden. Acest sistem se bazează pe principiul că condițiile umane și suportive contribuie la reducerea recidivei și la facilitarea reintegrării deținuților în societate. Penitenciarul Halden este un exemplu emblematic, oferind condiții de trai similare cu cele din comunitate și acces la diverse activități educative și recreative, fără utilizarea metodelor coercitive tradiționale.

În contrast, Germania prezintă un sistem de detenție care, deși pus în aplicare cu scopul de a proteja societatea și a preveni recidiva, este structurat pe baze mai stricte și cu accent pe reabilitarea graduală a deținuților. Legislația germană reglementează detaliat durata și tipul pedepselor, oferind posibilități pentru suspendarea pedepsei sub supraveghere în anumite condiții. De asemenea, se pune accent pe reabilitarea deținuților și pe asigurarea unui trai responsabil și fără infracțiuni după eliberare.

Spania, pe de altă parte, aplică un sistem care combină măsurile de detenție provizorii cu pedepsele definitive, cu accent pe protejarea drepturilor fundamentale ale persoanelor reținute. Condițiile de detenție sunt reglementate pentru a asigura respectarea drepturilor fundamentale ale deținuților, inclusiv dreptul la asistență juridică și condiții de detenție umane, chiar și în cazul măsurilor provizorii de arestare.

Studiul comparativ al acestor modele din Norvegia, Germania și Spania, oferă o perspectivă amplă asupra modului în care diferitele sisteme de detenție abordează provocările comune, precum supraaglomerarea, reabilitarea și reintegrarea socială. Analizând aceste diferențe, putem înțelege mai bine impactul politicilor penale asupra deținuților

și putem evalua eficiența acestora în promovarea unei societăți mai sigure și mai echitabile.

Acest articol își propune să exploreze aceste aspecte, subliniind implicațiile pentru reforma sistemelor de justiție penală și oferind perspective asupra posibilelor îmbunătățiri în domeniu.

Condițiile de detenție din penitenciarele norvegiene și programele-pilot aplicate de statul norvegian. Penitenciarul Halden

La 1 ianuarie 2020, numărul persoanelor închise în Norvegia era de 3533¹, în timp ce în România, numărul acestora era de 22961. Norvegia are o populație de 5,379 milioane de locuitori, iar România 19,2 milioane. Aceasta înseamnă, statistic vorbind, un raport de 1/1.500 persoane încarcerate în Norvegia și 1/836, ceea ce înseamnă dublu față de țara de referință.

În penitenciarele din Norvegia, deținuții beneficiază de un program zilnic structurat care le oferă o mare flexibilitate și independență. În timpul săptămânii, aceștia pot petrece timpul în afara celulelor în intervalul orar 8:00 și 20:00, cu două perioade scurte de încuiere de câte 30 de minute. În weekend, programul este ușor redus, permițându-le să fie afară din celulă între orele 10:00 și 19:00, cu o singură perioadă de încuiere de 30 de minute. Deținuții au la dispoziție patru ore de muncă zilnic, dar și oportunitatea de a participa la cursuri educative și activități recreative după terminarea programului de lucru. Celulele din penitenciarele norvegiene sunt dotate cu pat, dulap, masă de scris, frigider, televizor cu canale norvegiene și baie proprie. Ferestrele oferă vedere spre curtea de aerisire sau zonele exterioare. Deținuții au acces la bucătării comune unde pot găti, comandând săptămânal alimente proaspete și uscate. Penitenciarul respectă regulile alimentare halal și oferă vizite în camere special amenajate pentru familii, inclusiv pentru vizite consecutive în cazul rudelor din alte țări.

¹ Statistics Norway, Imprisonements, decembrie 2023, disponibil la adresa: <https://www.ssb.no/en/sosiale-forhold-og-kriminalitet/kriminalitet-og-rechtsvesen/statistikk/fengslinger>, pagină accesată la data de 04.01.2024.

Norvegia a abordat problema supraaglomerării printr-o politică strictă, care limitează numărul de deținuți la un singur ocupant per celulă. Aceasta a condus la crearea unei liste de așteptare, în prezent cuprinzând 300-400 de persoane. Acești deținuți, condamnați pentru infracțiuni minore, își pot continua activitățile zilnice până la încarcerare. Autoritățile norvegiene urmăresc prevenirea formării subculturilor infracționale și sprijină reintegrarea socială a deținuților, oferindu-le ajutor financiar și locuri de muncă după eliberare.

Penitenciarul Halden, o închisoare de maximă securitate, pune accent pe reabilitare și simulează viața din afara închisorii. Fără dispozitive convenționale de securitate, cum ar fi garduri electrice sau turnuri de pază, închisoarea dispune de sticlă de siguranță, un perete de beton de 6 metri și un sistem de tuneluri pentru paznici. Celulele, de câte 10 metri pătrați, sunt echipate cu televizor cu ecran plat, mini-frigider, toaletă cu duș și ferestre mari pentru a permite luminii naturale să pătrundă.

Deținuții din Halden sunt închiși în celule timp de 12 ore pe zi și primesc un stimulent de 53 de coroane pe zi pentru a participa la activități. Închisoarea oferă diverse facilități, inclusiv o sală de sport, terenuri de fotbal și jogging, cursuri de prelucrare a lemnului, gătit și muzică, și un studio de înregistrare. Deținuții pot, de asemenea, să folosească o bibliotecă, săli de lectură și o capelă, iar feedback-ul lor este solicitat prin chestionare pentru a îmbunătăți condițiile din penitenciar.¹

Executarea pedepsei cu închisoarea în Germania

Închisoarea este o formă de sancțiune de stat pentru a ispăși o infracțiune. Trebuie impusă de o instanță de stat. Pedepsa principală este privarea de libertate a persoanei. Până la Marea Reformă a Dreptului Penal din 1969, a existat o divizare în diferite forme de privare de libertate. Cea mai severă formă a fost pedeapsa închisorii, pentru infracțiuni cu durată minimă de un an și cea maximum de 15 ani sau sub forma pedepsei închisorii pe viață în cazurile prevăzute de lege. A fost

¹ William Lee Adams (May 10, 2010), Norvegia construiește cea mai umană închisoare din lume, Revista Time, Time Inc. Edition.

întotdeauna asociată cu posibilitatea pierderii drepturilor civile (așanumita pierdere a onoarei).

În penitenciar deținuții erau obligați să facă muncă fizică grea; puteau fi obligați să lucreze și în afara instituției, fiind ținuti separat de muncitorii liberi.

Deținuții ar trebui să fie angajați în mod corespunzător aici, dar aveau și dreptul de a se cere la muncă. Sentința era destinată încălcărilor și a durat între o zi și șase săptămâni. În plus, a existat *detenție în fortăreață* până în 1953, care a continuat apoi până în 1970. Era destinată anumitor infracțiuni dacă făptuitorul a arătat o „dispoziție onorabilă”. Divizarea s-a încheiat odată cu intrarea în vigoare a Primei Legi de Reformare a Legii Penale în 1970 (1. StrRG). A fost înlocuită cu închisoarea.¹

Maximul de pedeapsă în Germania este închisoarea pe viață. Este destinată pentru cele mai grave infracțiuni, cum ar fi crima (în cazul unei crime finalizate ca amenințare absolută de pedeapsă). Dacă închisoarea nu este pe viață, se face referire la închisoare anticipată (articolul 38 (1) din Codul penal). Pedeapsa cu închisoarea temporară – cu termen limitat – nu poate depăși 15 ani (art. 38, paragraful 2, clauza 1 din Codul penal).

O pedeapsă cu închisoarea mai mică de 6 luni (în loc de amendă) este posibilă doar în cazuri excepționale (art. 47, paragraful 2, clauza 1 din Codul penal). O pedeapsă privativă de libertate mai mică de o lună nu poate fi aplicată (secțiunea 38, paragraful 2, clauza 2 StGB și art. 298 EGStGB), cu excepția cazului în care este o pedeapsă privativă de libertate sau arestare pentru tineri. În funcție de infracțiune, Codul penal prevede o anumită gamă de pedepse. Astfel, spre exemplu în caz de fraudă se aplică amendă sau închisoare de până la 5 ani. La aprecierea duratei pedepsei, instanța ține seama și de gravitatea infracțiunii, de diferitele scopuri ale pedepsei, precum aspectul ispășirii și ideea de reabilitare. Potrivit § 2 din Legea închisorii (StVollzG), care a constituit baza legală federală pentru executarea pedepsei privative de libertate până în anul 2006, „deținutul ar trebui să aibă posibilitatea de a duce o viață responsabilă social fără infracțiuni penale în viitor

¹ Klaus Laubenthal, Nina Nestler, *Executarea pedepselor cu închisoarea*, Strafvollstreckung, Berlin și Heidelberg, 2010, pp. 39-104.

(scopul execuției). Executarea pedepsei cu închisoarea servește și la protejarea publicului larg de alte infracțiuni penale.”

Pedeapsa privativă de libertate este executată ca pedeapsă standard într-o unitate de corecție (nu este numită oficial închisoare). Obiectivul principal este reabilitarea. Executarea pedepsei cu închisoarea este reglementată în Germania de legislația penală a fiecărui stat federal. Grupul de lucru federal pentru asistență penală, de exemplu, se ocupă de beneficiile sociale pentru deținuți. Somația de începere a pedepsei lasă persoanei condamnate un termen de cel puțin o săptămână pentru a-și organiza treburile (art. 27, paragraful 2 din StVollstrO), de exemplu pentru dizolvarea gospodăriei.

Dacă deținutul este de acord și dacă poate fi tras la răspundere, ținând seama de interesele de securitate ale publicului larg, restul pedepsei va fi suspendat după executarea a două treimi din pedeapsă. Evaluarea trebuie să ia în considerare personalitatea deținutului, istoricul său anterior, circumstanțele săvârșirii infracțiunii, ponderea interesului legal pus în pericol în cazul unei recidive, comportamentul deținutului în sistemul penitenciar, condițiile sale de viață și efectele suspendării asupra deținutului. În acest sens este responsabilă camera de executare penală respectivă (§§ 57, 57a StGB, §§ 454, 463 Abs. 3 StPO).

Executarea unei pedepse cu închisoarea de cel mult un an, în împrejurări speciale de cel mult doi ani, poate fi, de asemenea, suspendată de la început cu probațiune (art. 56 alin. 1 StGB), ceea ce înseamnă că persoana condamnată nu trebuie să meargă la închisoare. Cu toate acestea, ea trebuie să se comporte cu impunitate pe o perioadă de la doi până la maximum cinci ani (secțiunea 56a (1) teza 2 StGB) și trebuie să îndeplinească anumite condiții (de exemplu, compensarea daunelor) și instrucțiuni (de exemplu, cooperarea cu ofițerii de probațiune). Durata perioadei de probă și tipul condițiilor sunt la aprecierea instanței.

În cazul în care condițiile de probațiune sunt încălcate, probațiunea poate fi revocată, iar pedeapsa închisorii urmează să fie executată pe toată durata ei.

O pedeapsă cu închisoarea poate fi pronunțată și împotriva tinerilor; este denumită pedeapsă pentru tineret. Durata pedepsei pentru tineret este de minimum șase luni și de maximum zece ani. Spre deosebire de dreptul penal pentru adulți, în dreptul penal al minorilor pedeapsa ca

atare poate fi și suspendată cu probațiune. (În dreptul penal pentru adulți, doar executarea pedepsei este suspendată cu probațiune.)

În cazul anumitor boli grave ale persoanei condamnate, începerea pedepsei poate fi amânată sau poate fi întreruptă o pedeapsă cu închisoarea deja executată. Relevant este § 455 și următoarele StPO, care poate fi aplicat și în condiții inumane de detenție.

Curtea Constituțională Federală nu consideră că drepturile de libertate definite în Legea fundamentală sunt în întregime subordonate, atunci când vine vorba despre închisoare. Acest lucru este justificat de condițiile de închisoare uneori proaste din închisori, de exemplu dacă nu există nici ventilație a toaletei, nici spațiu suficient sau supraaglomerare. În cazul în care condițiile enumerate de instanță coincid și remedierea nu este posibilă, aceasta poate duce la eliberarea temporară sau definitivă a deținutului condamnat legal anterior. În decizia menționată, Curtea Constituțională Federală nu s-a concentrat în mod explicit pe posibilitatea (ipotetică) a instituțiilor penale de a găzdui deținutul în cauză într-un alt mod uman, ci pe considerația juridică care rezultă din cerința respectării demnității umane pe care executarea pedepselor ar trebui întreruptă dacă și atâta timp cât acomodarea ulterioară este posibilă numai în condiții inumane. Astfel, Curtea Constituțională Federală a formulat nu numai datoria statului de a renunța imediat la executarea cererii penale în cazul unor condiții inumane de detenție, ci – deoarece dreptul deținutului în cauză corespunde acestei îndatoriri, autoritatea de executare conform § § 455 StPO întreruperea sau amânarea aplicării pedepsei – în acest fel se deschide și o nouă cale de apărare juridică. În plus, persoana în cauză poate avea dreptul la despăgubiri bănești.¹

Condițiile de detenție în Spania

Detenția constituie o măsură asigurătoare cu caracter personal, precum și pedeapsa închisorii, deși se deosebesc prin faptul că detenția are un caracter provizoriu, întrucât durata acesteia este mult mai scurtă,

¹ Ministerul Justiției NRW: *costuri de execuție*, Ministerul Justiției NRW, Departamentul IV.

întrucât nu poate depăși 72 de ore, caracter preventiv care se evidențiază prin articolul 17 din Constituție.¹

Totuși, o arestare, care are loc pentru a respecta o condamnare nu ar mai fi o măsură asiguratorie, ci mai degrabă o măsură de executare a unei pedepse pronunțate anterior. În ciuda faptului că articolul 495 din Legea de procedură penală stabilește că „Nu poate fi reținut pentru simple contravenții, decât dacă presupusul inculpat nu are o adresă cunoscută sau nu oferă o cauțiune suficientă, în opinia autorității sau agentului care încearcă să aresteze. Trebuie să se țină seama de faptul că în prezent unele prevederi au fost abrogate.

În acest sens, având în vedere că unele dintre conduite au devenit infracțiuni minore, dispoziția menționată mai sus ar putea fi aplicată și pentru modalitatea penală menționată, astfel încât arestarea unei persoane trebuie să fie legată de săvârșirea unei infracțiuni, ceea ce pare să excludă în detenție de principiu pentru contravenție sau contravenție administrativă. Totuși, nu poate fi ignorat faptul că anumite conduite sunt considerate în prezent infracțiuni mai puțin grave și nu este o simplă transpunere a unei contravenții într-o contravenție, astfel că pentru acele conduite ar putea bine să se efectueze arestarea dacă celelalte cerințe sunt necesare pentru aceasta.

Trebuie amintit că există unele cazuri în care arestarea nu are loc, ci numai în cazurile de flagrant, adică al săvârșirii infracțiunilor în momentul săvârșirii sau imediat după acestea. Astfel, ar fi cazul Deputaților și Senatorilor (articolul 71.2 din Constituție), al parlamentarilor Adunărilor Legislative și al membrilor Consiliilor Guvernatoare ale Comunităților Autonome dacă astfel se prevede prin Statutul acestora, al judecătorilor și magistraților și procurorilor (și numai, prin ordinul judecătorului competent, articolul 398 din Legea organică a puterii judiciare și articolul 56 din Statutul organic al Parchetului), Avocatul Poporului și adjunctii acestuia (articolul 6 din Legea sa organică 3/1981, din 6 aprilie).

Reținerea va trebui aplicată în modul care prejudiciază cel mai puțin deținutul în persoana, reputația și patrimoniul său, și nu poate

¹ Alfonso Serrano Maillo, *Evoluția încarcerării în Spania (1971-2020)*, Bosh Editor, Madrid, 2020, p.3.

dura mai mult decât timpul strict necesar efectuării cercetărilor care vizează clarificarea faptelor. În orice caz, într-un termen de maximum 72 de ore (cu excepția cazurilor de terorism, în care termenul poate fi prelungit la 5 zile), persoana reținută va trebui eliberată sau pusă la dispoziția autorității judiciare.

Toate persoanele reținute trebuie să fie informate în scris, într-un limbaj simplu și accesibil, într-o limbă pe care o înțeleg și de îndată, despre faptele care le sunt atribuite și motivele care le motivează privarea de libertate, precum și despre drepturile lor, și anume:

- dreptul de a nu depune mărturie împotriva sa, de a nu mărturisi vinovat, de a păstra tăcerea, de a nu depune mărturie, de a nu răspunde la niciuna dintre întrebările adresate sau de a spune că va depune doar în fața judecătorului.
- dreptul de a numi un avocat care să îl asiste. dacă din motive de îndepărtare geografică nu este posibilă asistența imediată a avocatului, aveți dreptul să comunicați cu acesta prin telefon sau prin videoconferință, cu excepția cazului în care această comunicare este imposibilă. dacă nu numiți un avocat, unul va fi numit din oficiu.
- dreptul de a vorbi în mod confidențial cu avocatul, chiar înainte ca acesta să facă declarație în fața poliției, iar avocatul să intervină în procedurile de declarare, de recunoaștere a căreia face obiectul și de reconstituire a faptelor în care el/ea participă.
- dreptul de acces la elementele procesului care sunt esențiale pentru contestarea legalității detenției.
- dreptul de a anunța pe oricine spune că este, despre arestarea acestora și despre locul în care sunt deținuți.
- dreptul de a suna persoana dorită în prezența unui agent.
- dacă sunteți străin, aveți dreptul să vi se raporteze arestarea și locul de arest la consulatul țării dumneavoastră și în plus, aveți dreptul de a fi vizitat de autoritățile consulare și de a comunica și a corespundă cu acestea.
- dreptul la asistență gratuită din partea unui interpret dacă nu înțelege sau nu vorbește catalana sau spaniola, sau dacă este surd, are probleme de auz, are dificultăți de limbaj sau are un alt handicap care îi afectează facultățile de înțelegere sau exprimare orală.

- dreptul de a fi recunoscut de medicul legist sau de înlocuitorul său legal sau, în lipsă, de orice alt medic dependent de administrația publică.
- dreptul de a solicita asistență juridică gratuită dacă face dovada unor resurse financiare insuficiente pentru a plăti în condițiile prevăzute de legea 1/1996, privind asistența juridică gratuită. această cerere trebuie depusă la baroul corespunzător.
- dreptul de a iniția procedura de habeas corpus dacă consideră că detenția sa este ilegală.

În cazul în care persoana reținută are calitatea de persoană cu capacitate modificată judiciar, se va aduce la cunoștință persoana care exercită autoritatea părintească, tutela sau încredințarea de fapt, căreia i se vor aduce la cunoștință drepturile de mai sus prin Procurorul Public.

Concluzii

Analiza comparativă a sistemelor de detenție din Norvegia, Germania și Spania evidențiază abordări distincte în gestionarea și reformarea penală. Sistemul norvegian, exemplificat prin Penitenciarul Halden, se remarcă printr-un accent deosebit pe reabilitarea și reintegrarea socială a deținuților, oferindu-le condiții de trai similare cu cele din afara închisorii, dar și facilități care susțin dezvoltarea personală și profesională. Această abordare a condus la o rată scăzută a recidivei și la o reducere semnificativă a numărului de persoane încarcerate în raport cu populația națională.

În contrast, sistemele de detenție din Germania și Spania pun un accent mai mare pe aspectele punitive și pe protecția societății, cu o focalizare mai redusă pe reabilitare. Aceste diferențe subliniază impactul semnificativ al politicilor penitenciare asupra reabilitării deținuților și sugerează că implementarea unor practici similare cu cele din Norvegia ar putea contribui la îmbunătățirea eficienței sistemelor de justiție penală în alte contexte naționale.

Bibliografie

Adams Lee William, Norvegia construiește cea mai umană închisoare din lume, *Revista Time*, Time Inc. Edition, 2010.

Laubenthal Klaus, Nestler Nina, Executarea pedepselor cu închisoarea, *Strafvollstreckung*, Berlin și Heidelberg, 2010.

Maillo Serrano Alfonso, Evoluția încarcerării în Spania (1971-2020), Bosh Editor, Madrid, 2020.

Ministerul Justiției NRW: costuri de execuție, Ministerul Justiției NRW, Departamentul IV.

www.ssb.no/en.

**SECȚIUNEA 3.
ORDINE ȘI SIGURANȚĂ
PUBLICĂ**

INTEGRAREA SIGURANȚEI RUTIERE ÎN SISTEMUL DE ORDINE PUBLICĂ. STRATEGII ȘI COLABORĂRI PENTRU REDUCEREA ACCIDENTELOR

Autor: Diana Ancuța CAZAN¹

Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu, Facultatea de Drept

Programul de studii de masterat:

Managementul Ordinii și al Siguranței Publice

Coordonator: Conf. Univ. dr. Lucian Tarnu

Rezumat: *Integrarea siguranței rutiere în sistemul de ordine publică este esențială pentru reducerea accidentelor și îmbunătățirea siguranței pe drumuri. Siguranța rutieră include măsuri legislative, educaționale, tehnologice și de infrastructură, implicând colaborarea autorităților, organizațiilor și comunității. Transportul rutier, vital pentru mobilitate, necesită o cooperare extinsă națională și internațională.*

Autoritățile implicate includ Ministerul Transporturilor, care coordonează infrastructura și reglementările, Autoritatea Rutieră Română, responsabilă cu licențele și normele tehnice, Registrul Auto Român, care se ocupă de omologările și inspecțiile vehiculelor, și Inspectoratul de Stat pentru Controlul în Transportul Rutier, care asigură conformitatea reglementărilor. Ministerul Afacerilor Interne, Inspectoratul General al Poliției Române și Direcția Generală Permise de Conducere și Înmatriculări contribuie la aplicarea legii și educația rutieră, iar ASF (Autoritatea de Supraveghere Financiară) și BAAR (Biroului Asiguratorilor de Autovehicule din Romania) reglementează sectorul asigurărilor auto.

¹ Adresă de email autor: ancutadiana.cazan@ulbsibiu.ro.

Strategia Națională pentru Siguranța Rutieră pentru perioada 2022-2030 vizează îmbunătățirea siguranței prin gestionarea infrastructurii, prevenirea accidentelor și intervenții eficiente în urgențe, cu un cost estimat de 617 milioane euro, din care 219 milioane euro sunt solicitate prin PNRR. Implementarea eficientă necesită implicarea tuturor părților interesate, inclusiv sectorul privat și organizațiile non-guvernamentale.

Datele internaționale arată că, în ciuda progreselor, mortalitatea rutieră a crescut ușor în 2022 în UE, iar România rămâne printre țările cu cele mai ridicate rate de accidente. Analiza comparativă a sancțiunilor din diverse țări sugerează că măsurile stricte contribuie semnificativ la reducerea accidentelor grave.

Cuvinte-cheie: siguranță, trafic rutier, integrare, strategie, vehicule, societate.

Introducerea

Integrarea siguranței rutiere în sistemul de ordine publică implică o serie de măsuri complexe și coordonate, menite să îmbunătățească siguranța pe drumurile publice și să reducă numărul de accidente și incidente rutiere. Siguranța rutieră este o sintagmă care exprimă un deziderat al întregii societăți, traficul rutier fiind o parte importantă a vieții cotidiene a fiecăruia dintre noi, în condițiile în care o mare parte dintre deplasările zilnice au loc pe rețeaua rutieră de drumuri¹.

Traficul rutier este un sistem complex, cu diverse componente interconectate, inclusiv infrastructura rutieră, vehiculele, șoferii, legislația și acțiunile instituțiilor responsabile.

Importanța siguranței rutiere se reflectă în protejarea vieții umane, reducerea costurilor economice generate de accidente, promovarea mobilității durabile și contribuția la dezvoltarea durabilă. De asemenea, îmbunătățirea siguranței rutiere contribuie la creșterea calității vieții pentru toți participanții la trafic.

Asigurarea siguranței rutiere necesită o abordare integrată, incluzând măsuri legislative, educaționale, tehnologice și de infrastructură,

¹ Buletinul siguranței rutiere Ministerul Afacerilor Interne, Direcția Rutieră, Institutul de Cercetare și Prevenire a Criminalității – raport anual 2022, București, 2023, p. 5, disponibil la adresa: https://www.politiaromana.ro/files/pages_files/BSR2022_web.pdf.

precum și colaborarea între autoritățile guvernamentale, organizațiile non-guvernamentale și comunitățile locale.

Transportul rutier, dominant atât pentru mărfuri cât și pentru persoane, necesită cooperare națională și internațională pentru eficiență. Elementele esențiale ale transportului rutier includ rețeaua de drumuri, vehiculele și șoferii, precum și legislația și educația rutieră. Infrastructura rutieră trebuie să se dezvolte pentru a preveni supraaglomerarea și riscurile asociate. Siguranța vehiculelor este crucială, iar comportamentul șoferilor joacă un rol semnificativ în prevenirea accidentelor. Legislația și reglementările rutiere sunt necesare pentru menținerea unui mediu sigur pe drumurile publice, iar educația și conștientizarea publicului sunt esențiale pentru promovarea siguranței rutiere.

Instituții cu atribuții în domeniul siguranței rutiere

Ministerul Transporturilor și Infrastructurii reprezintă organul specializat al administrației publice centrale, care formulează strategia și orientările naționale privind transporturile. Prin activitățile sale, acest minister contribuie la dezvoltarea și armonizarea transporturilor în contextul politicilor generale ale Guvernului, exercitând funcția de autoritate de stat în acest sector. Ministerul Transporturilor coordonează și reglementează sectorul transporturilor prin intermediul unor organizații specializate, instituții publice subordonate și societăți comerciale autorizate, având un rol central în asigurarea siguranței și eficienței sistemului de transporturi.

Rolul principal al acestui minister este de a asigura mobilitatea eficientă și sigură a persoanelor și bunurilor, coordonând proiectele de infrastructură rutieră, feroviară, aeriană și maritimă. Totodată, ministerul supervizează siguranța și calitatea serviciilor de transport, contribuind astfel la dezvoltarea economică și conectivitatea regională.

Autoritatea Rutieră Română (ARR), subordonată Ministerului Transporturilor, gestionează și reglementează domeniul transportului rutier. Printre atribuțiile sale se numără acordarea licențelor operatorilor de transport rutier și a firmelor conexe, eliberarea licențelor de traseu pentru serviciile regulate și speciale de transport persoane, certificarea întreprinderilor de transport rutier independent și aprobarea documentelor pentru școlile de șoferi și instructori auto. Autoritatea administrea-

ză registrul operatorilor de transport rutier, emite certificate și atestate profesionale, implementează norme tehnice și reglementări specifice transportului rutier și gestionează cartelele tahografice. De asemenea, se ocupă de: evaluarea impactului asupra siguranței rutiere, audituri de siguranță, inspecții și formarea auditorilor de siguranță rutieră.

Registrul Auto Român (RAR), organ tehnic desemnat de Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, este responsabil cu gestionarea domeniului vehiculelor rutiere, a siguranței pe drumurile publice, a protecției mediului și a asigurării calității. Principalele sale atribuții includ eliberarea omologărilor de tip național pentru vehicule rutiere și componentele acestora, acordarea certificatelor de conformitate și omologărilor individuale, efectuarea inspecțiilor tehnice periodice, autorizarea stațiilor de inspecție tehnică și a atelierelor de montaj și reparare a vehiculelor, certificarea sistemului de management al calității, și participarea la lucrările Forumului mondial pentru armonizarea reglementărilor vehiculelor al Comisiei Economice pentru Europa a ONU.

Inspectoratul de Stat pentru Controlul în Transportul Rutier (ISCTR), subordonat Ministerului Transporturilor și Infrastructurii, este responsabil cu inspectarea și controlul conformității reglementărilor naționale și internaționale privind transportul rutier. Acesta se concentrează pe condițiile desfășurării transportului rutier, activitățile conexe, pregătirea persoanelor pentru obținerea permisului de conducere, siguranța transporturilor rutiere și protecția mediului, starea tehnică a vehiculelor rutiere, respectarea maselor și dimensiunilor maxime admise pe drumurile publice, tarifele de utilizare și trecere pe rețeaua de drumuri naționale din România.

Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere (CNAIR) este principalul administrator al rețelei de autostrăzi, drumuri expres și drumuri de interes național, având un rol crucial în dezvoltarea infrastructurii de transport rutier și promovarea proiectelor în acest domeniu. C.N.A.I.R. asigură servicii de calitate, siguranță și confort pentru utilizatorii infrastructurii rutiere, implementând programe prioritare pentru eficientizarea legăturilor rutiere și creșterea viabilității drumurilor. Compania colaborează cu parteneri instituționali și utilizatorii infrastructurii pentru dezvoltarea sistemului de transport național, stabilirea soluțiilor tehnice și protecția mediului. Totodată,

C.N.A.I.R. se angajează să administreze și să întrețină infrastructura de transport de interes național, asigurând condiții optime de circulație și îmbunătățirea siguranței rutiere.

Ministerul Afacerilor Interne, o instituție guvernamentală responsabilă cu asigurarea ordinii publice, protecția siguranței naționale și garantarea drepturilor cetățenilor, joacă un rol esențial în domeniul siguranței rutiere. Printre atribuțiile sale se numără apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, protecția proprietății publice și private, gestionarea situațiilor de urgență, regimul actelor de identitate și al permiselor de conducere, și asigurarea ordinii publice.

Inspectoratul General al Poliției Române, instituția centrală a Poliției Române, este responsabil pentru aplicarea legii, menținerea ordinii publice și protejarea drepturilor și libertăților cetățenilor. Inspectoratul coordonează activitățile desfășurate de structurile Poliției Române, având ca obiective îmbunătățirea nivelului de securitate și protecție a cetățenilor, prevenirea și combaterea infracționalității organizate și a infracțiunilor transfrontaliere, și garantarea respectării legii în mediul de afaceri. Printre atribuțiile sale se numără coordonarea și îndrumarea activităților de menținere a ordinii publice, colectarea și analizarea informațiilor pentru prevenirea și combaterea infracțiunilor, constatarea faptelor penale și aplicarea sancțiunilor contravenționale, și desfășurarea activităților de salvare și evacuare în caz de urgență.

Direcția Generală Permise de Conducere și Înmatriculări joacă un rol crucial în asigurarea siguranței rutiere prin emiterea permiselor de conducere, înmatricularea vehiculelor, verificarea și controlul documentelor, și desfășurarea campaniilor de informare și educație pentru creșterea conștientizării privind siguranța rutieră. Aceasta coordonează și monitorizează activitățile serviciilor publice comunitare, gestionează Registrul național pentru evidența permiselor de conducere și a vehiculelor înmatriculate, și colaborează cu alte organe de specialitate pentru constituirea unor baze de date și îndeplinirea atribuțiilor sale.

Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF) este responsabilă cu reglementarea, supravegherea și controlul entităților din piețele financiare non-bancare din România, având un rol indirect în asigurarea siguranței rutiere prin reglementarea și supravegherea sectorului asigurărilor auto. ASF elaborează reglementări pentru polițele de asigurare

auto, monitorizează companiile de asigurări pentru a garanta solvabilitatea acestora, protejează drepturile asiguraților, gestionează Fondul de Protecție a Victimelor Străzii și promovează comportamentul responsabil al șoferilor și companiilor de asigurări.

Biroul Asiguratorilor de Autovehicule din România (BAAR) este o asociație profesională care include toate societățile de asigurare ce pot practica asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto (RCA) în România. BAAR are două direcții principale: Direcția Sistem Carte Verde și Direcția Fondul de Protecție a Victimelor Străzii, contribuind la protecția victimelor accidentelor rutiere.

Consiliul Interministerial pentru Siguranța Rutieră (CISR) este un organism consultativ al Guvernului, fără personalitate juridică, care coordonează implementarea strategiei naționale de siguranță rutieră și evaluarea politicilor publice în acest domeniu. Este condus de ministrul transporturilor și coordonat de prim-ministru. Consiliul are rolul de a dezvolta și implementa strategii naționale pentru reducerea accidentelor rutiere, de a coordona acțiunile instituțiilor implicate, de a evalua și propune îmbunătățiri ale politicilor, de a promova siguranța rutieră și de a colabora cu organizațiile relevante.

Asociația Producătorilor și Importatorilor de Automobile (APIA) joacă un rol important în siguranța rutieră prin reprezentarea intereselor membrilor săi, promovarea inițiativelor legislative, organizarea de evenimente și oferirea de consultanță. APIA susține educația consumatorilor și furnizează date de piață pentru politici eficiente. De asemenea, APIA critică politicile guvernamentale care ar putea afecta negativ siguranța rutieră, cum ar fi modificările programelor de înnoire a parcului auto.

Asociația Constructorilor de Automobile din România (ACAROM) reunește companii din industria auto și apără interesele acestei ramuri economice. Membrii săi sunt implicați în conceperea, fabricarea și comercializarea automobilelor, precum și în servicii și echipamente aferente.

Automobil Clubul Român, fondat în 1904, este cea mai mare organizație automobilistică din România și promovează automobilismul, turismul automobilistic și sporturile auto. Este una dintre primele organizații de acest tip din Europa și din lume.

Organizarea și funcționarea transportului rutier implică planificarea rutelor, gestionarea traficului, reglementarea transportului, dezvoltarea infrastructurii rutiere și promovarea transportului durabil. Aceste aspecte sunt esențiale pentru mobilitatea și dezvoltarea economică.

Managementul transporturilor include planificarea rutelor, coordonarea transporturilor, gestionarea flotei de vehicule, monitorizarea operațiunilor și optimizarea costurilor. Acest proces asigură eficiența și siguranța operațiunilor de transport rutier.

Context internațional și național în problematica accidentelor rutiere grave

În ultimul deceniu (2012-2022) în Uniunea Europeană, numărul deceselor cauzate de accidentele rutiere a scăzut cu 22%.¹ Totodată, în aceeași perioadă, rata mortalității în accidente rutiere a scăzut de la 54 de decese la un milion de locuitori în 2012 la 46 în 2022.² Ca urmare a acestei evoluții descendente, în Uniunea Europeană au fost prevenite 39.553 decese în accidente rutiere în perioada 2013-2022 (diferența dintre numărul din anul 2022 și valoarea care ar fi fost înregistrată dacă fiecare stat membru ar fi continuat să înregistreze în fiecare an același număr de decese ca în anul 2012³). Totuși, conform datelor publicate de Comisia Europeană, în anul 2022 mortalitatea în accidente rutiere a înregistrat o ușoară creștere, cu aproape 4% față de 2021: în 2022 și-au pierdut viața aproximativ 20.678 de persoane, față de 19.823 în 2021, rata mortalității rutiere crescând în acest interval de la

¹ Consiliul European pentru Siguranța Transporturilor, Clasificarea progreselor UE în materie de siguranță rutieră. Al 17-lea indice anual de performanță a siguranței rutiere (raportul PIN), 2023, disponibil la adresa: <https://etsc.eu/17th-annual-road-safety-performance-index-pin-report/>, pagină accesată la data de 01.08.2024.

² Buletinul siguranței rutiere Ministerul Afacerilor Interne, Direcția Rutieră, Institutul de Cercetare și Prevenire a Criminalității – raport anual 2022, București, 2023, p. 15.

³ *Ibidem*

44,6 de decese la un milion de locuitori la 46 de decese la un milion de locuitori.¹

Ținând seama de faptul că aproximativ 1,35 milioane de oameni dn întreaga lume mor în fiecare an în accidente rutiere, iar între 20 și 50 de milioane de persoane suferă vătămări grave,² valorile înregistrate în 2022 la nivelul Uniunii Europene confirmă încă o dată faptul că Uniunea Europeană are printre cele mai sigure drumuri din lume.

Datele Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) arată că 93% din decesele cauzate de accidente rutiere la nivel mondial au loc în țări cu venituri mici și medii, cu toate că acestea dețin aproximativ 60% din vehicule la nivel mondial. Astfel, riscul de a muri într-un accident rutier este de trei ori mai mare într-o țară cu un nivel de trai scăzut decât într-o țară cu nivel de trai ridicat.³ De asemenea, OMS arată că mai mult din jumătate din totalul deceselor în accidente rutiere se produc în rândul categoriilor vulnerabile în trafic (pietoni, bicicliști, motocicliști).

Din cele 32 de țări monitorizate de programul PIN, 13 au înregistrat scăderi ale mortalității în accidentele rutiere în anul 2022 față de anul 2021, iar în 19 țări acest indicator a înregistrat creșteri în aceeași perioadă.

România a înregistrat o scădere cu 8,2% a ratei mortalității în accidente rutiere, de la 92,7 în anul 2021 la 86 în anul 2022.⁴

Din prisma acestui indicator, cele mai sigure țări sunt Norvegia (21 de decese la un milion de locuitori) și Suedia (22 de decese la un milion de locuitori). România și Bulgaria depășesc în 2022 media europeană (care este de 46 de decese la un milion de locuitori) cu 86,

¹ *Idem*, p. 16.

² Organizația Mondială a Sănătății, Raportul de stare globală privind siguranța rutieră, 2018, disponibil la adresa: <http://www.who.int/publications/i/item/9789241565684>, pagină accesată la data de 01.08.2024.

³ Comisia Europeană, Siguranța rutieră în UE: decesele în 2021 rămân cu mult sub nivelul pre-pandemie, 2022, disponibil la adresa: http://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_2012, pagină accesată la data de 01.08.2024.

⁴ Buletinul siguranței rutiere Ministerul Afacerilor Interne, Direcția Rutieră, Institutul de Cercetare și Prevenire a Criminalității – raport anual 2022, București, 2023, p. 17.

respectiv 78 de decese per milion, fiind, de altfel, cele mai ridicate rate de deces din Uniunea Europeană¹.

Unele studii arată că există o legătură directă între severitatea sancțiunilor și comportamentul din traficul rutier, în timp ce concluziile altor studii² indică unele nuanțe în influența pe care sancțiunile o au asupra participanților la trafic. Acestea susțin că înăsprirea sancțiunilor pentru fapte minore, care se petrec mai des, determină șoferii să fie mai precauți, în timp ce, în cazul infracțiunilor mai grave și care se petrec mai rar, creșterea sancțiunilor nu produce efecte la fel de puternice pentru că oamenii consideră că este mai puțin probabil să ajungă să fie implicați în incidente mai serioase în trafic.

Conform rapoartelor realizate de European Transport Safety Council, există o corelație negativă între numărul de amenzi aplicate pentru depășirea vitezei și numărul de accidente rutiere grave, viteza neadaptată la condițiile de drum fiind una dintre principalele cauze generatoare de astfel de evenimente. Astfel, țările care au introdus camere video automate pentru sancționarea celor care depășesc limita legală de viteză au înregistrat și cele mai mari scăderi ale numărului de decese cauzate de accidentele rutiere³.

La nivel european, sancțiunile pentru diverse categorii de fapte sunt diferite, fiecare țară pedepsind în alt mod încălcările Codului rutier. Pentru a vedea dacă sancțiunile mai aspre au ca rezultat un număr mai mic de accidente grave, care s-au soldat cu decesul sau rănirea gravă a persoanelor implicate, se vor analiza sancțiunile instituite pentru diferite tipuri de fapte în țările în care au fost înregistrate cele mai puține decese la milionul de locuitori, conform celei de a 17-a ediții a Road Safety Performance Index Report⁴.

¹ *Idem*, p. 18.

² Bruzzone, S. Castriota, S. And Tonin, M., 2021, Puncte sau închisoare? Efectele diferitelor sancțiuni asupra comportamentului de conducere, 39, 126-140, <https://doi.org/10.1111/coep.12500>.

³ Consiliul European pentru Siguranța Transporturilor, Cum aplicarea legii rutiere poate contribui la drumuri mai sigure, 2016, disponibil la adresa: <http://etsc.eu/how-traffic-law-enforcement-can-contribute-to-safer-roads-pin-flash-42/>, pagină accesată la data de 01.08.2024.

⁴ Consiliul European pentru Siguranța Transporturilor, Clasificarea progreselor UE în materie de siguranță rutieră. Al 17-lea indice anual de perfor-

În Norvegia, unde se înregistrează cele mai puține decese raportate la numărul de locuitori (21 de morți per milion de locuitori)¹, amenziile pentru depășirea vitezei pot depăși 1000 de euro, în funcție de numărul de kilometri pe oră cu care a fost depășită viteza legală. Norvegia utilizează un sistem fix de penalizare prin amenzi și puncte de penalizare pentru depășirea limitei de viteză. Cu toate acestea, în cazurile de conducere sub influența alcoolului, amenda este calculată pe baza veniturilor lunare ale persoanei surprinse la volan sub influența băuturilor alcoolice.

Suedia, care ocupă locul al doilea în topul țărilor cu cele mai puține decese în accidente rutiere raportat la numărul de locuitori (22 de morți la milionul de locuitori)², deține, conform raportului "How Traffic Law Enforcement Can Contribute to Safer Roads" (2022), cele mai multe camere fixe pentru detectarea vitezei participanților la trafic. Același raport indică faptul că, între 2003 și 2018, decesele cauzate de accidente rutiere în zonele cu camere de monitorizare a vitezei au scăzut cu 39%.

În Marea Britanie, cazurile de decese cauzate de imprudență sau de consumul de alcool/droguri la volan sunt sancționate distinct față de alte infracțiuni, incluzând pedeapsa cu închisoarea de până la 14 ani, suspendarea dreptului de a conduce pentru cel puțin 2 ani, amenzi și puncte de penalizare. Printre infracțiunile specifice prevăzute de legislația britanică se numără: uciderea sau rănirea gravă prin conducerea periculoasă a unui vehicul, uciderea sau rănirea gravă a unei persoane prin conducerea sub influența alcoolului sau drogurilor, uciderea sau rănirea gravă prin conducere imprudentă sau neglijentă și uciderea sau rănirea gravă prin conducerea unui vehicul neînmatriculat, neasigurat sau descalficat pentru drumurile publice.

Șoferii care a fost surprinși că au condus sub influența băuturilor alcoolice de două ori în zece ani, cei care au o alcoolemie de 2,5 ori

manță a siguranței rutiere (raportul PIN), 2023, disponibil la adresa: <http://etsc.eu/17th-annual-road-safety-performance-index-pin-report/>, pagină accesată la data de 01.08.2024.

¹ Buletinul siguranței rutiere Ministerul Afacerilor Interne, Direcția Rutieră, Institutul de Cercetare și Prevenire a Criminalității – raport anual 2022, București, 2023, p. 19.

² *Ibidem*.

mai mare decât limita legal admisă ori cei care au refuzat prelevarea de probe biologice trebuie să primească un aviz medical din partea *Driver and Vehicle Agency's Medical Branch* din care să reiasă că sunt apți să conducă și că nu au o problemă legată de alcool, după perioada de suspendare a permisului, pentru a putea conduce din nou.¹

În România, șoferii care au fost implicați într-un accident rutier grav ce s-a soldat cu moartea victimei erau acuzați, de obicei, de ucidere din culpă, în legislația românească neexistând infracțiuni speciale pentru omorul comis în astfel de condiții. Ca noutate, în anul 2023, prin Legea nr. 213/2023 a fost modificat Codul penal în privința pedepsei cu care sunt sancționate persoanele care conduc un autovehicul sub influența alcoolului sau a substanțelor psihoactive ori fără permis și care produc un accident de circulație, soldat cu decesul victimei. Astfel, acestea vor fi condamnate la închisoare cu executare, fiind eliminată posibilitatea condamnării cu suspendarea executării pedepsei².

O lecție esențială despre importanța siguranței rutiere și despre necesitatea prevenirii accidentelor este evidențiată prin mesajul transmis de **Irvin S. Cobb**, și anume: „*M-am întâlnit personal cu câțiva oameni fără picioare, fără brațe și alți oameni încurcați. Observațiile mele m-au învățat că este mult mai bine să mă gândesc la accident înainte de a se întâmpla decât să mă gândesc la ele după aceea. ... Personal, aș prefera să întârziu la cină în seara asta aici decât să fiu la timp la micul dejun în lumea următoare dimineață. Graba face risipă de mult material uman bun.*”. Prin experiența personală a autorului în întâlnirea cu persoane afectate de accidente grave, se subliniază durerosul impact al unui accident asupra vieții și asupra familiilor. Ideea că este mai bine să prevenim accidentele prin prudență și grijă decât să ne confruntăm cu consecințele acestora este evidentă. Alegerea de a întârzia la o întâlnire sau la o activitate pentru a conduce în siguranță și a evita riscurile inutile este prețuită mai presus de graba care poate

¹ Poliția Regatului Unit, Codul rutier, disponibil la <https://www.highwaycodeuk/penalties.html>, pagină accesată la data de 01.08.2024.

² Legea nr. 213/2023 pentru completarea art. 91 din Legea nr. 286/2009 privind Codul Penal, disponibil la https://legislatie.just.ro/Public/Detalii_Document/271991, pagină accesată la data de 01.08.2024.

duce la tragedii și pierderi de vieți. Este un apel la responsabilitate, precauție și prioritizarea siguranței în fața oricăror alte considerații.

Strategia națională 2022-2030

Țara noastră se află în continuare pe primul loc la numărul de accidente rutiere din Europa raportat la un milion de locuitori.

În anul 2022 a început implementarea Strategiei Naționale pentru Siguranța Rutieră pentru perioada 2022-2030. Această strategie se concentrează pe mai multe direcții cheie: gestionarea eficientă a siguranței rutiere, îmbunătățirea condițiilor de utilizare a drumurilor, sporirea siguranței infrastructurii, prevenirea și monitorizarea incidentelor și intervenții eficiente în situații de urgență.

Conform strategiei, costul investițiilor ce urmează a fi realizate în infrastructura existentă pentru siguranța rutieră este de 617 milioane euro, din care suma solicitată prin PNRR este de 219 milioane de euro¹.

Responsabilitatea pentru asigurarea siguranței rutiere este comună și necesită acțiuni coordonate și concrete. Este esențial ca atât utilizatorii drumurilor, cât și autoritățile care reglementează și aplică legislația să fie implicați pentru a îmbunătăți aspectele specifice acestui domeniu. Sprijinul și participarea tuturor actorilor implicați sunt necesare pentru implementarea eficientă a unei strategii, inclusiv organizațiile neguvernamentale, sectorul privat, autoritățile locale, sindicatele, patronatele, instituțiile de cercetare-dezvoltare și inovare, mediul academic și mass media.

Strategia Națională pentru Siguranța Rutieră 2022-2030 este un document de politici publice care definește cadrul și planul pentru atingerea obiectivelor în domeniul siguranței rutiere. Aceste obiective sunt aliniate cu normele și directivele noilor politici ale Uniunii Europene.

Acest document are ca scop stabilirea unor coordonate pragmatice pentru inițierea și implementarea acțiunilor viitoare, având în vedere ameliorarea siguranței rutiere pentru toate categoriile de participanți la trafic. „În acest sens, cele două anexe care sunt parte integrantă a

¹ Strategia Națională din 25 mai 2022 privind siguranța rutieră pentru perioada 2022-2030, disponibil la https://legislatie.just.ro/Public/Detalii_DocumentAfis/256029, pagină accesată la data de 01.08.2024.

Strategiei Naționale privind Siguranța Rutieră pentru perioada 2022-2030, reprezintă:

Anexa 1 - Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei Naționale privind Siguranța Rutieră pentru perioada 2022-2030, care cuprinde totalitatea acțiunilor proiectate pentru întreaga perioadă de opt ani în vederea atingerii scopului și obiectivelor prezentei Strategii și

Anexa 2 - Programul național prioritar pentru perioada 2022 – 2024 pentru implementarea Strategiei Naționale privind Siguranța Rutieră, care cuprinde acțiunile etapizate aferente primilor trei ani, nominalizarea entităților responsabile și a resurselor necesare implementării, precum și a referințelor de evaluare și monitorizare a gradului de îndeplinire a acestor acțiuni”¹.

De precizat și faptul că CNAIR colaborează cu Poliția Rutieră și ARR pentru a crește eficiența și controlul în accesarea și managementul bazei de date privind accidentele, precum și calitatea datelor, în așa fel încât C.N.A.I.R.-S.A. să dețină capacitatea de a realiza analize periodice a datelor privind accidentele și de a identifica soluții eficiente de infrastructură.

Pe ultimele locuri în UE și în ultima treime a listei țărilor din lume se situează România „în ceea ce privește mortalitatea datorată accidentelor rutiere, atât ca număr, cât și raportat la un milion de locuitori sau la 10.000 de autovehicule înmatriculate”.² Această situație evidențiază necesitatea recunoașterii faptului că parametrii specifici și calitatea interacțiunii elementelor sistemului de transport rutier sunt deteriorate, cel puțin din perspectiva următoarelor aspecte relevante:

- *infrastructura rutieră (rețeaua de drumuri)* – România deține o infrastructură de transport învechită, insuficientă și neadaptată realităților cotidiene;
- *utilizatorii infrastructurii rutiere* – din cauza condițiilor de trafic și a unei culturi atitudinale care nu reflectă preocupări reale sau raționale pentru siguranța rutieră, cei care utilizează

¹ Strategia Națională din 25 mai 2022 privind siguranța rutieră pentru perioada 2022-2030, disponibil la [https://legislatie.just.ro/Public/Detalii DocumentAfis/256029](https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/256029).

² Portal Legislativ, Strategie Națională din 25 mai 2022, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/264953>, pagină accesată la data de 01.08.2024.

infrastructura rutieră din România adoptă frecvent comportamente riscante, manifestându-se imprevizibil, ezitant sau chiar agresiv, ceea ce duce implicit la o creștere a riscului de accidente;

- *flota de autovehicule* – cu unele excepții și cu disparități semnificative între regiuni, utilizatorii de infrastructură rutieră dispun de o „*flotă auto relativ învechită și într-o stare tehnică necorespunzătoare condițiilor și comportamentelor manifestate în trafic de către conducătorii de autovehicule*”¹;
- *intervenții post accident* – România duce în multe cazuri lipsa unei rețele de drumuri adecvate, care să faciliteze intervențiile imediate în situații de urgență, iar participanții la trafic dovedesc un comportament imprevizibil și uneori chiar inadecvat la întâlnirea vehiculelor de intervenție în caz de accident;
- *managementul siguranței rutiere* – toate elementele enumerate mai sus (punctele 1-4), dublate de un management deficitar al siguranței rutiere, determină rezultatele nefavorabile pe care România le înregistrează în privința accidentelor de circulație și a numărului de victime ale acestora.

Siguranța rutieră - obiectul activității de educație rutieră

Siguranța rutieră reprezintă totalitatea acțiunilor și măsurilor destinate îmbunătățirii comportamentului uman, vehiculelor și infrastructurii rutiere, care să conducă la circulația în condiții de securitate a tuturor categoriilor de utilizatori ai drumurilor publice, prin reducerea riscului implicării în accidente rutiere și diminuarea consecințelor acestora.

Bazându-se pe analizele de risc și observațiile privind evoluția fenomenului rutier, în anul 2022, structurile Poliției Rutiere au desfășurat un total de 53.761 de acțiuni menite să combată principalele

¹ Portal legislativ, Strategie Națională din 25 mai 2022 privind siguranța rutieră pentru perioada 2022-2030, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/264953>, pagină accesată la data de 31.05.2024.

elemente care pun în pericol siguranța participanților la trafic. Printre obiectivele principale ale acestor acțiuni s-au numărat:

- reducerea principalilor factori generatori de accidente rutiere grave;
- combaterea infraționalității în domeniul rutier;
- implementarea și respectarea normelor europene în cadrul acțiunilor tematice desfășurate la nivel european.¹

Walter Dill Scott susținea că „Viitorul mișcării de siguranță nu depinde de inventarea dispozitivului de siguranță, cât de mult timp realizează metodelor de educare a oamenilor la idealul de precauție și siguranță.”

Educația rutieră are ca scop formarea și dezvoltarea competențelor care să asigure o conduită rutieră responsabilă, în calitate de pietoni, pasageri, conducători de vehicule cu două roți și, în cazul tinerilor peste 18 ani, a vehiculelor cu trei și patru roți.²

Motivația alegerii organizării și desfășurării activității practice de educație rutieră are la bază următoarele argumente definitorii și evitarea transformării educației pentru siguranță rutieră într-un obiect de studiu teoretic: conștientizarea necesității acestui tip de educație, absența constrângerilor, spațiul real și simulările care oferă mai multe situații resursă decât o planșă sau un manual, acumularea de noi informații și formarea abilităților prin experiențe personale sau de grup, conștientizarea riscului rutier.³

Unul dintre obiectivele principale ale Inspectoratului General al Poliției Române este să sporească siguranța și protecția cetățenilor.

¹ Buletinul siguranței rutiere Ministerul Afacerilor Interne, Direcția Rutieră, Institutul de Cercetare și Prevenire a Criminalității – raport anual 2022, București, 2023, p. 84.

² Gabriela Bărbulescu, Daniela Beșliu, Ghid de educație rutieră pentru învățământul primar – Ministerul Educației și Ministerul Afacerilor Interne, p. 4, disponibil la adresa: https://cdn.edupedu.ro/wp-content/uploads/2024/05/Ghid_educatie_rutiera_gimnaziu.pdf, pagină accesată la data de 01.08.2024.

³ Gabriela Bărbulescu, Cătălina Chendea, Olimpia Ioniță, Ghid de educație rutieră pentru învățământul I, 2023 – Ministerul Educației și Ministerul Afacerilor Interne, p. 4.

Poliția Rutieră se concentrează pe reducerea sistematică a cauzelor accidentelor rutiere prin aplicarea riguroasă a măsurilor necesare și dezvoltarea programelor de educație rutieră.

Atât la nivel național, cât și local, se desfășoară campanii de educație rutieră și activități preventive care urmăresc îmbunătățirea cunoașterii și respectării normelor de circulație. Aceste inițiative au ca scop conștientizarea pericolelor asociate încălcării regulilor de trafic. Pentru a transmite eficient mesajele educative și preventive către publicul țintă, se utilizează diverse metode de comunicare.

Pentru creșterea gradului de siguranță rutieră, Poliția Română a continuat proiectul *Educație rutieră – modelarea factorului uman prin responsabilizarea participanților la trafic pentru creșterea gradului de siguranță rutieră*, finanțat prin Programul Operațional Infrastructură Mare. Proiectul, în valoare de 26.390.805 lei (fără TVA)¹, și-a propus realizarea mai multor campanii educativ-preventive la nivel național, iar pentru facilitarea activităților preventive desfășurate de structurile rutiere au fost achiziționate 45 de laboratoare mobile de educație rutieră și o caravană educațională modernă.

În anul 2022, s-au desfășurat în cadrul proiectului următoarele campanii naționale:

- a) O campanie având ca temă *prevenirea conducerii sub influența băuturilor alcoolice sau a drogurilor*. Aceasta s-a desfășurat prin intermediul următoarelor mijloace de comunicare:
- b) O campanie pentru prevenirea accidentelor provocate de *indisciplina pietonilor și a conducătorilor de biciclete și trotinete*:
- c) O campanie având ca temă *viteza și circulația pe autostrăzi*:
- d) O campanie având ca temă *prevenirea neatenției la volan*².

Toate aceste campanii de educație rutieră au fost realizate cu ajutorul mai multor materiale precum zeci de panouri de afișaj stradal, mii de difuzări pe posturile de radio cu acoperire națională, mii de difuzări de spoturile TV pe numeroase posturi de televiziune cu acoperire

¹ Buletinul siguranței rutiere Ministerul Afacerilor Interne, Direcția Rutieră, Institutul de Cercetare și Prevenire a Criminalității – raport anual 2022, București, 2023, p. 87.

² *Idem*, p. 88-91.

națională, promovări în mediul online, atât pe rețelele de socializare, cât și în presa online, promovarea în presa scrisă, realizarea și distribuirea de materiale tipărite.

Concluzii

Siguranța rutieră este un aspect central al sistemului de ordine publică, având un impact direct asupra stabilității și securității comunității. Statul este responsabil de protejarea vieților cetățenilor și asigurarea funcționării eficiente a societății, iar integrarea siguranței rutiere în competențele autorităților legale permite o abordare coordonată pentru prevenirea accidentelor și a comportamentului periculos în trafic. Aceasta implică dezvoltarea de politici și strategii care combină măsuri de prevenție, educație și aplicare a legii, având ca scop creșterea respectării regulilor de circulație și îmbunătățirea siguranței rutiere.

Colaborarea între autoritățile locale, poliție, sectorul privat și organizațiile non-guvernamentale este esențială pentru implementarea de strategii eficiente și campanii educaționale care promovează comportamente responsabile în trafic. Aceste eforturi nu doar că protejează viața, dar și sprijină dezvoltarea economică prin menținerea unui flux de trafic constant și sigur. Astfel, integrarea siguranței rutiere în ordinea publică nu doar că îmbunătățește calitatea vieții, dar și contribuie la dezvoltarea unei culturi a responsabilității și respectului reciproc în societate.

Bibliografie

- Bruzzone, Castriota S., And Tonin S., M., Puncte sau închisoare? Efectele diferitelor sancțiuni asupra comportamentului de conducere, *Contemp Econ Policy*, 2021.
- Bărbulescu Gabriela, Beșliu Daniela, Ghid de educație rutieră pentru învățământul primar – Ministerul Educației și Ministerul Afacerilor Interne, 2023.
- Bărbulescu Gabriela, Chendea Cătălina, Ioniță Olimpia, Ghid de educație rutieră pentru învățământul liceal – Ministerul Educației și Ministerul Afacerilor Interne, 2023.

Buletinul siguranței rutiere Ministerul Afacerilor Interne, Direcția Rutieră, Institutul de Cercetare și Prevenire a Criminalității – raport anual 2022, București, 2023.

Strategia Națională din 25 mai 2022 privind siguranța rutieră pentru perioada 2022-2030.

Consiliul European pentru Siguranța Transporturilor, Clasificarea progreselor UE în materie de siguranță rutieră. Al 17-lea indice anual de performanță a siguranței rutiere (Raportul PIN), 2023.

Organizația Mondială a Sănătății, Raportul de stare globală privind siguranța rutieră, 2018.

Comisia Europeană, Siguranța rutieră în UE: decesele în 2021 rămân cu mult sub nivelul pre-pandemie, 2022.

Consiliul European pentru Siguranța Transporturilor, Cum aplicarea legii rutiere poate contribui la un drum mai sigur, 2016.

<https://etsc.eu>.

<https://www.highwaycodeuk>.

<https://legislatie.just.ro>.

<http://www.who.int>.

<http://ec.europa.eu>.

PROTEJAREA DATELOR CU CARACTER PERSONAL

Autor: Sorina Daniela COMȘA¹

*Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu, Facultatea de Drept
Studii universitare de masterat:
Managementul Ordinii și al Siguranței Publice
Coordonator: Asist. univ. dr. Iulia Bulea*

Rezumat: *Articolul abordează importanța protecției datelor cu caracter personal în contextul digitalizării și fluxurilor de date transfrontaliere, analizând în detaliu cadrul legislativ european, cu accent pe Regulamentul General privind Protecția Datelor (GDPR). Protecția datelor cu caracter personal reprezintă un set de măsuri și reguli care vizează asigurarea confidențialității și integrității informațiilor personale ale indivizilor, prevenind utilizarea abuzivă sau neautorizată a acestora. În acest articol se compară reglementările GDPR cu cele din Statele Unite (CCPA) și China (PIPL), evidențiind extensiile teritoriale și diferențele în abordările legislative. Prin analiza jurisprudenței relevante, cum ar fi cazurile Google vs. CNIL, Robins vs. Spokeo și Tencent vs. Lao Gan Ma, se explorează complexitatea aplicării legilor privind protecția datelor și impactul acestora asupra drepturilor individuale și securității informațiilor. Articolul subliniază necesitatea unor măsuri robuste de verificare a identității și protecția datelor, pentru a preveni fraudele și utilizarea abuzivă a datelor și evidențiază provocările și responsabilitățile în era digitală. Concluzia propune o abordare integrată și actualizată a legislației privind protecția datelor, pentru a asigura o gestionare echitabilă și sigură a informațiilor personale la nivel global.*

Cuvinte-cheie: *protecția datelor cu caracter personal, GDPR, CCPA, PIPL jurisprudență.*

¹ Adresă de email autor: sorinadaniela.comsa@ulbsibiu.ro.

Introducere

Importanța acestei teme este accentuată de evoluțiile tehnologice rapide și de integrarea tot mai profundă a internetului și a tehnologiilor digitale în viața cotidiană. Creșterea volumului de date generate și stocate de diverse entități, de la companii private la instituții publice, ridică probleme complexe legate de dreptul la viață privată și securitatea informațiilor personale. Alegerea acestei teme este motivată de necesitatea de a înțelege și de a analiza cadrul legislativ și reglementările existente în domeniul protecției datelor, precum și de a compara abordările diferite adoptate de diverse jurisdicții.

GDPR a fost adoptat în 2016 și a intrat în vigoare de la 25 mai 2018, după o perioadă de tranziție de doi ani. Unele dintre principalele motive pentru reformarea DPD au fost implementarea și aplicarea diferită în statele membre, ceea ce a dus la standarde diferite de protecție a datelor.¹ Prin trecerea de la directivă la regulament, UE a dorit să reducă incertitudinea juridică existentă (Preambul 13 GDPR), deoarece, spre deosebire de DPD, GDPR nu necesită punerea în aplicare în legislația națională.

GDPR dezvoltă în continuare terminologia și politicile din DPD. La fel ca și DPD, se aplică prelucrării datelor cu caracter personal; utilizează aceleași definiții pentru date cu caracter personal, prelucrare, persoana vizată și operator de date (art. 4 GDPR). Cu toate acestea, introduce termeni noi, cum ar fi profilarea și pseudonimizarea. Profilarea este orice formă de prelucrare automată a datelor cu caracter personal, în special a datelor privind performanța profesională, averea, sănătatea, interesele personale și deplasările, care permite crearea unui profil al persoanei vizate [art. 4 alineatul (4) din GDPR]. Aceste profile pot fi utilizate pentru a analiza sau a prezice comportamentul persoanei vizate. Pseudonimizarea înseamnă că datele cu caracter personal sunt prelucrate într-o manieră în care datele nu mai pot fi atribuite unei anumite persoane vizate fără utilizarea de informații

¹ P., Hustinx, EU Data Protection Law: The Review of directive 95/46/EC and the Proposed General Data Protection Regulation. Collected courses of the European University Institute's Academy of European Law, 24th Session on European Union Law, 2013, pp. 24-25.

suplimentare. Prin urmare, aceste informații necesare trebuie păstrate separat și securizate împotriva accesului neautorizat (art. 4 (5) din GDPR).

În general, GDPR se aplică ori de câte ori datele cu caracter personal sunt prelucrate în întregul sector privat și public din UE. Cu toate acestea, nu se aplică prelucrării datelor cu caracter personal în scopuri private sau familiale. În plus, nu se aplică prelucrării datelor de către statele membre ale UE în contextul politicii externe și de securitate comună, de către poliție și sistemul judiciar, care este reglementată în Directiva [(UE) 2016/680], iar pentru prelucrarea de către instituțiile UE, în acest sens se aplică Regulamentul [(CE) nr. 45/2001] (art. 2 GDPR). Condițiile de exceptare de la dispozițiile GDPR sunt aceleași ca și în cazul DPD descrise în capitolul doi.

Conform definiției din DPD, prelucrarea datelor cu caracter personal este permisă numai dacă se bazează pe un temei juridic. Acesta este cazul, dacă una dintre dispozițiile art. 6 din GDPR este îndeplinită (art. 6 din GDPR). Condițiile pentru un transfer legal de date cu caracter personal consacrate de art. 6 GDPR au rămas aceleași ca la art. 7 DPD. În plus, temeiul juridic poate fi acum derivat și din alt drept al Uniunii sau din dreptul intern, în măsura în care GDPR face trimitere la acesta [art. 6 alineatul (3) din GDPR]. De asemenea, principiile de la art. 6 din DPD sunt în continuare aplicabile, deoarece datele cu caracter personal pot fi colectate numai în scopuri specificate și legitime și este permisă prelucrarea datelor numai în conformitate cu scopul inițial (art. 5. (1) DIN GDPR). În plus, GDPR utilizează aceeași definiție pentru categoriile speciale de date cu caracter personal ca și DPD, adăugând însă informațiile genetice și biometrice la aceste categorii. Acest tip de date beneficiază de un nivel special de protecție; în cazul prelucrării acestor date se aplică aceleași dispoziții precum cele descrise în capitolul 2.1. (art. 9 din GDPR).

În plus, GDPR subliniază importanța consimțământului pentru transferul de date cu caracter personal, două articole fiind dedicate acestui subiect: Consimțământul trebuie să fie dat în mod voluntar, în cunoștință de cauză și neechivoc pentru un caz specific (art. 4 (11) GDPR). În plus, persoana vizată trebuie să aibă posibilitatea de a-și retrage consimțământul în orice moment (art. 7 (3) GDPR). Consimțământul trebuie să

fie dat printr-o explicație sau printr-un alt act care să confirme în mod clar (art. 4. (11) GDPR). Condițiile pentru un consimțământ voluntar au fost redefinite. În consecință, este esențial să se analizeze dacă executarea unui contract depinde exclusiv de consimțământul pentru prelucrarea datelor cu caracter personal (art. 7. (4) GDPR). Astfel, consimțământul nu este dat în mod voluntar dacă un operator de date face ca executarea unui contract să fie legată în mod inextricabil de acordarea consimțământului, chiar dacă prelucrarea datelor nu este necesară pentru executarea contractului.

Conform GDPR, operatorul de date trebuie să fie în măsură să demonstreze consimțământul persoanei vizate [articolul 7 alineatul (1) din GDPR]. Declarațiile scrise de consimțământ trebuie să fie transparente și clar inteligibile [art. 7 (2) GDPR]. În cele din urmă, GDPR consideră că în cazul copiilor, acești sunt capabili să își dea consimțământul doar începând cu vârsta de șaisprezece ani. Cu toate acestea, statele membre pot coborî această vârstă la treisprezece ani. Furnizorii de servicii de internet care se adresează direct copiilor au voie să prelucreze datele copiilor mai mici numai dacă obțin mai întâi consimțământul părinților [articolul 8 alineatul (1) din GDPR].

Compararea reglementărilor de protecție a datelor în UE, SUA și China

Pentru a înțelege pe deplin modul în care Regulamentul general privind protecția datelor (GDPR) afectează legi precum California Consumer Privacy Act (CCPA) și Legea privind protecția informațiilor personale (PIPL) din China, este important să știm ce domenii acoperă. Este important de reținut că GDPR a creat un precedent prin reglementarea unor lucruri în afara Uniunii Europene. Acest lucru are un efect asupra modului în care sunt utilizate CCPA și PIPL.

Conform articolului 3.1 din GDPR, toate organizațiile din UE trebuie să respecte regulile acestuia, atunci când vine vorba despre prelucrarea datelor. De asemenea, GDPR spune că se aplică companiilor din afara UE, dacă oferă bunuri sau servicii persoanelor din UE sau dacă urmăresc ceea ce fac aceste persoane, ceea ce înseamnă că prelucrează date ale cetățenilor UE (GDPR, articolul 3.2).

În mod similar, CCPA se aplică numai întreprinderilor care își desfășoară activitatea în California. Aceasta afectează întreprinderile din afara Californiei, dacă prelucrează date despre rezidenți din California, ceea ce este similar cu modul în care GDPR definește "activitățile unei entități care desfășoară o unitate... în Uniune" (Cal. Civ. Code, §1798.140 (c)(1); GDPR, articolul 3.1). CCPA, pe de altă parte, spune că organizațiile care nu "își desfășoară activitatea" în California sunt scutite, chiar dacă spionează rezidenții din California, atâta timp cât nu "își desfășoară activitatea în California".¹

În același mod, PIPL controlează modul în care sunt prelucrate "persoanele fizice din interiorul granițelor Republicii Populare Chineze" (PIPL, articolul 3), atunci când sunt prelucrate date. Chiar dacă aceste lucruri se întâmplă în afara Chinei, PIPL se aplică în continuare, dacă sunt menite să ajute persoanele din China să le studieze comportamentul sau să atingă alte obiective stabilite de lege (PIPL, articolul 3).

Extinderea domeniului de aplicare teritorial în legile privind protecția datelor, cum ar fi GDPR, CCPA și PIPL, a evoluat semnificativ, cuprinzând dimensiuni mai largi și mai complexe dincolo de frontierele fizice pentru a aborda provocările erei digitale. Acest domeniu de aplicare mai larg are ca scop protejarea confidențialității datelor cu caracter personal pe fondul digitalizării globale și al fluxului transfrontalier de date.

GDPR a fost un pionier în extinderea sferei sale de reglementare dincolo de UE, aplicându-se nu numai entităților de pe teritoriul acesteia, ci și celor din afara UE, dacă prelucrează date ale cetățenilor UE, oferind bunuri sau monitorizând comportamente în UE.² Această abordare reflectă un răspuns adaptativ la cerințele erei digitale, în care jurisdicția bazată doar pe teritorialitate devine mai puțin eficientă.

În mod similar, CCPA se aplică oricărei entități care își desfășoară activitatea pe teritoriul Californiei, indiferent de locația sa fizică, cu

¹ L., De La Torre, *GDPR Matchup: The California Consumer Privacy Act 2018*. IAPP, 2018, <https://iapp.org/news/a/gdpr-matchup-california-consumer-privacy-act/>, pagină accesată la data de 21.03.2024.

² P.Hert., & M. Czerniawski, *Expanding the European data protection scope beyond territory: Article 3 of the General Data Protection Regulation in its wider context*. *International Data Privacy Law*, 6, 2016, pp. 230-243.

condiția ca aceasta să prelucreze date ale rezidenților din California. Acest lucru reflectă abordarea GDPR în ceea ce privește extinderea protecției pe baza activităților economice și a prelucrării datelor.¹ PIPL din China, deși se concentrează pe activitățile de prelucrare a datelor în interiorul granițelor sale, își extinde, de asemenea, sfera de aplicare la activitățile din afara Chinei, dacă acestea implică oferirea de servicii sau analiza comportamentelor persoanelor fizice din China.²

Extinderea domeniului de aplicare teritorială din aceste reglementări abordează provocările reprezentate de natura globală a economiei digitale, asigurând că drepturile de protecție a datelor transcend granițele naționale.³ Cu toate acestea, ea ridică, întrebări cu privire la aplicabilitatea acestor reglementări în jurisdicții din afara UE, SUA și China, în special în ceea ce privește respectarea lor de către entitățile care nu sunt prezente fizic pe aceste teritorii, dar ale căror activități intră în domeniul de aplicare al acestor legi.

Domeniile teritoriale extinse ale GDPR, CCPA și PIPL semnifică o tendință de stabilire a unei abordări mai unificate și mai cuprinzătoare a protecției datelor la nivel global. Acest lucru are implicații pentru entitățile din întreaga lume, necesitând ajustări ale practicilor lor de gestionare a datelor pentru a se conforma acestor reglementări, subliniind impactul global al acestor legi.

În ceea ce privește termenii-cheie, atât datele cu caracter personal, cât și activitățile considerate ca fiind prelucrarea informațiilor sunt "două definiții de prag".⁴ Prin urmare, ne ajută să înțelegem nu doar baza GDPR, ci și influența textuală și conceptuală pe care acesta a avut-o atât asupra CCPA, cât și asupra PIPL.

¹ M. Gömann, The new territorial scope of EU data protection law: Deconstructing a revolutionary achievement. *Common Market Law Review*, 2017.

² I. Calzada, *Citizens' Data Privacy in China: The State of the Art of the Personal Information Protection Law (PIPL)*. *Smart Cities*, 2022.

³ C. Kuner, *Territorial Scope and Data Transfer Rules in the GDPR: Realising the EU's Ambition of Borderless Data Protection*. *Social Science Research Network*, 2021.

⁴ C., J., Hoofnagle, B., V., D. Sloot, & F., Z. Borgesius, *The European Union General Data Protection Regulation: What it is and What it means*. *Information and Communication Technology Law*, 28(1), 2019, p.72.

În mod similar, CCPA se referă la datele cu caracter personal ca fiind "informații personale" și le descrie ca fiind „informații care identifică, se referă la, descriu, pot fi asociate sau ar putea fi asociate în mod rezonabil, direct sau indirect, cu un anumit consumator sau gospodărie (Cal. Civ. Code §1798.140 (o)(1))”.¹ Această definiție lărgiște în mod deosebit domeniul de aplicare pentru a include date referitoare nu doar la persoane fizice, ci și la gospodării, ceea ce o deosebește de abordarea GDPR și evidențiază o diferență esențială, în ciuda asemănărilor generale dintre ele. Cu toate acestea, la fel ca GDPR, CCPA definește prelucrarea într-o manieră largă, dar nu detaliază categoriile de acțiuni pe care le cuprinde la fel de explicit ca GDPR.

PIPL, pe de altă parte, se aliniază îndeaproape la GDPR în definiția datelor cu caracter personal, denumită "informații cu caracter personal", și se referă la acestea ca la toate tipurile de informații legate de persoane fizice identificate sau identificabile, cu excepția informațiilor care au fost anonimizate (PIPL, articolul 4). Acest accent pus pe excluderea datelor anonimizate din definiția datelor cu caracter personal diferă de abordarea GDPR, introducând o nuanță în încadrarea datelor cu caracter personal din PIPL. În plus, definiția prelucrării din PIPL prezintă similitudini cu cea din GDPR, incluzând activități precum colectarea, stocarea, utilizarea, transmiterea, furnizarea, divulgarea, ștergerea etc., însă prezintă o gamă mai limitată de exemple în comparație cu lista extinsă oferită de GDPR (PIPL, articolul 4).

În ciuda acestor nuanțe și diferențe în ceea ce privește domeniul de aplicare a ceea ce constituie datele cu caracter personal și clasificarea activităților de prelucrare, conceptele fundamentale rămân în mare măsură consecvente în GDPR, CCPA și PIPL. Includerea de către CCPA a datelor extrapersonale și excluderea de către PIPL a datelor anonime din definiția informațiilor cu caracter personal marchează abordări distincte, însă esența a ceea ce se consideră a fi date cu caracter personal și natura activităților de prelucrare prezintă un grad semnificativ de similitudine între aceste jurisdicții.

¹ California Civil Code Information Practices Act of 1977 - Code of Civil Procedure § 1798. State of California. 2018, disponibil la adresa: https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displaySection.xhtml?sectionNum=1798&lawCode=CI, pagină accesată la data de 21.03.2024.

Un alt criteriu important prin care poate fi evaluat impactul GDPR este reprezentat de drepturile persoanelor vizate. Pentru început, din cele unsprezece capitole ale GDPR, unul (3) constituie exclusiv drepturile persoanelor fizice privind prelucrarea datelor de către corporații. În linii mari, GDPR prezintă șapte drepturi pentru persoanele vizate: dreptul de acces la date, dreptul de rectificare a datelor, dreptul de ștergere a datelor (sau "dreptul de a fi uitat"), dreptul la portabilitatea datelor, dreptul la opoziție, dreptul de a restricționa prelucrarea și dreptul de a se opune profilării.¹ În primul rând, dreptul "de acces" la date acordă persoanelor fizice accesul la informații privind categoriile de date cu caracter personal, locul în care au fost obținute datele lor, scopul prelucrării, destinatarii datelor și perioada de stocare (RGPD, articolul 15.1). În al doilea rând, dreptul "de rectificare" permite persoanelor vizate să rectifice informațiile inexacte care le privesc (RGPD, articolul 16). În al treilea rând, dreptul "de ștergere" permite persoanelor vizate să își șteargă datele, atunci când acestea sunt prelucrate în mod ilegal sau nu mai sunt necesare (RGPD, articolul 17). În al patrulea rând, dreptul "la portabilitate" sporește controlul persoanelor fizice, acordându-le posibilitatea de a-și transporta datele de pe o platformă pe alta (GDPR, articolul 20 alineatul (2)). În al cincilea rând, dreptul "de opoziție" permite persoanelor vizate să se opună prelucrării datelor lor de către societăți (GDPR, articolul 21.1). În al șaselea rând, dreptul "de restricționare" permite persoanelor fizice să oprească prelucrarea datelor lor pe motiv de inexactitate, ilegalitate și obiecție (GDPR, articolul 18.1). Nu în ultimul rând, dreptul "de a se opune" reglementează crearea de profiluri și prelucrarea computerizată sau automatizată a datelor unei persoane fizice.

În continuare, potrivit lui de la Torre, unele dintre aceste caracteristici sunt comune majorității "cadrelor de protecție a datelor din întreaga lume" și pot fi găsite și în cadrul CCPA și PIPL. De exemplu, CCPA prezintă șase drepturi pentru persoanele vizate care locuiesc în California: dreptul de a ști, de a șterge, de a renunța la datele cu caracter

¹ C., J., Hoofnagle, B., V., D. Sloot, & F., Z. Borgesius, The European Union General Data Protection Regulation: What it is and What it means. Information and Communication Technology Law, 28(1), 2019, p.89.

personal, de a nu fi discriminate și, adăugate cel mai recent, drepturile de a corecta și de a limita. În acest caz, drepturile generale se aliniază cu GDPR (de exemplu, drepturile "de a șterge" și "de a corecta" sunt echivalente cu drepturile "de ștergere" și, respectiv, "de rectificare" din GDPR. Cu toate acestea, în ceea ce privește dreptul "de a ști" din CCPA, deși este în general similar cu dreptul "de acces" din GDPR, acesta include divulgarea datelor vândute unor terțe părți).¹ Spre deosebire de GDPR, CCPA permite întreprinderilor să vândă și să divulge date cu caracter personal, deși oferă persoanelor vizate dreptul "de a refuza vânzarea datelor lor". În termenii GDPR, dreptul de "opt-out" ar fi comparat cu dreptul de "restricționare" și, poate, cu cel de "opoziție". În cele din urmă, similar cu GDPR, CCPA asigură, de asemenea, persoanelor vizate dreptul "la nediscriminare" pentru a-și exercita drepturile, deși îl subliniază mai explicit decât GDPR.²

În ceea ce privește PIPL, legea se aliniază în mare parte la GDPR și în ceea ce privește drepturile privind datele cu caracter personal. PIPL prezintă nouă drepturi pentru persoanele vizate: dreptul la informare, dreptul la acces, dreptul la acces, dreptul la rectificare, dreptul la ștergere, dreptul la opoziție și dreptul la restricționare, dreptul la portabilitatea datelor, dreptul la crearea de profiluri, dreptul la retragere și dreptul la plângere (PIPL, articolele 44-50). Chiar dacă unele dintre aceste drepturi au o formă diferită în cadrul GDPR, ele exprimă același scop. Cu toate acestea, potrivit lui Ke et.al, PIPL diferă prin faptul că nu include "un limbaj mai precis al GDPR care să abordeze astfel de drepturi" și fiindcă îi lipsește o secțiune mai bine definită privind restricțiile și scutirile.³

¹ B. Bonta., California Consumer Privacy Act (CCPA). State of California Department of Justice Office of the Attorney General, 2023, disponibil la adresa: <https://oag.ca.gov/privacy/ccpa>, pagină accesată în data de 22.03.2024.

² L., De La Torre. GDPR Matchup: The California Consumer Privacy Act 2018. IAPP, 2018, <https://iapp.org/news/a/gdpr-matchup-california-consumer-privacy-act/>, pagină accesată la data de 21.03.2024.

³ X., Ke, V., Liu, Y. Luo, & Z. Yu., Analyzing China's PIPL and How it compares to the EU's GDPR. IAPP, 2021, disponibil la adresa: <https://iapp.org/news/a/analyzing-chinas-pipl-and-how-it-compares-to-the-eus-gdpr>, pagină accesată la data de 21.03.2024.

În general, chiar dacă CCPA și PIPL nu au sau nu conțin caracteristici juridice suplimentare în comparație cu GDPR, cele trei jurisdicții le conferă persoanelor fizice drepturi fundamentale similare în ceea ce privește informarea, aderarea, ștergerea și retragerea consimțământului.¹

Jurisprudențe privind protejarea datelor cu caracter personal

Cazul 1: Google vs. CNIL - Dreptul de a fi uitat

În septembrie 2019, Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) a dat o decizie într-un caz important, Google LLC v. Comisia Națională de Informatică și Libertăți (CNIL) (C-507/17), stabilind că dreptul la uitare (RTBF) conform RGPD se aplică exclusiv în UE.² Decizia a rezultat dintr-un litigiu dintre Google și autoritatea franceză pentru protecția datelor, CNIL, care a impus o amendă de 100.000 de euro lui Google pentru neeliminarea rezultatelor căutării ce conțineau informații personale din domeniile sale globale.

Curtea a decis că RTBF trebuie să fie echilibrată cu alte drepturi fundamentale, cum ar fi libertatea de exprimare și dreptul publicului la accesul la informații. Acest caz a evidențiat rolul PE în interpretarea GDPR și importanța găsirii unui echilibru între drepturile persoanelor vizate și alte drepturi fundamentale în cadrul UE. În conformitate cu articolul 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Consiliul de Stat francez a adresat CJUE mai multe întrebări preliminare, solicitând clarificări cu privire la domeniul de aplicare teritorial al RTBF. În decembrie 2018, avocatul general Maciej Szpunar

¹ I. Calzada, Citizens' Data Privacy in China: The State of the Art of the Personal Information Protection Law (PIPL). *Smart Cities*, 5, 2022, p. 1140.

² CJEU. Judgment of the Court (Grand Chamber) of 24 September 2019. Google LLC v Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés (CNIL). Case C-507/17, 2019, disponibil la adresa: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=218106&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=172113>, pagină accesată la data de 17.03.2024.

și-a exprimat opinia, recomandând Curții de Justiție că RTBF ar trebui să se aplice numai în interiorul UE.¹

În septembrie 2019, CJUE a emis hotărârea, concurând cu avocatul general și stabilind că RTBF se aplică exclusiv în UE. Curtea a concluzionat că, deși GDPR are ca scop asigurarea unui nivel înalt de protecție a datelor, nu are o aplicabilitate extrateritorială și, prin urmare, RTBF trebuie să fie echilibrată cu alte drepturi fundamentale, cum ar fi libertatea de exprimare și accesul public la informații.²

Decizia CJUE în cazul Google vs. CNIL are implicații semnificative pentru cetățenii UE și furnizorii de motoare de căutare. Pentru cetățenii UE, hotărârea stabilește că RTBF le permite să solicite eliminarea rezultatelor căutării ce conțin informații personale doar în cadrul UE. În schimb, furnizorii de motoare de căutare nu sunt obligați să elimine aceste rezultate din domeniile lor globale, ceea ce reduce povara de conformitate. Cazul Google vs. CNIL subliniază, de asemenea, rolul autorităților naționale de protecție a datelor (ANPD) și al Comitetului European pentru Protecția Datelor (CEPD) în implementarea și asigurarea respectării GDPR. ANPD-urile, precum CNIL, sunt responsabile pentru monitorizarea și asigurarea respectării GDPR în jurisdicțiile lor respective. Comitetul European pentru Protecția Datelor, compus din reprezentanți ai ANPD-urilor, oferă orientări cu privire la interpretarea și aplicarea RGPD pentru a asigura o abordare coerentă în întreaga UE.

În urma deciziei CJUE, CEDO a emis orientări privind domeniul de aplicare teritorial al GDPR, clarificând aplicarea RTBF și a altor

¹ CJEU. Opinion of Advocate General Szpunar delivered on 10 January 2019. Google LLC v Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés (CNIL). Case C-507/17, 2018, disponibil la adresa: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=209690&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=337235>, pagină accesată la data de 18.03.2023.

² CJEU., Judgment of the Court (Grand Chamber) of 24 September 2019. Google LLC v Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés (CNIL). Case C-507/17, disponibil la adresa: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=218106&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=172113>, pagină accesată la data de 18.03.2023.

dispoziții în diferite scenarii. Acest ghid ajută ANPD-urile în activitățile lor de aplicare și ajută organizațiile să înțeleagă obligațiile lor în conformitate cu GDPR.¹

Analiza Sentinței Civile nr. 15/05.07.2022 privind Protecția Datelor Personale în Contextul Raportărilor la Biroul de Credit

Sentința civilă nr. 15 din 05.07.2022 pronunțată de Judecătoria Buzău tratează litigiul dintre reclamanta AC și pârâta CBP, având ca obiect solicitarea de ștergere a mențiunilor negative din baza de date a Biroului de Credit S.A. Reclamanta a invocat încălcări ale dreptului la protecția datelor personale, în contextul raportărilor efectuate de către pârâtă referitoare la întâzieri minore în rambursarea unor rate de credit, considerând aceste raportări ca fiind nejustificate și prejudiciindu-i posibilitatea de a accesa servicii financiare în viitor.²

Reclamanta a contestat legalitatea raportării întâzierilor de plată, invocând încălcarea drepturilor sale privind protecția datelor personale, în special lipsa informării adecvate despre cesionarea datoriei și transmiterea datelor la Biroul de Credit, precum și lipsa consimțământului explicit pentru această prelucrare.

Pârâta, pe de altă parte, a argumentat că prelucrarea și transmiterea datelor personale negative la Biroul de Credit au fost realizate în conformitate cu prevederile legale și cu consimțământul inițial al reclamantei, exprimat la încheierea contractului de credit. Mai mult, a susținut că această practică este necesară pentru evaluarea corectă a riscurilor de credit și servește un interes public, facilitând funcționarea eficientă a pieței creditelor.

Instanța, prin decizia sa, a respins cererea reclamantei, fundamentându-și hotărârea pe următoarele argumente:

¹ EDPB. Recommendations 01/2020 on measures that supplement transfer tools to ensure compliance with the EU level of protection of personal data, 2020, disponibil la adresa: https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/consultation/edpb_recommendations_202001_supplementarymeasurestransferstools_en.pdf, pagină accesată la data de 18.03.2023.

² Jurisprudenta.com, Civil. Stergerea mențiunilor din biroul de credit, disponibil la adresa: [s.https://www.jurisprudenta.com/jurisprudenta/speta-18quum7q](https://www.jurisprudenta.com/jurisprudenta/speta-18quum7q), pagină accesată la data de 02.04.2024.

- Aplicarea GDPR și a Regulamentului BNR nr. 17/2012 care subliniază distincția între reglementările aplicabile înainte și după intrarea în vigoare a GDPR, arătând că raportarea datelor la Biroul de Credit nu mai necesită consimțământul explicit al debitorului, dacă acesta este informat corespunzător și dacă prelucrarea datelor este justificată printr-unul din temeiurile legale prevăzute de GDPR.
- Decizia evidențiază că raportarea informațiilor negative este o obligație legală a instituțiilor financiare și servește un interes public, contribuind la evaluarea corectă a riscurilor de credit și la stabilitatea sistemului financiar.
- Instanța a considerat că reclamanta a fost suficient de informată despre posibilitatea raportării datelor negative și că a consimțit la aceasta prin semnarea contractului de credit.

Pe parcursul procesului, au fost evaluate argumentele ambelor părți precum și legislația aplicabilă, inclusiv Regulamentul General privind Protecția Datelor (GDPR) și reglementările specific românești privind funcționarea Biroului de Credit. Deși reclamanta a susținut că raportările negative au fost efectuate fără un temei legal solid, subliniind lipsa unui consimțământ explicit pentru transmiterea acestor date și o informare inadecvată despre cesionarea datoriei și despre raportarea la Biroul de Credit, pârâta a argumentat că toate acțiunile sale s-au încadrat în limitele legii, fiind justificate de obligațiile contractuale ale reclamantei și de interesul public.

În decizia sa, instanța a respins cererea reclamantei, concluzionând că raportările efectuate de pârâtă la Biroul de Credit au fost realizate în conformitate cu prevederile legale aplicabile și cu consimțământul inițial acordat de reclamantă la semnarea contractului de credit. A fost evidențiat rolul Biroului de Credit în evaluarea riscului de credit și în protejarea intereselor sistemului financiar, precum și necesitatea respectării obligațiilor contractuale de către debitori.

Această jurisprudență subliniază importanța clarității în contractele de creditare, necesitatea informării adecvate a clienților despre consecințele nerespectării obligațiilor contractuale și evidențiază echilibrul dintre protecția datelor personale și cerințele de transparență și

siguranță ale sistemului financiar, în contextul legislației actuale privind protecția datelor.

Cazul 2: USA: Robins v. Spokeo, Inc. - Precizia datelor cu caracter personal și prejudicii

Cazul Robins v. Spokeo, Inc. a apărut în urma plângerii lui Thomas Robins împotriva Spokeo, un agregator de date care compilează și publică online informații personale ale persoanelor fizice. Robins a susținut că Spokeo a încălcat legea privind raportarea corectă a creditelor (Fair Credit Reporting Act - FCRA) prin difuzarea de informații incorecte despre el (starea civilă, vârsta, statutul de angajat și nivelul de avere). El a susținut că aceste inexactități ar putea avea un impact negativ asupra perspectivelor sale de angajare și asupra stabilității sale economice generale, ceea ce constituie o încălcare "intenționată" a FCRA, care impune agențiilor de raportare a consumatorilor să asigure acuratețea maximă posibilă a informațiilor pe care le publică.¹

În centrul litigiului s-a situat conceptul de "standing", o cerință constituțională în temeiul articolului III, care impune reclamantilor să demonstreze un prejudiciu tangibil sau iminent pentru a intenta un proces în instanța federală. Întrebarea care s-a pus în fața Curții Supreme a fost dacă afirmațiile lui Robins au îndeplinit cerința de prejudiciu în fapt a articolului III, având în vedere că încălcarea FCRA pe care a reclamat-o a fost de natură statutară, potențial fără un prejudiciu direct și tangibil realizat.

Curtea Supremă, într-o decizie nuanțată, a anulat hotărârea celui de-al nouălea circuit, conform căreia Robins avea calitate procesuală activă numai pe baza încălcării statutare. Curtea a precizat că, în temeiul articolului III, calitatea procesuală activă necesită un prejudiciu concret și specific, chiar și în contextul unei încălcări a legii. În mod important, Curtea a remarcat că un prejudiciu concret nu trebuie să fie neapărat tangibil, sugerând că unele încălcări ale legii ar putea avea ca rezultat un prejudiciu intangibil suficient pentru a conferi calitatea

¹ Review, G. W. L. Spokeo, Inc. v. Robins: When Is a Person Harmed by a Privacy Violation? The George Washington Law Review, 2016, disponibil la adresa: <https://www.gwlr.org/spokeo-inc-v-robins-when-is-a-person-harmed-by-a-privacy-violation>, pagină accesată la data de 02.04.2024.

procesuală. Cu toate acestea, Curtea a trimis cauza spre rejudecare pentru a stabili dacă prejudiciile invocate de Robins au fost suficiente de concrete și de specifice pentru a îndeplini acest standard.

Decizia *Robins v. Spokeo* are implicații profunde asupra modului în care sunt abordate inexactitățile datelor cu caracter personal în Statele Unite, în special în era digitală, în care colectarea și diseminarea datelor sunt omniprezente. Hotărârea a subliniat importanța existenței unui prejudiciu clar și demonstrabil pentru procesele legate de confidențialitate, ceea ce poate fi o provocare în cazurile în care inexactitățile datelor nu au condus încă la prejudicii tangibile.

Decizia pune în sarcina persoanelor fizice sarcina de a demonstra prejudiciul concret cauzat de inexactitățile din datele lor personale. Această cerință limitează potențial capacitatea persoanelor fizice de a solicita despăgubiri pentru încălcări ale vieții private care nu au dus încă la un prejudiciu direct și tangibil, afectând astfel eforturile de protecție a consumatorilor.

Această hotărâre reamintește entităților care intră sub incidența FCRA și a altor reglementări similare că trebuie să mențină acuratețea informațiilor pe care le raportează sau le difuzează. Deși stabilește un nivel ridicat pentru ca reclamanții să poată solicita despăgubiri pe baza încălcărilor statutare, întreprinderile se confruntă în continuare cu riscuri juridice și de reputație semnificative dacă nu reușesc să asigure acuratețea datelor.

Cazul reprezintă un precedent critic în dreptul privind confidențialitatea, influențând modul în care instanțele evaluează calitatea procesuală în cazurile care implică confidențialitatea și securitatea datelor. Acesta ilustrează complexitatea dovedirii prejudiciului în contextul digital, în care efectele inexactităților datelor sunt adesea difuze și indirecte.

Cauza *Robins v. Spokeo* a stârnit discuții cu privire la caracterul adecvat al legilor și reglementărilor existente în materie de confidențialitate pentru a proteja drepturile persoanelor în era informațională. Aceasta evidențiază potențialul decalaj între protecțiile legale și implicațiile din lumea reală ale inexactităților datelor, ceea ce a determinat apeluri pentru reforme legislative care să abordeze mai bine aceste provocări.

Robins v. Spokeo, Inc. reprezintă un caz de referință în evoluția legislației privind protecția vieții private în Statele Unite, în special în ceea ce privește acuratețea datelor cu caracter personal și prejudiciile pe care le poate cauza. În timp ce delimitează pragurile pentru calitatea procesuală în procesele privind protecția vieții private, decizia semnalează, de asemenea, provocările continue în ceea ce privește echilibrarea protecției consumatorilor cu realitățile economiei digitale.

Cazul 3: Tencent Technology (Shenzhen) Co., Ltd. vs. Lao Gan Ma Company - Confidențialitatea datelor și verificarea identității

Într-un caz extrem de mediatizat, Tencent Technology (Shenzhen) Co., Ltd. a intentat un proces împotriva lui Lao Gan Ma, un cunoscut producător chinez de sos chili, în legătură cu o dispută privind un contract de publicitate care s-a dovedit a fi un caz de furt de identitate și de activitate frauduloasă cu impact asupra confidențialității și securității datelor. Inițial, litigiul părea a fi o simplă neînțelegere contractuală, în care Tencent susținea că Lao Gan Ma nu a plătit taxele de publicitate conform unui contract încheiat între cele două companii.

Investigația a arătat falsul, contractul fiind semnat de impostori care îl reprezentau în mod fraudulos pe Lao Gan Ma, fapt ce a dus la o problemă juridică mai complexă care implică confidențialitatea datelor, verificarea identității și securitatea digitală.¹

Punctul central al contestației juridice a fost reprezentat de contractul fraudulos și de mecanismele prin care datele cu caracter personal au fost utilizate în mod abuziv pentru a facilita fraudă. Cazul a ridicat întrebări importante cu privire la responsabilitățile companiilor în ceea ce privește verificarea identității celor cu care încheie contracte și implicațiile mai largi pentru confidențialitatea și securitatea datelor în tranzacțiile digitale. Au fost abordate, în mod special, chestiunea privind cât de solide ar trebui să fie procesele de verificare a identității

¹ X. Yang, Tencent vs. Lao Gan Ma: A Big Drama Happened Between A Technology Company and A Chili Sauce Company. Medium, 2021, disponibil la adresa: <https://medium.com/marketing-in-the-age-of-digital/tencent-vs-lao-gan-ma-a-big-drama-happened-between-a-technology-company-and-a-chili-sauce-company-37416b2d726f>, pagină accesată la data de 03.04.2024.

digitale pentru a se proteja împotriva unei astfel de fraude și obligațiile legale ale companiilor de a proteja datele cu caracter personal împotriva utilizării abuzive.

Instanța a constatat că contractul dintre Tencent și persoanele care pretindeau că îl reprezintă pe Lao Gan Ma ca nul și neavenit din cauza reprezentării frauduloase. Aceasta a subliniat importanța unor procese stricte de verificare a identității și necesitatea ca societățile să pună în aplicare măsuri cuprinzătoare de protecție a datelor pentru a preveni astfel de incidente. Deși cazul s-a referit în primul rând la contractul fraudulos, acesta a evidențiat indirect vulnerabilitățile tranzacțiilor digitale și necesitatea critică de a îmbunătăți practicile de confidențialitate și securitate a datelor.

Cazul evidențiază necesitatea ca întreprinderile să își consolideze procesele de verificare a identității, în special în cazul tranzacțiilor digitale. Aceasta include adoptarea unor tehnologii și protocoale mai sofisticate pentru a se asigura că părțile implicate în orice acord sunt cine pretind a fi și companiile trebuie să își consolideze măsurile de confidențialitate a datelor pentru a preveni utilizarea abuzivă a datelor cu caracter personal care ar putea facilita activitățile frauduloase. Acest lucru implică nu numai securizarea datelor împotriva accesului neautorizat, ci și garantarea faptului că datele nu sunt utilizate pentru a comite fraude.

Dincolo de obligațiile legale, cazul subliniază responsabilitatea etică a companiilor de a asigura integritatea practicilor lor comerciale și de a se proteja împotriva utilizării abuzive a datelor. Acest lucru include efectuarea unor verificări prealabile pentru a preveni fraudă și investirea în tehnologii și practici care să protejeze datele cu caracter personal împotriva utilizării abuzive.

Cazul Tencent vs. Lao Gan Ma servește drept exemplu de avertizare cu privire la complexitatea confidențialității și securității datelor în era digitală, ilustrând modul în care fraudă de identitate poate avea implicații de amploare atât pentru întreprinderi, cât și pentru consumatori. Acesta subliniază importanța și necesitatea unor procese solide de verificare a identității, a unor măsuri îmbunătățite de confidențialitate a datelor și a unor cadre juridice și de reglementare în concordanță cu progresele tehnologice. Pe măsură ce tranzacțiile digitale continuă să

crească, acest caz evidențiază provocările și responsabilitățile permanente cu care se confruntă companiile în ceea ce privește protecția împotriva fraudei și protejarea datelor cu caracter personal.

Concluzii

Cadrul de protecție a datelor din UE, modificările legislative din SUA și China, precum și unele studii de caz pertinente demonstrează complexitatea și dinamica legislației privind protecția datelor. Având în vedere creșterea tot mai mare a tehnologiei digitale și a fluxurilor de date transfrontaliere, guvernele, organizațiile și persoanele fizice acordă prioritate protecției datelor.

GDPR pune accentul pe consimțământul în cunoștință de cauză, pe drepturile persoanelor vizate și pe obligațiile operatorilor de date, unificând și înăsprind protecția datelor cu caracter personal. Cu toate că Safe Harbor și Privacy Shield au reglementat, transmiterea de date între UE și SUA, cazul Schrems a arătat provocările juridice ale acestora.

Prin GDPR, UE a stabilit un standard global de confidențialitate a datelor, inspirând legi similare în alte jurisdicții, precum CCPA din California și PIPL din China. Amploarea teritorială tot mai mare pentru a cuprinde entitățile din afara granițelor naționale care prelucrează datele cetățenilor este evidentă în aceste legislații.

Această lucrare trece în revistă studii de caz care demonstrează complexitatea și varietatea problemelor de punere în aplicare și de asigurare a respectării protecției datelor. Cazurile Google c. CNIL, Robins c. Spokeo și Tencent c. Lao Gan Ma demonstrează necesitatea găsirii unui echilibru între protecția datelor cu caracter personal, libertatea de exprimare și securitatea publică. Aceste incidente demonstrează importanța unei verificări serioase a identității și a protecției datelor pentru a preveni fraudă și exploatarea datelor.

Confidențialitatea și securitatea datelor devin tot mai dificile pe măsură ce tehnologiile digitale avansează. Tendințele viitoare sugerează o utilizare din ce în ce mai mare a inteligenței artificiale și a big data, ceea ce necesită o legislație mai strictă și mai specializată pentru a preveni exploatarea și a proteja drepturile individuale. Colaborarea internațională și armonizarea legislației naționale sunt, de asemenea, necesare pentru a securiza datele cu caracter personal într-o lume globalizată.

În concluzie, legile privind protecția datelor trebuie să se dezvolte pentru a ține pasul cu tehnologia și pentru a face față noilor probleme. Legislația trebuie să echilibreze drepturile individuale și nevoile societății, promovând în același timp transparența, responsabilitatea și securitatea în gestionarea datelor cu caracter personal.

Bibliografie:

- Calzada, I. Citizens' Data Privacy in China: The State of the Art of the Personal Information Protection Law (PIPL). *Smart Cities*, 2022.
- Calzada, I. Citizens' Data Privacy in China: The State of the Art of the Personal Information Protection Law (PIPL). *Smart Cities*, 5, 2022.
- Gömann, M. The new territorial scope of EU data protection law: Deconstructing a revolutionary achievement. *Common Market Law Review*, 2017.
- Hert P., & Czerniawski, M. Expanding the European data protection scope beyond territory: Article 3 of the General Data Protection Regulation in its wider context. *International Data Privacy Law*, 6, 2016.
- Hoofnagle, C. J., Sloot, B. V., & Borgesius, F. Z. The European Union General Data Protection Regulation: What it is and What it means. *Information and Communication Technology Law*, 28(1), 2019.
- Hustinx, P. EU Data Protection Law: The Review of directive 95/46/EC and the Proposed General Data Protection Regulation. *Collected courses of the European University Institute's Academy of European Law*, 24th Session on European Union Law, 2013.
- Kuner, C. Territorial Scope and Data Transfer Rules in the GDPR: Realising the EU's Ambition of Borderless Data Protection. *Social Science Research Network*, 2021.
- Review, G.W.L. *Spokeo, Inc. v. Robins: When Is a Person Harmed by a Privacy Violation?* *The George Washington Law Review*, 2016.

- CJEU. Judgment of the Court (Grand Chamber) of 24 September 2019. Google LLC v Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés (CNIL). Case C-507/17, 2019.
- CJEU. Judgment of the Court (Grand Chamber) of 24 September 2019. Google LLC v Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés (CNIL). Case C-507/17.
- CJEU. Opinion of Advocate General Szpunar delivered on 10 January 2019. Google LLC v Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés (CNIL). Case C-507/17, 2018.
- De La Torre, L. GDPR Matchup: The California Consumer Privacy Act 2018. IAPP, 2018.
- De La Torre, L. GDPR Matchup: The California Consumer Privacy Act 2018. IAPP, 2018.
- Ke, X., Liu, V., Luo, Y., & Yu, Z. Analyzing China's PIPL and How it compares to the EU's GDPR. IAPP, 2021.

<https://www.jurisprudenta.com>.

<https://leginfo.legislature.ca.gov>.

<https://edpb.europa.eu>.

<https://medium.com>.

<https://oag.ca.gov>.

RISCURI SI AMENINȚĂRI LA ADRESA ORDINII PUBLICE

Autor: Gabriel-Teodor DELEANU¹

Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu, Facultatea de Drept

Programul de studii de masterat:

Managementul Ordinii și Siguranței Publice

Coordonatori: Lector. univ. dr. Andreea Nicoleta Dragomir

Specialist dr. Costin David

Rezumat: *Această lucrare a fost realizată ca urmare a conștientizării multiplelor riscuri și amenințări la adresa ordinii publice, în special în contextul schimbărilor rapide din mediul de securitate al Uniunii Europene din ultimii ani. Aceste schimbări au fost determinate de diverse probleme și provocări. Au fost identificate riscurile și amenințările care vizează ordinea publică, atât la nivelul Uniunii Europene, cât și al României. În acest sens, au fost analizate organizarea activităților de ordine publică, forțele Sistemului Național de Ordine Publică și riscurile existente în acest sistem.*

Analiza de risc în sistemul de ordine publică presupune atât identificarea, cât și gestionarea riscurilor, și se realizează prin implicarea activă a tuturor forțelor responsabile de menținerea ordinii și siguranței publice. Diversitatea amenințărilor, instabilitatea contextului internațional, modificările legislative și constrângerile bugetare afectează capacitatea de a identifica și gestiona eficient fiecare risc potențial. Rezultatele obținute în ultimii ani, împreună cu sondajele efectuate, arată că nivelul de siguranță al cetățenilor și încrederea acestora în instituțiile responsabile de menținerea ordinii și siguranței publice sunt în creștere.

Cu toate acestea, dinamica fenomenului infracțional rămâne o amenințare constantă la adresa climatului de siguranță și bunăstare al cetățenilor.

Cuvinte-cheie: *riscuri, amenințări, ordine publică, securitate, analiză.*

¹ Adresă de email autor: gabrielteodor.deleanu@ulbsibiu.ro.

Introducere

În spațiul european, problema ordinii publice și a siguranței cetățeanului este una extrem de actuală, iar preocupările factorilor de decizie în această privință devin din ce în ce mai evidente. Totodată, cetățenii se confruntă cu dificultăți crescânde în a accepta climatul de insecuritate. Prin urmare, autoritățile publice își concentrează atenția asupra ordinii publice și siguranței cetățeanului, care sunt aspecte ce influențează funcționarea eficientă a instituțiilor de stat responsabile.

Asigurarea și menținerea ordinii publice și a securității publice reprezintă preocupări deosebit de importante pentru administrația organelor abilitate care au responsabilitatea de a apăra regimul politic, interesele cetățenilor și de a implementa măsuri pentru respectarea legilor și a hotărârilor judecătorești, facilitând o conviețuire armonioasă în societate și asigurând funcționarea corespunzătoare a serviciilor de stat.¹

Motivația și scopul acestei lucrări este de conștientizare a diverselor riscuri și amenințări cu care se confruntă ordinea publică, în special în contextul schimbărilor rapide din mediul de securitate al Uniunii Europene din ultimii ani.

În cadrul Uniunii Europene, în contextul evoluției mediului de securitate, au fost elaborate documente strategice pentru a stabili orientările necesare și prioritățile de acțiune.²

Pentru autoritățile naționale cu competențe în domeniu, menținerea și asigurarea ordinii și siguranței publice implică nu doar identificarea, investigarea și trimiterea în justiție a celor care săvârșesc infracțiuni, ci și prevenirea actelor antisociale, protejarea frontierelor, investigarea oricărui tip de infracțiuni, asigurarea securității persoanelor și a bunurilor acestora, îmbunătățirea siguranței în trafic, gestionarea evenimentelor cu mulțimi mari, soluționarea conflictelor, furnizarea serviciilor publice de calitate și cultivarea relațiilor de încredere cu comunitățile locale³.

¹ Strategia națională de ordine și siguranță publică 2023 – 2027, document disponibil la adresa: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/276419>.

² Chețe Emil, România în politica europeană de securitate și apărare – prezent și perspective, Editura Universității Naționale de Apărare Carol I, București, 2007, p.136.

³ Strategia Națională De Ordine Și Siguranță Publică 2023 – 2027, document disponibil la adresa: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/276419>.

O influență semnificativă asupra climatului de ordine și siguranță publică, dar și asupra percepției publice referitoare la sentimentul de siguranță, o au diversitatea formelor de infracționalitate pe teritoriul național, metodele variate de operare, complexitatea grupărilor de criminalitate organizată interne și tendința acestora de a depăși frontierele naționale, precum și anumite comportamente inadecvate în spațiul public.

O importanță deosebită în asigurarea ordinii publice, a siguranței persoanelor și a societății o are coordonarea activității organelor responsabile cu menținerea ordinii publice. Tendința de creștere a fenomenului infracțional, a riscurilor și amenințărilor la adresa securității naționale și a ordinii publice va persista și în viitor. De aceea, este necesară îmbunătățirea sistemului de asigurare a ordinii publice, a siguranței persoanelor și a securității publice, cu accent pe eficientizarea gestionării organelor responsabile cu menținerea ordinii publice.

Important este de relevat faptul că Tratatul de la Lisabona acordă atenție maximă „spațiului de libertate, securitate și justiție” (Titlul V), acționând „pentru a asigura un înalt nivel de securitate prin măsuri de prevenire a criminalității, a rasismului și a xenofobiei, precum și de combatere a acestora, prin măsuri de coordonare și de cooperare între autoritățile polițienești și judiciare și alte autorități competente, precum și prin recunoașterea reciprocă a deciziilor judiciare în materie penală și, după caz, prin apropierea legislațiilor penale.”¹

Pentru a asigura această atmosferă de ordine publică, implicit de securitate națională, fiecare stat își înființează instituții specializate, cunoscute în mod general sub numele de forțe de ordine publică (forțe polițienești), servicii de informații cu atribuții deosebite în domeniul securității naționale și alte categorii de forțe cu responsabilități în implementarea Strategiei de securitate națională.

Conceptul de ordine publică și reflectarea lui în legislația românească

În domeniul științelor juridice, există o concepție conform căreia ordinea publică reprezintă o stare de drept și de fapt care permite men-

¹ Tratatul de la Lisabona, Titlul V, Capitolul 1. Dispoziții generale, art. 67 alin (3), C 83/73.

ținerea unui echilibru bazat pe consensul social, necesar pentru funcționarea optimă a întregului corp social în conformitate cu reglementările juridice interne în vigoare.

Ordinea publică este un concept fundamental în Europa, reflectând echilibrul delicat între drepturile individuale și interesele colective ale societății. Un aspect esențial al ordinii publice este stabilirea și menținerea unei atmosfere de calm, siguranță și armonie în societate. Aceasta implică protejarea persoanelor și proprietăților împotriva violenței, infracțiunilor și perturbărilor, asigurând în același timp respectarea normelor și regulilor stabilite de către autorități.

Noile tehnologii, migrația, schimbările economice și alți factori pot influența modul în care este înțeleasă și aplicată ordinea publică în diferite țări și comunități.

Ordinea publică în România reprezintă o temă de interes major, reflectând preocupările și prioritățile unei societăți în continuă transformare.

România, ca membru al Uniunii Europene, este angajată să asigure respectarea și promovarea valorilor democratice și a statului de drept, inclusiv prin menținerea ordinii publice. Aceasta implică o cooperare strânsă între instituțiile statului, forțele de ordine și societatea civilă pentru a aborda provocările legate de criminalitate, violență și alte tulburări. Poliția Română joacă un rol principal în menținerea ordinii publice, fiind responsabilă de aplicarea legii și protejarea cetățenilor împotriva infracțiunilor și a altor amenințări la adresa securității. Cu toate acestea, există preocupări cu privire la eficacitatea și transparența acțiunilor poliției în unele cazuri, iar îmbunătățirea relației dintre forțele de ordine și comunitatea locală rămâne un obiectiv important.¹

Ordinea publică, ca element al securității naționale, indică starea de conformitate cu legea, de armonie și de liniște, adecvată unui nivel de respect al normelor juridice și comportamentului civil acceptat de

¹ Strategia Națională De Ordine Și Siguranță Publică 2023 – 2027.

societate, inclusiv în spațiul digital. Este menținută, garantată și reinstaurată în caz de perturbare, prin intervenții specifice ale poliției¹.

Prin "ordine publică" înțelegem starea de legalitate, echilibru și pace socială, prin care se asigură liniștea, siguranța persoanelor, a comunităților și a proprietăților, sănătatea și moralitatea publică. Menținerea acestei stări, conform principiilor și normelor stabilite în Constituție, se realizează prin măsuri de constrângere specifice poliției.

Ordinea publică în România, parte integrantă a securității naționale și a ordinii publice europene, reprezintă o realitate din sfera socială, reflectând organizarea și desfășurarea activității publice de stat în conformitate cu principiile dreptului și respectarea normelor legislative, regulilor și proprietății publice și private².

Organizarea activităților de ordine și siguranță publică

Organizarea activităților de ordine și siguranță publică are ca scop menținerea, asigurarea și restabilirea ordinii publice. Siguranța publică reprezintă percepția de liniște și încredere conferită de serviciul polițienesc prin aplicarea măsurilor de ordine publică și prin dezvoltarea colaborării dintre societatea civilă și poliție.

Ministerul Afacerilor Interne (MAI) este instituția principală responsabilă de menținerea, asigurarea și restabilirea ordinii publice, precum și de garantarea siguranței cetățeanului, având atribuții extinse în toate domeniile securității naționale și colaborând cu alte instituții ale statului responsabile de forțele de ordine și siguranță publică.

Forțele de ordine trebuie să acționeze conform legilor și reglementărilor în vigoare, respectând drepturile constituționale ale cetățenilor. Orice acțiune de ordine publică trebuie să fie legală și proporțională, evitând abuzurile și folosirea excesivă a forței³.

¹ Termenul se utilizează cu sensul extins, de drept de poliție al statului, exercitat, în România de către Poliția Română, Jandarmeria Română, Poliția de Frontieră Română și Inspectoratul General pentru Imigrări.

² Strategia Națională de Ordine și Siguranță Publică 2023 – 2027.

³ Idem.

Mentținerea ordinii publice implică ansamblul de măsuri, activități și acțiuni organizate și desfășurate zilnic de către forțele de ordine și siguranță publică pentru funcționarea normală a instituțiilor statului, protejarea și respectarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor, respectarea normelor de conduită civică, a regulilor sociale, a valorilor supreme, precum și a proprietății publice și private.

Organizarea activităților de ordine publică necesită o colaborare strânsă între diferitele agenții de aplicare a legii, precum și între acestea și alte organizații și entități din comunitate¹.

Asigurarea ordinii publice include măsurile luate pentru respectarea legalității, prevenirea și descurajarea acțiunilor care vizează tulburările sociale sau manifestările violente în timpul adunărilor și manifestațiilor publice, activităților culturale și sportive, precum și a altor evenimente similare cu participare numeroasă, fiind asigurate de forțele principale și de sprijin, conform competențelor lor.

Restabilirea ordinii publice reprezintă ansamblul măsurilor legale întreprinse pentru repunerea acesteia în situația inițială, atunci când a fost tulburată grav, utilizând, în mod proporțional, mijloace și metode specifice.

Autoritățile care fac parte din structura sistemului național de ordine publică sunt: Parlamentul, Președintele României, Consiliul suprem de Apărare a Țării, Guvernul, Ministerul Administrației și Internele, celelalte autorități ale administrației publice centrale și locale.

Parlamentul României este autoritatea supremă de conducere, responsabilă pentru reglementarea competențelor și atribuțiilor în domeniul ordinii publice prin adoptarea legilor.

Președintele României are rolul de garant al independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării și se asigură de respectarea Constituției și de buna funcționare a autorităților publice..

Consiliul Suprem de Apărare a Țării este autoritatea națională împuternicită să organizeze și să coordoneze în mod unitar activitățile legate de asigurarea ordinii publice în România. Acesta analizează și aprobă măsurile referitoare la asigurarea ordinii publice.

¹ Idem.

Guvernul României are responsabilitatea de a organiza activitățile și de a aplica măsurile referitoare la ordinea publică, în conformitate cu legislația și deciziile Consiliului Suprem de Apărare a Țării.

Ministerul Afacerilor Interne¹ este autoritatea centrală de specialitate în administrația publică, care are în responsabilitate exercitarea atribuțiilor prevăzute de lege în ceea ce privește respectarea ordinii publice și coordonează în mod unitar activitatea principalelor forțe de ordine publică.

Sistemul național de ordine publică

În România, sistemul național de asigurare a ordinii publice include totalitatea legislației, autorităților și organelor administrației publice, instituțiilor, forțelor și resurselor special create și pregătite, care acționează pentru a garanta drepturile și libertățile cetățenești, protejarea proprietății publice și private și menținerea funcționării normale a statului de drept. Sistemul Național de Ordine Publică cuprinde:

- legislația;
- forțele de ordine publică;
- pregătirea;
- conducerea.

A. Legislația - include toate actele normative în vigoare care guvernează activitatea de ordine publică, inclusiv cele referitoare la organizarea și funcționarea autorităților cu atribuții în acest domeniu.

B. Forțele de ordine publică

Forțele de ordine publică reprezintă autoritățile statului, investite prin lege cu competențe și atribuții în domeniul ordinii publice, însărcinate cu aplicarea dreptului de poliție al statului.

Ministerul Afacerilor Interne este organul de stat responsabil cu aplicarea tuturor măsurilor referitoare la menținerea ordinii publice într-un stat de drept, dar Ministerul Apărării Naționale poate, de asemenea, participa la aceste acțiuni pentru a asigura securitatea și

¹ Legea nr.604/2003 privind organizarea și funcționarea Ministerului Administrației și Internelor.

apărarea unor obiective importante pe teritoriul național și pentru a menține și restabili ordinea legală¹.

Forțele de ordine publică se compun din:

I. Forțele specializate sunt formate din unități incluse în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, dedicate executării activităților și misiunilor independente. Acestea constituie elementul fundamental al forțelor destinate asigurării și restabilirii ordinii publice și contribuie la menținerea caracterului unitar al acțiunilor statului de drept.

II. Forțele complementare se organizează la nivelul diverselor organe ale administrației publice centrale de specialitate. Din această categorie de forțe sunt parte: Garda Financiară, Poliția Locală, Pompierii civili, detectivii particulari, formațiunile de sprijin în domeniul ordinii publice și cele de pază a bunurilor și altele.

III. Forțele de excepție pentru apărarea ordinii publice sunt alcătuite din unități selectate din cadrul Armatei, Serviciului de Informații Externe, Serviciului Român de Informații, Serviciului de Pază și Protecție, Serviciului de Telecomunicații Speciale, pregătite și destinate să acționeze numai cu aprobarea Președintelui României, în conformitate cu prevederile legale, în cazul în care instituțiile democratice sunt depășite, iar capacitățile forțelor principale și complementare sunt epuizate.

C. Pregătirea forțelor de ordine publică este realizată prin intermediul organismelor special constituite la nivelul organelor administrației publice centrale de specialitate. În cadrul Ministerului Afacerilor Interne, efectivele forțelor de ordine sunt instruite în instituții militare de învățământ, unități militare, prin cursuri și în cadrul programelor de cooperare internă și internațională, sau prin intermediul sistemului specific de instruire a personalului activ.

D. Conducerea Sistemului Național de Ordine Publică este asigurată de Autoritatea Națională de Comandă, care include Parlamentul României, Președintele României, Consiliul Suprem de Apărare a Țării, Guvernul României, Ministrul Administrației și Internelor, precum și autoritățile administrației publice centrale și locale cu responsabilități în domeniul ordinii publice.

¹ Strategia Națională De Ordine Și Siguranță Publică 2023 – 2027.

Forțele sistemului național de ordine publică

În România, asigurarea ordinii publice reprezintă responsabilitatea forțelor din cadrul sistemului național de ordine publică. Acest sistem cuprinde totalitatea legislației, autorităților și organelor din administrația publică, instituțiilor, forțelor și resurselor special create și pregătite, care acționează pentru a garanta drepturile și libertățile cetățenilor, pentru a proteja proprietatea publică și privată și pentru a menține funcționarea normală a statului de drept.

Forțele de ordine și siguranță publică sunt autoritățile care dețin competențe în domeniul ordinii publice și cărora, prin lege, li se conferă sarcini în exercitarea dreptului de poliție al statului. Aceste forțe se împart în forțe principale, forțe complementare și forțe de excepție. În plus, există și structuri informative, care contribuie prin activități specifice la buna desfășurare a acțiunilor forțelor de ordine.¹

Forțele principale de ordine publică sunt formate din categorii de forțe de ordine publică, unități și mari unități aflate în cadrul Ministerului Administrației și Internelor, specializate în diverse misiuni și activități. Acestea reprezintă nucleul esențial al forțelor destinate menținerii ordinii de drept și asigură caracterul unitar al activității statale.

Forțele principale de ordine publică includ următoarele categorii: Poliția și Jandarmeria, organizate pe principiul teritorial și în funcție de situația operativă specifică.²

Poliția Română are responsabilitatea de a menține ordinea și siguranța publică la nivel național, protejând viața, integritatea corporală și libertatea persoanelor, precum și proprietatea privată și cea publică, alături de alte drepturi și interese legitime ale cetățenilor și comunității. Aceasta aplică măsuri pentru prevenirea și combaterea infracționalității și terorismului. După restabilirea ordinii publice, Poliția are sarcina de a menține ordinea, folosind toate mijloacele prevăzute de lege.³

Jandarmeria Română are responsabilitatea de a asigura și restabili ordinea publică la nivel național, atribuția de a păzi obiective de

¹ Voicu Costică, Sandu Florin, Managementul organizațional în domeniul ordinii publice, Editura Ministerului de Interne, București, 2001, p. 138.

² Ștefan Pop, Poliția și prevenirea infracționalității, Editura Hermann, Sibiu, 1999, p.86.

³ Legea nr. 218/2002, privind organizarea și funcționarea Poliției Române.

importanță deosebită pentru activitatea statului și strategice, precum și de a asigura protecția transporturilor de valori importante și speciale. Prin existența Jandarmeriei, Ministerul Afacerilor Interne dispune de o forță militară specializată, care, la nevoie, poate asigura și restabili ordinea publică împreună cu Poliția și alte structuri ale Ministerului Administrației și Internelor.¹

Forțele de sprijin sunt constituite, potrivit competențelor și atribuțiilor, din structuri ale Poliției de Frontieră Române, Inspectoratului General pentru Imigrări, Inspectoratului General pentru Situații de Urgență și Inspectoratului General de Aviație al MAI.

Poliția de frontieră². În situații de tulburare a ordinii publice sau de atingere a ordinii constituționale, forțele de ordine execută următoarele misiuni: menținerea ordinii publice în punctele de control de la trecerea frontierelor și, la nevoie, participarea la restabilirea acesteia în cazul în care a fost perturbată.

Inspectoratul General pentru Situații de Urgență are ca obiectiv principal eficientizarea acțiunilor de prevenire și gestionare a situațiilor de urgență, cu scopul de a menține sub control riscurile și de a asigura starea de normalitate în comunitățile umane. Totodată, IGSU este implicat în controlul aplicării prevederilor legale privind prevenirea și stingerea incendiilor în zonele afectate de evenimente care perturbă ordinea.

Forțele specializate de ordine publică sunt pregătite și echipate pentru a asigura condițiile de ordine necesare manevrării și angajării optime a unităților armate în timp de război, fără a afecta capacitatea acestora de luptă. În acest scop, aceste forțe pot desfășura acțiuni pentru apărarea sediilor și cazărmilor proprii, a obiectivelor și a raioanelor din competență, precum și pentru a aplica măsuri de excepție care implică utilizarea forței, în situații de urgență, asediu sau război.

Forțele complementare sunt formate din structuri ale Ministerului Afacerilor Interne care contribuie la activitatea forțelor principale și

¹ Legea nr. 550/2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române.

² OUG nr.104/2001 privind organizarea și funcționarea Poliției de Frontieră Române.

de sprijin conform competențelor lor¹. Acestea includ, în principal, serviciile publice comunitare de evidență a persoanelor, de eliberare a pașapoartelor, permiselor de conducere și certificatelor de înmatriculare a vehiculelor, care sunt subordonate MAI, precum și alte entități cu atribuții care pot sprijini realizarea activităților și măsurilor din domeniu. Forțele complementare de ordine publică includ unitățile și subunitățile de poliție militară, formațiunile speciale ale penitenciarelor, structurile specializate ale serviciilor de informații, Poliția Locală, formațiunile civile de pompieri, cele de inspecție sanitar-veterinară, cele de pază a bunurilor și protecție a persoanelor.

În ceea ce privește structurile informative implicate în restabilirea ordinii constituționale, acestea includ Serviciul Român de Informații, Serviciul de Telecomunicații Speciale, Serviciul de Pază și Protecție, Serviciul de Informații Externe, organele informative ale ministerelor apărării, interne și justiției, precum și alte structuri similare legal constituite.

Poliția locală² este responsabilă de menținerea ordinii publice. În acest scop, organizarea prevenirii tulburării ordinii publice se realizează pe două direcții: prevenirea socială și prevenirea situațională, prin luarea în considerare a măsurilor care vizează reducerea factorilor situațiilor care facilitează faptele de tulburare a ordinii publice.³

Forțele de excepție sunt alcătuite din mari unități și unități ale armatei. Ele intervin pentru restabilirea ordinii constituționale în situații în care instituțiile democratice sunt amenințate și toate celelalte mijloace de reinstaurare a ordinii au fost epuizate, iar capacitățile forțelor principale sau complementare de ordine publică au fost depășite.

Riscuri și amenințări la adresa ordinii și siguranței publice – context european și național

Uniunea Europeană se confruntă cu numeroase riscuri și amenințări la adresa ordinii și securității publice, generate de factori interni și externi.

¹ Strategia Națională De Ordine Și Siguranță Publică 2023 – 2027.

² Legea nr. 155/2010 privind Poliția Locală.

³ Ordinul nr. 44 din 19 martie 2020 pentru operaționalizarea conducerii poliției locale de către structurile Ministerului Afacerilor Interne .

La nivelul Uniunii Europene, au fost identificați o serie de factori favorizanți și vulnerabilități care pot fi exploatate de către elementele infracționale în desfășurarea activităților ilegale. Printre acestea se numără criza economică, nodurile importante de transport, corupția, entitățile legal constituite prin care se desfășoară activități ilicite, precum și atitudinea și comportamentul publicului față de anumite infracțiuni¹. De asemenea, aspecte precum raportul dintre riscuri și beneficii în urma comiterii unui anumit gen de infracțiuni, accesul facil al entităților infracționale pe piețele de desfacere, utilizarea internetului și a comerțului electronic, aspectele legale și oportunitățile transfrontaliere, furturile de identitate și fraudă prin intermediul documentelor falsificate sunt considerate vulnerabilități.

Infraționalitatea transnațională reprezintă una dintre cele mai serioase amenințări la adresa ordinii și securității publice în UE. Aceasta include activități precum traficul de droguri, traficul de persoane, contrabanda cu arme și exploatarea sexuală a copiilor. Crima organizată transnațională operează adesea fără frontiere clare, utilizând rețele complexe și profitând de diferențele dintre legislațiile naționale pentru a-și desfășura activitățile ilegale. Infraționalitatea transnațională este alimentată de diverși factori, inclusiv globalizarea, facilitarea transportului și comunicațiilor internaționale și exploatarea deficiențelor din sistemul juridic și de aplicare a legii. De asemenea, sărăcia, inegalitatea economică și lipsa oportunităților pot contribui la vulnerabilitatea unor indivizi și comunități în fața influenței criminale.

Pentru a aborda această amenințare, UE a adoptat o serie de măsuri legislative și operaționale, inclusiv consolidarea cooperării între statele membre în domeniul aplicării legii, dezvoltarea de agenții și organisme europene specializate în combaterea criminalității transnaționale și promovarea unor politici și programe destinate prevenirii și contracarării activităților infracționale².

¹ UE, Strategia globală a Uniunii Europene, document disponibil la adresa: https://eeas.europa.eu/archives/docs/top_stories/pdf/eugs_review_web.pdf, pagină accesată la data de 01.08.2024.

² Consiliul European, O Busolă strategică pentru consolidarea securității și apărării UE în următorul deceniu, articol disponibil la adresa:

Terorismul reprezintă una dintre cele mai grave amenințări la adresa ordinii și securității publice în Uniunea Europeană. Atentatele teroriste au un impact profund asupra societății și politicilor europene.

Riscurile cibernetice reprezintă o amenințare tot mai presantă și complexă la adresa ordinii și securității publice în Uniunea Europeană. Într-o eră digitală, vulnerabilitatea la atacuri cibernetice a crescut semnificativ, având potențialul de a provoca pagube considerabile nu doar în sectorul privat, ci și în cel public și chiar în viața cotidiană a cetățenilor. Atacurile cibernetice pot avea consecințe grave asupra ordinii și securității publice în UE. Acestea pot cauza perturbări majore în funcționarea instituțiilor guvernamentale și în prestarea serviciilor publice și pot afecta integritatea datelor personale și a informațiilor sensibile, generând riscuri pentru securitatea națională și pentru drepturile și libertățile cetățenilor.

Uniunea Europeană a adoptat mai multe inițiative și instrumente pentru a contracara terorismul și pentru a asigura securitatea cetățenilor săi. Acestea includ consolidarea cooperării în domeniul informațiilor și schimbului de date între statele membre, creșterea monitorizării și supravegherii activităților suspecte, intensificarea măsurilor de securitate la nivelul frontierelor și în zonele vulnerabile, precum și dezvoltarea de programe de prevenire a radicalizării și de reabilitare a combatanților străini. Uniunea Europeană și statele membre au luat o serie de măsuri pentru a preveni și a gestiona riscurile cibernetice. Acestea includ dezvoltarea de politici și strategii naționale și europene în domeniul securității cibernetice, consolidarea capacităților de detecție și răspuns la incidente cibernetice, îmbunătățirea securității infrastructurii critice și promovarea cooperării între statele membre și sectorul privat în domeniul ciberneticii¹.

<https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2022/03/21/a-strategic-compass-for-a-stronger-eu-security-and-defence-in-the-next-decade>, pagină accesată la data de 01.08.2024.

¹ Consiliul European, Concluziile Consiliului European, 24-25 martie 2022, articol disponibil la adresa: <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2022/03/25/european-council-conclusions-24-25-march-2022>, pagină accesată la data de 01.03.2024.

De asemenea, UE a adoptat legislație specifică pentru a consolida protecția datelor personale și a informațiilor confidențiale, cum ar fi Regulamentul General privind Protecția Datelor (GDPR), precum și o legislație specifică pentru a combate finanțarea terorismului, radicalizarea online și alte aspecte legate de securitatea teroristă.

În urma analizei tuturor tendințelor, Europol¹ a identificat 7 amenințări actuale de care statele membre trebuie să țină cont în momentul formulării direcțiilor de acțiune în ceea ce privește combaterea criminalității organizate. Acestea cuprind migrația ilegală, traficul de persoane, contrafacerea bunurilor și produselor farmaceutice și medicale, infracțiunile economice comise prin intermediul firmelor fantomă - precum rambursarea ilegală a TVA-ului, producția și traficul de droguri sintetice, criminalitatea informatică și spălarea banilor.

La nivel național, amploarea și diversitatea fenomenului infracțional, împreună cu modalitățile sale variate de manifestare și persistența acestuia, alături de caracterul său transfrontalier pronunțat, pun în evidență necesitatea unei abordări mai flexibile și reactive la nivel instituțional pentru combaterea eficientă a infracționalității. Printre amenințările permanente asupra climatului de siguranță și a bunăstării cetățenilor² se numără:

- expresii de discriminare, xenofobie, extremism și alte forme de intoleranță, cu scopul de a obține autonomie pentru anumite zone/regiuni pe criterii etnice;
- creșteri ale activității infracționale;
- accentuarea discrepanțelor economice între anumite zone geografice și în rândul populației;
- surse de crize economice, atât la nivel european, cât și regional sau zonal;

¹ Europol, Raport general privind activitățile Europol, document disponibil la adresa: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/ro_euro_polreview.pdf, pagină accesată la data de 01.08.2024.

² Ioan Munteanu, Riscuri și vulnerabilități la adresa securității naționale, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002, p.106.

- „declinul calității adunărilor publice.”¹

Consumul și traficul de substanțe interzise reprezintă o problemă majoră. Această situație este cu atât mai dificil de gestionat, având în vedere poziția geografică a României în cadrul marilor rețele internaționale de trafic, împreună cu Bulgaria și Ungaria. Portul Constanța, datorită volumului mare de mărfuri ce îl tranzitează anual, contribuie la proliferarea acestui fenomen.

Traficul de persoane constituie o infracțiune gravă ce încalcă drepturile fundamentale ale individului, iar România servește ca sursă și tranzit pentru traficul de persoane.

Frauda și evaziunea fiscală diminuează capacitatea statului de a colecta venituri și impozite, de a genera resurse financiare și de a implementa politici economice eficiente.

Procesul de integrare europeană a determinat o fuziune a economiilor statelor membre, cu o creștere a volumului tranzacțiilor transfrontaliere și o reducere a costurilor și riscurilor asociate acestora.

În România, se observă o diversificare a modalităților de manifestare și răspândire a criminalității economice și financiare. Corupția contribuie la generarea altor tipuri de infracțiuni, fie direct prin implicarea unor persoane cu funcții înalte în cadrul instituțiilor statale, fie indirect prin toleranța sau absența unei legislații ferme.

Criminalitatea informatică, un fenomen relativ nou la nivel mondial, are potențialul de a deveni una dintre cele mai periculoase infracțiuni la nivel global, în special în România. Există mereu riscul de a fi victima unor atacuri informatice asupra instituțiilor publice sau private.

Internaționalizarea infracțiunilor necesită o strânsă colaborare între organismele europene și cele naționale pentru identificarea și combaterea cauzelor care le determină apariția și pentru reducerea efectelor produse.²

¹ Anghel Andreescu, Traian Andreescu, Corina Zaharia, Aspecte privind adunărilor publice în România, Editura Transilvania Expres, Brașov, 1998, p. 52.

² Neculai Bontic, Securitatea internă, ordinea publică și siguranța națională – o abordare sistematică și deterministă, Editura Universității Naționale de Apărare Carol I, București, 2005, p.114.

Analiza de risc în sistemul de ordine publică

România, ca orice altă țară, se confruntă cu o serie de riscuri și amenințări care pot afecta securitatea și stabilitatea la nivel național. Cele mai mari amenințări la adresa siguranței cetățenilor și a mediului de afaceri din România sunt reprezentate de activitățile de crimă organizată. Grupurile organizate care acționează pe teritoriul României sunt concentrate în principal în domeniul economico-financiar, unde se ocupă de evaziune fiscală, contrabandă, tranzacții ilegale și spălare de bani, fiind pilonii principali ai economiei subterane și surse semnificative de corupție. Acestea sunt urmate în importanță de grupurile specializate în traficul de droguri, traficul de persoane (mai ales pentru exploatarea sexuală) și de criminalitatea cibernetică.

Infraționalitatea în România cuprinde o gamă largă de activități, incluzând furturi, tâlhării, escrocherii, contrabandă, trafic de droguri și trafic de persoane. Aceste activități infraționale afectează nu doar siguranța fizică și materială a cetățenilor, ci și încrederea acestora în stat și în instituțiile publice. Problema infraționalității este complexă și înglobază aspecte socio-economice, culturale și de aplicare a legii. Sărăcia și inegalitatea socială sunt factori care pot contribui la răspândirea infraționalității, oferind un teren fertil pentru activitățile criminale. De asemenea, corupția din cadrul instituțiilor publice poate facilita sau chiar întreține activitățile infraționale, deoarece poate submina aplicarea legii și justiția.

Criminalitatea organizată transfrontalieră, migrația ilegală, infrațiile informatice și pirateria software au evoluat, beneficiind constant de avantajele și tehnologiile moderne disponibile pe piața internă a Uniunii Europene¹. Gravitatea, repetabilitatea și acumularea prejudiciilor asociate acestor forme de criminalitate afectează valorile fundamentale prevăzute de Constituția României și de legislația națională și europeană în domeniul siguranței cetățeanului. Aceste activități încalcă ordinea de drept, afectează bugetul general consolidat al statului și subminează climatul de exercitare neîngrădită a drepturilor, libertăților și îndatoririlor

¹ Petre Duțu, Irina Poleanschi, P.E.S.A. și politica de apărare și securitate a statelor membre ale Uniunii Europene, în Impact strategic, nr. 3/2007, Editura Universității Naționale de Apărare Carol I, București, 2007, p. 73.

fundamentale ale cetățenilor. Dinamica acestor fenomene impune o atenție deosebită, reflectată în politicile specifice ale Guvernului României, care sunt concepute pentru a răspunde formelor de manifestare ale criminalității asociate amenințărilor din domeniul siguranței cetățeanului, care sunt sub responsabilitatea instituțiilor guvernamentale.

Având în vedere noile provocări generate de amenințările convenționale și neconvenționale, precum și amploarea și consecințele fenomenului criminalității, este necesară o abordare strategică integrată, care să țină cont de situația specifică a României și de vulnerabilitățile sale. Aceasta implică prioritizarea acțiunilor care trebuie sprijinite din fondurile destinate afacerilor interne. Analiza riscurilor în domeniul ordinii și siguranței publice este realizată la nivel centralizat pentru o perioadă prestabilită, oferind baza pentru elaborarea Strategiei Naționale de Ordine și Siguranță Publică.¹

Corupția este o problemă endemică în România și afectează toate nivelurile de guvernare, de la nivel local la nivel național. Aceasta se manifestă sub forma mitelor, favoritismului, nepotismului și abuzurilor de putere. Corupția subminează încrederea cetățenilor în stat și în instituțiile sale, afectând grav principiile democratice și statul de drept. Aceasta poate avea consecințe devastatoare asupra societății și economiei, inclusiv subminarea competitivității economice, erodarea încrederii investitorilor și pierderea fondurilor publice. De asemenea, poate împiedica dezvoltarea socială și economică durabilă și echitabilă. Combaterea infraționalității și a corupției necesită eforturi coordonate și comprehensive din partea autorităților guvernamentale, a instituțiilor de aplicare a legii și a societății civile. Este necesară o abordare integrată care să includă măsuri legislative, instituționale, operaționale și de prevenire.

Migrația și gestionarea frontierelor reprezintă două aspecte interdependente care generează provocări semnificative pentru securitatea și ordinea publică în România. Migrația este un fenomen complex și dinamic care poate avea multiple efecte asupra societății și economiei României. În ultimii ani, România a fost martorul unor fluxuri sporite de migrație, inclusiv migrația internă și migrația externă, fie că este vorba despre migrația economică sau despre cea cauzată de conflicte

¹ Hotărâre nr. 1040 din 13/10/2010, pentru aprobarea Strategiei naționale de ordine publică 2010-2013.

și instabilitate în alte regiuni. Una dintre principalele provocări legate de migrație este integrarea și gestionarea adecvată a populației migrante. Migrația poate genera tensiuni sociale și economice, inclusiv în domeniile locuințelor, educației, sănătății și ocupării forței de muncă. În plus, migranții pot fi expuși la discriminare, marginalizare și exploatare, ceea ce poate afecta stabilitatea și coeziunea socială. Gestionarea frontierei este esențială pentru asigurarea securității și ordinii publice în România. Ca stat membru al Uniunii Europene, România se confruntă cu presiuni și riscuri la granițele sale externe, în special în contextul migrației și al securității. Una dintre principalele provocări legate de gestionarea frontierelor este prevenirea și combaterea traficului ilegal de persoane, de droguri și de alte bunuri.

Punctul de plecare îl constituie analiza datelor privind infracțiunile comise pe teritoriul național în intervalul de timp specificat, comparativ cu alte perioade similare, în vederea identificării eventualelor tendințe ascendente. Totuși, este important să se ia în considerare și evenimentele semnificative programate să aibă loc în viitorul apropiat (cum ar fi participarea unui număr mare de delegații străine, organizarea de evenimente publice de amploare sau cu caracteristici speciale, tensiunile la nivel regional sau relațiile cu statele vecine, proiectele majore de investiții etc.). Pe baza acestor evaluări se determină obiectivele și orientările acțiunilor pentru următorii ani, având ca bază caracteristicile fenomenului infracțional. Analiza de risc implică atât identificarea, cât și gestionarea riscurilor, și este realizată având în vedere implicarea completă a forțelor angrenate în menținerea ordinii și siguranței publice.

Rolul strategiei este de a identifica global problemele cu care se confruntă statul, asigurându-se că autoritățile implicate sunt pregătite să intervină în mod complementar pentru a le aborda.

Cu toate acestea, dinamica fenomenului infracțional rămâne o amenințare constantă asupra climatului de siguranță și bunăstare al cetățenilor.

Concluzii

În lumina evoluției situației operative și a nivelului crescut de specializare al mediului infracțional, s-a constatat necesitatea continuării instruirii personalului pentru îndeplinirea misiunilor, îmbunătățirea

echipamentelor tuturor forțelor de ordine și siguranță publică și modernizarea tehnicilor utilizate.

Complexitatea situației operative din ultimii ani a impus un efort instituțional intens și coordonat al tuturor forțelor de ordine și siguranță publică. Acest lucru a necesitat o reevaluare conceptuală a atribuțiilor specifice în cadrul misiunilor comune.

Trebuie să avem în vedere dezvoltarea activităților tuturor structurilor, atât din perspectiva relevanței sociale a acțiunilor desfășurate de acestea, cât și din prisma consolidării încrederii în instituțiile publice. Este important să ne adaptăm constant activitatea la nevoile societății și la problemele specifice fiecărei comunități, în scopul de a consolida cooperarea interinstituțională la nivel național și de a intensifica relațiile cu partenerii internaționali. De asemenea, trebuie să ne concentrăm pe asigurarea securității frontierelor externe naționale și ale Uniunii Europene, pentru ca și cetățenii români să se simtă protejați în orice colț al spațiului european.

Riscurile și amenințările la adresa ordinii publice constau în dezvoltarea rețelelor de crimă organizată, amenințările de tip terorist, efectele negative ale acțiunii umane asupra mediului, lipsa unor orizonturi politice foarte clare și efectele negative ale globalizării creează foarte multe probleme ordinii și siguranței publice.¹

În concluzie, având în vedere riscurile și amenințările la adresa ordinii și siguranței publice, am constatat că se impune reorganizarea și modernizarea structurilor de ordine și siguranță publică, punându-se un accent deosebit și pe managementul resurselor umane, vizându-se selecția și pregătirea profesională a personalului, îmbunătățirea, și modernizarea tehnicilor utilizate, să se acorde o importanță mai mare structurilor de intervenție rapidă, în scopul gestionării acțiunilor de restabilire a ordinii și siguranței publice, atunci când este necesar.

Astfel, în opinia noastră, considerăm de o importanță deosebită rolul structurilor de ordine și siguranță publică în asigurarea securității naționale și, de asemenea, necesitatea armonizării și compatibilizării

¹ Marian Țigănuș, Implicațiile globalizării asupra ordinii publice în condițiile integrării europene, Teza de doctorat, Universitatea Națională de Apărare Carol I, București, 2007, p.73.

sistemului românesc de ordine publică cu cele din statele Uniunii Europene și monitorizarea respectiv evaluarea periodică a riscurilor în sistemul de ordine publică și siguranță națională.

Bibliografie

- Andreescu Anghel, Traian Andreescu, Corina Zaharia, Aspecte privind adunările publice în România, Editura Transilvania Expres, Brașov, 1998.
- Bontic Neculai, Securitatea internă, ordinea publică și siguranța națională- o abordare sistematică și deterministă, Editura Universității Naționale de Apărare Carol I, București, 2005.
- Chețe Emil, România în politica europeană de securitate și apărare – prezent și perspective, Editura Universității Naționale de Apărare Carol I, București, 2007.
- Duțu Petre, Poleanschi Irina, P.E.S.A. și politica de apărare și securitate a statelor membre ale Uniunii Europene, în Impact strategic, nr. 3/2007, Editura Universității Naționale de Apărare Carol I, București, 2007.
- Duțu Petre, Securitatea națională în Sud-Estul european, în contextul globalizării, Editura Universității Naționale de Apărare, 2005.
- Munteanu Ioan, Riscuri și vulnerabilități la adresa securității naționale, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002.
- Pop Ștefan, Poliția și prevenirea infracționalității, Editura Herman, Sibiu, 1999.
- Țigănuș Marian, Implicațiile globalizării asupra ordinii publice în condițiile integrării europene, Teza de doctorat, Universitatea Națională de Apărare Carol I, București, 2007.
- Voicu Costică, Sandu Florin, Managementul organizațional în domeniul ordinii publice, Editura Ministerului de Interne, București, 2001.
- Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului pentru Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene semnat la Lisabona la 13 decembrie 2007 ratificat de România prin Legea nr. 13/2008 (M. Of. nr. 107 din 12 februarie 2008).

Constituția României, ediția a II-a, Monitorul Oficial al României nr.767/2003, revizuită prin Legea de revizuire a Constituției României din 18.09.2003.

Legea nr. 218/2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române, publicată în Monitorul Oficial nr. 305 din 9 mai 2002.

Legea nr.550/2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmăriei Române.

Legea nr.604/2003 privind organizarea și funcționarea Ministerului Administrației și Internelor.

Legea nr.218/2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române.

Legea nr.155/2010 privind poliția locală.

Legea nr.415/2002 privind organizarea și funcționarea consiliului suprem de apărare a țării.

Hotărâre nr. 1040 din 13/10/2010, pentru aprobarea Strategiei naționale de ordine publică 2010-2013.

HG nr.1040/2010 pentru aprobarea strategiei naționale de ordine publică.

HG nr.196/2005 privind strategia Ministerului Administrației și Internelor de realizare a ordonanței și siguranței publice.

OUG nr.104/2001 privind organizarea și funcționarea Poliției de Frontieră Române.

O.U.G. nr. 63/2007 privind organizarea și funcționarea Ministerului Internelor și Reformei Administrative.

Strategia Națională de Ordine și Siguranță Publică a României 2023 – 2027.

Strategia Globală a Uniunii Europene pentru Politică Externă și de Securitate, 2016.

www.consilium.europa.eu.

<https://eeas.europa.eu>.

PROVOCĂRILE INVESTIGATIVE ÎN INFRAȚIUNILE DE CONTRABANDĂ. DE LA TEORIE LA PRACTICĂ

Autor: Ioan Ovidiu AGHESCU¹

Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu, Facultatea de Drept

Programul de studii de masterat:

Managementul Ordinii și Siguranței Publice

Coordonatori: Lector univ. dr. Cătălin Nicolescu

Asist. univ. dr. Iulia Bulea

Rezumat: *Contrabanda este un fenomen de amploare globală, cu implicații economice, sociale și de securitate semnificative. În Uniunea Europeană, inclusiv în România, contrabanda este definită ca introducerea sau scoaterea ilegală de bunuri din țară, evitându-se astfel plata taxelor vamale și a altor taxe asociate. Aceasta reprezintă o problemă majoră, care afectează veniturile statului și care facilitează alte activități infracționale precum: spălarea banilor și crima organizată.*

Legislația românească reglementează strict contrabanda prin Codul vamal, care definește două forme principale: contrabanda simplă și contrabanda calificată. Contrabanda simplă se referă la introducerea ilegală de bunuri în țară, fără a respecta procedurile vamale, în timp ce contrabanda calificată implică factori agravanți, precum: participarea unui grup organizat sau utilizarea violenței. Pedepsele pentru contrabandă variază în funcție de gravitatea faptei, pornind de la amenzi severe și ajungând până la închisoare de până la 10 ani sau chiar mai mult în cazuri extreme.

În România, contrabanda este adesea asociată cu alte infracțiuni economice și activități ilegale, ceea ce complică și mai mult eforturile de combatere. De

¹ Adresă de email Autor: ioanovidiu.aghescu@ulbsibiu.ro.

exemplu, contrabanda cu țigări este o problemă persistentă, având un impact major asupra economiei naționale. În acest context, metodele de investigare și sancționare sunt esențiale pentru combaterea acestui fenomen. Printre acestea se numără interceptarea comunicațiilor, utilizarea investigatorilor sub acoperire și colaborarea între agențiile naționale și internaționale de aplicare a legii.

Cuvinte cheie: *contrabandă, Cod Vamal, investigații, grup infracțional, tehnici de supraveghere.*

Introducere

Contrabanda, definită în general ca fiind transportul ascuns al bunurilor peste frontiere, ocolește reglementările vamale și constituie una dintre principalele forme de fraudă în Uniunea Europeană.¹ Pentru a evita plata taxelor vamale aplicabile la introducerea mărfurilor în UE, persoanele implicate fie recurg la contrabandă propriu-zisă, fie eludează procedurile vamale de tranzit. România, este obligată, conform tratatelor internaționale, să prevină și să sancționeze infracțiunile vamale. Aceste fapte sunt adesea legate de spălarea banilor, de finanțarea terorismului și crima organizată.

În sens comun, contrabanda are o accepțiune mai largă decât cea juridică, care se limitează la definițiile din Codul vamal, care specifică infracțiunile de contrabandă simplă și contrabandă calificată. Astfel, contrabanda include atât „introducerea sau scoaterea de bunuri sau mărfuri din țară, prin locuri neautorizate pentru control vamal”, cât și „introducerea sau scoaterea de bunuri prin punctele de control vamal, dar evitând controlul vamal, dacă sunt depășite limitele cantitative prevăzute la art. 452 alin. (1) lit. h) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, în cazul produselor accizabile supuse marcării, sau dacă valoarea în vamă a bunurilor depășește 20.000 de lei pentru produsele accizabile nemarcate și 40.000 de lei pentru alte bunuri.”²

¹ Decizia nr. 828 din 3 decembrie 2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 270 alin. (3) și ale art. 274 teza a doua din Legea nr. 86/2006 privind Codul vamal al României.

² C.M. Tudor Barbu, Infracțiunea de contrabandă în lumina noilor modificări legislative, *New Perspectives on Multiculturalism: Literature and Dialogue*, Editura Arhipelag XXI Press, Târgu Mureș, 2023, p. 202.

În literatura de specialitate, contrabanda este caracterizată prin evitarea taxelor vamale (accize și alte contribuții), prin ocolirea punctelor de control vamal. Conform unor opinii, contrabanda reprezintă o încălcare intenționată a legii pentru a evita taxele vamale impuse la trecerea mărfurilor peste frontiere, restricțiile și cotele comerciale de import-export.

Particularitățile investigării infrafracțiunilor de contrabandă

Fenomen deosebit de grav, contrabanda reprezintă o încălcare semnificativă a legii, periclitând atât ordinea publică, cât și valorile sociale fundamentale. Această activitate ilegală generează prejudicii mari nu doar pentru stat, prin afectarea intereselor fiscale, ci și pentru cetățeni, prin introducerea sau scoaterea ilegală de bunuri din țară. Efectele acestei practici se resimt în întreaga economie, alimentând ceea ce se numește economia subterană și, implicit, subminând economia oficială, reglementată.

Incrimnarea contrabandei este esențială pentru protejarea regimului vamal și pentru menținerea ordinii în domeniul juridic al tranzacțiilor internaționale de mărfuri. Aceasta nu este doar o necesitate, ci un imperativ pentru asigurarea respectării normelor legale și pentru prevenirea activităților ilicite. Statul, în eforturile sale de a limita aceste practici, recurge la măsuri variate. În multe cazuri, măsurile sancționatorii de natură civilă (amenzile și confiscările), sunt considerate suficiente. Cu toate acestea, există situații în care gravitatea faptelor impune intervenții mai drastice, inclusiv măsuri represive de natură penală.

Prin adoptarea noului Cod Penal, s-au stabilit instrumente legale mai eficiente pentru investigarea și urmărirea penală a infrafracțiunilor complexe, inclusiv a celor de contrabandă. Metodele tradiționale de investigare s-au dovedit, în mare măsură, inadecvate pentru natura complexă și sofisticată a acestor fapte antisociale. În schimb, utilizarea tehnicilor speciale de supraveghere și investigație a devenit imperativă. Aceste metode includ interceptarea convorbirilor și comunicațiilor, accesul la sisteme informatice, supravegherea video și audio, localizarea și urmărirea prin mijloace tehnice, precum și obținerea de date despre

tranzacțiile financiare ale suspecților. De asemenea, măsurile de monitorizare au fost extinse pentru a include utilizarea investigatorilor sub acoperire, care pot colecta informații esențiale despre rețelele de contrabandă și despre modul de operare al acestora. Livrarea supravegheată, o metodă prin care bunurile suspecte sunt lăsate să circule sub monitorizarea autorităților, este o altă tehnică eficientă în demascarea și prinderea contrabandiștilor. Mai mult, obținerea listei de convorbiri telefonice și identificarea utilizatorilor de sisteme de telecomunicații sau a punctelor de acces la computere sunt practici care s-au dovedit deosebit de utile în investigarea acestor infracțiuni.

Contrabanda nu se limitează doar la bunuri fizice ci include și traficul de arme, de droguri, sau de substanțe periculoase care pot avea consecințe devastatoare asupra sănătății și siguranței publice. De exemplu, traficul de droguri este adesea strâns legat de contrabandă, fiind utilizate aceleași rute și metode pentru introducerea ilegală a stupefiantelor în țară. Acest fenomen implică adesea rețele transfrontaliere bine organizate, care pot fi dificil de detectat și de desființat fără cooperarea internațională.

Un alt aspect esențial în investigarea infracțiunilor de contrabandă îl reprezintă cooperarea între diferite agenții guvernamentale și internaționale. Organele vamale, poliția, procuratura și alte agenții de aplicare a legii trebuie să colaboreze strâns pentru a împărtăși informații și resurse. Această colaborare este crucială nu doar pentru identificarea și prinderea infractorilor, dar și pentru urmărirea fluxurilor de bani și bunuri, precum și pentru prevenirea spălării banilor proveniți din activități ilegale.

În contextul globalizării și al progresului tehnologic, contrabanda a devenit o problemă și mai complexă, iar metodele de combatere trebuie să se adapteze în mod constant la noile provocări. De exemplu, contrabanda electronică sau cyber-contrabanda implică utilizarea internetului și a altor tehnologii digitale pentru a introduce sau scoate bunuri din țară fără a trece prin controalele legale. Aceasta poate include vânzarea de produse contrafăcute sau evaziunea taxelor prin intermediul platformelor online. În aceste cazuri, identificarea și urmărirea infractorilor poate fi deosebit de dificilă, necesitând expertiză tehnică și colaborare internațională.

În concluzie, investigarea infracțiunilor de contrabandă necesită o abordare cuprinzătoare și adaptabilă, care să includă utilizarea unor tehnici moderne de investigare, colaborarea inter-instituțională și internațională, precum și o înțelegere profundă a dinamicilor piețelor ilegale. Este esențial ca autoritățile să rămână vigilente și să dezvolte continuu noi strategii pentru a contracara aceste activități ilicite, protejând astfel economia națională și siguranța cetățenilor.

Principalele probleme în investigarea infracțiunilor de contrabandă

Pe lângă necesitatea determinării vinovăției făptuitorilor, investigația trebuie să clarifice identitatea și naționalitatea acestora, rolul lor în cadrul unor entități juridice și eventualele conexiuni cu funcționari publici. Practica judiciară a arătat că, în cazurile de contrabandă simplă și asimilată, prevăzute de art. 270 din Legea nr. 86/2006 privind Codul vamal al României, sunt implicate numeroase persoane cu roluri variate, unele dintre ele ocupând funcții-cheie în instituții de stat, facilitând astfel activitatea ilicită.¹

Infracțiunile comise de grupuri armate sau de structuri organizate trebuie cercetate în detaliu, fiind imperios necesar să se analizeze modul de operare specific acestora. De asemenea, s-a observat că, în cazurile de contrabandă, implicarea cetățenilor români este frecventă, aceștia exploatând lacunele sistemului de control vamal, deseori în colaborare cu cetățeni străini.

Etapile activității de contrabandă

Contrabanda implică mai multe etape, de la procurarea mărfurilor și transportarea acestora în apropierea frontierei, la trecerea efectivă a mărfurilor peste graniță, ocolind punctele de control și în final, distribuirea lor. De obicei, acest proces implică și cetățeni ai altor state, iar în cazul cantităților mari de mărfuri, sunt implicate grupuri infracționale din țările vecine.

¹ Decizia nr. 15 din 18 septembrie 2023 referitoare la interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor prevăzute de art. 452 alin. (1) lit. h) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal.

Complexitatea activității infracționale

Activitatea infracțională legată de contrabandă este deosebit de elaborată, implicând un număr mare de persoane cu diferite roluri. Anchetatorii trebuie să stabilească gradul de implicare al fiecărei persoane și să înțeleagă structura organizației infracționale. Contrabanda nu se rezumă doar la trecerea ilegală a bunurilor peste frontieră, ci și la distribuirea și valorificarea acestora, pentru a maximiza profitul.

Activități de administrare a probelor

În cazurile de contrabandă cu țigări, grupările criminale sunt foarte bine organizate și folosesc tehnici avansate pentru a-și ascunde activitățile. Obținerea probelor necesare pentru destrămarea acestor rețele implică utilizarea unor metode speciale de supraveghere și investigare. Nu este suficientă capturarea unor cantități mici de țigări de la intermediari; scopul final este destructurarea rețelelor.

Dificultăți probatorii

Cu toate că legislația actuală oferă cadrul legal pentru documentarea infracțiunilor complexe, dificultățile apar datorită adaptabilității infractorilor. Aceștia folosesc aplicații de mesagerie criptată și alte metode pentru a evita interceptarea comunicațiilor. Obținerea probelor din aceste conversații necesită percheziționarea dispozitivelor electronice și recuperarea datelor stocate.

Aspecte practice - infracțiunea de contrabandă

La data de 5 decembrie 2022, polițiștii din cadrul Inspectoratului de Poliție Județean Caraș-Severin - Serviciul de Investigare a Criminalității Economice din Caransebeș - au inițiat o investigație din proprie inițiativă privind infracțiunea de trafic de mărfuri supuse regimului vamal, conform art. 270 alin. (3) din Legea nr. 86/2006 privind Codul vamal. Această infracțiune include colectarea, deținerea, producerea, transportul, preluarea, depozitarea, predarea, distribuția și vânzarea bunurilor, știind că acestea provin din contrabandă sau că sunt destinate pentru aceasta, atunci când sunt depășite limitele cantitative sau valorice prevăzute.¹

¹ Decizia nr. 32/2015 privind examinarea sesizării formulate de Curtea de Apel Alba Iulia - Secția penală și pentru cauze cu minori, prin care se

Investigația a vizat pe suspectii M.F. și A.A., care erau implicați în comercializarea unei cantități mai mari de 10.000 de țigarete fără timbru fiscal, obținute prin contrabandă, în diverse localități din jurul municipiului București și al județului Suceava. Aceștia se sustrăgeau de la plata accizelor către bugetul de stat.

În cadrul cercetărilor și activităților investigative desfășurate, au fost întocmite mai multe procese-verbale care au documentat rezultatele verificărilor. S-a stabilit că M.F. locuia la adresa sa din Caraș-Severin împreună cu familia sa și deținea mai multe autoturisme, inclusiv un Volkswagen Touareg negru folosit pentru transportul țigărilor de contrabandă. Țigările erau depozitate atât la domiciliul lui M.F., cât și la părinții săi, și erau achiziționate de la persoane din județul Suceava și din municipiul București. Ulterior, acestea erau vândute în localitățile din jurul Caransebeșului, inclusiv unei persoane care le comercializa într-un magazin alimentar administrat de el.

Pe data de 13 ianuarie 2023, un raport a detaliat traseele regulate parcurse de M.F. cu autoturismul Volkswagen Touareg, negru, acesta efectuând deplasări la fiecare două săptămâni, circulând preponderent seara. În cadrul unui control efectuat de Direcția Regională Antifraudă 5 Deva, la 10 noiembrie 2021, la o societate comercială administrată de numita B.B., au fost găsite diverse cantități de țigări de contrabandă, inclusiv Marble, Marlboro și Ashima, acestea fiind vândute fără timbru fiscal la prețuri cuprinse între 13,5 și 16 lei per pachet. În urma investigațiilor, s-a constatat că B.B. nu se mai afla în țară, fiind plecată în Marea Britanie pentru a munci în agricultură. Magazinul alimentar administrat de aceasta și-a încetat activitatea.

Pe 20 februarie 2023, la solicitarea Parchetului de pe lângă Judecătoria Caransebeș, judecătoria a aprobat supravegherea tehnică a lui M.F. pentru o perioadă de 30 de zile, constând în interceptarea convorbirilor telefonice, supravegherea video și audio, și urmărirea prin GPS a autoturismului său Volkswagen Touareg. Pe baza acestei supravegheri, s-a stabilit că M.F. transporta țigări de contrabandă la domiciliul soacrei sale și al unchiului său.

solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept vizând interpretarea dispozițiilor art. 270 alin. (3) din Legea nr. 86/2006 privind Codul vamal al României.

La data de 27 aprilie 2023, judecătorul de drepturi și libertăți din cadrul judecătoriei a emis mandate de percheziție pentru locuințele și vehiculele folosite de M.F. și A.A., precum și pentru alte locații implicate. În urma acestor percheziții, au fost confiscate mari cantități de țigări fără timbru fiscal, inclusiv 1.456 de pachete de țigări de diverse mărci la domiciliul lui M.F. Totodată, a fost autorizată o percheziție informatică asupra unui telefon mobil confiscat, iar datele colectate au fost analizate pentru a obține informații suplimentare despre rețeaua de contrabandă.

În final, cantitatea totală de 4.411 pachete de țigări netimbrate confiscate a fost predată Direcției Generale Regionale a Finanțelor Publice Timișoara pentru procedurile legale.

1. Fapta inculpatului M.F. La data de 13 aprilie 2023, M.F. a fost surprins de autorități transportând și având în posesia sa, în orașul X, un vehicul Citroen Jumper alb, înmatriculat cu numărul XX-CC-CCC. În acest autovehicul, au fost descoperite 79.800 țigarete (399 cartușe, 3.990 pachete) marca Marlboro, toate fără timbru fiscal.

2. Alte activități infracționale ale inculpatului M.F. În aceeași zi, în urma percheziției la domiciliul său din județul Caraș-Severin, s-au identificat 29.120 țigarete fără timbru fiscal, distribuite astfel:

- 155 pachete Marlboro;
- 281 pachete Kent;
- 1.003 pachete Marble;
- 17 pachete Rotmans Albastru.

Aceste fapte constituie infracțiunea de colectare, deținere, producere, transport, preluare, depozitare, predare, distribuire și vânzare de mărfuri supuse regimului vamal, fiind cunoscut că acestea provin din contrabandă sau că sunt destinate acestui scop. Infracțiunea este prevăzută și sancționată de art. 270 alin. (3) din Legea nr. 86/2006 privind Codul vamal, cu aplicarea art. 35 alin. (1) Cod penal (două acte materiale).

Obiectul juridic. Infracțiunea vizează protecția relațiilor sociale economice care reglementează regimul vamal, iar **obiectul material** constă în bunurile care necesită plasarea sub un regim vamal, cunoscând că provin din contrabandă sau sunt destinate acesteia.

Subiectul activ. Poate fi orice persoană fizică responsabilă penal.

Subiectul pasiv. Este reprezentat de stat, prin intermediul organelor sale specializate.

Elemente Obiective ale Infrațiunii

- **Elementul material** constă în acțiuni alternative precum: deținerea și transportul, preluarea, depozitarea, predarea, distribuirea și vânzarea de mărfuri supuse regimului vamal, având cunoscintă că acestea provin din contrabandă. În acest caz, acțiunile implică achiziționarea, deținerea și transportul țigaretelor netimbrate.
- **Urmarea imediată** reprezintă prejudiciul adus statului prin neplata taxelor și impozitelor.
- **Legătura de cauzalitate** este evidentă prin materialitatea faptei, dovedită cu documentele contabile din dosarul cauzei.

Elemente subiective ale infrațiunii

Infrațiunea a fost comisă cu intenție directă, conform art. 16 alin. (3) lit. a) Cod penal, inculpatul fiind conștient că țigările netimbrate nu pot proveni decât din contrabandă sau sunt destinate acesteia. Faptul că inculpatul nu a prezentat documente de proveniență sau de vamă întărește convingerea că acesta era conștient de caracterul ilegal al acțiunilor sale.

Infrațiunea nu necesită un anumit mobil, fiind săvârșită cu scopul de a obține venituri ilicite prin comercializarea produselor supuse accizării.

Continuarea infrațiunii

Faptele au caracter continuat, fiind vorba despre două acte materiale săvârșite în baza aceleiași rezoluții infraționale.

Cazul inculpatului A.A.

La data de 13 aprilie 2023, în urma percheziției la imobilul utilizat de A.A. din jud. Caraș-Severin, au fost descoperite 14.200 țigarete netimbrate, împărțite astfel:

- 32 cartușe marca Marble;
- 27 cartușe Marlboro;
- 12 cartușe marca Kent.

Aceste fapte constituie infracțiunea menționată anterior, conform art. 270 alin. (3) din Legea nr. 86/2006.

Acțiunea civilă

ANAF - Biroul Vamal Caraș-Severin s-a constituit parte civilă pentru suma de 11.639 lei, reprezentând prejudiciul cauzat de A.A. Prejudiciul cauzat de M.F., în valoare de 89.288 lei, a fost acoperit integral.

Mijloace de probă

- declarațiile inculpaților M.F. și A.A.;
- declarația martorei M.M.R.;
- procese-verbale de percheziție;
- documente emise de Biroul Vamal de Interior Caraș-Severin;
- înregistrări audio și video rezultate din supraveghere tehnică.

Date despre urmărirea penală

La 5 decembrie 2022, IPJ Caraș-Severin - Serviciul de Investigare a Criminalității Economice a sesizat din oficiu posibila săvârșire a infracțiunii de contrabandă, implicând persoanele M.F. și A.A. La 4 ianuarie 2023, s-a început urmărirea penală in rem.

Date privind inculpații

M.F. - Fără antecedente penale.

A.A. - Pensionar, fără antecedente penale.

Inculpații au beneficiat de asistență juridică pe parcursul urmăririi penale. S-au dispus măsuri preventive, inclusiv control judiciar și sechestru asigurator asupra unui imobil aparținând lui M.F.

Inculpații au fost trimiși în judecată și condamnați pentru infracțiunile menționate.

Concluzii

Contrabanda reprezintă o amenințare semnificativă la adresa economiei și securității naționale, având repercusiuni profunde atât pe plan intern, cât și internațional. Veniturile substanțiale generate de aceste activități ilegale pot alimenta alte forme de criminalitate, cum ar fi: spălarea de bani, traficul de droguri și arme și chiar terorismul. Astfel, impactul contrabandei depășește simplele pierderi economice ale statului, infiltrându-se în structurile sociale și de securitate, destabilizând regiuni întregi.

Făptuitorii folosesc tehnologii avansate și tactici din ce în ce mai elaborate pentru a evita detectarea și capturarea. Printre acestea se numără utilizarea de vehicule special modificate, rute neconvenționale, documente falsificate și chiar drone pentru transportul bunurilor. Aceste metode sofisticate fac dificilă sarcina autorităților de a monitoriza și intercepta transporturile ilicite. În acest context, dezvoltarea și implementarea de noi tehnologii și echipamente de detecție devin esențiale. Sistemele de scanare avansate, monitorizarea satelitară și analiza de date pot juca un rol crucial în depistarea activităților de contrabandă.

Pentru a combate eficient acest fenomen, este necesară o colaborare internațională sporită și un schimb permanent de informații între state. Contrabanda nu cunoaște granițe, iar rețelele de contrabandă sunt adesea transnaționale. Prin urmare, cooperarea internațională este esențială pentru a urmări și destructura rețelele infracționale. Inițiativele regionale și internaționale, precum schimburile de date între agențiile vamale, acordurile de cooperare în domeniul securității și parteneriatele cu organizații internaționale, sunt vitale pentru a aborda această problemă.

Un alt aspect semnificativ și deficitar îl reprezintă lipsa unei legislații armonizate la nivel global. Diferențele în reglementările vamale și penale dintre țări oferă oportunități pentru contrabandiști de a exploata lacunele legale. De exemplu, anumite produse pot fi ilegale într-o țară, dar legale în alta, ceea ce creează o piață neagră profitabilă. Armonizarea legislației internaționale și stabilirea unor standarde minime comune ar putea reduce aceste discrepanțe și ar îngreuna activitatea contrabandiștilor.

În concluzie, această lucrare subliniază necesitatea unui efort concertat din partea tuturor „actorilor” implicați în combaterea contrabandei. Cercetarea legislativă și analiza practicii judiciare oferă un cadru valoros pentru identificarea vulnerabilităților și dezvoltarea de strategii eficiente. Accentul trebuie pus în special pe îmbunătățirea capacității de răspuns a autorităților și pe educarea publicului privind consecințele negative ale contrabandei. O societate informată și vigilentă poate juca un rol important și benefic în prevenirea și denunțarea activităților ilegale.

În plus, este imperativ să se încurajeze parteneriatele între sectorul public și cel privat. Companiile din industrii susceptibile la contrabandă, cum ar fi cele din domeniul produselor de tutun, alcool sau bunuri de lux, pot contribui la eforturile de prevenire prin implementarea unor măsuri de securitate și trasabilitate sporite. De asemenea, tehnologiile blockchain pot fi explorate pentru a asigura transparența lanțurilor de aprovizionare și a preveni introducerea de produse contrafăcute pe piață.

În concluzie, fără o abordare de ansamblu și fără implicarea activă a tuturor părților interesate, contrabanda poate deveni o provocare tot mai greu de gestionat. Este nevoie de o strategie complexă care să combine măsurile de aplicare a legii cu inițiativele preventive și educative. Numai printr-un efort susținut și coordonat putem spera să reducem impactul negativ al contrabandei asupra societății noastre.

Bibliografie

Tudor Barbu Corina-Maria, *Infraacțiunea de contrabandă în lumina noilor modificări legislative, în New Perspectives on Multiculturalism: Literature and Dialogue*, Editura Arhipelag XXI Press, Târgu Mureș, 2023.

Decizia nr. 15 din 18 septembrie 2023 referitoare la interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor prevăzute de art. 452 alin. (1) lit. h) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal.

Decizia nr. 828 din 3 decembrie 2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 270 alin. (3) și ale art. 274 teza a doua din Legea nr. 86/2006 privind Codul vamal al României.

Decizia nr. 32/2015 privind examinarea sesizării formulate de Curtea de Apel Alba Iulia - Secția penală și pentru cauze cu minori, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept vizând interpretarea dispozițiilor art. 270 alin. (3) din Legea nr. 86/2006 privind Codul vamal al României.

Legea nr. 86/2006 privind Codul vamal al României.

CRIMINALITATEA INFORMATICĂ

Autor: Diana-Andreea VODĂ¹

*Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu, Facultatea de Drept
Program de studii de masterat: Științe penale
Coordonator: Lector univ. dr. Cătălin-Vasile NICOLESCU*

Rezumat: *În contextul în care infracțiunile din sfera criminalității informatice au luat amploare în ultimii 50 de ani și au început să fie tot mai des întâlnite în societatea de astăzi, consider că este necesară o analiză complexă a acestui subiect atât din punct de vedere al literaturii de specialitate la nivel național și internațional, cât și din punct de vedere al practicii judiciare.*

De aceea combaterea acestui fenomen, devenit o problemă de actualitate a acestor vremuri, nu se poate realiza decât printr-o reglementare expresă și clară prin care acesta să fie identificat sub toate formele și aspectele sale astfel încât societatea să poată lua măsurile necesare pentru a nu cădea în plasa grupurilor organizate care se ocupă cu săvârșirea de infracțiuni din aria criminalității informatice.

Cuvinte-cheie: *criminalitate informatică, falsul informatic, activitatea de phishing, activitatea de pharming.*

Introducere

Infracțiunile informatice s-au regăsit în legislația specială, adică în Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, publicată în M. Of. nr. 279 din 21 aprilie 2003 și în Legea nr. 365/2002 privind comerțul electronic, republicată în M. Of. nr. 959 din 29 noiembrie 2006.

În ceea ce privește practica judiciară, pot fi observate probleme majore referitoare la interpretarea raporturilor juridice privitoare la re-

¹ Adresă de email autor: dianaandreea.voda@ulbsibiu.ro.

lația dintre falsul informatic și fraudă informatică, cât și a raporturilor dintre infracțiunile informatice și alte infracțiuni considerate a fi tradiționale, precum fraudă informatică în relație cu infracțiunea de înșelăciune, toate acestea generând o practică judiciară neunitară.

Este de subliniat faptul că dreptul american reprezintă un punct de referință în domeniul criminalității informatice. Studiarea infracțiunii de fals informatic din perspectiva dreptului comparat se dovedește a fi una problematică, deoarece sistemele de drept străine precum dreptul italian, dreptul spaniol, dreptul francez sau dreptul german, care sunt de referință pentru dreptul român, nu au incriminat falsul informatic ca o infracțiune autonomă ori au abordat-o cu totul diferit față de abordarea legiuitorului român.

O să punctez doar câteva chestiuni, care să scoată în evidență ceea ce apreciez ca esențial de subliniat cu privire la conceptul de „criminalitate informatică”. Se poate crede că acest concept are o vechime îndepărtată, dar, în realitate, până în anul 1970, în SUA nu se putea discuta despre acest concept sau despre infracțiuni prin intermediul calculatorului sau a altor dispozitive informatice¹.

Conceptul de „criminalitate informatică”, indiferent de terminologia folosită, (ca de exemplu e-crime, high-tech crime, IT crime, ICT crime, computer crime etc.), a început să ia amploare tot mai mult, iar progresele tehnologice și apariția Internetului nu au făcut altceva decât să provoace interesul pentru criminalitatea informatică și importanța acesteia.

Fără îndoială, acest concept a intrat deja în limbajul curent, este des folosit și a devenit un subiect deosebit de important, cu toate acestea, rămâne în continuare un concept deosebit de vag² și greu de definit².

Răspunsul la întrebarea³ „Ce este criminalitatea informatică?” este unul nuanțat și complex, de aceea nu există o definiție legală, de aceea s-au formulat și se vor mai formula definiții, clasificări și analize în

¹ J.B. Hill, N.E. Marion, Introduction to Cybercrime. Computer Crimes, Laws, and Policing in the 21st Century, Ed. Praeger, SUA, 2016, la Capitolul II – History of Cybercrime, *passim*.

² E. Stancu, A.C. Moise, Considerații privind fenomenul de criminalitate informatică, AUD (seria Drept), nr. 1/2010, p. 42.

³ I. Slabu, Considerații generale cu privire la criminalitatea informatică, în Studii de Securitate Publică, vol. II, nr. 4(8)/2013, p. 105.

legătură cu acest concept, însă se consideră că este aproape imposibil ca în viitorul apropiat să se ajungă la un consens.

O primă problemă de ordine generală este dacă ne referim la „criminalitate informatică” sau la „criminalitate în cyberspațiu”? Unii autori susțin că există o trecere de la categoria conceptuală a criminalității informatice (*reati informatici* în italiană) la criminalitate în cyberspațiu (*reati cibernetici*). În opinia mea, aceste noțiuni pot fi ușor schimbate între ele, indiferent de context. Infrațiunile care intră sub accepțiunea acestor noțiuni ridică ele însele atât de multe probleme, încât dezbaterile juridice la nivel terminologic nu sunt decât o „perdea de fum”, fără o relevanță practică deosebită¹. Toate aceste concepte țin de tendința de a grupa infrațiunile în funcție de specificul lor (de exemplu, infrațiunile de criminalitate organizată, unde pot intra inclusiv și cele de criminalitate informatică, sau infrațiunile economice, unde s-ar putea încadra și anumite infrațiuni informatice cum ar fi fraudă informatică). Drept urmare, se poate observa că aceste încercări de a grupa anumite infrațiuni generează riscuri în plan juridic, deoarece nu tot timpul sintagmele folosite sunt și cele mai potrivite.

Furtul (uzurparea) de identitate.

O formă a falsului informatic

În ultimii ani, a devenit o reală problemă fenomenul privind furtul de identitate în mediul online². Chiar dacă acesta a existat și înainte de apariția Internetului, acest nou mediu de comunicare a condus la o creștere exponențială a acestui fenomen și la apariția unei noi forme de inginerie socială folosită pentru obținerea în mod fraudulos de date personale³. Astfel, s-a susținut teza conform căreia furtul de identitate în mediul online trebuie să beneficieze de o incriminare autonomă, deoarece, de lege late, textele de incriminare existente nu sunt

¹ G. Zlati, *Tratat de criminalitate informatică*, vol. I, Ed. Solomon, 2020, p. 7.

² A. Steel, *The true identity of Australian identity theft offence: A measured response or an unjustified status offence?*, în *University of New South Wales Law Journal*, vol. 32, nr. 2/2010, p. 503.

³ S.K. Hoffman, T.G. McGinley, *Identity Theft. A Reference Book*, Ed. ABC CLIO, 2010, pp. 1-2.

susceptibile să acopere în mod adecvat complexitatea conduitelor ce intră în sfera furtului de identitate.

O asemenea soluție legislativă se consideră a fi una hazardată și excesivă, pentru că nu se impune o expansiune cantitativă a dreptului penal prin introducerea unor noi texte de incriminare, acest lucru putând genera mai multe probleme decât soluții¹. Cel mai mare impediment în apariția unor noi texte de lege de incriminare este faptul că se vor genera raporturi juridice problematice cu textele de incriminare deja existente, cu riscul formării, în mod artificial, a unor concursuri de infracțiuni ori a unei practici judiciare neunitare.

Doctrina de specialitate și-a exprimat surprinderea că în instrumentele juridice supranaționale nu există un text de lege care să acopere în mod expres furtul de identitate. Este adevărat că, începând cu Convenția privind criminalitatea informatică, niciun instrument juridic național nu a stabilit obligația legată de incriminarea furtului de identitate ca o infracțiune de sine stătătoare.

Din perspectiva dreptului comparat, în majoritatea statelor membre, furtul de identitate în mediul informatic nu este sancționat printr-un text de incriminare specific. De exemplu, fraudă cu privire la instrumentele de plată electronică (în legislația noastră efectuarea de operațiuni financiare în mod fraudulos) este catalogată ca fiind o componentă a furtului de identitate, în sensul că sunt folosite datele instrumentului de plată electronică pentru efectuarea unor operațiuni frauduloase.

La nivel internațional nu există vreun instrument juridic care să conțină în mod expres o prevedere concretă cu privire la furtul de identitate în mediul digital, cu toate că acest concept este avut în vedere în diverse analize ale Consiliului Europei, UNODOC².

Este esențial de amintit faptul că furtul de identitate este un concept-umbrelă ce cuprinde o gamă largă și variată de conduite, unele dintre acestea chiar fără relevanță penală. În doctrină a fost calificat drept un concept maleabil³.

¹ D. Husak, *Overcriminalization. The Limits of Criminal Law*, Oxford University Press, 2008. p. 4.

² Biroul ONU pentru droguri și criminalitate.

³ J. Clough, *Principles of Cybercrime*, 2nd ed., Cambridge University Press, UK, 2015, p. 238.

Spre deosebire de criminalitatea informatică, furtul de identitate a fost definit într-o manieră destul de clară, aceasta acoperind „obținerea, transferul, posesia sau utilizarea datelor personale ale unei persoane, într-o manieră neautorizată, cu intenția de a comite fraude ori alte infracțiuni.

Cu toate acestea, încă nu există un text de lege care să definească acest concept, la nivel internațional sau european.

Furtul de identitate poate fi analizat prin raportare la trei faze distincte, după cum urmează¹.

Faza întâi, obținerea datelor personale se poate realiza printr-o conduită infracțională tradițională, o conduită din sfera criminalității informatice ori o conduită care nu are o natură infracțională per se. Atunci când ne referim la conduite tradiționale prin intermediul cărora se pot obține date personale ne referim la infracțiuni precum furtul (prevăzut la art. 228 C.pen.), însușirea bunului găsit (art. 243 C.pen.) și violarea secretului corespondenței (art. 302 alin. 1 C.pen.).

Conduitele infracționale din sfera criminalității informatice ar putea consta în atacuri de tip phishing, adică clonarea de pagini a unor instituții bancare, pharming, care presupune introducerea de către victimă în browser a unei adrese URL legitimă dar care este redirectionată pe o pagină web contrafăcută, și skimming, care presupune citirea frauduloasă a unor date de pe banda magnetică a unui instrument de plată electronică.

Există și alte atacuri, de exemplu un acces neautorizat la un sistem informatic, urmat de un transfer neautorizat de date sau o interceptare ilegală a unei transmisii de date informatice la momentul efectuării unei plăți online printr-un canal de comunicare nesecurizat.

Se observă faptul că unele conduite au natura unor acte preparatorii în scopul obținerii de date personale, în vreme ce altele pot conduce la obținerea acestora. Pot exista, de asemenea și conduite care nu au o relevanță penală. Amintim aici obținerea unor date personale din surse publice, de pe Internet, identificarea unor scurgeri de date personale, căutarea de documente ce conțin date personale în

¹ A.N. Martin, Identity theft and international criminal policy: manufacturing consent, în Cahiers de defense sociale, nr. 36/2009-2010, p. 25.

tomberon¹, vizualizarea codului PIN introdus de o persoană la tastatura bancomatului².

Cu toate că folosirea ulterioară a acestor date se poate afla sub incidența unui text de lege, ele însele prin modul de acționare nu vor constitui o faptă penală. Se poate discuta chiar despre forme de inginerie socială, precum voice vishing, constând în apelarea telefonică a unor persoane, sub identități false, și convingerea acestora să trimită date personale³.

Faza a doua, interacțiunea cu datele personale obținute în faza întâi, se referă la deținerea datelor personale pentru sine sau pentru altul sau/și transmiterea acestora către terțe persoane. Deținerea sau trimiterea datelor personale ar putea intra sub incidența infracțiunii de punere la dispoziție a unor date de acces într-un cont de poștă electronică (art. 365 C.pen.) sau punerea la dispoziție a datelor de identificare ale unui instrument de plată electronică (art. 250 alin. 2. C pen.). Această fază include conduite preparatorii pentru faza finală, aceasta constând în folosirea efectivă a datelor personale.

De lege lata, această fază nu este acoperită în mod eficient de textele de incriminare existente, ceea ce devine discutabil din perspectiva obligației de transpunere a art 4 (c) din Directiva (UE) 2019/713. Astfel, art. 314 alin. 2 C.pen. se referă doar la echipamentele hardware sau software ce pot fi folosite la falsificarea instrumentelor de plată electronică. Ceea ce nu este incriminat este deținerea instrumentului de plată electronică material care a fost obținut printr-o conduită prevăzută de art. 4 (a)- (b) din Directiva 2019/713. Aceeași omisiune vizează și deținerea unui instrument de plată fără numerar material.

Prin urmare, se pune problema în ce măsură este necesară sancționarea simplei dețineri, în contextul în care valorile sociale sunt lezate de conduita agentului constând în obținerea datelor personale, transmiterea

¹ A.N. Martin, Identity theft and international criminal policy: manufacturing consent, în *Cahiers de defense sociale*, nr. 36/2009-2010, p. 25.

² R. Mata y Martin, A.G. Munoz, A workable definition for identity related crime, în *Cahiers de defense sociale*, nr. 36/2009-2010, p. 63.

³ A.A. Mahroos, Phishing for the Answer: Recent Developments Combating Phishing, în *I/S: A Journal of Law and Policy for the Information Society*, vol. 3, nr. 3/2007-2008, p. 599.

acestora către terți ori folosirea lor în mod fraudulos. Se consideră că acolo unde nu se va putea sancționa conduita agentului în forma autorului, analiza se va muta în sfera participației penale, abordarea susceptibilă să acopere și un eventual vid legislativ.

Faza a treia, folosirea efectivă a datelor personale poate lua forma mai multor infracțiuni precum: accesul neautorizat la un sistem informatic prin folosirea datelor autentice, efectuarea de operațiuni financiare în mod fraudulos prin uzurparea identității unei alte persoane, falsul informatic prin alterarea sau contrafacerea unor documente electronice, fraudă informatică prin efectuarea unor tranzacții neautorizate de monede virtuale.

Și în această situație se poate discuta despre săvârșirea de infracțiuni tradiționale precum: înșelăciunea, prin folosirea unui act de identitate al altei persoane, uzul de fals, prin prezentarea unui act de identitate aparținând altei persoane în vederea angajării, falsul privind identitatea, prin prezentarea sub o identitate falsă în fața unui funcționar bancar. Aceste infracțiuni pot constitui la rândul lor acte de pregătire pentru comiterea altor infracțiuni de spălare a banilor sau facilitarea traficului de persoane¹.

Toate aceste exemple demonstrează complexitatea furtului de identitate care nu se rezumă doar la o anumită conduită infracțională, ci, din contră, înglobează o sferă largă de conduite infracționale.

Activitatea de phishing

Între furtul de identitate și activitatea de phishing există o legătură intrinsecă, deoarece activitatea de phishing se realizează, de regulă, prin intermediul unui furt de identitate². S-ar putea susține chiar faptul că activitatea de phishing este o componentă a furtului de identitate, identificându-se cu acest din urmă concept.

Conduitele ce intră în sfera noțiunii de phishing sunt, de cele mai multe ori, niște falsuri informatice, cu toate că nu este exclusă posibilitatea incidenței altor texte de incriminare. Această conduită infracțională poate lua mai multe forme, dar, de regulă, discutăm despre direcționarea utilizatorilor legitimi înspre pagini web contrafăcute, cu scopul ca

¹ A.N. Martin, op. cit., p. 26.

² M. Gercke, Cybercrime training for judges: Training manual (draft), Council of Europe Project on Cybercrime, 2009, p. 15, p. 55.

aceștia să introducă date personale, crezând că interacționează cu o pagină web legitimă¹.

În dreptul comparat, Curtea de Casație din Italia a reținut faptul că activitatea de phishing constă în aceea că, prin diverse tehnici frauduloase, o persoană reușește să obțină date personale, precum coduri de autentificare, pe care le va folosi ulterior în vederea comiterii unor fraude informatice². De exemplu, în conținutul corespondenței electronice se regăsește un link care apare ca fiind legitim [www. paypal.com](http://www.paypal.com), dar care în realitate nu trimite utilizatorul pe pagină reală, ci pe o pagină web contrafăcută și stocată pe un server web nelegitim ori folosit în mod neautorizat de către un agent, cum ar fi <http://210.50.50.50/paypal.com/login.php>.

La fel se întâmplă și în cazul în care o pagină web clonată după cea a unei instituții bancare se aseamănă cu utilizarea unui skimmer la bancomat. În ambele situații utilizatorul are impresia că interacționează cu un sistem informatic legitim, dar în realitate, între acesta și utilizator se interpune un agent care obține datele personale înainte ca acestea să ajungă să fie procesate de către sistemul informatic al băncii. Atunci când utilizatorul este direcționat pe o pagină web contrafăcută, datele personale introduse vor fi trimise către pagina băncii, iar răspunsul primit de la acesta va fi vizualizat în pagina web clonată.

Activitatea de pharming

Această activitate constă în instalarea pe un sistem informatic a unui program informatic malițios, care redirecționează utilizatorii, fără cunoștință sau cu consimțământul acestora, către pagini web contrafăcute³.

DNS spoofing, constă într-un atac informatic asupra serverului domain name system ce determină o redirecționare a utilizatorului pe o pagină web contrafăcută, cu toate că tot ceea ce vizualizează acesta

¹ M. Chawki, M. Abdel Wahab, Identity Theft in Cyberspace: Issues and Solutions, în *Lex Electroinica*, vol. 11, nr. 1/2006, p. 15.

² Corte di Cassazione penale, sez. II, sent. nr. 9891/2011.

³ A.A. Amato, G. Saraceni, I reati informatici. Elementi di teoria generali e principali figure criminose, Giappichelli Edutori, Torino, 2015, pp. 17-18.

în adresa URL a browser-ului web este o adresă legitimă¹. De exemplu, victima vrea să acceseze www.brd.com și introduce această adresă URL în browser-ul web. Datorită faptului că serverul DNS a fost corupt printr-o intervenție a unui agent, victima va continua să vadă în browser adresa URL legitimă, dar în realitate utilizatorul va accesa o altă pagină web contrafăcută.

Trebuie înțeles că ceea ce se accesează este de fapt un server web ce afișează conținutul unor fișiere ce alcătuiesc ceea ce se înțelege în limbaj comun printr-o pagină web, serverul web fiind un sistem informatic conectat la Internet și căruia îi este alocată o adresă IP proprie.

De aceea, orice pagină web accesată implică o comunicare între adresa IP a utilizatorului și adresa IP a serverului web. Atunci când un utilizator accesează un anumit domeniu, prin introducerea acestuia într-un browser web, domeniul respectiv va fi convertit într-o adresă IP. Această conversie se realizează prin intermediul unui server DNS. Alterarea serverului DNS se va afla sub incidența art. 362 C.pen. și eventual a art. 360 C.pen. în măsura în care agentul a fost nevoit să acceseze sistemul informatic pentru a realiza atacul informatic asupra serverului DNS.

Concluzii

Identitate falsă versus identitate fictivă, ridică problema în ce măsură utilizarea ori crearea unei identități fictive ține de furtul de identitate și dacă o asemenea conduită ar trebui sancționată². Din perspectiva falsului informatic, se consideră ca analiza poate fi nuanțată, deoarece există rezerve că se va afla sub incidența textului de incriminare crearea unui cont de Facebook prin folosirea unei identități fictive, în schimb crearea unui profil fals folosind identitatea unei alte persoane intră sub incidența art. 325 C.pen. și poate lua forma unui furt de identitate.

Furtul de identitate versus uzurparea identității, apare în situația în care, apropierea datelor personale aparținând unei alte persoane nu

¹ S. Jirlăianu, Computer Related Forgery, Between Concept and Reality, în International Conference Knowledge-Based Organization, vol. XXI, nr. 2/2015, p. 444.

² J. Clough, op. cit., pp. 238-239.

are la bază o conduită specifică furtului, motiv pentru care trimiterea la această noțiune devine problematică¹. În acest context este mai potrivit ca în loc de furt de identitate să vorbim despre o uzurpare a identității unei alte persoane².

În doctrina de specialitate s-a susținut că pentru respectarea principiului legalității ar fi necesară crearea unui text de incriminare autonom. Textul de lege propus a fost obținerea de date personale, date de identificare, incluzând aici și date ce permit folosirea unui instrument de plată electronică sau orice fel de date generate de activitatea socială ori economică a unei persoane, fără consimțământul acestuia ori prin mijloace frauduloase, dacă o asemenea conduită a avut loc prin sisteme informatice sau prin mijloace electronice de comunicații³.

Interpretarea evolutivă reprezintă un mecanism ce permite extinderea sferei de aplicare a unui text de incriminare existent fără a se ridica în mod necesar o problemă la nivelul respectării principiului legalității⁴.

Bibliografie

- Amato A.A, Saraceni G, I reati informatici. Elementi di teoria generali e principali figure criminose, Giappichelli Edutori, Torino, 2015.
- Chawki M., Abdel Wahab M., Identity Theft in Cyberspace: Issues and Solution, în *Lex Electronica*, vol. 11, nr. 1/2006.
- Clough J., Principles of Cybercrime, 2nd ed., Cambridge University Press, UK, 2015.
- Dobrinioiu M., ID Theft in Cyberspace, în *Lex et Scientia International Journal*, nr. 1/2014.

¹ A. Steel, The true identity of Australian identity theft offence: A measured response or an unjustified status offence?, în *University of New South Wales Law Journal*, col. 32, nr. 2/2010, pp. 512-513.

² M. Quemener, Y. Charpenel, *Cybercriminalite. Detroit penal applique*. Ed. Economica, Paris, 2010, p. 89.

³ M. Dobrinioiu, ID Theft in Cyberspace, în *Lex et Scientia International Journal*, nr. 1/2014, p. 120.

⁴ F. Streteanu, *Tratat de drept penal. Parte generală*, vol. I, Editura C.H. Beck, București, 2008, pp. 62-64.

- Gercke M., Cybercrime training for judges: Training manual (draft), Council of Europe Project on Cybercrime, 2009.
- Hill J.B., Marion N.E., Introduction to Cybercrime. Computer crimes, Law, and Policing in the 21st Century, Ed. Praeger, SUA, 2016.
- Hoffman S.K., McGinley T.G., Identity Theft. A Reference Book, Ed. ABC CLIO, 2010.
- Husak D., Overcriminalization. The Limits of Criminal Law, Oxford University Press, 2008.
- Jărlăianu S., Computer Related Forgery, Between Concept and Reality, în International Conference Knowledge-Based Organization, vol. XXI, nr. 2/2015.
- Mahroos A.A., Phishing for the Answer: Recent Developments Combating Phishing, în I/S: A Journal of Law and Policy for the Information Society, vol. 3, nr. 3/2007-2008.
- Martin A.N., Identity theft and international criminal policy: manufacturing consent, în Cahiers de defense sociale, nr. 36/2009-2010.
- Mata y Martin R., Munoz A.G., A workable definition for identity related crime, în Cahiers de defense sociale, nr. 36/2009-2010.
- Quemener M., Charpenel Y., Cybercriminalite. Droit penal applique, Ed. Economica, Paris, 2010.
- Slabu I., Considerații generale cu privire la criminalitatea informatică, în Studii de Securitate Publică, vol. II, nr. 4(8)/2013.
- Stancu E., Moise A.C., Considerații privind fenomenul de criminalitate informatică, în A.U.B. (seria Drept), nr. 1/2010.
- Steel A., The true of Australian identity theft offence: A measured response or an unjustified status offence?, în University of New South Wales Law Journal, vol. 32, nr. 2/2010.
- Streanu F., Tratat de drept penal. Parte generală, vol. I, Ed. C.H. Beck, București, 2008.
- Zlati G., Tratat de criminalitate informatică, vol. I, Ed. Solomon, București, 2020.

SECȚIUNEA 4. POLITICI EUROPENE

CONTROLUL INFORMAȚIEI ÎN RUSIA ȘI EFORTURILE UNIUNII EUROPENE DE COMBATERE A PROPAGANDEI ȘI DEZINFORMĂRII

Autor: Ana MORARI (BAYRAKTAR)¹

Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu, Facultatea de Drept

Programul de studii de licență: Drept

Coordonator: Conf. univ. dr. Daiana Vesmaș

Rezumat: *Rusia, asemenea multor regimuri nedemocratice, a depus eforturi semnificative pentru a controla libertatea de exprimare și fluxul de informații. În primă fază, autoritățile ruse au perceput internetul și platformele sociale precum Google, Twitter și Facebook drept amenințări, considerând că acestea ar putea disemina mesaje pro-occidentale către cetățenii ruși. Cu toate acestea, tehnologiile digitale și rețelele de socializare au fost transformate în instrumente puternice de propagandă de către statul rus. Un moment crucial în acest proces a fost Primăvara Arabă (2010-2011), când platformele sociale au fost utilizate pentru a mobiliza proteste și mișcări de opoziție. Pentru a contracara aceste influențe, Uniunea Europeană a intensificat eforturile de combatere a dezinformării prin diverse inițiative, printre care se numără și EUvsDisinfo, lansată de Grupul operativ East StratCom al Serviciului European de Acțiune Externă (SEAE). De la începutul activității sale în februarie 2022, EUvsDisinfo a monitorizat un număr semnificativ de cazuri de dezinformare legate de Ucraina, dar și de alte subiecte relevante.*

Cuvinte-cheie: *dezinformare, propagandă, mass-media, rețele de socializare.*

¹ Adresa email auto: ana.morari@ulbsibiu.ro.

Introducere

Dezinformarea și propaganda nu reprezintă un fenomen nou, însă a evoluat semnificativ odată cu avansul tehnologic și globalizarea comunicațiilor.

Propaganda, definită ca răspândirea de informații, idei sau zvonuri pentru a influența opinia publică în favoarea sau împotriva unei cauze, și dezinformarea, care implică diseminarea intenționată de informații false sau înșelătoare, de-a lungul timpului au avut scopul principal de a manipula percepțiile și comportamentele umane pentru a atinge obiective politice, militare sau sociale.

Precum toate regimurile nedemocratice, Rusia a încercat să restricționeze libertatea de exprimare și să controleze fluxurile de informații în spațiul public. Încă din perioada imperială propaganda a fost utilizată pentru consolidarea autorității țarilor și pentru promovarea ideologiilor naționaliste. Statul controla strict presa și educația, folosind aceste canale pentru a răspândi mesaje despre legitimitatea dinastiei Romanov și superioritatea culturii ruse. Biserica Ortodoxă Rusă a jucat un rol crucial în diseminarea propagandei, susținând ordinea socială și politică impusă de țar. Revoluția Bolșevică din 1917 a marcat o schimbare radicală în utilizarea propagandei. Lenin și succesorii săi au recunoscut importanța propagandei în consolidarea regimului comunist și mobilizarea maselor. Sovieticii au creat instituții specializate, precum Agitprop (Departamentul de Agitație și Propagandă), pentru a controla toate aspectele comunicării publice.¹ Prăbușirea Uniunii Sovietice în 1991 a adus o scurtă perioadă de liberalizare, dar în curând, sub conducerea lui Vladimir Putin, propaganda de stat a revenit în prim-plan.

Cu toate acestea, organismele Uniunii Europene, inclusiv Comisia Europeană, Parlamentul European și Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE), joacă un rol crucial în analiza, prevenirea și contracararea efectelor negative ale propagandei externe. Aceste instituții sunt implicate în elaborarea și implementarea de politici menite să protejeze integritatea informațională și să promoveze transparența în

¹ Marxists Internet Archive, Circulară Agitprop 1925, octombrie, articol disponibil la adresa: <https://www.marxists.org/romana/tematica/octombrie/revdoc/145.htm>, pagină accesată la data de 05.08.2024.

comunicare. De asemenea, ele coordonează inițiative care vizează consolidarea capacităților statelor membre de a detecta și a combate dezinformarea și propaganda care vizează destabilizarea ordinii publice și subminarea democrațiilor europene.¹

Ascensiunea dezinformării și propagandei în „Era Putin”

De-a lungul multor ani, autoritățile ruse s-au preocupat de posibilitatea ca progresele tehnologice, cum ar fi internetul, și prin urmare Google, Twitter și Facebook, să fie utilizate pentru a transmite un mesaj "pro-occidental" cetățenilor ruși.

Astăzi, situația s-a schimbat radical, iar aceste tehnologii au devenit un instrument puternic al propagandei rusești. Se apreciază că Primăvara Arabă (2010-2011) a marcat un moment de cotitură în această privință. Prin intermediul platformelor de socializare online și a serviciilor de mesagerie, cetățenii s-au mobilizat și au constituit grupuri de protest pentru a contesta regimurile lor politice.

Autoritățile ruse au conectat aceste evenimente la mișcările de protest din 2011 de la Moscova și la posibilitatea unei noi revoluții, asemănătoare cu cele care au dus la căderea liderilor autoritari în diverse țări în deceniul precedent.

Vladimir Putin, prim-ministrul de atunci al Rusiei, aflat în campanie pentru alegerile prezidențiale, considera că sfera virtuală reprezintă una dintre cele mai importante provocări pentru stabilitatea sistemului său politic. Cu toate acestea, după ce și-au dat seama de posibilitățile de control al spațiului virtual, autoritățile ruse au lansat o ofensivă împotriva libertății de exprimare și au încercat să controleze societatea. Sub presiunea autorităților ruse, Pavel Durov, dezvoltatorul și proprietarul rețelei de socializare VKontakte, a vândut acțiunile sale în cadrul companiei către stat, ceea ce i-a oferit acestuia posibilitatea de a monitoriza fluxurile de informații ale cetățenilor ruși. De asemenea, lui

¹ Virginia Marinescu, Gheorghe Emil Marinescu, *Uniunea Europeană: proiect și devenire*, Sibiu, 2000, p. 64.

Pavel Durov i s-a cerut să furnizeze chei de decriptare pentru mesageria Telegram. Când a refuzat, Pavel Durov a părăsit țara sub presiune.¹

Autoritățile ruse încearcă, de asemenea, să creeze un analog al internetului, rețeaua locală de stat RUNET, care le va permite să deconecteze Rusia de la rețeaua globală și să controleze fluxurile de informații ale societății rusești. Rusia a depășit de mult timp sfera sa tradițională de influență în regiunea post-sovietică și în țările post-socialiste.

Crearea structurilor de contracarare a dezinformării

La data de 14 decembrie 2023, liderii Uniunii Europene au luat o decizie istorică prin deschiderea negocierilor de aderare cu Ucraina și Republica Moldova, două țări în cadrul Parteneriatului Estic. Cu toate acestea, voci din Rusia și analiști au încercat să submineze aceste decizii.

Înainte ca liderii europeni să ia aceste hotărâri, mass-media pro-Kremlin s-a concentrat pe sublinierea disensiunilor din cadrul UE și pe prezentarea blocului european ca fiind fragil și indecis, sugerând că ar putea să-și abandoneze sprijinul pentru Ucraina. După anunțul privind deschiderea negocierilor de aderare, analiștii pro-Kremlin au îndreptat atenția către Ucraina, încercând să o prezinte ca fiind o prezență problematică pentru UE și chiar o amenințare la adresa integrității blocului comunitar.

Încă din anul 2014, presiunile de ordin economic și politic asupra Ucrainei s-a simțit considerabil. Ideea de a pierde influența asupra unui teritoriu care îi permitea să mențină autoritatea regională a servit drept bază ulterioarelor atrocități asupra Ucrainei și întregii comunități Europene. Uniunea Europeană, pentru a rupe relația de dependență economică a Ucrainei față de Rusia, a creat anumite mecanisme de fortificare a relațiilor cu Ucraina materializate în principal în acorduri bilaterale. Discursul politic a lui Alexandru Dergachev (1998) a conturat scopul politicii externe a Ucrainei de „a diminua dependența față de Rusia” și de „a se re-orienta către țările din vestul și centrul

¹ Lenta.ru, Durov a dezvăluit motivul vânzării cotei sale din Vkontakte, articol disponibil la adresa: <https://lenta.ru/news/2014/04/17/durov/>, pagină accesată la data de 05.08.2024.

Europei”¹.¹ Astfel, raportat la evenimentele 2022-2024, propagandiștii pro-Kremlin au recurs la utilizarea de materiale false, precum un videoclip manipulat purtând sigla CNN și care sugera că Kievul ar fi fost înfrânt și că rușii ar putea avansa mai departe. Acest videoclip fals a fost distribuit pe diverse platforme și a fost promovat intens de canalele media controlate de Kremlin, atrăgând milioane de vizualizări și răspândind dezinformare în rândul publicului larg.²

În lumina apelului făcut de Consiliul European în martie 2015 pentru a contracara campaniile de dezinformare promovate de Rusia, Uniunea Europeană a intensificat eforturile de identificare și combatere a dezinformării, precum și de abordare a amenințărilor hibride. Printre măsurile luate, Grupul operativ East StratCom al Serviciului European de Acțiune Externă (SEAE) a lansat platforma EUvsDisinfo. Această inițiativă are ca obiectiv să anticipeze și să răspundă campaniilor de dezinformare ale Rusiei care vizează Uniunea Europeană, statele membre ale sale și țările din regiune.

De la începutul activității sale în februarie 2022, EU vs Disinformation a monitorizat peste 237 de cazuri de dezinformare legate de Ucraina și un total de peste 5 500 de cazuri de dezinformare referitoare la Ucraina de la înființarea sa în 2015 (dintr-un total de peste 13 000 de exemple de dezinformare pro-Kremlin).³

Campania Doppelgänger și eforturile de contracarare UE

Campania Doppelgänger, coordonată de entități pro-Kremlin, reprezintă o strategie sofisticată de dezinformare și propagandă menită să influențeze opinia publică și să submineze încrederea în instituțiile

¹ Gabriel Asandului, Mihai Dorin, Uniunea Europeană și vecinătatea estică, Politehniun, Iași, 2015, p. 153.

² De EUvsDisinfo, Toți ceilalți sunt de vină, decembrie 21, 2023, <https://euvsdisinfo.eu/ro/toti-ceilalti-sunt-de-vina/>, pagină accesată la data de 07.08.2024.

³ Consiliul European, Lupta împotriva dezinformării pro-Kremlin, articol disponibil la adresa: <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/library/library-blog/posts/the-fight-against-pro-kremlin-disinformation/>, pagină accesată la data de 07.08.2024.

democratice ale Uniunii Europene. Mai recent, principalul scop al campaniei constă în minimalizarea sprijinului pentru Ucraina, dezbinarea țărilor care susțin Ucraina și promovarea ideologiei politice rusești. Campania utilizează tehnici de clonare a domeniilor și de typosquatting pentru a crea site-uri web care imită identitatea unor entități media europene autentice. Aceste metode permit atacatorilor să producă pagini web care arată aproape identic cu cele ale surselor de încredere, inducând în eroare utilizatorii și răspândind dezinformare sub masca legitimității.

Discursurile utilizate de campania Doppelgänger sunt ajustate în funcție de țara țintă, reflectând strategia și obiectivele sale specifice. De exemplu, materialele destinate Franței se concentrează în mare parte pe probleme de migrație și pe conflictul din Ucraina. În Germania, conținutul pune accent pe aspectele energetice și climatice, precum și pe războiul din Ucraina. În Polonia, mesajele sunt axate pe refugiații ucraineni, războiul din Ucraina și migrație. De asemenea, materialele în limba spaniolă se concentrează pe narative legate de războiul din Ucraina. Această adaptare tematică permite campaniei să exploateze vulnerabilitățile și preocupările specifice fiecărei țări.¹

Mass-media rusească este preocupată de crearea unor tehnici „credibile” de dezinformare prin care încearcă să demonstreze „realitatea” Uniunii Europene plină de „ipocrizie, imoralitate” care o conduce încet spre pragul prăbușirii, iar dacă reușește să supraviețuiască, înseamnă ca nu este altceva decât un instrument cu care ușor manevrează SUA.²

Povestea „prăbușirii capitalismului global” este folosită de Kremlin în diferite contexte. La începutul pandemiei COVID – 19, Alexandr Dugin a constatat cu fermitate prăbușirea sistemului democratic UE: „

¹ EUvsDisinfo, Campania Doppelgänger din nou în acțiune: devoalarea activităților FIMI vizând alegerile pentru Parlamentul European, 19.06.2024, articol disponibil la adresa: <https://euvsdisinfo.eu/ro/campania-doppelganger-din-nou-in-actiune-devoalarea-activitatilor-fimi-vizand-alegerile-pentru-parlamentul-european/>, pagină accesată la data de 08.08.2024.

² EUvsDisinfo, Pentru Kremlin, alegerile sunt un câmp de luptă, ocazia de a semăna nemulțumire și îndoială, 27 mai 2024, articol disponibil la adresa: <https://euvsdisinfo.eu/ro/pentru-kremlin-alegerile-sunt-un-camp-de-lupta-ocazia-de-a-semana-nemultumire-si-intoiala-2/>, pagină accesată la data de 08.08.2024.

Societatea capitalistă globală s-a prăbușit imediat. Încă nu a înțeles toată lumea acest lucru. Dar vor înțelege cu toții foarte curând. Acest lucru înseamnă că s-a prăbușit însăși substanța globalismului liberal, lumea celor care lucrează în birouri și a bloggerilor de frumusețe, a persoanelor transsexuale și a activiștilor pentru climă, a apărătorilor drepturilor omului și a hipsterilor, a migranților și a feminisților.”¹

Discursul repetativ a fost folosit inclusiv în domeniul drepturilor copiilor, Kremlinul a răspândit faptul că Europa își atacă propriile valori pe care le susține cu fermitate, aducând ca exemplu faptul iluzoriu că Finlanda practică teroarea juvenilă, copiii fiind luați din familiile lor fără drept. Realitatea de fapt se referea la practicile stabilite în orice sistem legislativ bine întărit, un copil poate fi luat în îngrijire numai dacă îngrijirea substitutivă este considerată a fi în interesul superior al copilului din cauza unui pericol iminent în propria familie, care necesită o nevoie urgentă de plasament sau îngrijire de substituție.²

Sancțiunile impuse de Uniunea Europeană Rusiei, inclusiv restricțiile asupra importurilor de energie, au fost adesea descrise ca având un impact negativ asupra Europei și nu asupra Rusiei.

Această afirmație are rolul de a oferi o imagine prea optimistă asupra economiei ruse, ceea ce este contrazis cu putere de economiști de renume, precum Serghei Guriev, care a subliniat că, pe termen lung, economia condusă de Putin nu este performantă, fiind afectată de retragerile de capital și de lipsa accesului la tehnologii moderne. Totuși, aparatul represiv revitalizat al Rusiei poate reprima temporar nemulțumirile.

Răspunsul UE la agresiunea nejustificată a Rusiei este cu siguranță incontestabil. Până în prezent, au fost implementate 14 pachete de sancțiuni împotriva Moscovei, având un impact sever asupra economiei ruse. După adoptarea celui de-al 14-lea pachet (24 iunie 2024), HRVP

¹ EUvsDisinfo, *Narațiuni cheie în dezinformarea pro-Kremlin Partea 4: „Prăbușirea iminentă”*, 21 august 2022, articol disponibil la adresa: <https://euvsdisinfo.eu/ro/naratiuni-cheie-in-dezinformarea-pro-kremlin-partea-4-prabusirea-iminenta/>, pagină accesată la data de 08.08.2024.

² EUvsDisinfo, *Finlanda practică teroarea juvenilă: copiii sunt luați de la părinți pe motive nevalide.*, articol disponibil la adresa: <https://euvsdisinfo.eu/report/finland-practises-juvenile-terror-children-are-taken-away-from-their/>, pagină accesată la data de 08.08.2024.

Josep Borrell a afirmat că sancțiunile „au slăbit deja semnificativ economia rusă și au împiedicat pe Putin să-și îndeplinească planurile de distrugere a Ucrainei”.¹

Ineficiența și imposibilitatea afectării puterii militare a Rusiei prin impunerea sancțiunilor economice a UE sunt larg răspândite în mass-media. Kremlinul susține că prin aceste sancțiuni UE este conștientă că nu va afecta în niciun mod economia Rusiei și că doar încearcă să-și păstreze hegemonia, folosind Ucraina ca pe o marionetă.

Realitatea este diferită de „realitatea” Kremlinului. Falsificarea statisticilor în vederea creării unei imagini de creștere macroeconomică pozitivă se practică în mod constant.

Conform datelor analizate de *Bank of Finland Institute for Emerging Economies*, dependența redresării Rusiei de ramurile legate de război face din ce în ce mai dificilă menținerea ratei actuale de creștere a PIB-ului. Cheltuielile militare ale Rusiei sunt foarte ridicate - numai pentru un singur atac masiv cu rachete asupra Ucrainei, la 2 ianuarie 2024, Rusia a cheltuit aproximativ 620 de milioane de dolari.²

Cu siguranță, oamenii informați sunt conștienți că această campanie de dezinformare și propagandă a Kremlinului este folosită drept instrument pentru a denatura responsabilitatea Rusiei pentru invazia Ucrainei din 2022.

Concluzii

Procesul de creare a unei realități alternative se încheie prin răspândirea și menținerea acesteia pe termen lung, ceea ce presupune actualizarea constantă a informațiilor, adaptarea la situațiile noi și reacțiile publicului. Propaganda rusă deseori generează sau agravează conflicte

¹ EUvsDisinfo, Sancțiunile impuse Rusiei au dus doar la creșterea economică a țării, articol disponibil la adresa: <https://euvsdisinfo.eu/report/sanctions-imposed-on-russia-only-led-to-economic-growth-in-the-country/>, pagină accesată la data de 08.08.2024.

² EUvsDisinfo, Ukrainians used by the West in the struggle to maintain hegemony, articol disponibil la adresa: <https://euvsdisinfo.eu/report/ukrainians-used-by-the-west-in-the-struggle-to-maintain-hegemony/>, pagină accesată la data de 08.08.2024.

pentru a întări această realitate alternativă, subliniind neînțelegerile și amplificând tensiunile sociale. Această strategie se bazează pe crearea unei realități diferite de faptele cunoscute sau de realitatea obiectivă, folosind diverse mijloace, cum ar fi mass-media, propaganda politică, rețelele sociale și alte canale de comunicare. Aceasta implică distorsionarea faptelor, inventarea unor povești, folosirea stereotipurilor și narațiunilor emoționale pentru a influența percepțiile și convingerile oamenilor. Având în vedere aceste aspecte, este important să promovăm securitatea informațiilor, gândirea critică a cetățenilor și să întărim societatea civilă pentru a contracara influența realității alternative pe care propaganda rusă încearcă să o creeze.

Bibliografie

Asandului Gabriel, Mihai Dorin, Uniunea Europeană și vecinătatea estică, Editura Politehniunium, București, 2015.

Craig Paul, Dreptul Uniunii Europene: Comentarii, jurisprudență și doctrină, ed. a IV-a, Editura Hamangiu, București, 2017.

Marinescu Virginia și Gheorghe Emil, Uniunea Europeană: proiect și devenire, Editura Universitară, Sibiu, 2000.

<https://euvdsdisinfo.eu>.

www.consilium.europa.eu.

www.lenta.ru.

www.marxists.org.

STRATEGII ALE UNIUNII EUROPENE PENTRU PROTEJAREA DEMOCRAȚIILOR. COMBATEREA DEZINFORMĂRII ȘI PROPAGANDEI ÎN ERA DIGITALĂ

Autor: Alexandra BRĂDEANU¹

Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu, Facultatea de Drept

Programul de studii de licență: Drept

Coordonator: Lector univ. dr. Andreea Nicoleta Dragomir

Rezumat: *Uniunea Europeană caută modalități pentru apărarea democrațiilor veritabile ale statelor membre prin tactici de identificare și stopare a abordării propagandiste exercitate de diferiți actori statali și non-statali.*

Lucrarea analizează eforturile Uniunii Europene pentru combaterea dezinformării și propagandei, subliniind pericolul pe care acestea îl reprezintă pentru democrațiile europene. Se discută influența nefastă a unor state precum Rusia și China, utilizarea tehnologiilor avansate (inteligența artificială, algoritmi) pentru manipularea alegerilor și necesitatea educației mediatică. UE a implementat măsuri precum Codul de bune practici împotriva dezinformării precum și un plan de acțiune pentru a asigura transparența și a limita propaganda. Se subliniază importanța unei strategii eficiente și a colaborării cu platformele online pentru a proteja spațiul democratic european.

Cuvinte-cheie: *propagandă, dezinformare, război hibrid, strategii, Comisia europeană, alegeri electorale.*

¹ Adresa email auto: alexandramonica.bradeanu@ulbsibiu.ro.

Introducerea

Problematica dezinformării concretizată prin abordarea propagandistă nu este un domeniu străin Uniunii Europene, ba chiar la alegerile din luna mai 2019, eurodeputata Anna Fotyga prezenta un raport legat de impactul acestei probleme în Uniunea Europeană și posibile moduri de combatere ale tacticii propagandiste, exprimându-și îngrijorarea legată de influențarea rezultatelor alegerilor europarlamentare.

Conform raportului respectiv, referitor la strategia de combatere a propagandei, răspândirea dezinformării a evoluat într-o manieră tot mai sofisticată pe măsura dezvoltării unor instrumente noi tot mai agresive. Raportul atenționează asupra acțiunilor constante privind influențarea cetățenilor europeni întreprinse de oamenii Rusiei, Chinei, Iranului și Coreei de Nord. Eurodeputații susțin că aceste state vor să lovească în eficacitatea democrațiilor europene, în suveranitatea tuturor țărilor membre și să influențeze anumite rezultate electorale, ajutând grupări extremiste. Raportul a fost discutat în cadrul sesiunii plenare din 13 martie 2019¹.

În legătură cu instrumentele tehnologice utilizate în scopul facilitării procesului de sabotare al alegerilor europarlamentare, proces desfășurat în mod simultan în toate cele 27 de state membre, menționăm mecanismele cu inteligență artificială, roboții, algoritmi, trolii, conținuturile false etc.

Dezvoltarea abilității de a gestiona, de a preveni și de a extermina orice fel de formă de dezinformare, precum și de a facilita accesul cetățenilor la motoare de căutare și spații de informare securizate, este un procedeu amplu, de lungă durată, ce ar trebui să includă un element educativ în ceea ce privește detectarea știrilor false. Noi avem nevoie de timp pentru a putea înțelege metoda de abordare a problemelor create de dezinformarea prin propagandă, dar, în timp ce noi învățăm sistemele care animă aceste tactici actuale, apar noi instrumente tot mai complexe.

¹ Parlamentul European, Propaganda. Armele folosite împotriva noastră continuă să evolueze, disponibil la adresa <https://www.europarl.europa.eu/news/ro/headlines/eu-affairs/20190130STO24604/propaganda-amele-folo-site-impotriva-noastra-continua-sa-evolueze.>, pagină accesată la data de 06.01.2024.

Uniunea Europeană încearcă să întreprindă măsurile necesare stopării acestui fenomen, măsuri care constau în diferite acte normative, precum: codul de bune practici al UE împotriva dezinformării, această lege dorește să asigure o anumită transparență în mass-media politică, să promoveze acțiuni serioase contra profilurilor false care au împânzit spațiul rețelelor de socializare.

Datele arată că 73% dintre cei care folosesc internetul în UE sunt preocupați de implicările dezinformării online din perioada campaniilor electorale. De asemenea, 86% dintre români consideră că fake newsurile din online reprezintă o adevărată problemă în România, în timp ce 82% dintre românii respondenți au văzut acest fenomen ca fiind o problemă pentru democrație în general¹.

Astăzi războiul capătă tot mai multe fațete voalate, printre care și partea informațională a războiului, care însoțește ofensiva militară. Dezideratul propus de Uniunea Europeană prin articolul 10 al Cartei Drepturilor Fundamentale ale Uniunii Europene privind libertatea de gândire nu poate fi respectat într-o societate infectată de propagandă. Acest mecanism constituie un real pericol pentru orice democrație veritabilă, iar prezența sa poate crea, în timp, o aparență democratică, transformând procesul electoral într-un simplu joc de PR².

Filtrele software și algoritmii din online, algoritmi care se adaptează intereselor noastre, de cele mai multe ori, conduc la o selecție părtinitoare de informații și ne lasă să auzim doar opinii similare cu ale noastre. Acest lucru creează așa numitul fenomen de „segregare algoritmică”. Mulți dintre respondenții de la consultarea publică au ridicat întrebări despre impactul unor astfel de filtre asupra capacității oamenilor de a accesa o varietate de opinii, și informații și despre efectul pe termen lung asupra unei dezbateri democratice temeinice și bine informate. Utilizarea cu rea-credință a rețelelor sociale de către populiști/extremiști a fost subliniată de mulți.

¹ Ibidem.

² Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, disponibil la adresa: <https://fra.europa.eu/ro/eu-charter/article/10-libertatea-de-gandire-de-constiinta-si-de-religie?page=1#explanations>, accesată la data de 07.01.2024.

Într-o perioadă în care încrederea în mass-media, în instituțiile publice și în exercițiul electoral este scăzută, ba chiar într-o continuă scădere, sunt necesare standarde etice generale pentru utilizatori. Ei trebuie să tragă la răspundere politică, să contracareze efectele mașinărilor de filtrare, precum și sloganurile propagandiste. Acest efect asupra mediului mass-media modern trebuie cunoscut și înțeles. Demersul educației mediatice în rândul cetățenilor trebuie să fie sprijinit. Consolidarea responsabilității tuturor actorilor mass-media poate crește și mai mult participarea cetățenilor la dezbaterile democratice, care, la rândul ei, ajută la garantarea faptului că democrațiile noastre continuă să funcționeze într-un mod durabil și sustenabil¹.

Evidențiem implicarea Uniunii Europene privind problematica prezentată anterior prin lupta adoptării unor multiple acte normative în acest sens, cum ar fi: **Rezoluția Parlamentului European din 23 noiembrie 2016** referitoare la comunicarea strategică a UE pentru a contracara propaganda părților terțe împotriva sa (2016/2030(INI), **Codul de bune practici privind dezinformarea din 2018, actualizat în anul 2022** și **Planul de acțiune împotriva dezinformării**.

Rezoluția Parlamentului European din 23 noiembrie 2016 referitoare la comunicarea strategică a UE pentru a contracara propaganda părților terțe împotriva sa (2016/2030(INI))

Rezoluția Parlamentului European din data de 23 noiembrie 2016 privind problema luptei împotriva mișcării propagandiste a apărut în contextul în care UE s-a angajat să îndrume acțiunile pe mapamond, prin promovarea unei guvernări care este rezultatul al unei democrații pur sânge, prin protejarea unor principii ca statul de drept, respectul pentru drepturile omului, libertățile fundamentale, precum și libertatea presei, libertatea de acces la informație, libertatea de exprimare și

¹ Comisia Europeană, Pluralismul media și democrația: rezultatele Colocviului anual 2016 privind drepturile fundamentale, disponibil la adresa: https://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2016-50/2016-fundamental-colloquium-conclusions_40602.pdf, pagină accesată la data de 06.01.2024.

pluralismul în mass-media. Cu toate acestea, presiunea din ce în ce mai mare exercitată asupra Uniunii Europene, statelor membre și cetățenilor europeni, prin gestionarea sistematică a informațiilor, ori prin dezinformare și activitățile de propagandă efectuate de către anumiți actori statali și nestatali, urmărește distrugerea conceptului de informare obiectivă sau jurnalism etic. Are loc o difuzare de informații contrafăcute spre un stat sau public țintă, pentru a îngrădi libertatea gândirii, formând o opinie generală distorsionată asupra unui subiect, sau folosită ca instrument de putere politică ce atacă valorile și interesele democratice.

Acest act normativ relevă importanța din prisma fațetei informaționale a războiului, fiind vorba despre un eveniment istoric, acest tip de luptă - propagandist - la fel de vechi ca războiul în esența sa, ne face să privim înapoi spre vremea Războiului Rece, războiul informațional a reprezentat un front important al bătăliilor și de mare interes, iar astăzi, continuă să fie „o piuliță” importantă în angrenajul războiului hibrid modern. Se realizează prin concertarea pe un amestec de măsuri și arme militare și nemilitare. Propaganda este un eveniment actual și constant în viața fiecărui cetățean european, prezența ei a devenit din ce în ce mai pregnantă în spațiul public real sau virtual, mai evidentă din anul 2014, când Rusia a anexat Crimeea. Remarcăm o intensificare a tacticii propagandiste promovate de Kremlin, Rusia devenind un personaj de primă pagină în revistele europene, cu scopul de a insufla spre populația europeană o impresie pozitivă sau chiar frică, care să aibă ca efect sprijinirea Rusiei în acțiunile sale imperialiste și subminarea coerenței politicii externe a Uniunii.

Se evidențiază prin rezoluția parlamentului european că propaganda agresivă împotriva UE poate lua multe forme diferite și prin ea să fie utilizate variate instrumente care se adaptează foarte versatil. O privire de ansamblu asupra acesteia, duce la concluzia că rezultatul ei asupra statelor membre UE este legat de scopul de a denatura faptele, de a promova îndoielile, de a separa și strica relațiile între statele membre și promovează decuplarea strategică a alianței și partenerii săi nord-americani, paralizează procesul decizional și duce la discreditaarea instituțiilor UE funcționale.

Statul rus folosește contactele și întrevederile cu omologii UE cu scopul de a răspândi propaganda și pentru a sensibiliza vădit poziția

UE și nu în scopul de a deschide în mod real masa negocierilor. În acest context, considerăm că, ridică multe semne de întrebare, întrevăderea dintre prim-ministrul Ungariei, Viktor Orban și președintele Rusiei, Vladimir Putin (Ungaria, stat care deține în acest moment președinția rotativă a Consiliului Uniunii Europene), întâlnire care a avut loc data de 5 iulie 2024.

Ca moduri de răspândire a dezinformării, observăm că statul rus utilizează o paletă diversă de metode și procedee, precum: grupuri de reflecție și fundații speciale, autorități speciale, televiziunea prin multiple posturi, false agenții de știri și servicii multimedia, grupuri sociale, grupuri religioase și structuri transfrontaliere.

Sistemul dorește să illustreze „trolii” din online ca fiind singurii luptători ai creștinătății tradiționale, pentru a destabiliza principiile sociale democratice și pentru a strica relațiile statelor membre UE; în baza principiului „Dezbină și cucerește!” ei vor să dobândească ajutor intern și să creeze iluzia unei eșuări în ceea ce privește evoluția statelor estice. Rusia decide să investească în tactici de dezinformare și de propagandă, folosite în mod direct de stat sau prin intermediul societăților și organizațiilor controlate de Kremlin¹.

Se caută variante sustenabile pentru ca populația europeană să conștientizeze amploarea și magnitudinea acestui fenomen. De aceea, Uniunea Europeană recomandă fiecărui stat membru să pună la dispoziția cetățenilor cele două buletine săptămânale, întocmite de Grupul operativ pentru comunicarea strategică a UE, pentru a spori gradul de conștientizare al publicului larg cu privire la metodele propagandiste utilizate de terțe părți².

Este important de observat diferența dintre critică și act propagandist. Astfel, se dorește adoptarea unei strategii de combatere a propagandei împotriva UE prin măsuri care ar putea facilita publicului furnizarea

¹ Parlamentul European, Rezoluția din 23 noiembrie 2016 referitoare la comunicarea strategică a UE pentru a contracara propaganda părților terțe împotriva sa (2016/2030(INI)) Parlamentul European, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0441_RO.pdf, pagină accesată la data de 08.01.2024.

² Ibidem, p.38.

unor informații adecvate privind activitățile UE, valorile europene, alte aspecte de interes public și subliniază faptul că tehnologiile moderne și rețelele sociale ar putea fi folosite în acest scop. Prin acest act normativ, Comisia este chemată să întreprindă anumite inițiative juridice, pentru a crea o mai mare eficacitate și responsabilitate în strategia de abordare și exterminare a dezinformării și a propagandei. Comisia ar trebui să utilizeze o formă de evaluare a avansării fortificării rezilienței mass-mediei ca punct de plecare strategic. Trebuie să fie examinată temeinic eficiența instrumentelor financiare ale UE și identificată o soluție fezabilă prin care să poată fi ajutate organele de presă independente, laboratoarele de idei și ONG-urile, și care să ușureze modul de direcționarea a resurselor suplimentare către anumite persoane juridice care au ca scop realizarea acestui fapt. Un exemplu pertinent este reprezentat de Fondul European pentru Democrație, limitând, exact în aceeași structură, fluctuațiile financiare pentru finanțarea persoanelor și entităților care se ocupă de activitățile de comunicare strategică, incitare la violență și la ură. Comisia este invitată, prin acest act, să desfășoare un audit atent asupra eficienței anumitor proiecte media de amploare finanțate de UE, cum ar fi Euronews. Uniunea Europeană atrage atenția statelor în legătură cu necesitatea sensibilizării și educării competenței mediatică și informaționale online în UE și în vecinătatea acesteia, pentru a le permite cetățenilor să analizeze în mod critic conținutul mediatic, în vederea identificării propagandei. În acest demers, vorbim despre un curs mai amplu de acțiuni care vizează importanța consolidării cunoștințelor la toate nivelurile sistemului educațional. Totodată promovează o atitudine proactivă, prin care încurajează persoanele să devină cetățeni conștienți în raport de consumul mass-media.

Un semnal de alarmă trebuie tras în legătură cu rolul central al instrumentelor online și, în special, al rețelelor media prin care transmiterea de informații false și propulsarea campaniilor de dezinformare sunt ușor de efectuat și care adesea nu întâmpină niciun obstacol de natură tehnică, probantă, și nu au drept consecință o sancțiune determinată.

Dacă am încerca o strategie de natura „Dinte pentru dinte”, (legea talionului), am ajunge rapid la concluzia că atacarea propagandei prin propagandă nu reprezintă o soluție înțeleaptă; prin urmare, înțelegem

că UE și statele membre pot să extermină propaganda desfășurată de către părțile terțe doar prin oprirea campaniilor de dezinformare, prin utilizarea mesajelor, și informațiilor pozitive și că ar trebui să dezvolte o strategie cu adevărat eficientă, care să fie diferențiată și adaptată în funcție de natura actorilor care împrăștie propaganda.

Uniunea Europeană trebuie să privească cu scepticism modurile de întrebuintare ale mass media și site-urilor online destinate socializării. Este important de identificat indicii ce pot diferenția libera exprimare, de instigarea la ură, adică de *hate speech*. Organismele abilitate ale UE vor trebui să-și întărească colaborările cu reprezentanții rețelelor de socializare, pentru a putea asigura un spațiu online sigur și pentru a opri propaganda încă de la înseminare. Astfel nu se va mai manifesta în spațiul offline prin informații distorsionate și credințe eronate ale cetățenilor afectați de influența ei.

Dacă luăm un moment de reflecție asupra legislației naționale, sau chiar asupra normelor unionale, vom constata că obligația ce incumbă statelor privind protejarea libertății de gândire este nerespectată, prin prisma lipsei unor măsuri legislative ce oferă rezultate efective. Obligația statelor este atât de natură negativă, în sensul respectării libertății de gândire, statele însele neputând aduce ingerințe în acest segment al vieții, identității și libertății cetățeanului, dar și mai mult decât atât. Statele au obligația de a proteja această prerogativă prin măsuri obiective manifestate prin legi și modalități determinate de executarea lor, deci vorbim și de o obligație pozitivă. În acest sens, este important de discutat cu reprezentanții societății cetățenești despre circumstanțe prin care putem promova, facilita și livra un jurnalism de înaltă calitate pentru o diversitate de sectoare, astfel, „decongestionând” traficul media ce impactează negativ pluralismul mediatic. În același fel, strategiile de educare a populației pentru exercitarea libertății de gândire, dar și de exprimare duc spre dezvoltarea unei abilități de selectare și recunoaștere a conținutului propagandist, astfel combătând dezinformarea și alte forme de influențare a opiniei maselor. Trebuie să abordăm tactici care să conducă populația spre alfabetizarea media. În actul normativ adoptat de Parlament există chiar ideea unei campanii de informare pe acest subiect la nivel european.

Prin rezoluția mai sus menționată, Parlamentul European constată că nicio soluție ce are ca temei practicile de tip soft power nu are sorți de izbândă fără stabilirea unei colaborări eficiente între state și în interiorul lor, la nivel european, cât și internațional.

Codul de bune practici privind dezinformarea

Codul de bune practici privind dezinformarea elaborat în anul 2018 și actualizat în anul 2022, reprezintă un instrument prin care personajele principale de pe scena politică împreună cu „actorii” de pe scena media s-au angajat pentru implementarea unui pachet de exigențe de autoevaluare pentru a opri fenomenul dezinformării. Codul a trecut printr-un proces de revizuire pornit în luna iunie a anului 2022. Codul Nou este astăzi, element al unui cadru de regularizare mai larg, în raport cu legile privind transparența și orientarea publicității politice. Codul de bune practici consolidat cuprinde 44 de angajamente și 128 de măsuri, în următoarele domenii:¹

1) Limitarea/ oprirea monetizării surselor media propagandiste

Urmărește să garanteze că cei care transmit dezinformare nu vor putea beneficia de venituri din publicitate.²

2) Transparența privind reclamele politice³

Admițând gradul însemnat prin care publicitatea îl are în alcătuirea vieții publice, prin codul acesta, semnatarii Codului își asumă obligația de a pune în practică măsuri ce vor eficientiza transparența publicității politice. Astfel, va fi mai ușor pentru utilizator să poată identifica reclamele politice, vor fi utilizate anumite etichetări speciale, vor fi menționate sponsorul reclamei, costurile publicității și timpul de afișare.

¹ Comisia Europeană, Codul de bune practici privind dezinformarea din 2022, disponibil la adresa: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/policies/code-practice-disinformation>, pagină accesată la data de 11.01.2024.

² Ibidem.

³ Ibidem.

3) Uniformizarea serviciilor pentru reducerea dezinformării¹

Prin acest Cod, semnatarii își asumă întărirea modalităților de reducere a conduitelor manipulative folosite pentru propagarea dezinformării și stabilesc o cooperare benefică între ei pentru a preveni, cu succes, obstacolele ce presupun astfel de tertipuri. Aceștia vor revedea, cât mai des posibil lista schemelor utilizate de răspânditorii propagandei și vor pune în funcțiune strategii strict determinate, care să acopere și să combată schemele utilizate.

4) Conștientizarea utilizatorilor²

Codul asigură o mai amplă protecție a utilizatorilor în lupta cu dezinformarea prin metode performante ce țin de recunoașterea, înțelegerea și semnalarea dezinformării, toate acestea cu scopul alfabetizării media și accesării surselor guvernamentale ori a surselor de știri verificate. În principal, Codul garantează implementarea unor metode de proiectare pentru a opri transmiterea dezinformării și a crea un grad mai mare de transparență a algoritmilor de recomandare.

5) Sporirea accesului la informații pentru cercetare³

În Cod este prevăzut faptul că rețelele online facilitează un mai bun cadru de cercetare al fenomenului dezinformării, astfel că pentru cercetători accesarea informației ar putea fi, „mai la îndemână”. Traducem acest fapt prin asigurarea accesului automatizat la date ce nu conțin informații cu caracter personal, anonimizate, agregate sau făcute publice în mod evident și depunerea de eforturi în vederea instituirii unei structuri de guvernare în scopul simplificării accesului la date care necesită o examinare suplimentară.

6) Veridicitatea informațiilor⁴

Prin această lege se extinde acoperirea verificării veridicității informațiilor în toate statele membre. În plus, Codul urmărește să asigure contribuții financiare echitabile pentru activitatea verificatorilor

¹ Ibidem.

² Ibidem.

³ Ibidem.

⁴ Ibidem.

veridicității informațiilor și un acces mai bun la informațiile care facilitează activitatea lor zilnică.

7) Centrul de transparență și grupul operativ¹

Centrul pentru transparență, accesibil tuturor cetățenilor, va avea ca efect conturarea unei perspective globale în legătură cu executarea măsurilor prevăzute în Cod, garantând transparența și înnoind periodic datele relevante. Grupul operativ permanent va păstra Codul conform exigențelor ce vor continua să se schimbe în funcție de evoluția socială și conform scopului pentru care a fost gândit, prin constituirea unui forum pentru a revedea și adăuga angajamente noi în funcție de noile tehnologii și măsuri legislative.

8) Întărirea mijloacelor de monitorizare²

Codul vine cu un plan de monitorizare puternic, inclusiv cu grile privind capacitatea serviciilor pentru a cântări punerea sa în executare în Uniune și în statele membre. Împreună cu Grupul autorităților europene de reglementare în domeniul serviciilor mass-media audiovizuale (ERGA) și cu Observatorul european al mass-mediei digitale (EDMO), Comisia va evalua periodic progresele înregistrate în punerea în aplicare a Codului pe baza raportării calitative și cantitative granulare așteptate de la semnatari. Grupul operativ instituit, care se va întruni după cum este necesar și cel puțin o dată la șase luni, va monitoriza și va adapta angajamentele în funcție de evoluțiile tehnologice, societale, de piață și legislative.

De reținut că, prin acest act normativ, semnatarii admit și își asumă importanța stabilirii unui cadru pentru accesul facil al comunității la verificarea faptelor în raport cu datele platformelor și cu sprijinul adecvat pentru activitățile lor.

Părțile înțeleg importanța stabilirii unor pași concreți, ce includ obiective și termene clare, pentru extinderea cooperării lor cu verificatorii pentru a asigura aplicarea consecventă a verificării faptelor în serviciile lor, în special în statele membre. Marile platforme media, care au semnat actul, își asumă responsabilitatea utilizării și integrării

¹ Ibidem.

² Ibidem.

consecvente a muncii verificatorilor de fapte în serviciile platformelor lor, inclusiv în sistemele de publicitate și în conținutul video. În conformitate cu Articolul 7 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, Articolul 8 (1) al Cartei Drepturilor Fundamentale ale Uniunii Europene și Articolul 16 (1) al Tratatului privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE), semnarii recunosc că accesul la orice date ar trebui să respecte dreptul la comunicări private și să protejeze în mod corespunzător drepturile și interesele legitime ale tuturor părților implicate.

Semnarii se angajează să stabilească un cadru pentru o cooperare transparentă, structurată, deschisă, financiar sustenabilă și non-discriminatorie între ei și comunitatea de verificare a faptelor din UE în ceea ce privește resursele și suportul pus la dispoziția verificatorilor de fapte.

Pentru a asigura transparența și responsabilitatea în implementarea acestui Cod, părțile se angajează să înființeze și să mențină un site web comun pentru Centrul de Transparență, disponibil public. Prin semnare, marii actori media se angajează să aloce resurse financiare și umane adecvate și să pună în aplicare procese interne corespunzătoare. Totodată, semnarii se angajează să ofere, în situații speciale precum alegerile sau crizele, la cererea Comisiei Europene, informații și date proporționale și adecvate, inclusiv rapoarte specifice ad-hoc în cadrul monitorizării regulate, conform sistemului de reacție rapidă¹.

Planul de acțiune al Uniunii împotriva dezinformării.

În preambulul acestui document ni se vorbește despre necesitatea adoptării sale, având în vedere că libertatea de exprimare reprezintă o valoare fundamentală a Uniunii Europene, consfințită în Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene și în constituțiile statelor membre. Societățile noastre democratice deschise depind de capacitatea cetățenilor de a accesa o varietate de informații verificabile, astfel încât să-și poată forma o opinie asupra diferitelor chestiuni politice. În

¹ Codul de Bune practici privind dezinformarea, disponibil la adresa: [file:///C:/Users/user/Downloads/2022_Strengthened_Code_of_Practice_Disinformatiun_TeAETn7bUPXR57PU2FsTqU8rMA_87585%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/2022_Strengthened_Code_of_Practice_Disinformatiun_TeAETn7bUPXR57PU2FsTqU8rMA_87585%20(1).pdf), pagină accesată la data de 16.03.2024.

acest fel, cetățenii pot participa în mod informat la dezbaterile publice și își pot exprima voința prin procese politice libere și corecte. Aceste procese sunt tot mai des contestate de răspândirea deliberată, la scară largă și sistematică, a dezinformării. Dezinformarea este înțeleasă ca informație verificabil falsă sau înșelătoare care este creată, prezentată și diseminată fie în scopuri economice, fie pentru a induce intenționat în eroare publicul și poate provoca daune publice. Daunele publice includ amenințări la adresa proceselor democratice, precum și la adresa bunurilor publice (sănătatea cetățenilor Uniunii, mediul sau securitatea). Dezinformarea nu include erori involuntare, satiră și parodie, nici știri și comentarii partizane clar identificate. Acțiunile cuprinse în acest Plan de Acțiune vizează doar conținutul de dezinformare care este legal în conformitate cu legea Uniunii sau cu cea națională. Ele nu aduc atingere legilor Uniunii sau ale oricăruia dintre statele membre care ar putea fi aplicabile, inclusiv regulile privind conținutul ilegal. În urma atacului chimic de la Salisbury și a concluziilor Consiliului European relevante, Comisia și Înalțul Reprezentant au prezentat o Comunicare comună privind consolidarea rezilienței împotriva amenințărilor hibride, care a evidențiat comunicarea strategică ca un domeniu prioritar pentru muncă ulterioară. Consiliul European a invitat ulterior „Înalțul Reprezentant și Comisia să prezinte, în cooperare cu statele membre și în conformitate cu concluziile Consiliului European din martie 2015, cu valabilitate până în decembrie 2018, cu propuneri specifice pentru o reacție coordonată la provocarea dezinformării, inclusiv mandatele corespunzătoare și resurse suficiente pentru echipele relevante de Comunicare Strategică EEAS”¹.

Acest Plan de Acțiune răspunde apelului Consiliului European pentru măsuri de „*protejare a sistemelor democratice ale Uniunii și combaterea dezinformării, inclusiv în contextul viitoarelor alegeri europene*”.

¹ Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor, Comunicare comună către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Plan de acțiune împotriva dezinformării, disponibil la adresa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020JC0008>, pagină accesată la 16.03.2024.

Campaniile de dezinformare, în special cele din partea țărilor terțe, fac adesea parte din războiul hibrid, implicând atacuri cibernetice și hacking de rețele. Dovezile arată că „actorii” străini, folosesc din ce în ce mai mult strategii de dezinformare pentru a influența dezbaterile sociale, pentru a crea diviziuni și pentru a interveni în procesele decizionale democratice. Aceste strategii vizează nu numai statele membre, ci și țările partenere din Vecinătatea Estică și din Vecinătatea Sudică, din Orientul Mijlociu și din Africa.

Dezinformarea produsă sau răspândită de surse rusești a fost raportată în contextul mai multor alegeri și referendumuri din UE. Campaniile de dezinformare legate de războiul din Siria, de doborârea avionului MH-17 în estul Ucrainei și de utilizarea armelor chimice în atacul de la Salisbury au fost bine documentate.

Potrivit Celulei de Fuziune Hibridă a UE, dezinformarea din partea Federației Ruse reprezintă cea mai mare amenințare pentru UE. Este sistematică, bine finanțată și la o scară diferită față de alte țări. În ceea ce privește coordonarea, nivelurile de țintire și implicațiile strategice, dezinformarea Rusiei constituie parte a unei amenințări hibride mai largi care folosește o serie de instrumente, pârgii și actori non-statali. Campaniile constante de dezinformare țintite împotriva Uniunii, instituțiilor sale și politicilor sale au crescut înaintea alegerilor pentru Parlamentul European din 2019. Acest lucru necesită acțiuni urgente și imediate pentru a proteja Uniunea, instituțiile sale și cetățenii săi împotriva dezinformării.

Rețelele de socializare au devenit mijloace importante de răspândire a dezinformării pentru a direcționa mesajele propagandiste către utilizatorii specifici, identificați prin accesul și utilizarea neautorizată a datelor personale, cu scopul final de a influența rezultatele alegerilor sau, pur și simplu, opinii. Datele recente arată că serviciile de mesagerie privată sunt din ce în ce mai folosite pentru răspândirea dezinformării. Tehnicile includ deep-fakes și falsificarea documentelor oficiale; utilizarea roboților pentru a răspândi și amplifica conținutul și dezbaterile pe rețelele de socializare; atacuri de troll pe profilurile de social media și furt de informații. În același timp, metodele mai tradiționale – televiziunea, ziarele, site-urile web și e-mailurile în lanț -, continuă să joace un rol important în multe regiuni. Instrumentele și tehnicile

utilizate evoluează rapid - răspunsul trebuie să evolueze la fel de rapid. În plus, față de acțiunile întreprinse în statele membre și la nivelul Uniunii Europene, Uniunea însăși are un interes semnificativ în a lucra cu partenerii din trei regiuni prioritare - vecinătatea estică și sudică a Uniunii și Balcanii de Vest. Expunerea dezinformării în țările vecine ale Uniunii completează abordarea problemei în cadrul acesteia.

Serviciul European de Acțiune Externă a înființat puncte de lucru specifice, de comunicare strategică, alcătuite din experți cu competențe lingvistice și cunoștințe relevante, pentru a aborda problema și a dezvolta strategii de răspuns. Acestea lucrează aproape de serviciile Comisiei pentru a asigura o abordare coordonată și consecventă de comunicare între regiuni.

Concluzii

Amenințarea reprezentată de dezinformare, în special de către Federația Rusă, este semnificativă pentru Uniunea Europeană. Aceasta este parte a unui război hibrid, care utilizează o varietate de tehnici și instrumente, inclusiv rețele de socializare și campanii coordonate. Este esențial ca Uniunea Europeană să acționeze rapid și în mod coordonat pentru a proteja instituțiile sale și pe cetățeni împotriva acestor amenințări. De asemenea, cooperarea cu țările vecine este crucială în combaterea dezinformării, iar UE ia măsuri concrete pentru a adresa această problemă prin crearea de echipe specializate de comunicare strategică, prin angajamente sustenabile cu importanții actori media și prin construirea de strategii de educare a populației.

Bibliografie

Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene.

Codul de Bune practici privind dezinformarea.

Comisia Europeană, Codul de bune practici privind dezinformarea, 2022.

Comisia Europeană, Pluralismul media și democrația: rezultatele Colocviului anual privind drepturile fundamentale, 2016.

Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor,
Comunicare comună către Parlamentul European, Consiliul
European, Consiliu - Plan de acțiune împotriva dezinformării.
Parlamentul European, Propaganda. Armele folosite împotriva
noastră continuă să evolueze.

Parlamentul European, Rezoluția din 23 noiembrie 2016 referitoare
la comunicarea strategică a UE pentru a contracara propaganda
părților terțe împotriva sa (2016/2030(INI)) Parlamentul
European.

ALEGERILE PENTRU PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI PARTICIPAREA LA VOT

Autor: Andreea-Maria OLARIU¹

*Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu, Facultatea de Drept
Programul de studii de licență: Administrație Publică
Coordonator: Conf. Univ. dr. Daiana Maura Vesmaș*

Rezumat: *Alegerile pentru Parlamentul European reprezintă ocazia de a alege reprezentanții care vă vor apăra interesele în cadrul Uniunii Europene. Europarlamentarii nu doar elaborează și votează legi, ci și supraveghează activitatea celorlalte instituții europene, verifică modul în care sunt cheltuiți banii UE, aprobă acorduri comerciale și inițiază investigații pe diverse teme. Participarea la vot este esențială. Ca cetățeni europeni, avem puterea de a influența viitorul prin acest drept. Alegerile europarlamentare ne arată importanța votului și subliniază faptul că este atât dreptul, cât și datoria noastră să alegem cine ne va reprezenta în Parlamentul European. Aceste alegeri sunt deosebit de importante, chiar mai mult decât cele naționale, iar prezența la vot ar trebui să crească constant.*

Cuvinte-cheie: *alegeri, vot, Parlamentul European, importanță, participare.*

Introducere

Încep prin a menționa câteva aspecte legate de primele alegeri directe în Parlamentul European. Acestea s-au desfășurat în luna iunie a anului 1979, când, la doar 34 de ani de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial, popoarele națiunilor Europei, odată dărmate de război, au decis că este momentul să meargă împreună la urne pentru a alege membrii unui parlament unic.²

¹ Adresa de email a autorului: andreeamaria.olariu@ulbsibiu.ro

² Primele alegeri în Parlamentul European, https://www.dreptonline.ro/resurse/parlamentul_european.php, pagină accesată la data de 24.04.2024.

La nivel European, Uniunea Europeană a urmărit să transforme aceste alegeri într-un pas înainte, pentru o mai amplă integrare europeană și pentru a transforma aceste alegeri de second-order în first-order,¹ adică mai degrabă concentrarea partidelor naționale și mai ales a alegătorilor pe tematicile europene, pe cunoașterea importanței prezenței lor în procesul decizional la nivel european, decât pe tematicile domestice.

La alegerile din anul 2019, cetățenii UE au ales direct 751 de deputați pentru Parlamentul European. Numărul maxim de europarlamentari aleși la 9 iunie 2024, este de 720. Implicarea cetățenilor UE în definirea viitorului s-a făcut remarcată prin participarea record la alegeri, fiind cea mai mare din ultimii 25 de ani.² Noi, tinerii, considerăm că opinia noastră contează mai mult ca oricând. Aceste alegeri, pentru Parlamentul European, sunt foarte importante, deoarece reprezintă unul dintre cele mai ample scrutine democratice din întreaga lume.³ Cei peste 700 de membri ai Parlamentului sunt aleși la fiecare 5 ani, iar după alegeri aceștia alcătuiesc grupuri politice în funcție de principiile comune.

Eu, ca și cetățean al UE, pot să votez, iar după ce voi împlini 23 de ani pot să și candidez pentru alegeri în propria mea țară sau, dacă voi locui în altă țară UE, o pot face din țara respectivă. Am libertatea de a oferi votul meu oricărui candidat, iar votul meu va stabili cum va decide Parlamentul să pună accentul și să abordeze chestiunile importante din diferite domenii, (economic, energetic, climatic și altele).

Alegerile sunt diferite de la o țară la alta, pe lângă faptul că există o serie de reguli comune. În mod normal alegerile încep în ziua de joi, atunci se votează în Țările de Jos spre exemplu și se termină în ziua de duminică, zi în care majoritatea țărilor au alegerile, inclusiv țara noastră.

¹ B. Gheorghită, *Alegeri, alegători și aleși în România 2009-2014*, Editura Techno Media, p. 208.

² Comisia Europeană, *Raport privind alegerile pentru Parlamentul European din 2019*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=COM%3A2020%3A252%3AFIN>.

³ Parlamentul European, *Alegerile Europarlamentare*, <https://elections.europa.eu/ro/>, pagină accesată la data de 26.04.2024.

Participarea la alegeri

Ar trebui să conștientizăm faptul că, atât tinerii europeni, cât și persoanele care votează pentru prima dată, contribuie la creșterea procentului prezenței la vot. Pe alegători îi leagă sentimentul puternic al votului ca îndatorire civică și sunt de asemenea profund motivați de preocuparea referitoare la schimbările climatice, dorința de a promova drepturile omului și valorile democratice, dar și economia.

Dacă v-ați pus întrebarea unde și cum puteți participa și vota la alegerile europarlamentare, de știut este că, în cazul în care votantul este în țară, poate să voteze pe lista permanentă, la secția unde este repartizat, în funcție de domiciliu sau reședință, sau, prin excepție, pe listele suplimentare în orice secție de votare.

În străinătate, ca să poți acorda votul celui pe care îl susții, nu este necesară înscrierea în Registrul electoral caracteristic acestor alegeri și nu constituie un impediment domiciliul sau reședința obligatorii acolo.¹ Tot în afara țării se poate vota indiferent de secțiile de votare, deschise în jurul ambasadelor, institutelor culturale sau consulatelor. Așadar, cei care doresc să-și exprime votul, au posibilitatea de a vota în țară sau unde sunt repartizați potrivit adresei. În cazul în care în ziua alegerilor vă aflați într-o altă țară, Germania spre exemplu, ca turiști, puteți vota acolo pe listele suplimentare și veți vota aceeași listă de candidați, deoarece nu sunt liste separate pentru străinătate. După cum știm, regula este că, eu ca alegător, pot vota doar o singură dată, pentru reprezentanții unei singure țări. Despre alegătorii comunitari, cetățeni ai altor țări UE, care s-au trecut pe listele speciale pentru a vota reprezentanții României și au domiciliul sau reședința în România pot vota unde sunt repartizați sau la orice altă secție din afara localității.

Din punctul meu de vedere, ceea ce ar trebui să primeze la alegeri sunt politicile europene, cu ajutorul cărora, cetățenii români să poată profita de avantajele statutului de cetățeni europeni. Faptul că partidele românești, majoritatea sunt afiliate la grupurile politice din Parlamentul European, reprezintă un avantaj pentru români, beneficiem astfel de experiența și sprijinul acestora.

¹ Unde și cum votăm, <https://expertforum.ro/unde-cum-votez-2024>, pagină accesată la data de 26.04.2024.

La alegerile europarlamentare, dacă doriți să vă exprimați votul, este posibil să fie necesar să vă înscrieți la vot. Votul se poate exercita o singură dată atunci când sunt alegeri și o puteți face dacă sunteți cetățean al Uniunii Europene. Dacă locuiți într-o altă țară, membră a Uniunii Europene, vă puteți exercita votul acolo. Dacă doriți să candidați, puteți candida într-o singură țară din Uniunea Europeană.

Vârsta minimă la care se poate vota, în România și în restul statelor membre este de 18 ani, mai puțin în Austria și Malta, unde aceasta vârstă este de 16 ani, respectiv 17 ani în Grecia.

Conform sondajului de opinie realizat de INSCOP Research în ianuarie 2024, românii se arată mult mai interesați de vot și dornici de o schimbare față de anii anteriori. Referitor la prezența la vot la alegerile europarlamentare, procentul este crescut, 50,9% de români afirmă că vor participa sigur la vot.¹

Participarea cetățenilor la acțiunea de alegere a hotărârilor într-o democrație este un procedeu progresiv care prevede străbaterea anumitor etape.² Un prim nivel, foarte important, este informarea, care trebuie să provină atât din partea administrației publice, cât și din partea cetățenilor. Cetățenii trebuie să își procure informațiile de la instituțiile publice, care sunt obligate să le furnizeze informații referitoare la planurile și activitățile lor, scopul fiind o mai bună înțelegere a direcțiilor prioritare ale politicii administrative a unor aleși europeni sau după caz, locali sau naționali. Pentru ca autoritățile să identifice nevoile cetățenilor, trebuie să se consulte cu aceștia, astfel vor colecta idei, sugestii sau priorități privind anumite probleme.

Consider că, media prezenței la vot la alegerile europarlamentare, este de regulă sub media prezenței la vot la alegerilor naționale sau locale. Cetățeanul român, din mediul rural de exemplu, nu are așa de mare încredere în candidații pentru Parlamentul European, iar interesul nu este la fel de mare precum cel pentru un ales local din localitatea sa.

¹ Sondaj INSCOP, intenția de vot la alegerile europarlamentare, <https://www.prwave.ro/inscop-research-intentia-de-vot-pentru-partidele-politice-la-alegerile-europarlamentare>, pagină accesată la data de 26.04.2024.

² D. Murgescu, C. Dumitrică, „Participarea cetățenească- mijloc de implicare a cetățeanului în procesul decizional”, Revista „Sfera Politicii” nr. 136/2009, p. 39.

Prezența la vot diferă pentru fiecare stat în parte datorită contextelor politice interne sau a diversității sistemului electoral legislativ.

De ce nu votează oamenii

Principalul motiv pentru care oamenii în general nu participă la vot este că nu sunt informați corespunzător, sau că sunt informați din surse nepotrivite. La școală, copiilor nu li se predau și materii legate de cultura politică și de aceea sunt nevoiți, când ajung la vârsta la care pot vota, să își procure singuri informațiile.

Dezinteresul este un alt motiv care îi determină pe oameni să nu meargă la vot. Mulți dintre ei nu cred într-o schimbare în urma votului, cauza fiind manipularea sau influențarea într-un mod negativ sau pur și simplu o liberă alegere. Alții sunt de părere că votul lor nu valorează nimic, că alegerile sunt făcute doar de dragul de a fi făcute și că nu are importanță cine votează, fiindcă contează cine numără voturile.

Diferențele de prezență la vot între categorii diferite de alegători sunt destul de mari și sunt bazate pe criterii precum: gen, vârstă, etnie, educație, venit, stare civilă și altele.

Deși se spune că rata de absenteism la vot în România ar fi cea mai mare din Europa, personal nu înțeleg de ce stau lucrurile așa. Poate ne întrebăm care sunt motivele pentru care numai votanții de bază ai partidelor mari sunt pregătiți cu adevărat pentru a merge la vot. În primul rând, grupul cel mai mare care va sta acasă, este cel care nu știe cu cine să voteze. El ar avea poate cu cine vota, dacă ar ști mai bine cine candidează, însă motivele pentru care el nu este informat sunt împărțite.

Electoratul se simte tot mai mult dezamăgit de politică. Cel sărac, care pune mai puțin preț pe valori, principii și reforme și care este pe bună dreptate speriat de creșterea prețurilor, de inflație și de scăderea nivelului de trai până la limita de jos a suportabilității, este tot mai nemotivat și mai cuprins de dezgust.¹

¹ Dezamăgirea românilor față de politică, <https://romania.europalibera.org/a/cinci-motive-pentru-care-rom%C3%A2nii-sunt-tot-mai-dezam%C4%83gi%C8%9Bi-de-politic%C4%83/32136945.html>, _pagină accesată la data de 02.05.2024.

Zilele trecute, am schimbat câteva vorbe cu o cunoaștință, pensionar care spunea că de aproape un an nu se mai uită la politică, pentru că s-a lămurit și că preferă să aibă grijă de nepoată, iar tot de aproape un an de zile, acesta susține că dezamăgirea față de clasa politică i s-a accentuat și că politicienii nu au făcut mare lucru, ca să îmbunătățească substanțial nivelul de trai.

Un alt motiv, așa spune, pentru care oamenii nu votează, este inexistența liderilor. Printre factorii esențiali care pot atrage oamenii spre politică și implicit spre cabina de vot, este emoția. Emoția poate fi generată de lideri carismatici, de idei motivaționale sau de diferite evenimente. Din păcate acestea lipsesc, lipsesc liderii care să inspire, să dea speranță și nu numai.

Instabilitatea politică, spre exemplu, este o problemă de nivel internațional și privește toate statele europene. Aceasta are ca rezultat creșterea criminalității, devenind astăzi un fenomen deosebit de grav și periculos, generând un șir de efecte negative și distructive.

Instabilitatea politică constă în slăbirea sistemelor de control social și normativ în criza de autoritate și credibilitate a unor instituții fundamentale ale statului, în toleranța manifestată de factorii de decizie, cum ar fi: politici legislative, administrative și altele.

Neîncrederea în oamenii politici. Oamenii, nu au încredere în politicienii și personalitățile de pe listele pentru alegerile europarlamentare și nu numai. Unii consideră că lipsa transparenței către public reprezintă determinant al acestei neîncredere, iar alții lipsa de interacțiune cu populația.¹

Este totuși greu, în zilele de astăzi, să ai încredere, mai ales în oamenii politici, deoarece asta înseamnă a fi suficient de puternic psihologic pentru a-ți expune o parte din vulnerabilități în interacțiunile cu aceștia. Tinerii în special nu dau importanță contextului politic din propria țară, mulți dintre ei nici nu au în plan să meargă să voteze la alegerile europarlamentare, deoarece majoritatea susțin că sunt reprezentați insuficient în Parlament sau că sunt lăsați pe dinafară.

¹ Încrederea sau neîncrederea în politicienii de azi, <https://schelcea.ro> accesat la data de 02.05.2024.

Alții, momentan, se simt informați insuficient și nepregătiți pentru a-și alege reprezentanții.¹

Privind însă partea bună, remarcăm că există și persoane familiarizate cât de cât cu contextul politic, iar pentru aceștia mersul la vot este o oportunitate de exprimare și responsabilitate.

Concluzii

Demersul științific a căutat să aducă în prim plan alegerile euro-parlamentare, cunoscute ca fiind cele mai importante alegeri și care reprezintă cel mai amplu scrutin democratic din lume.

Pe parcursul acestui articol, cred că s-a observat importanța fiecărui vot și cât de mult contează să luăm fiecare în parte atitudine, participând la alegeri. Ei bine, de ce trebuie să mergem la vot? Pentru că este vorba de viața noastră, este vorba de Europa noastră, de democrație, de libertate și mai ales este vorba de o viață prosperă pe care ne-o dorim aici, pe continentul european. Putem călători oriunde în Europa, în lume, un lucru pe care acum 35 de ani românii doar îl visau și îl vedeau în cărți. Putem să ne bucurăm de tot ceea ce este în jurul nostru, de cultura europeană și este important să păstrăm acest mod de viață european.

Absența la vot duce la multe aspecte negative. Un politician nu ar trebui să fie asimilat cu promisiuni nerespectate, cu arătatul cu degetul spre celălalt, cu jocul la limita legii sau altele. Eu aș cataloga un politician și l-aș și vota bineînțeles, dacă este un om cu viziune bine articulată și coerentă despre viitor, dacă deține soluții concrete și bine argumentate pentru nevoile sau dorințele electoratului său; dacă știe cu adevărat ce este transparența și dacă o pune în practică, de la credințe și principii, până la avere și interese; dacă știe și este totodată capabil să susțină un discurs în public și nu numai atât.

Sușin în continuare ideea că votul este cea mai importantă formă de participare politică pe care o au la dispoziție cetățenii țărilor democratice și este un drept de care trebuie să profităm pe deplin.

¹ De ce nu merg la vot tinerii din inima Europei <https://pressone.ro/corespondenta-de-la-strasbourg-de-ce-nu-merg-la-vot-nici-macar-tinerii-din-inima-europeine-simtim-dati-la-o-parte/> 05.05.2024.

Bibliografie

Gheorghiu Bogdan, Alegeri, alegători și aleși în România 2009-2014, Editura Techno Media, Sibiu, 2016.

Murgescu D., Dumitrică C., „Participarea cetățenească- mijloc de implicare a cetățeanului în procesul decizional”, Revista „Sfera Politicii” nr. 136/2009.

<https://elections.europa.eu>.

<https://romania.europalibera.org>.

<https://schelcea.ro>.

<https://www.dreptonline.ro>.

<https://eur-lex.europa.eu>.

<https://www.prwave.ro>.

<https://expertforum.ro>.

ADERAREA ROMÂNIEI LA ZONA EURO

Autor: Crăița-Maria ROMAȘCU¹

Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu, Facultatea de Drept

Programul de studii de licență: Drept

Coordonator: Lector univ. dr. Andreea Nicoleta Dragomir

Rezumat: Aderarea României la Zona Euro reprezintă o etapă semnificativă în parcursul său european, cu implicații economice și politice complexe. Adopțarea monedei unice ar putea aduce beneficii substanțiale, precum stabilitate monetară, reducerea costurilor de tranzacționare și facilitarea comerțului și investițiilor. Cu toate acestea, aderarea presupune îndeplinirea unor criterii riguroase de convergență economică și juridică, precum și o pregătire instituțională adecvată. Riscurile asociate includ pierderea autonomiei monetare, potențiale creșteri ale prețurilor și costuri de tranziție. Cu toate acestea, experiența altor state membre demonstrează că beneficiile pe termen lung, precum integrarea economică și stabilitatea financiară, pot depăși aceste provocări. Decizia de aderare necesită o analiză atentă a contextului economic și social al României, precum și o strategie coerentă pentru a maximiza beneficiile și a minimiza riscurile asociate adoptării monedei euro.

Cuvinte-cheie: aderare, Zona Euro, monedă, România, Uniunea Europeană, stabilitate monetară, comerț, investiții, inflație.

Introducere

Moneda reprezintă un instrument de tranzacționare, utilizat de-a lungul istoriei pentru a facilita schimbul de bunuri și servicii. Evoluția sa oferă perspective valoroase asupra transformărilor economice, sociale și tehnologice. Inițial, sistemul de troc a fost înlocuit de monedă dato-

¹ Adresa de email autor: craitamaria.romascu@ulbsibiu.ro.

rită constrângerilor sale, precum lipsa unei unități de măsură standardizate și dificultatea divizării bunurilor. Monedele metalice au adus uniformitate și stabilitate valorii schimburilor, contribuind la dezvoltarea comerțului și a sistemelor monetare avansate.¹

Primele forme de monedă au apărut în antichitate, fiind confecționate din diverse materiale disponibile, precum metale prețioase, pietre sau alte materiale. Monedele din metal, în special cele din aur și argint, erau preferate datorită ușurinței de identificare și a valorii clare și stabile. În Egiptul antic, monedele confecționate din aur și argint reflectau puterea faraonilor, în timp ce grecii și romanii au dezvoltat monede cu decorațiuni artistice și simboluri culturale distinctive.²

În perioada medievală, monedele fabricate din metale prețioase au consolidat sistemele monetare europene. Denarii și groșii au fost exemple relevante, contribuind la dezvoltarea comerțului și a economiei. În epoca modernă, monedele au evoluat semnificativ din punct de vedere al materialelor, tehnologiilor și designului. Monedele contemporane sunt caracterizate prin detalii fine și o calitate superioară, facilitare de procedee avansate de gravare și tipărire.³

În România, deși monedele au fost utilizate încă din timpurile antice, au căpătat o formă modernă abia în ultimele secole. Până în anul 1867, majoritatea monedelor utilizate erau de origine străină. În perioada 1867-1914, România a emis monede proprii din diverse metale, reflectând evoluțiile politice și economice. În perioada interbelică, monedele românești au suferit transformări semnificative, iar instabilitatea economică a dus la inflație și schimbări frecvente ale valorilor monetare. În perioada comunistă, monedele au suferit noi modificări, reflectând schimbările politice și economice. După Revoluția din 1989, România a introdus o nouă monedă pentru a face față inflației și instabilității economice. În prezent, monedele și bancnotele emise de Banca Națională

¹ Roxana Mihaela Nanu, *Economie monetară internațională*, Editura Sitech, Craiova, 2009, p. 62.

² Christopher Howgego, Cristian Găzdac, *Istoria antică prin monede*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2005, pp 37-39.

³ Christopher Howgego, Cristian Găzdac, *Istoria antică prin monede*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2005, pp 37-39.

a României sunt fundamentale pentru tranzacțiile economice și reflectă identitatea națională.¹

Adoptarea monedei euro de către România implică o tranziție complexă și ajustări economice semnificative. Zona Euro, constituită conform Tratatului de la Maastricht (1992), urmărește menținerea stabilității prețurilor și a unei stabilități financiare durabile. Statele membre trebuie să respecte criteriile de convergență și să își coordoneze politicile fiscale și economice pentru a asigura o integrare eficientă.

Importanța și avantajele aderării României la Zona Euro

Aderarea României la Zona Euro reprezintă un moment remarcabil în evoluția țării, oferind numeroase provocări pozitive, dar și negative. Aceasta ar spori stabilitatea economică prin controlul inflației și dobânzilor mai mici, ar consolida integrarea europeană și ar facilita comerțul și investițiile, dar totuși, există și provocări, cum ar fi îndeplinirea criteriilor de convergență și pierderea controlului monetar.

Adoptarea monedei euro de către România ar aduce multiple beneficii atât cetățenilor, cât și companiilor și economiei în ansamblu. Prin eliminarea costurilor de tranzacție și conversie valutară, comerțul transfrontalier ar fi stimulat, oferind acces mai facil la achiziții și vânzări în Zona Euro. Întreprinderile românești ar beneficia de un mediu de piață extins, sporindu-și competitivitatea la nivel european și global și atrăgând investiții străine prin stabilizarea și predictibilitatea mediului economic.

Stabilitatea prețurilor și controlul inflației ar fi asigurate, contribuind la o creștere economică durabilă și la dobânzi mai scăzute, facilitând accesul la credit și stimulând investițiile și consumul. De asemenea, aderarea la Zona Euro ar consolida integrarea europeană a României, consolidând coeziunea și solidaritatea în cadrul UE și amplificând influența globală a țării, conferindu-i o voce mai puternică în economia mondială.

¹ BNR, Pagină principală, disponibil la adresa: <https://www.bnr.ro/home-mobile.aspx>, pagină accesată la data de 29.03.2024.

Simplificarea tranzacțiilor transfrontaliere prin utilizarea unei singure monede ar reduce costurile și ar facilita călătoriile, consolidând legăturile economice și sociale cu alte state membre. În plus, adoptarea euro ar reprezenta un simbol tangibil al apartenenței României la Uniunea Europeană și al valorilor europene comune, consolidând identitatea europeană a țării. Moneda euro a rezolvat problema fluctuațiilor cursului de schimb în Zona Euro. Acest lucru oferă o protecție consumatorilor și întreprinderilor împotriva fluctuațiilor costisitoare de pe piețele valutare, care anterior subminau încrederea și descurajau investițiile, generând instabilitate economică. Înainte de introducerea euro, schimbul valutar și tranzacțiile între țări implicau costuri și riscuri suplimentare, într-un mediu lipsit de transparență. Folosirea unei monede comune facilitează activitatea economică și investițiile în Zona Euro, reducând costurile și nivelul de risc. Prin simplificarea comparării prețurilor, moneda euro încurajează comerțul și investițiile de diverse tipuri între țări, ajutând consumatorii și întreprinderile să găsească cele mai bune oferte.

Starea monedei euro și extinderea zonei euro deschid noi perspective la nivel global; fiind dotată cu o monedă unică, Zona Euro devine atractivă pentru investitorii străini, ceea ce stimulează comerțul și investițiile. În plus, gestionarea prudentă a economiei acestei zone face ca moneda euro să fie preferată pentru rezervele de valută ale altor țări. Astfel, Zona Euro își consolidează rolul în economia globală, fiind a doua cea mai utilizată monedă de rezervă din lume. Stabilitatea monedei euro permite firmelor din întreaga lume care fac afaceri cu Europa să accepte plăți exprimate în euro.

Acest lucru elimină costurile asociate fluctuațiilor valutare și conversiei valutilor, oferind firmelor europene un avantaj competitiv. Aproape 40% din plățile transfrontaliere la nivel mondial sunt efectuate în euro, iar aproximativ jumătate din exporturile UE sunt plătite în această monedă. De asemenea, dimensiunea și gestionarea eficientă a zonei euro contribuie la stabilitatea economică, protejându-și economiile de eventualele șocuri externe. Acest lucru înseamnă că Zona Euro poate gestiona mai bine turbulențele economice externe, precum creșterea prețurilor la petrol sau fluctuațiile pe piețele valutare inter-

naționale. Această soliditate economică ajută la protejarea locurilor de muncă și la menținerea unei creșteri economice constante.¹

Normele și procedurile de aderare

Pentru a adera la Zona Euro, statele membre ale Uniunii Europene trebuie să îndeplinească anumite criterii de convergență economică și juridice, menite să asigure stabilitatea și pregătirea economiilor lor pentru integrarea în regimul monetar al euro. Aceste criterii sunt stabilite în Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și sunt detaliate în Protocolul nr. 13. În ceea ce privește criteriile economice de convergență, țara candidată trebuie să demonstreze stabilitatea prețurilor, cu o rată a inflației care nu depășește cu mai mult de 1,5 puncte procentuale rata inflației din cele trei state membre cu cele mai bune rezultate în materie de stabilitate a prețurilor.

De asemenea, finanțele publice trebuie să fie solide și sustenabile, astfel încât țara să nu fie subiectul procedurii aplicabile deficitelor excesive, ceea ce înseamnă că deficitul bugetar și datoria publică trebuie să fie menținute în limite sustenabile. Stabilitatea cursului de schimb este de asemenea principală; țara trebuie să participe la Mecanismul cursului de schimb (MCS II) timp de cel puțin doi ani fără deviații semnificative de la cursul central și fără devalorizări ale monedei naționale în raport cu euro. Rata dobânzii pe termen lung a țării candidate nu trebuie să fie cu mai mult de două puncte procentuale peste rata celor trei state membre cu cele mai bune rezultate în materie de stabilitate a prețurilor.

MCS II este un sistem prin care moneda națională a unei țări candidate este legată de euro la un curs central stabilit de comun acord, cu fluctuații permise de $\pm 15\%$ în jurul acestui curs central. Participarea la MCS II este voluntară, dar obligatorie pentru aderarea la Zona Euro. Mai mult, din 2018, țările trebuie să colaboreze cu mecanismul unic de supraveghere al Băncii Centrale Europene și să implementeze angajamente specifice în materie de politici. Statele candidate trebuie să se

¹ UE, Ce avantaje oferă moneda euro?, disponibil la adresa: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/benefits_ro, pagină accesată la data de 30.03.2024.

asigure că legislația lor națională este compatibilă cu tratatul UE și cu Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale (SEBC) și al BCE, care prevăd independența băncilor centrale. Aceste criterii și mecanisme sunt esențiale pentru a garanta că aderarea unei noi țări la Zona Euro nu va genera riscuri economice pentru aceasta sau pentru Zona Euro în ansamblu.¹

La data de 10 mai 2018, Guvernul României a aprobat Programul de convergență 2018–2021 conform Regulamentului (CE) nr. 1466/97 al Consiliului, care vizează consolidarea supravegherii pozițiilor bugetare și coordonarea politicilor economice. În acest context, angajamentul României de a adera la Zona Euro este reiterat, însă stabilirea unei date precise implică analize aprofundate privind convergența reală, structurală și instituțională. Nu există impedimente juridice pentru aderarea la moneda euro, iar eforturile de dezvoltare administrativă, inclusiv constituirea Comisiei Naționale pentru fundamentarea Planului național de adoptare a monedei euro, sunt detaliate.

Sintetizând criteriile de convergență juridică pentru realizarea UEM, este importantă îndeplinirea unor obligații specifice. Acestea includ independența băncii centrale naționale în aspecte funcționale, instituționale, personale și financiare, respectând prevederile din articolul 130 al Tratatului și articolele 7 și 14 alin. 2 din Statut.² De asemenea, se verifică respectarea confidențialității conform articolului 37 din Statut, interdicția privind finanțarea monetară (art. 123 din Tratat), și interdicția accesului privilegiat al sectorului public la instituțiile financiare (art. 124 din Tratat). Totodată compatibilitatea cu ortografia unică a euro și integrarea juridică în Eurosistem sunt, examinate conform prevederilor articolului 12.1 și 14.3 din Statut. În ceea ce privește armonizarea sau compatibilitatea legislației naționale cu cea europeană, raportul subliniază că termenul "compatibil" nu implică necesitatea unei armonizări complete a statutelor Băncilor Centrale Naționale între ele sau cu Statutul.

¹ Consiliul European, Condiții pentru aderarea la zona euro: criterii de convergență, disponibil la adresa: <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/joining-the-euro-area/convergence-criteria/> pagină accesată la data de 30.03.2024

² Comisia Europeană, Criteriile de convergență juridică, disponibil la adresa: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/MEMO_18_3827 „”, pagină accesată la data de 03.04.2024.

Este important ca legislația națională să fie ajustată pentru a elimina neconcordanțele cu Tratatul și cu Statutul și pentru a asigura nivelul necesar de integrare a Băncii Centrale Naționale în SEBC, inclusiv în ceea ce privește independența și rolul său în SEBC. Concluzia raportului de convergență din 2018 este că legislația românească nu îndeplinește toate cerințele privind independența băncii centrale, interdicția de finanțare monetară și integrarea juridică a băncii centrale în Eurosistem, iar România trebuie să respecte toate cerințele de adaptare prevăzute în articolul 131 din Tratat.¹

România participă la mecanismul ratei de schimb între euro și alte monede naționale prin două instrumente juridice: o rezoluție a Consiliului European și un acord între Banca Centrală Europeană și băncile centrale naționale. De asemenea, sunt înregistrate cinci modificări ale acestor acorduri, inclusiv una relevantă pentru România din 2006. Banca Națională a României (BNR) are un rol crucial în pregătirea aderării României la Uniunea Economică și Monetară (UEM), conform Legii nr. 312/2004. BNR este responsabilă cu elaborarea și aplicarea politicii monetare și a politicii de curs de schimb, criterii importante pentru aderarea la euro.

Comitetul de pregătire a trecerii la euro, înființat în cadrul BNR încă din 2010, abordează diverse aspecte legate de pregătirea României pentru adoptarea euro, inclusiv experiența altor state membre și mecanismele noi dezvoltate la nivelul UE. O Comisie Națională, constituită în 2018, are atribuția de a pregăti calendarul și planul național de adoptare a monedei euro, precum și de a monitoriza stadiul de îndeplinire a criteriilor de convergență.

Aceasta se concentrează și pe pregătirea legislației naționale și a sistemului statistic pentru trecerea la euro, dezvoltând campanii de informare și monitorizând circulația paralelă a monedei naționale și a euro. Comisia Națională urmează să prezinte un calendar și un plan național de adoptare a monedei euro către partidele politice parlamentare, iar

¹ Comisia Europeană. Fișă informativă. Raportul de convergență pe 2018: evaluarea progreselor înregistrate de statele membre în direcția adoptării monedei euro, disponibil la adresa: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-18-3827_ro.htm, pagină accesată la data de 01.08.2024.

ulterior, instituțiile publice vor supune proiectele de acte normative necesare adoptării monedei euro aprobării Guvernului și Parlamentului. În ciuda interesului redus al profesioniștilor dreptului pentru moneda euro, se observă un număr semnificativ de litigii care implică contracte încheiate în moneda euro, de la executări silite la proceduri de insolvență.¹

Conform Tratatului de Aderare la Uniunea Europeană, toate statele membre trebuie să adopte moneda unică euro după o perioadă de tranziție variabilă. Astfel, aderarea la UE implică automat și intrarea în Uniunea Economică și Monetară (UEM). România a aderat la UE pe 1 ianuarie 2007, ceea ce înseamnă că următorul pas este pregătirea economiei pentru adoptarea monedei euro. În prezent, România este considerată o țară cu derogare de la adoptarea monedei unice, având statut de stat candidat care trebuie să îndeplinească anumite criterii economice și legislative înainte de a trece la euro.

Procesul de adoptare al monedei euro constă în trei etape distincte, unde prima etapă implică acceptarea țărilor candidate în UE, moment în care acestea trebuie să elaboreze Programe naționale de convergență și să-și coordoneze politicile economice cu celelalte state membre, conform liniilor stabilite de Comisia Europeană. A doua etapă presupune atingerea unui nivel înalt de convergență nominală și reală cu țările din Zona Euro, precum și participarea la Mecanismul Cursului de Schimb II (MCSII). În ultima etapă, după îndeplinirea criteriilor de convergență nominală și reală, statele membre adoptă moneda euro și renunță la independența politicii monetare, inclusiv la utilizarea cursului de schimb ca instrument de ajustare a dezechilibrelor economice. După aderarea la Uniunea Economică și Monetară, statele trebuie să respecte regulile de funcționare și coordonare din Zona Euro prin intermediul Programelor naționale de stabilitate.

Criteriile de convergență pentru aderarea la Zona Euro (ZE) reprezintă testul economic pentru evaluarea pregătirii unei economii. Tratatul de la Maastricht permite fiecărei țări să-și stabilească propriul calendar pentru adoptarea euro, în consultare cu Comisia Europeană (CE) și

¹ D. M. Sandru, Cadrul juridic și instituțional al aderării la moneda euro. Starea de drept și de fapt în România [Legal and Institutional Framework for Accession to the Euro Currency. The State of Art in Romania], *Revista Studii și cercetări juridice*, 2018, pp. 507-523.

Banca Centrală Europeană (BCE), stipulând că doar țările cu convergență durabilă pot participa la etapa finală a Uniunii Economice și Monetare (UEM). Pe lângă criteriile de convergență nominală, sunt necesare și criteriile de convergență reală, deși acestea nu sunt explicit prevăzute în documentele oficiale.

Criza financiară a subliniat importanța unei pregătiri temeinice înainte de a adopta euro, iar statele din Europa Centrală și de Est (ECE) au abordat acest proces în mod diferit: unele au accelerat pregătirile instituționale, altele au manifestat euroscepticism, iar altele, inclusiv România, au amânat de mai multe ori termenele pentru adoptarea euro. În prezent, multe dintre aceste state îndeplinesc criteriile nominale, în timp ce unele țări din ZE nu mai respectă toate criteriile. În 2016, România a reușit să îndeplinească toate criteriile de convergență nominală, pentru prima dată, după ce anterior nu reușise să îndeplinească criteriul stabilității prețurilor și se confruntase cu un deficit excesiv între 2009 și 2013.

Menținerea acestor criterii este crucială, deoarece îndeplinirea lor la un moment dat nu garantează respectarea lor pe termen lung. Ca urmare a crizei financiare, UEM a implementat reforme economice, inclusiv Procedura de Dezechilibre Macroeconomice (PDM) pentru monitorizarea dezechilibrelor economice. Analizele PDM arată că statele ECE au rezultate mai bune decât unele țări dezvoltate din UE. În România, majoritatea indicatorilor sunt în limitele de referință, dar monitorizarea constantă și corectarea promptă a dezechilibrelor rămân esențiale pentru stabilitatea economică.

Potrivit teoriei Zonelor Monetare Optime (ZMO), balanța costuri-beneficii a adoptării unei monede unice depinde de reducerea decalajelor de dezvoltare dintre statele din uniunea monetară și de compatibilitatea acestora în ceea ce privește structura economică, gradul de integrare comercială și sincronizarea ciclurilor de afaceri. Dacă economiile sunt puternic corelate și reacționează similar la șocuri, pot folosi instrumente comune de ajustare, reducând nevoia de independență a politicii monetare și maximizând beneficiile monedei unice.

Acest subcapitol abordează următoarele șase componente principale: sincronizarea ciclurilor de afaceri cu Zona Euro, gradul de deschidere și integrarea comercială, convergența structurală din statele ECE cu Zona Euro, flexibilitatea pieței muncii, mobilitatea capitalului și simi-

laritatea transmisiei politicii monetare. În absența unei politici fiscale comune în Uniunea Economică și Monetară (UEM), stabilizarea macroeconomică a devenit responsabilitatea politicilor fiscale la nivel național. Pactul de Stabilitate și Creștere (PSC) nu a oferit suficientă flexibilitate, iar eficacitatea stabilizatorilor automați a variat între țări. Criza financiară a determinat o creștere a rolului politicii monetare în sprijinirea economiei ZE, necesitând, de asemenea, o revizuire a sistemelor bancare și o consolidare a supravegherii financiare. Această secțiune compară politicile fiscale și sănătatea sistemului bancar din România cu cele din alte țări ECE și ZE.¹

Avantaje și riscuri pentru economia țării

După căderea comunismului și aderarea României la structurile euro-atlantice, următorul pas pentru integrarea completă a țării în UE, atât din punct de vedere politic, economic și administrativ, este adoptarea monedei euro. Acest proces va avea un impact asupra tuturor cetățenilor români, indiferent de locul în care trăiesc. De la aderarea la UE, România și-a asumat angajamentul de a adopta euro atunci când va îndeplini criteriile stabilite prin Tratatul de la Maastricht din 1992.

România are astfel o marjă de manevră considerabilă în privința alegerii momentului potrivit pentru adoptarea monedei unice, respectarea acestui angajament fiind condiționată de îndeplinirea unor criterii de convergență nominală și reală și de implementarea unor măsuri premergătoare, cum ar fi armonizarea legislației naționale cu standardele zonei euro și participarea la Sistemul Monetar European ÎI (ERM2). De asemenea, instituțiile din Zona Euro au un rol indispensabil în evaluarea pregătirii unei țări pentru a se alătura ERM2, un pas necesar pentru adoptarea monedei euro.

În speranța că adoptarea euro va fi bine primită de cetățenii români și va aduce avantaje electorale, autoritățile române au anunțat prin "Programul de convergență" din 2007 că ținta pentru aderarea la Uniunea Monetară Europeană va fi în anul 2011. Cu toate acestea, termenul a

¹ Daniel Dăianu, Ella Kallai, Gabriela Mihailovici, Aura Socol, România și aderarea la zona euro: întrebarea este, în ce condiții!, Institutul European din România, București, 2016, pp. 47-52.

fost amânat succesiv pentru anii 2014, 2015 și 2019 și, în prezent, pare să fie amânat pe termen nedefinit. Această inconsecvență sugerează că autoritățile nu au tratat adoptarea euro cu suficientă seriozitate. Lipsa unei agende clare a permis oficialilor să se limiteze la constatarea că România trebuie să reducă decalajul de dezvoltare față de Zona Euro și că sunt necesare eforturi suplimentare pentru a aduce veniturile cetățenilor la niveluri comparabile cu cele din alte state membre ale UE.¹

Avantajele aderării la Zona Euro

Adoptarea euro aduce avantaje incontestabile pentru economia și societatea românească. Principalul beneficiu constă în stimularea comerțului exterior, care poate accelera creșterea economică, facilitând astfel reducerea decalajului față de țările dezvoltate. Aceasta ar putea genera noi locuri de muncă și ar conduce la o prosperitate sporită și mai bine distribuită.

În perspectiva aderării României la Zona Euro, este important să examinăm cu atenție situația economică actuală a țării și să evaluăm atât provocările, cât și oportunitățile asociate adoptării monedei unice. Convergența economică, stabilitatea financiară și competitivitatea economică reprezintă factori fundamentali care vor influența decisiv succesul acestui proces și modul în care acesta va afecta economia românească. Efectele pozitive pe care le are această aderare, ameliorează funcționarea pieței unice europene prin optimizarea celor patru libertăți de mișcare (bunuri, persoane, servicii și capital).

După aderarea României la Zona Euro, unul dintre principalele avantaje economice ar fi stabilitatea monetară și reducerea riscului valutar. Aceste elemente ar putea contribui la diminuarea fluctuațiilor valutare și la reducerea costurilor asociate cu schimbările valutare pentru companii și consumatori. De asemenea, adoptarea unei monede unice ar putea crea un cadru mai sigur pentru planificarea financiară și pentru investițiile pe termen lung, sporind încrederea investitorilor și încurajând creșterea economică sustenabilă.²

¹ R. Panait, *Politica externă a României*, Editura Public Sphere, București, 2020, pp. 26-39.

² Bogdan. Drăghia, *Aderarea la zona euro. Cazul României*, Revista Română de Statistică-Supliment, 2021, p. 85.

Adoptarea euro ar putea reduce volatilitatea cursului de schimb al altor monede străine utilizate în România, în special al dolarului american, având în vedere că, istoric vorbind, cursul euro/dolar este mai stabil decât cursul leu/dolar. Un alt avantaj pentru consumatori este posibilitatea de a compara mai ușor prețurile din România cu cele din alte țări din Zona Euro. Aceasta va pune presiune pe producătorii și vânzătorii locali ca să reducă prețurile, deoarece concurența din Zona Euro este mai intensă decât pe multe segmente ale pieței interne. Experiența țărilor din Zona Euro indică faptul că prețurile tind să se alinieze într-o anumită măsură, datorită efectului Balassa-Samuelson, deși persistă unele diferențe notabile între prețurile din diverse țări.

Un alt avantaj îl constituie eliminarea distorsiunilor monetare cauzate de utilizarea pe scară largă a monedelor străine, cum ar fi dolarul și euro, în anumite tranzacții interne, în special în operațiunile de creditare. Aceste probleme apar atunci când populația și firmele contactează împrumuturi în monedă străină, în timp ce veniturile și activele lor sunt exprimate în moneda națională. În astfel de situații, deprecierea monedei naționale crește valoarea reală a datoriilor și volumul creditelor restante, afectând stabilitatea financiară și activitatea economică. Evenimentele recente legate de inițiative legislative precum legea dării în plată și totodată legea conversiei creditelor în franci elvețieni au demonstrat că aceste distorsiuni monetare pot genera rapid tensiuni politice.¹

Adoptarea monedei euro de către România ar elimina costurile de conversie valutară în tranzacțiile comerciale cu partenerii din Zona Euro. Aceasta ar simplifica operațiunile și ar reduce riscul asociat fluctuațiilor valutare, oferind o predictibilitate mai mare pentru companii. Moneda unică reduce pierderile comercianților cauzate de riscurile de schimb valutar, simplifică activitatea de gestiune a firmelor prin eliminarea necesității analizei riscului valutar și a raportului cheltuieli-profit pentru fiecare tranzacție. Eliminarea acestor costuri ar conduce la o eficiențizare a proceselor și ar crea un mediu favorabil pentru stimularea comerțului internațional.

¹ V. Lopotenco, Consolidarea și eficiența sistemului financiar, *Analele Științifice ale Academiei de Studii Economice din Moldova*, Chișinău, 2015, pp. 82-89.

Acest context ar facilita accesul întreprinderilor românești la noi piețe și oportunități de afaceri, promovând astfel dezvoltarea economică. După decenii de izolare economică sub regimul comunist, România a devenit o țară cu o economie deschisă, cu aproximativ 65% din PIB provenind din comerțul exterior, majoritatea desfășurându-se cu țări din Zona Euro. În prezent, cetățenii, antreprenorii și investitorii suportă costuri considerabile pentru conversia leilor în euro și invers, inclusiv diferențele de curs valutar, care variază între 0,05 și 0,08 bani și reprezintă profituri impozitate de stat. Deși marjele de profit ale acestor tranzacții au scăzut recent, volumul lor a crescut, menținând impozitul pe aceste profituri ca o sursă importantă de venituri pentru stat. Estimările indică faptul că aceste costuri de tranzacționare reprezintă aproximativ 5% din PIB.

Adoptarea euro va elimina aceste costuri și, implicit, costurile administrative suportate de întreprinderi pentru gestionarea monedelor străine și raportările financiare aferente. După adoptarea euro, tranzacțiile valutare vor fi necesare doar în cazuri speciale, cum ar fi economisirea sau contractarea de împrumuturi în alte valute, deși, având în vedere stabilitatea euro, astfel de situații vor fi rare. În prezent, euro este deja moneda predominantă în majoritatea operațiunilor financiare.¹ Printre avantajele menționate mai sus, se numără avantajele financiare și accesul la o finanțare mai ieftină. Eliminarea riscului valutar și stabilizarea economică vor permite țării să acceseze împrumuturi la costuri mai reduse, stimulând astfel investițiile și dezvoltarea sectorului privat. Reducerea dobânzilor la nivel european va avea un impact pozitiv asupra mediului economic, facilitând accesul la capital pentru firme și instituții financiare, susținând astfel creșterea economică și crearea de locuri de muncă.

Această aderare ar întări considerabil poziția țării în cadrul Uniunii Europene, conferindu-i o influență sporită în procesul decizional politic la nivel european. Astfel, România ar dobândi o capacitate mai mare de a influența politicile monetare și fiscale, jucând un rol activ în modelarea viitorului economic al UE. În plus, această aderare ar consolida

¹ M. Boajă, C. S. Radu, Relații financiar-monetare internaționale, Editura Universitară, București, 2007.

parteneriatele strategice cu celelalte state membre și ar facilita dialogul și cooperarea în cadrul instituțiilor europene, consolidând statutul României ca un actor important pe scena politică europeană.¹

Riscurile aderării la Zona Euro

Pentru început este important să evaluăm și avantajele, dar și dezavantajele adoptării euro. Înainte și imediat după introducerea euro, atât guvernul, cât și companiile va trebui să facă față unor costuri asociate cu adaptarea sistemelor informatice, schimbul leilor, recalcularea prețurilor și gestionarea prețurilor duale (exprimate în lei și euro), precum și instruirea personalului și alte ajustări necesare. Costurile estimate pentru statele membre actuale ale zonei euro se situează între 0,3% și 0,8% din PIB. În lipsa unui studiu specific pentru România, estimările se bazează pe experiența altor țări care au trecut prin această tranziție.

Cu toate acestea, în contextul României, există o experiență proprie asociată adoptării leului nou (RON), care poate oferi anumite indicii cu privire la natura și mărimea costurilor legate de schimbul unei monede vechi cu una nouă. De asemenea, este demn de menționat că, la momentul punerii efective în circulație a monedei euro (1 ianuarie 2002), băncile din România au gestionat fără dificultăți semnificative schimbul numerarului în alte monede europene precum mărci germane, franci francezi sau lire italiene, deținând astfel informații despre natura și amploarea costurilor implicate în astfel de operațiuni tehnice. Aceste constatări sugerează că în România costurile tehnice asociate adoptării euro ar putea fi mai reduse în comparație cu alte țări. Schimbul leului în euro ar putea fi realizat printr-un proces rapid și eficient, evitându-se astfel o perioadă de tranziție care ar putea crește costurile tehnice. De asemenea, este de așteptat că o scurtă perioadă de circulație paralelă a leului și euro să minimizeze costurile pentru comercianții cu amănuntul. De menționat că multe întreprinderi din România desfășoară deja tranzacții în euro, reducând astfel complexitatea pregătirilor necesare pentru adoptarea unei monede complet noi. În plus, mulți proprietari de întreprinderi, în special cei din domeniul financiar, au experiență în

¹ S. Cerna, Efectele adoptării euro, Piața Financiară, septembrie 2017, octombrie 2017, decembrie 2017, pp. 262-263, p. 265.

utilizarea monedei euro, având în vedere proveniența lor din Zona Euro. Este important de subliniat că aceste costuri vor fi suportate o singură dată, în timp ce avantajele aduse de adoptarea euro vor fi permanente.

Efectul adoptării euro asupra sectorului bancar va fi mixt, adică pe de o parte, băncile din România obțin o parte majoră din profitul lor din operațiunile de schimb valutar, iar dispariția leului ar putea reduce aceste venituri. Cu toate acestea, date fiind competiția acerbă din sector, nu este de așteptat că băncile să înregistreze pierderi majore din această cauză. Odată cu eliminarea leului, băncile ar putea să-și reducă unele cheltuieli asociate cu operațiunile valutare și să-și diversifice activitățile către alte domenii, fără a afecta în mod semnificativ rata totală a profitului. În plus, băncile ar putea beneficia de avantajele indirecte ale adoptării euro în economie, deoarece îmbunătățirea situației financiare a întreprinderilor ar conduce la o optimizare a portofoliului lor de credite.

Un alt dezavantaj al adoptării euro îl constituie pierderea autonomiei monetare, pentru că politica monetară, în mod tradițional, permite băncilor centrale să reacționeze la situații specifice în economie, să gestioneze șocurile (interne și externe, de cerere sau de ofertă) și să creeze un mediu favorabil pentru stabilitatea prețurilor și, implicit, pentru stabilitatea economiei reale. Cu toate acestea, atunci când o țară adoptă euro, capacitatea sa de a-și controla independent politica monetară este redusă. Banca Centrală Europeană (BCE), care gestionează politica monetară pentru Zona Euro, nu poate lua întotdeauna în considerare specificitățile economiei unei anumite țări precum România. Astfel, Banca Națională a României (BNR) nu mai poate folosi ratele dobânzilor pentru a reacționa la șocurile externe, pierzând astfel un instrument important pentru stabilizarea nivelului prețurilor și a producției. Prin urmare, renunțarea la independența politicilor monetare prin adoptarea euro este văzută ca un dezavantaj precis.¹

În România, competiția puternică în comerțul cu amănuntul ar trebui să prevină creșterea nejustificată a prețurilor. De asemenea, un program adecvat de prețuri duale și o informare intensivă a opiniei

¹ Răzvan Dumitriu, R. Ștefănescu, Decizii Strategice ale Politicii Monetare, Editura Universitară, București, 2012, p.26.

publice ar putea preveni astfel de fenomene. Astfel, se estimează că efectele rotunjirilor în timpul conversiei la euro vor avea un impact minim asupra prețurilor. O altă preocupare justificată este legată de creșterea inflației pe termen lung, deoarece nivelul de trai și prețurile din România sunt printre cele mai scăzute din UE; este de așteptat că o creștere economică rapidă va duce la alinierea cu nivelurile UE, inclusiv în ceea ce privește prețurile. După trecerea la euro, inflația mai ridicată din România va fi unul dintre mecanismele de ajustare a prețurilor. Se estimează că în primii ani după aderarea la Zona Euro, inflația din România va fi cu aproximativ 1,5 puncte procentuale mai mare decât inflația medie din Zona Euro. Cu toate acestea, chiar și în absența adopției euro, inflația din România ar fi mai mare decât cea din Zona Euro.¹

Teama că inflația mai ridicată după adoptarea euro va reduce valoarea reală a economiilor este într-o oarecare măsură justificată. Cu toate acestea, preschimbarea monedei în sine nu implică riscul de diminuare a valorii economiilor sau pensiilor. Prin măsuri instituționale și reglementări adecvate, se poate evita creșterea abuzivă a prețurilor la momentul conversiei monedei. De asemenea, faptul că prețurile bunurilor și serviciilor vor fi transformate în euro la același raport de conversie va menține puterea de cumpărare și valoarea reală a economiilor.

Adoptarea monedei euro de către România ar putea duce la pierderea flexibilității monetare, ceea ce ar limita capacitatea Băncii Naționale a României de a reacționa autonom la schimbările economice sau la crize. Aceasta înseamnă că banca nu ar mai putea ajusta dobânzile sau cursul de schimb pentru a contracara efectele unor șocuri economice, fie ele interne sau externe. Odată cu trecerea la moneda unică, România ar pierde un instrument important pentru stimularea creșterii economice și pentru protejarea împotriva inflației, ceea ce ar reprezenta un risc semnificativ pentru stabilitatea economică. Euro contribuie la creșterea ocupării forței de muncă și reducerea șomajului, stabilitatea prețurilor și întărirea identității europene la nivel mondial, simbolizând unitatea Europei. Totuși, preconizata creștere economică nu a cunoscut modificări comparativ cu perioada de dinaintea introducerii

¹ Bogdan Drăghia, Aderarea la zona euro. Cazul României, Revista Română de Statistică-Supliment, Editura Academiei Române, București 2021, p. 85.

euro, venitul pe cap de locuitor din Zona Euro continuând să reprezinte doar un procent de 70% din cel înregistrat în SUA.

Un alt risc economic asociat cu adoptarea euro este renunțarea la controlul propriei politici monetare, unde acest lucru ar putea îngreuna gestionarea ciclurilor economice interne și adaptarea la fluctuațiile piețelor internaționale. De asemenea, România nu ar mai putea devaloriza leul pentru a-și sprijini exporturile în perioade de criză, afectând astfel competitivitatea și echilibrul balanței comerciale. Prin urmare, pierderea flexibilității monetare este un aspect crucial care trebuie analizat atent înainte de aderarea României la Zona Euro. Totodată această aderare ar putea exercita presiuni asupra sistemului de pensii și asistență socială, iar politica monetară unică ar putea impune ajustări care să afecteze nivelul pensiilor și structura asistenței sociale, necesitând schimbări majore pentru a se conforma noilor cerințe. Este important să se anticipeze aceste repercusiuni și să se implementeze măsuri care să asigure un sistem de pensii și asistență socială sustenabil și eficient pe termen lung.¹

Avantajele, cât și dezavantajele sunt reflectate în costuri de tranziție la moneda euro și șocuri economice. Costurile de tranziție la moneda unică europeană includ sume semnificative alocate pentru actualizarea diverselor formulare, liste de prețuri, etichete, documente de birou, acte bancare, baze de date, programe software, case de marcat, automate bancare și contoare computerizate bancare. De exemplu, reconfigurarea unui singur contor computerizat de parcare a costat 800 de dolari. Conform estimărilor firmei de consultanță KPMG, costul total al tranziției ar putea ajunge la aproximativ 50 de miliarde de dolari. În plus, această tranziție poate duce la pierderea unor locuri de muncă, în special în sectorul bancar, din cauza eliminării veniturilor obținute din conversia valutelor. Totodată, este necesar să se investească în training-uri pentru personalul implicat în operațiuni cu moneda unică europeană, pentru a se asigura că acesta este pregătit să gestioneze noile cerințe și proceduri. După aderarea la euro, România nu va mai putea contracara șocuri economice prin ajustarea ratei dobânzilor, intervenții asupra

¹ Alexandra Drăgoi, *Conjunctura Economiei Mondiale*, Ed. Universitară, București, 2015, p. 68.

cursului de schimb sau ajustări fiscale, opțiuni disponibile anterior. În Statele Unite, astfel de șocuri sunt gestionate prin mobilitatea forței de muncă și transferuri financiare de la statele mai prospere către cele aflate în dificultate.¹

Concluzii

Aderarea României la Zona Euro reprezintă o decizie complexă, cu implicații profunde pentru economia și societatea românească. Analiza detaliată a avantajelor și riscurilor evidențiază potențialul de creștere economică, stabilitate financiară și integrare europeană sporită. Cu toate acestea, pierderea autonomiei monetare, posibilele creșteri de prețuri și necesitatea unor reforme structurale reprezintă provocări semnificative.

Experiența altor state membre demonstrează că succesul aderării depinde în mare măsură de pregătirea riguroasă și de implementarea unor politici economice solide. România trebuie să continue eforturile de consolidare fiscală, de îmbunătățire a competitivității și de asigurare a stabilității financiare pentru a maximiza beneficiile și a minimiza riscurile asociate adopției monedei euro.

Decizia finală privind momentul aderării trebuie să fie luată în urma unei evaluări atente a tuturor factorilor relevanți și a unui dialog deschis cu societatea civilă și cu mediul de afaceri. Numai o abordare echilibrată și informată poate asigura o tranziție lină și de succes către moneda euro, consolidând astfel poziția României în cadrul Uniunii Europene și contribuind la prosperitatea sa pe termen lung.

Bibliografie

Apăvăloaei, M. A.; Smirna, T. G.; Stamate-Ștefan, A., *Bune Practici în Internaționalizare și 5 Recomandări pentru România*, Ed. Universul juridic, București, 2017.

¹ M. A. Apăvăloaei, T. G. Smirna, A. Stamate-Ștefan, *Contribuție: Bune Practici în Internaționalizare și 5 Recomandări pentru România*, Ed. Universul juridic 2017, pp 126-132.

- Boajă, M.; Radu, C. S., Relații financiar-monetare internaționale, Editura Universitară, București, 2007.
- Cerna, S., Efectele adoptării euro, Piața Financiară, septembrie 2017, octombrie 2017, decembrie 2017.
- Drăghia, Bogdan, Aderarea la Zona Euro. Cazul României, Revista Română de Statistică-Supliment, Editura Academiei Române, București, 2021.
- Dragoi, Alexandra, Conjunctura Economiei Mondiale, Ed. Universitară, București, 2015.
- Dumitriu, Răzvan; Ștefănescu, R., Decizii Strategice ale Politicii Monetare, Editura Universitară, București, 2012.
- Dăianu, Daniel; Kallai, Ella; Mihailovici, Gabriela; Socol, Aura, România și aderarea la Zona Euro: întrebarea este, în ce condiții?, Institutul European din România, București, 2016.
- Howgego, Christopher; Găzdac, Cristian, Istoria antică prin monede, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2005.
- Lopotenco, V., Consolidarea și eficiența sistemului financiar, Analele Științifice ale Academiei de Studii Economice din Moldova, Chișinău, 2015.
- Nanu, Roxana Mihaela, Economie monetară internațională, Editura Sitech, Craiova, 2009.
- Panait, R., Politica externă a României, Editura Public Sphere, 2020.
- Șandru, D. M., Cadrul juridic și instituțional al aderării la moneda euro. Starea de drept și de fapt în România [Legal and Institutional Framework for Accession to the Euro Currency. The State of Art in Romania], Revista Studii și cercetări juridice, 2018.

<https://www.ecb.europa.eu>.

<https://www.bnr.ro/home-mobile.aspx>.

<http://europa.eu>.

<https://www.consilium.europa.eu>.

<https://european-union.europa.eu>.

NEW WORLD ORDER: ROLUL UNIUNII EUROPENE ÎN LUMEA MULTIPOLARĂ

Autor: Adrian-Nicolae VASIU¹

*Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu, Facultatea de Drept
Programul de studii de masterat:
Administrație Publică Europeană
Coordonator: Lector univ. dr. Andreea Dragomir*

Rezumat: *Peisajul geopolitic global s-a transformat semnificativ în ultimii ani, trecând de la o ordine mondială unipolară, dominată de Statele Unite, la una multipolară, marcată de ascensiunea unor puteri emergente precum China, India și Rusia. În acest context, Uniunea Europeană (UE) trebuie să-și reevalueze strategiile, pentru a-și menține și extinde influența globală. UE joacă un rol crucial în promovarea păcii și prosperității în Europa. Dar, într-o lume multipolară, provocările și oportunitățile geopolitice impun adaptarea politicilor sale externe și de securitate.*

Acest articol explorează rolul UE în noua ordine mondială, analizând atât provocările, cât și oportunitățile pe care le poate exploata. Un aspect esențial al acestei transformări îl reprezintă ascensiunea BRICS (Brazilia, Rusia, India, China și Africa de Sud), care își consolidează influența în economia globală și în relațiile internaționale. Interacțiunile dintre UE și statele BRICS sunt cruciale pentru stabilitatea și dezvoltarea viitoare a ordinii mondiale. Iată de ce, lucrarea va aborda și impactul BRICS asupra dinamicilor geopolitice și asupra relațiilor UE cu aceste puteri emergente.

Scopul principal al acestui studiu este de a oferi o înțelegere clară a modului în care UE se adaptează la dinamica internațională actuală și de a examina strategiile prin care UE poate consolida poziția sa globală. Se vor analiza po-

¹ Adresă de email autor: adrian.vasiu@ulbsibiu.ro.

litica externă și de securitate a UE, relațiile cu puterile emergente și impactul schimbărilor climatice și al crizelor globale asupra geopoliticii europene.

Cuvinte-cheie: *Uniunea Europeană, ordine mondială multipolară, BRICS, geopolitică, diplomație.*

Introducere

Sistemul internațional, în ultimii ani, a cunoscut transformări profunde, trecând de la o ordine mondială unipolară, dominată de Statele Unite ale Americii, la o structură multipolară complexă și dinamică. Această tranziție geopolitică a generat noi provocări și oportunități pentru actorii globali, printre care și Uniunea Europeană (UE), care se află în fața necesității de a-și redefini rolul și strategiile pe scena mondială.

Emergența unor puteri precum China și India, dar și reafirmarea Rusiei ca actor global au reconfigurat echilibrul de forțe la nivel internațional. Simultan, grupări precum BRICS (Brazilia, Rusia, India, China și Africa de Sud) câștigă tot mai multă influență în economia globală și în relațiile internaționale. Aceste schimbări au implicații profunde asupra arhitecturii de securitate globală, asupra comerțului internațional și asupra guvernantei mondiale.

Astfel, UE se confruntă cu provocarea de a-și menține relevanța și influența într-o lume caracterizată de o competiție crescută între marile puteri, precum și de apariția unor amenințări transnaționale complexe (schimbările climatice, terorismul și crizele umanitare). Capacitatea UE de a se adapta și de a-și proiecta puterea într-un mod eficient va fi crucială pentru viitorul său ca actor global.

Într-o lume cu puterea dispersată, rolul UE este important pentru menținerea echilibrului global, evidențiind importanța unei Uniuni Europene puternice și unite.

Transformarea ordinii mondiale: de la unipolaritate la multipolaritate

Sfârșitul Războiului Rece a marcat începutul unei ere unipolare, cu Statele Unite emergând ca unica superputere globală. Această perioadă a fost caracterizată de dominanța americană în sferile economică, militară și culturală. Totuși, în ultimele decenii am asistat la o erodare graduală a acestei unipolarități, pe măsură ce alte puteri au început să-și

aserteze influența pe scena mondială.¹ China, în special, a cunoscut o ascensiune spectaculoasă, devenind a doua economie mondială și un actor geopolitic major. Creșterea economică susținută a Indiei, reafirmarea Rusiei ca putere militară și diplomatică, precum și emergența unor economii dinamice precum Brazilia și Africa de Sud au contribuit la dispersarea puterii globale. Această tranziție către multipolaritate a avut implicații profunde asupra arhitecturii de securitate globală, asupra comerțului internațional și guvernantei mondiale. Instituțiile internaționale create în era post-belică, precum ONU, FMI și Banca Mondială, se confruntă cu presiuni pentru reformă și mai multă reprezentativitate.

În acest context, UE se găsește într-o poziție unică. Pe de o parte, reprezintă un model de integrare regională și de cooperare transnațională fără precedent, iar pe de altă parte, UE trebuie să navigheze în complexitățile unei lumi în care puterea este distribuită mai uniform, iar interesele divergente ale marilor actori globali creează noi provocări pentru consensul internațional. Dintre oportunități amintim: Transformarea ordinii mondiale prezintă atât oportunități, cât și riscuri pentru UE:

- **Oportunități:**

- posibilitatea de a acționa ca un mediator și constructor de poduri între diferiții poli de putere.
- șansa de a promova valorile europene de democrație, stat de drept și drepturi ale omului la scară globală.
- potențialul de a-și consolida rolul în guvernanta globală, în special în domenii precum schimbările climatice și comerțul internațional.

- **Riscuri:**

- creșterea tensiunilor geopolitice, în special între SUA și China, care pot pune presiune pe relațiile externe ale UE.
- provocări la adresa coeziunii interne a UE, pe măsură ce statele membre pot avea interese divergente în relațiile cu marile puteri.

¹ Rudolf G. Adam, Perspective pentru o ordine mondială multipolară, iunie 2023, articol disponibil la adresa: <https://www.gisreportsonline.com/r/multi-polar-world-order/>, pagină accesată la data de 11.07.2024.

- amenințări la adresa ordinii bazate pe reguli, care a stat la baza prosperității și securității europene post-belice.

În fața acestei realități în schimbare, UE trebuie să-și redefinească strategiile și să-și adapteze instrumentele de politică externă pentru a rămâne un actor relevant și influent în noua ordine mondială multipolară.¹

Actorii principali în lumea multipolară

Ordinea mondială se îndreaptă spre o lume multipolară cu mai multe centre de putere emergente, în contrast cu unipolaritatea dominată de SUA după Războiul Rece.²

În prezent, SUA și China sunt considerate doi poli având cea mai mare putere economică și militară. Deși nu sunt la același nivel de dominație ca SUA în perioada post-belică, China a reușit să devanseze SUA în multe domenii critice. Recent, China a demonstrat o evoluție remarcabilă în multiple sectoare strategice, consolidându-și poziția pe scena globală și amenințând supremația tradițională a Statelor Unite. Analiza datelor economice recente relevă o creștere impresionantă a economiei chineze, care a atins 5,2% în 2023, comparativ cu o creștere mai modestă de 2,5% înregistrată de SUA. Fondul Monetar Internațional anticipează menținerea acestei tendințe, proiectând o expansiune economică de 5% pentru China în 2024, urmată de o creștere de 4,5% în 2025.³ Această ascensiune economică este susținută de progrese semnificative

¹ Par Gérard-François Dumont, Pierre Verluise, Uniunea Europeană, un sistem multipolar original, decembrie 2017, articol disponibil la adresa: <https://www.diploweb.com/4-The-European-Union-an-Original-Multipolar-system.html>, pagină accesată la data de 12.07.2024.

² Marc Pierini, Adaptarea la o lume multipolară, ianuarie 2024, articol disponibil la adresa: <https://carnegiendowment.org/middle-east/diwan/2024/01/adapting-to-a-multipolar-world?lang=en>, pagină accesată la data de 12.07.2024.

³ Joe Cash, FMI îmbunătățește previziunile de creștere a PIB-ului Chinei, dar avertizează asupra riscurilor viitoare, mai 2024, articol disponibil la adresa: <https://www.reuters.com/world/china/imf-upgrades-chinas-2024-2025-gdp-growth-forecasts-after-strong-q1-2024-05-29/>, pagina accesată la data de 13.07.2024.

în domeniul tehnologic și al inovației. China a devenit un centru global pentru producția electronică și a făcut pași importanți în dezvoltarea semiconductorilor avansați. Realizările în acest domeniu includ producerea de cipuri de 7 nanometri și planuri ambițioase pentru dezvoltarea tehnologiei de 5 nanometri, demonstrând capacitatea Chinei de a concura în sectoare de înaltă tehnologie. În sfera cercetării științifice, China a depășit Statele Unite atât în termeni cantitativi, cât și calitativi. Studiile arată că peste un sfert din articolele științifice cele mai citate la nivel global provin din instituții de cercetare chineze. Această performanță este susținută de o strategie eficientă de atragere și retenție a talentelor, incluzând recrutarea de cercetători formați în țări occidentale avansate.

Strategia de dezvoltare a Chinei se bazează pe conceptul de "forțe productive noi", o abordare care îmbină industrializarea cu inovația pentru a stimula creșterea economică. În paralel, China și-a consolidat poziția internațională prin alianțe strategice, în special cu Rusia, în încercarea de a contrabalansa influența globală a Statelor Unite.¹ Aceste progrese multidimensionale au propulsat China într-o poziție de lider în numeroase domenii cheie, marcând o schimbare semnificativă în echilibrul puterii globale și prezentând provocări substanțiale pentru hegemonia tradițională a Statelor Unite.

Puteri emergente

Mai multe state sunt văzute ca puteri emergente în lumea multipolară:

- India - cea mai populată țară din lume, cu potențial uriaș în industria IT;
- Rusia - o putere nucleară, de mari dimensiuni, cu acces la vaste resurse naturale;
- Uniunea Europeană - un sistem multipolar în sine, cu o putere de atracție prin valorile și politicile sale;
- Țări din Orientul Mijlociu precum Arabia Saudită;
- puteri regionale precum Brazilia, Africa de Sud.

¹ Miles M. Evers, De ce Statele Unite pierd războiul tehnologic cu China, ianuarie 2024, articol disponibil la adresa: <https://www.lawfaremedia.org/article/why-the-united-states-is-losing-the-tech-war-with-china>, pagină accesată la data de 13.07.2024.

Actori cu rol strategic important

Pe lângă marile puteri, o serie de state dețin o influență majoră în anumite domenii, chiar dacă nu au o putere militară și economică la nivel global precum SUA și China. Exemple includ:

- Japonia și India în Asia;
- Franța, Germania și Regatul Unit în Europa;
- Australia și Coreea de Sud;
- țări precum Taiwanul în domeniul producției de semiconductori.

Acești actori pot exercita influență prin cooperare și alianțe, nu doar prin putere militară. Ei vor contribui la conturarea mediului internațional în viitoarele decenii.¹

UE în fața noii axe Rusia-China: O poveste de adaptare și reziliență

În inima Europei, în birourile înalte ale instituțiilor Uniunii Europene din Bruxelles, liderii și strategii se confruntă cu o provocare fără precedent. Pe măsură ce cortina se ridică asupra unei noi ere geopolitice, UE se trezește într-o lume transformată, unde echilibrul puterii se deplasează dramatic spre Est.

Imaginați-vă o tablă de șah globală, unde piesele se mișcă într-un dans complex de alianțe și rivalități. În acest joc, doi jucători, Rusia și China, și-au unit forțele, creând o alianță ce amenință să schimbe regulile jocului. Această colaborare, prezentată de Moscova și Beijing ca un "model exemplar" al unei ordini mondiale multipolare, lansează o provocare directă narațiunii occidentale despre democrație și drepturile omului.²

¹ Felix Heiduk, Johannes Thimm, Ce ordine mondială multipolară și pentru cine?, aprilie 2024, articol disponibil la adresa: <https://www.9dashline.com/article/what-multipolar-world-order-and-for-whom>, pagină accesată la data de 12.07.2024.

² Cotidianul.ro, Rusia și China se dau drept "un bun exemplu" în lume, mai 2024, articol disponibil la adresa: <https://www.cotidianul.ro/rusia-si-china-se-dau-drept-un-bun-exemplu-in-lume/>, pagină accesată la data de 13.07.2024.

În fața acestor provocări, UE se află într-un moment de redefinire. Liderii europeni realizează că vechile strategii nu mai sunt suficiente într-o lume în care puterea este distribuită mai uniform. Este nevoie de o nouă abordare, una care să îmbine diplomația inteligentă cu consolidarea autonomiei strategice.

În culisele parteneriatului Rusia-China se desfășoară o strategie geopolitică evidentă. China, cu economia sa în plină expansiune și cu ambiții globale, își găsește un aliat convenabil în Rusia, bogată în resurse dar izolată diplomatic. Moscova, la rândul său, vede în Beijing o șansă de a-și menține relevanța globală în fața sancțiunilor occidentale.

Povestea UE în această nouă ordine mondială este una de adaptare și reziliență. Este o poveste despre căutarea unui echilibru delicat între competiție și cooperare, între apărarea valorilor proprii și găsirea unui teren comun cu puteri cu viziuni diferite asupra lumii. Pe măsură ce dansul geopolitic continuă, UE se străduiește să-și găsească propriul ritm, conștientă că viitorul său ca actor global depinde de capacitatea sa de a se mișca grațios și decisiv pe această scenă în continuă schimbare.¹

Acțiuni concrete ale UE

UE a adoptat sancțiuni puternice împotriva Rusiei ca răspuns la invazia sa în Ucraina. Aceste sancțiuni au inclus suspendarea cooperării politice și a energiei, precum și 13 pachete de sancțiuni ce vizează sectoare fundamentale ale economiei rusești și elitele politice.

UE a redus dependența sa de Rusia în domeniul energiei și a început să se orienteze spre alte surse de energie.²

¹ Habib Al Badawi, Viziunea Rusiei și a Chinei pentru o ordine mondială multipolară: Provocarea primatului american, mai 2024, articol disponibil la adresa: <https://www.linkedin.com/pulse/russia-chinas-vision-multipolar-world-order-american-habib-al-badawi-7z8if>, pagină accesată la data de 13.07.2024.

² Pierre Andrieu, Relațiile sino-ruse într-o Europă geopolitică, martie 2024, articol disponibil la adresa: <https://www.robert-schuman.eu/en/european-issues/742-sino-russian-relations-in-a-geopolitical-europe>, pagină accesată la data de 13.07.2024.

Relația UE-China

UE consideră China ca un partener pentru cooperare, un competitor economic și un rival sistemic. Această descriere reflectă o abordare complexă, în care UE încearcă să balanseze interesele cu cele ale Chinei.

Influența Chinei în Europa

China își extinde influența în Europa prin investiții în infrastructură și resurse naturale. Această influență a fost accentuată de invazia rusă în Ucraina, care a făcut ca UE să se orienteze mai mult către China pentru a reduce dependența de Rusia. UE se confruntă cu o creștere a influenței Chinei în Europa, care poate afecta securitatea și interesele europene.

Strategia de reducere de risc

UE a început să reducă riscurile de dependență de China pentru importurile de tehnologie și energie curată. Aceasta reflectă o strategie de diversificare a surselor și de reducere a dependenței.

Parteneriatul Rusia-China

Relația Rusia-China este descrisă ca o alianță tactică, o "alianță de conveniență", în care China este beneficiarul major. Aceasta se reflectă în cooperarea strategică și în schimbul de resurse și tehnologie.

UE trebuie să se adapteze la această nouă realitate geopolitică, evitând dependența excesivă de oricare dintre cele două puteri.

BRICS, „cheia” subminării supremației occidentale

Recent, grupul BRICS a evoluat într-un actor geopolitic semnificativ, adoptând o strategie multifacetată pentru a contesta hegemonia globală a Statelor Unite. Această coaliție de economii emergente și-a extins recent componența, incluzând noi membri precum Egipt, Iran, Arabia Saudită și Emiratele Arabe Unite, transformându-se în BRICS+. Această expansiune a amplificat considerabil puterea economică și politică a grupului, conferindu-i o voce mai puternică în forumuri internaționale precum Organizația Națiunilor Unite și Organizația Mondială a Comerțului.¹

¹ Parlamentul European, Extinderea BRICS: O căutare a unei influențe globale mai mari?, martie 2024, articol disponibil la adresa: <https://www.europarl.>

O componentă cheie a strategiei BRICS+ este reprezentată de efortul de a diminua dependența globală de dolarul american. Grupul promovează activ utilizarea monedelor naționale în tranzacțiile comerciale și explorează posibilitatea introducerii unei monede comune. Aceste inițiative au potențialul de a eroda rolul dominant al dolarului în comerțul internațional și finanțele globale. Totodată, BRICS+ pune un accent puternic pe intensificarea cooperării economice și comerciale între membrii săi. Prin stimularea comerțului intra-grup și dezvoltarea de proiecte comune în sectoare strategice precum infrastructura, tehnologia și energia, coalitiția își consolidează autonomia economică și reduce dependența de economiile occidentale.¹

Pe plan ideologic, BRICS+ promovează o viziune alternativă asupra ordinii mondiale, fundamentată pe principiile suveranității statale și multipolarității. Această abordare reprezintă o provocare directă la adresa ordinii liberale internaționale susținute de Statele Unite și aliații săi occidentali.

În esență, strategia BRICS+ vizează reconfigurarea sistemului internațional într-o direcție multipolară, în care influența Statelor Unite și a Occidentului să fie contrabalansată de un bloc emergent al economiilor în dezvoltare. Prin aceste eforturi concertate, BRICS+ se poziționează ca un contrapunct semnificativ la dominația americană în afacerile globale, contribuind la modelarea unei noi dinamici geopolitice.

Concluzii

În contextul unei ordini mondiale în schimbare rapidă, Uniunea Europeană se află la o răscruce critică, confruntându-se cu necesitatea de a-și redefini rolul și strategiile pentru a rămâne un actor global relevant și influent. Tranziția de la unipolaritate la multipolaritate a

[europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760368/EPRS_BRI\(2024\)760368_EN.pdf](https://europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760368/EPRS_BRI(2024)760368_EN.pdf), pagină accesată la data de 14.07.2024.

¹ Matthew Bishop, Țările BRICS: unde urmează și ce impact au asupra economiei mondiale?, octombrie 2022, articol disponibil la adresa: <https://www.economicsobservatory.com/the-brics-countries-where-next-and-what-impact-on-the-global-economy>, pagină accesată la data de 14.07.2024.

generat un peisaj geopolitic complex, în care UE trebuie să navigheze cu abilitate pentru a-și proteja interesele și valorile.

Ascensiunea Chinei ca putere economică și tehnologică globală, alături de reafirmarea Rusiei pe scena internațională, a creat noi provocări pentru UE. Alianța tactică dintre aceste două puteri, deși nu fără tensiuni interne, reprezintă o forță semnificativă ce contestă ordinea liberală internațională susținută de Occident. În acest context, UE trebuie să-și calibreze cu atenție relațiile, echilibrând cooperarea economică cu protejarea propriilor interese strategice.

Emergența și extinderea grupului BRICS+ marchează o schimbare fundamentală în dinamica economică și politică globală. Eforturile acestui bloc de a reduce dependența de dolarul american și de a crea structuri economice alternative reprezintă o provocare directă la adresa hegemoniei financiare occidentale. UE trebuie să fie pregătită să se adapteze la aceste schimbări, explorând noi modalități de a-și menține influența în sistemul economic global.

Pentru a face față acestor provocări, UE trebuie să-și consolideze autonomia strategică, reducând dependențele excesive și diversificându-și parteneriatele. Aceasta implică o regândire a politicilor energetice, tehnologice și de securitate. Totodată, UE trebuie să-și mențină angajamentul față de valorile fundamentale ale democrației, statului de drept și drepturilor omului, folosindu-le ca avantaj competitiv în relațiile internaționale.

Capacitatea UE de a se adapta și de a inova va fi crucială în menținerea relevanței sale globale. Investițiile în tehnologie, cercetare și dezvoltare vor juca un rol vital în asigurarea competitivității economice a Europei. De asemenea, UE trebuie să-și consolideze capacitățile diplomatice și de soft power pentru a-și proiecta influența într-o lume din ce în ce mai fragmentată.

În concluzie, succesul UE în noua ordine mondială multipolară va depinde de abilitatea sa de a acționa unitar și coerent pe scena internațională. Depășirea diviziunilor interne și formularea unor politici externe și de securitate comune puternice vor fi esențiale pentru ca UE să-și mențină și să-și extindă rolul de actor global. Într-o lume caracterizată de incertitudine și schimbare rapidă, o Uniune Europeană unită și adaptabilă rămâne un pilon crucial pentru stabilitatea și prosperitatea globală.

Bibliografie

- Adam G. Rudolf, *Perspective pentru o ordine mondială multipolară*, <https://www.gisreportsonline.com/r/multipolar-world-order/>.
- Al-Badawi Habib, *Viziunea Rusiei și a Chinei pentru o ordine mondială multipolară: Provocarea primatului american*, 2024, <https://www.linkedin.com/pulse/russia-chinas-vision-multipolar-world-order-american-habib-al-badawi-7z8if>.
- Andrieu Pierre, *Relațiile sino-ruse într-o Europă geopolitică*, 2024, <https://www.robert-schuman.eu/en/european-issues/742-sino-russian-relations-in-a-geopolitical-europe>.
- Bishop Matthew, *Țările BRICS: unde urmează și ce impact au asupra economiei mondiale?*, 2022, disponibil la adresa: <https://www.economicsobservatory.com/the-brics-countries-where-next-and-what-impact-on-the-global-economy>.
- Cash Joe, *FMI îmbunătățește previziunile de creștere a PIB-ului Chinei, dar avertizează asupra riscurilor viitoare*, 2024, <https://www.reuters.com/world/china/imf-upgrades-chinas-2024-2025-gdp-growth-forecasts-after-strong-q1-2024-05-29/>.
- Dumont Gérard-François, Verluise Pierre, *Uniunea Europeană, un sistem multipolar original*, 2017, <https://www.diploweb.com/4-The-European-Union-an-Original-Multipolar-system.html>.
- Evers Miles, *De ce Statele Unite pierd războiul tehnologic cu China*, 2024, <https://www.lawfaremedia.org/article/why-the-united-states-is-losing-the-tech-war-with-china>.
- Pierini Marc, *Adaptarea la o lume multipolară*, 2024, disponibil la adresa: <https://carnegieendowment.org/middle-east/diwan/2024/01/adapting-to-a-multipolar-world?lang=en>.

www.cotidianul.ro.

www.europarl.europa.eu.